

ŚAKTISANĠAMA TANTRA

CRITICALLY EDITED WITH A PREFACE

BY

BENOYTOSH BHATTACHARYYA

M A, Ph D, Rājaraṭna

DIRECTOR, ORIENTAL INSTITUTE, BARODA

BARODA
ORIENTAL INSTITUTE
1932

PREFACE

The first instalment of one of the most popular, one of the most authoritative and one of the most extensive Tāntric works of the Hindus known as the *Saktisāngama Tantra* is now presented to the Sanskrit knowing public as No. LXI of the *Gaekwad's Oriental Series*. This work deals with the whole field of Tāntric culture and divides the subject matter under an amazing variety of topics. To the research scholar the portion dealing with the different Śaiva and Vaiṣṇava schools will be found to be of great interest, not only because the schools are found here elaborately defined, but also because it points out the broader and more minute differences existing amongst the different schools including the heterodox schools of the Jaina and Buddhist systems, and gives their peculiar religious tenets and dogmas. The work by reason of its wealth of information and variety of topics makes a very interesting reading and will prove useful to all those who are engaged in a critical and comparative study of the Tantras belonging to the two greatest religious systems of India. Hinduism and Buddhism. As this instalment comprising the *Kalikhandā* only is a fraction of the entire work, a general introduction here seems to be quite uncalled for, and, therefore, this is reserved for some future occasion, when further portions of the work comprising the other three sections, namely, the *Tārākhaṇḍa*, *Sundarākhandā* and the *Chinnamastākhaṇḍa* will also appear in print.

The *Saktisāngama Tantra* is quoted extensively by Kṛṣṇānanda Āgama-vāgīśa in his *Tantrasāra*, Umānandanātha in his *Nityotsava* and is referred to by name in the *Puṣṭarātrikā Tantra*, and in this last work the *Śaktisāngama Tantra* has been given the same place as the most authoritative works of the Hindu Tantrics, such as the *Rudryāmala*, *Śrādhātīlaka*, *Merutaṅtra*, *Manthina-bhairava*, *Kulacūdamani*, *Bhīvacūdamani* and a host of others. This shows that in A. D. 1850 when the *Puṣṭarātrikā Tantra* was written, the *Śaktisāngama Tantra* had already acquired a

reputation of authority in Tāntric circles, and had become an object of veneration. Again, as Umanandanatha quotes from the work and as he flourished sometime in A. D. 1775, the *Saktisāṅgama Tantra* seems to have been composed much earlier. Moreover, in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇananda Āgamavagīsa, the *Saktisāṅgama Tantra* is extensively quoted. This Kṛṣṇananda was the disciple of Pūrnananda who in his turn was a disciple of Brahmananda. Pūrnananda wrote a work, *Tattvacināmanam*, which was composed in the Śaka year 1499 which corresponds to A. D. 1577, therefore, the time of Kṛṣṇananda would be roughly A. D. 1607 if we take 30 years for one succession between a guru and his disciple. It becomes, therefore, apparent that in 1607 the present work *Saktisāṅgama Tantra* was well known, and this may be taken as the *terminus ad quem* for the composition of the work.

In the *Saktisāṅgama Tantra*, as has already been pointed out, ten names of Vaiṣṇava Schools are given and among them we notice the names of the Nimbarka Ramananda Radhavallabha and Hariṅyasa schools, and these evidences enable us to fix the *terminus a quo* for the composition of the work. The year of Nimbarka's death has been put down approximately by Dr. R. G. Bhandarkar as 1162 A. D. and the date of Ramananda's birth as A. D. 1300. Hariṅyasa Goswami, the founder of the Radhavallabha sect of the Vaiṣṇavas, was born at Agra in Samvat 1559 or A. D. 1503. He belonged to the village Devānāvāsa in Saharanpur District, U. P. When he came up of age he went to Vr̥ndāvana, started a new sect and called it the Radhavallabha sect, the name being derived from the image of Radhavallabha given to him as a present by his father-in-law. He is reputed to have built a costly Matha at Vr̥ndāvana of Radhavallabha in Samvat 1641 which corresponds to 1585 A. D. when he must have been about 82 years of age.

Harīrama Śukla, the founder of the Hariṅyasa sect of the Vaiṣṇava school belonged to Bundelkhand and was born in the year 1510 A. D. He was also known as Hariṅyasaḥ Munī and was the disciple of Śrībhāṭṭa and guru of Parasurama. He wrote a commentary on the *Dasastōtri* of Nimbarka, and at the age of 45

in A. D. 1555 went to Vr̄ndavana and entered into the Radha-vallabha sect founded by Harivāṣa Goswami, and later on, started a new sect of his own which was known as the Harivyāsa sect

As the present work, the *Śaktisāngama*, mentions these sects, it stands to reason that the work was written sometime after 1555 A. D. when Harivyāsa Muni went to Vr̄ndavana, and this should, therefore, be considered the *terminus a quo* for the composition of the present work. It is reasonable, under the circumstances, to suppose that the present work was composed sometime between A. D. 1555 and 1607, and if we take the actual date of composition as *circa* 1581 A. D. it will not be very wide of the mark.

The popularity of the *Śaktisāngama Tantra* can be gauged from the number of extant MSS. of the work, and the different places where these are now obtainable. Copies of the work are available in the public and private libraries in Vizianagram, Ramnatha Matha in the Madura District, Adyar, several places in Bengal, Nepal, Benares, Fyzabad, North West Province, Alwar, Bikaner, Baroda and Poona. Several MSS. of the same work have also migrated beyond the seas to be preserved in the Bodleian Library of Oxford and the India Office Library. The scripts employed in these MSS. are generally Nagari, Bengali and Nēvari in the case of Northern MSS., the exact script used in the Southern MSS. is not available from the printed Catalogues where they are described, but it appears very probable that the Grantha character has been used in the MSS. found in the South particularly in the private collections in the Tamil country. Three among the twenty MSS. extant are dated, and the dates correspond to A. D. 1752, 1768 and 1820. Two commentaries of the *Śaktisāngama Tantra* are also known and these are found in private collections in the North Western Province and their authors are mentioned as Mukundalala and Premanidhi.

A list of all extant MSS. of the *Śaktisāngama Tantra* and commentaries is given below with the name of the Library, their number of folia, script and reference wherever found -

EXTANT MSS. OF SAKTISANGAMA TANTRA

I. TEXT

No	Library	Folia	Script	Reference	Remarks
1	Adyar	37	Nāgarī	Catalogue of Sanskrit MSS. in the Adyar Library, Vol. II, p 193	Incomplete.
2.	Deccan College B O R. Institute	103	...	Catalogue of MSS. in the Deccan College, p 242	Khaṇḍa I. Patalas 21
3	Bikaner Palace Library	202	Nāgarī	Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Maharaja of Bikaner, p. 606	Seems to be complete from the description.
4.	Bengal Government Collection (now under A S B.)	319	Bengalī	Notices of Sanskrit MSS. No. I. p. 229	Dated Śaka 1674 A few chapters missing.
5.	Ulwar Palace Library	Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Maharaja of Ulwar, p 97	No 2368
6.	Asiatic Society Collection	293	Bengalī	Catalogue of Printed Books and MSS in Sanskrit belonging to the Oriental Library of the Asiatic Society of Bengal, p 191	L B 59
7	Bodleian Library Oxford	26	Bengalī	Catalogue Codicum Manuscriptorum, Vol I. 102 a	Incomplete 1820 A. D.
8.	India Office	81, 83, 67	Nāgarī	Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of India Office, Vol IV, p 890	1768 A. D comprising Kālī, Sundarī and Chinnamastī Khaṇḍas
9.	Vijayanagaram private Collection	List of Sanskrit MSS in private Libraries in Southern India, Vol I, p 543.	No details available

No.	Library	Folia	Script	Reference	Remarks
10.	Rāmanātha Matha Madura District	The same, Vol. II, p 231	No details available.
11.	Durbar Library Nepal	51,51, 54	Modern Nevāri	Not described	Comprises Kālī, Chūna māsī and Sundarī Khandas.
12.	Dacca University Library	9,334, 3	Bengali	Not described	Complete, contains be- sides a table of contents and another short Tantric work in 3 leaves.
13.	Rājā Rāma Nātha Collection at Pyza- bad	94	Nāgarī	Catalogue of Sanskrit MSS existing in Oudh, 1875, p. 30	Parvārdha only
14.	The same	92	Nāgarī	The same, p. 30	Uttarārdha.
15.	Pārnānanda Be- nares Collection	45	...	Catalogue of Sanskrit MSS in North West Provinces, Part I, p 226	Apparently incomplete No details available
16.	North Western Province (?)	The same, Part II, 148	No details available
17.	The same	The same, Part V, 22	No details available
18.	Oriental Institute, Baroda	82,176, 54	Nāgarī	Not described	Comprising Kālī, Tārā and Sundarī Khandas.
19.	The same	33	Nāgarī	Not described	Kālīkhandas, incomplete and very in- correct.
20.	The same	36	Nāgarī	Not described	Kālīkhandas, incomplete and very in- correct.

II COMMENTARIES

No	Library	Commentator	Fol	Script	Reference	Remarks
1	Gopintha Collection Benares	Mukundlala	5	Nāgarī	Catalogue of Sanskrit MSS in Private Libraries in N W P Part I p 218	Recent and in correct notes on Śaktisan gama Tantra.
2	The same	Mukundlala	35	Nāgarī	The same Part I p 236	
3	North Western Province (?)	Mukundlala			Part II p 44	No details available
4	The same (?)	Premamdhī			Part III p 36	Ditto

In preparing the present edition only four copies out of the 20 described above could be utilized and these copies had from Baroda, Calcutta, Dacca and Nepal. These four manuscripts have been found to be fairly correct and complete with the exception that the Baroda manuscript is wanting in the Chinnamasta Khanda, while the Nepal manuscript is lacking in the Tara Khanda. The text of the present Khanda is, however, found in all the four MSS and these manuscripts do not seem to have been copied from the same codex, as noticeable difference can be discovered in readings.

The MSS used in the present edition are detailed as under —

B(aroda) MS No 5603 in the Baroda Oriental Institute consisting of 82, 176 and 54 leaves measuring 8 $\frac{1}{2}$ × 6", not described in any Catalogue.

C(alcutta) MS No I B 59 in the Asiatic Society of Bengal consisting of 293 leaves bound in book form measuring 12 $\frac{1}{2}$ × 9 and described in the Catalogue of Books and MSS in Sanskrit belonging to the Oriental Library of the Asiatic Society of Bengal, p 191

- D(acca) MS No 346 consisting of 9, 334 and 3 leaves in three batches measuring $21\frac{1}{2}'' \times 4\frac{1}{2}''$ belonging to the University MS Library, Dacca This MS bears a table of contents and marginal notes showing the restoration of mantras from their description given in the text It is not described in any of the MS Catalogues
- N(epal) MS No Ta 26 in the Durbar Library, Nepal consisting of leaves 51, 51 and 54 measuring $5'' \times 6''$ and written in bold Nepali characters of recent origin This is also not described in the two volumes of the Nepal Catalogue of Mm Haraprasad Śāstrī

We are indebted to Bada Kaji Marichī Man Singh, C I E of Nepal for his courtesy in lending the Nepal MS and allowing it to remain with us for a long time, to Mr G H Langley, Vice Chancellor of the Dacca University for his courtesy in lending the valuable MS belonging to the University Collection, and to Mr Johan van Manen, Secretary to the Asiatic Society of Bengal for his kindness in lending the manuscript in his charge In editing this work, we have derived considerable help and advice from Swami Trivikrama Tīrthī, and in proof correction Mr K Rangaswami of the Oriental Institute has rendered valuable assistance To these gentlemen the present editor, therefore, remains very deeply indebted

Baroda,
11th March, 1932 }

B BHATTACHARYYA

विषयानुक्रमणिका

१.	ग्रन्थप्रवर्तनं नाम प्रथमः	१—१३
२.	कालनित्याविधिनाम द्वितीयः	१४—२६
३.	अष्टाष्टकनिरूपणं नाम तृतीयः	२७—४०
४.	पात्रनिर्णयकथनं नाम चतुर्थः	४१—५७
५.	ऋणिघनिचक्रविनिर्णयं नाम पञ्चमः	५८—६८
६.	नामविररणं नाम षष्ठः	६९—८५
७.	कादिदीक्षाविररणं नाम सप्तमः	८६—९२
८.	प्रदोषविधिनामाष्टमः	९३—१०३
९.	मेरुसंसाधनं नाम नवमः	१०४—११३
१०.	मेरुकथनं नाम दशमः	११४—१२०
११.	सिद्धमत्तरहस्यं नामैकादशः	१२१—१२६ ✓
१२.	सिद्धप्रयोगो नाम द्वादशः	१२७—१३४ ✓
१३.	वीरराज्यादिनिर्णयो नाम त्रयोदशः	१३५—१३८ ✓
✓ १४.	ताराफलपाङ्गसिद्धिनाम चतुर्दशः	१३९—१४२
✓ १५.	मधुमतीसिद्धिविधिनाम पञ्चदशः	१४३—१४५
१६.	क्रमदीक्षाविधायको नाम षोडशः	१४६—१४९
१७.	सूत्रनिर्णयो नाम सप्तदशः	१५०—१५४
१८.	क्रमदीक्षापत्रारोपणं नामाष्टादशः	१५५—१६०
१९.	टपाकर्मपत्रारोपणरक्षाविधिनामोन्नविंशः	१६१—१६७
२०.	मदनारोपणं नाम विंशतिः	१६८—१७३
२१.	वामदेव्यादियोगो नामैकविंशतिः	१७४—१७९

श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीशक्तिसङ्गमतन्त्रम् ।

कालीखण्डः ॥ १ ॥

प्रथमः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

अनादिरूप भूतेषु शशिनोष्ण शङ्कर ।
देवाधिदेव विशेषेण विश्वाराध्य सुरेश्वर ॥ १ ॥
निरञ्जन निराकार नित्यानन्द गुणाकार ।
गुणातीत परस्वामिन् सर्वातीत परात्पर ॥ २ ॥
त्वत्सम्भूतं^१ जगत् सर्वं स्थावरं जङ्गमादिकम् ।
श्रुतानि सर्वतन्त्राणि त्वत्कौश्ल्यव्युदायि च ॥ ३ ॥
तन्त्रार्णवा^२दिकं देव राजराजेश्वर प्रभो^३ ।
तन्त्रराजः श्रुतो देव नानामेदाश्च संश्रुताः ॥ ४ ॥
रसायनं श्रुतं देव सिद्धयो विविधाः श्रुताः ।
शक्तिसङ्गमनामानं तन्त्रराजोत्तमोत्तमम् ॥ ५ ॥
सूचितं देवदेवेश मन्त्रसिद्धयभिधाममे^४ ।
न मह्यं कथितं देव सशयं ह्येदय प्रभो ॥ ६ ॥

^१ B D N त्वत् सत् । ^२ D तन्त्रवर्णा^३ । ^३ D * रं प्रदि । ^४ D * द्वविधास्ते ।

चतुःखण्डेन संयुक्तं सर्वसारोत्तमोत्तमम् ।
 तन्त्रं कथय देवेश सम्प्रदायक्रमागतम् ॥ ७ ॥
 समग्रं तन्त्रराजेन्द्रं सापेक्षं रहितं प्रमो ।
 सम्प्रदायप्रभ्रष्टानां मार्गसन्दर्शकारकम् ॥ ८ ॥
 कलौ सिद्धिप्रदं तन्त्रं कथयस्व मम प्रमो ।

श्रीशिव उवाच ।

तन्त्रराजः पूर्वमुक्तः खण्डाष्टकसमुज्ज्वलः ॥ ९ ॥
 पूर्वार्द्धं मुत्तारद्धं च सार्द्धं द्वयसमन्वितः ।
 पूर्वार्द्धं कादिसंज्ञं तु द्वितीयं हादिसंज्ञकम् ॥ १० ॥
 कादौ तु वेदखण्डानि हादावपि चतुष्टयम् ।
 प्रतिखण्डे महेशानि त्रिसहस्रं च पट्टशतम् ॥ ११ ॥
 प्रत्यप्याये शतश्लोकाः पट्टत्रिंशत्पट्टलानि च ।
 इत्येकं खण्डमित्युक्तमेवं खण्डाष्टकं त्रिदुः ॥ १२ ॥
 दिव्यौघरचितो ग्रन्थो गुरुद्वारो भविष्यति ।
 शक्तिसङ्गमनामाख्यं श्रीवृहत्तन्त्रराजकम् ॥ १३ ॥
 वेदखण्डसमाप्तुक्तं पट्टि साहस्रिकं (!) शुभम् ।
 दिव्यौघरचितं तन्त्रं सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमम् ॥ १४ ॥
 अनादिकाख्या रचितं ताराख्यं द्वितीयकम् ।
 तृतीयं सुन्दरीख्यं चतुर्थी तिजमस्तका ॥ १५ ॥
 पुणे पुणे चन्द्रसंख्यं कलौ खण्डचतुष्टयम् ।
 पट्टशतीवन्तरान्ते तु त्रिसमन्युत्तरं शिषे ॥ १६ ॥

आविर्भवति देवेशि दिव्यौघद्वारतः शिवे ।
 बौद्धपापण्डनाशार्थं सम्प्रदायार्थमेव च ॥ १७ ॥
 सम्प्रदायसंकराणां विनाशार्थमिहेश्वरि ।
 सम्प्रदायस्थापनार्थं ब्राह्मण्यरक्षणाय च ॥ १८ ॥
 मन्त्रशास्त्रस्य सिद्धयर्थमाविर्भवति पार्वति ।
 तन्त्रेषु कालिका तारा^१ सदा तिष्ठति पार्वति ॥ १९ ॥
 अथोद्गण्ड^२ विधायेत्यं^३ श्रीमहादक्षिणेश्वरी ।
 अनादिविद्या श्रीकाली महाताराभिधा परा ॥ २० ॥
 पट्टशाम्भवेश्वरी^४ विद्या वाच्यातीता परा कला^५ ।
 महाप्रलयमासाद्य कोटि^६ब्रह्माण्डनायिका ॥ २१ ॥
 शिवशक्तिमयं देहमेकीकृत्य सदा स्थिता ।
 कोटिवक्त्रा^७ भवाद्यास्तु ब्रह्माणः प्रेतरूपिणः ॥ २२ ॥
 तत्प्रदाने प्रनृत्यन्ति गापन्ति व्याल^८सङ्कुलाः ।
 चित्तिरक्षास्वरूपत्वं प्राप्य तिष्ठन्ति पार्वति ॥ २३ ॥
 माहे^९श्वराणामानन्त्यं^{१०} विष्णुरूपे^{११}ऽयंनन्तता^{१२} ।
 शक्ता^{१३}दीनां तु गणना नास्त्येव प्रियवादिनि ॥ २४ ॥
 नद्यां तु बालुका यावत्तावदिन्द्राः पुरेरिताः^{१४} ।
 कोटिब्र^{१५}ह्माण्डपर्यन्तं स्थावरं जङ्गमादिकम् ॥ २५ ॥
 एकैकवारमिन्द्रत्वं गतं तत्पुनरप्यलम् ।
 अमन्तकोटिब्रह्माण्डे यावन्तः परमाणवः ॥ २६ ॥
 तावन्तः सन्ति तद्भूमौ चित्तियूलिस्वरूपतः ।
 मा^{१६}हेश्वरीसमेतानां ब्रह्माण्डकोटिकोटयः ॥ २७ ॥

^१ B सिद्धा, D रक्षा । ^२ B वरिदा । ^३ C ण्ड । ^४ D विराजेऽय । ^५ D वेन्दु ।
^६ B बुल्य । ^७ B D महा । ^८ D ब्रह्मा । ^९ B N C प्यान । ^{१०} C N महे ।
^{११} N न्ये । ^{१२} D N पो । ^{१३} D N कः । ^{१४} D शास्त्रा । ^{१५} D प्रवेदिताः ।
^{१६} Mss कीटाद्र । ^{१७} C न ।

तत्र तिष्ठन्ति देवेशि चतुर्वेदाः शवाः स्मृताः ।
 युगाश्च शवरूपेण^१ सप्तप्रेतगताः पराः ॥ २८ ॥
 सामरस्यं समासाद्य सर्वरूपा हि शर्वति* ।
 चिद्व्या^२पकस्वरूपेण स्वयं च विभ्रती पराम् ॥ २९ ॥
 एतस्मिन्नेव काले तु स्वविम्बं^३ पश्यति शिवा ।
 तद्विम्बं तु मन्वेन्माया तत्र मानसिकं शिवम् ॥ ३० ॥
 सृष्टेरुत्पादनार्थं तु भर्तृरूपं प्रकल्पयेत् ।
 आदिनाथं तु मनसा कल्प्यातीतस्वरूपिणम् ॥ ३१ ॥
 तं विलोक्य महेशानि सृष्ट्युत्पादनकारणात् ।
 आदिनाथं मानसिकं स्वमर्तारं प्रकल्पयेत् ॥ ३२ ॥
 विपरीतरतिं कृत्वा महाशून्यं^४ विधाय च ।
 त्रिंशद्बुद्धपटवृन्दं^५ पञ्चाशत्पत्रं^६ कोटयः ॥ ३३ ॥
 युगानि परमेशानि विपरीतरताऽभवत् ।
 विपरीतरतौ देवि विन्दुरेकोऽभवत् पुरा ॥ ३४ ॥
 तत्रैका सुन्दरी^७ जाता महालावण्यकालिका ।
 श्रीमहासुन्दरीरूपं विभ्रती परमा^८ कला ॥ ३५ ॥
 तस्याश्च मानसी शक्तिस्तत्र जाता परात्परा ।
 तस्या नाम महाकाली सुन्दरीति प्रकल्प्यते^९ ॥ ३६ ॥
 तां विलोक्य महाकालो महामोहपरो भवेत्^{१०} ।
 कालीं प्रति वदन् कालो बाणीं गर्वीन्वितां पराम् ॥ ३७ ॥
 विन्दुष्वनिसकाशात् प्रत्येकं वर्णजातयः^{११} ।
 मातृकार्णास्तदा जाता अक्षरेति^{१२} तदाऽभवत् ॥ ३८ ॥

^१ D सर्वपदावः । ^२ C नर्वे रूपाः समाहितम् । ^३ C विन्दुव्या* । ^४ C सद्रिम्बं*
^५ N *शर्लै । ^६ D *च्छन्द* । ^७ C सप्त* । ^८ B सुमुखी, C N तु सखी ।
^९ N *या । ^{१०} D N *ल्पयेत् । ^{११} B D N *परायणाम् । ^{१२} B *घञ्चकः,
 N *पाठकः । ^{१३} B D प्रत्यक्षेति ।

ध्वनिना व्याप्तमखिलं^१ जगदेतच्चराचरम् ।
 अद्यापि देवदेवेशि कादम्बर्या ध्वनिश्रुतिः ॥ ३९ ॥
 उवाच सुन्दरीं कालो महाप्राणप्रिये परे ।
 त्रैलोक्यसुन्दरि श्रीशे कारुण्यामृतसागरे^२ ॥ ४० ॥
 द्वितीयवाक्ये देवेशि कालीमुवाच^३ शङ्करः ।
 महाघोरे शिवारावे नूरदंष्ट्रे करालिनि ॥ ४१ ॥
 ललजिह्वे भीमनादे इत्येवं वचनं वदन् ।
 ईदृशं वचनं श्रुत्वा निर्गुणा^४ परचण्डिका ॥ ४२ ॥
 अनादिरूपा श्रीकाली मायोत्पादनतत्परा ।
 कालो मोहवशं यातः श्रीकालीमायया शिवे ॥ ४३ ॥
 अनादिसृष्टेरुत्पत्तिः^५ कारणार्थं महेश्वरि ।
 ब्रह्माण्डानामथानन्त्यं तन्मया^६ कथितं क्षणात् ॥ ४४ ॥
 कालस्य मायां दत्त्वा तु स्वयं व्यापारतां गता ।
 कालस्तु चकितो^७ जातः सा वै कुत्र गता प्रिया ॥ ४५ ॥
 हा हा प्राणप्रिया काली सा वै कुत्र गता प्रिया ।
 इति मोहवशं यातः स्मशानाटनतत्परः ॥ ४६ ॥
 हा हा प्राणप्रिया काली सा वै कुत्र गता प्रिया ।
 एवं मोहवशं यातो भ्रान्त^८चित्तस्ततो^९ऽभवत् ॥ ४७ ॥
 दर्शनार्थं तपस्तेपे पञ्चाशत्पद्म^{१०}कोटयः ।
 युगानि तत्र जातानि न कालीदर्शनं शिवे ॥ ४८ ॥
 कालस्य जातं देवेशि भाग्यद्विष्टपराधनाः ।
 इति ज्ञात्वा महाकाली ज्ञानं दत्तं महेश्वरि ॥ ४९ ॥

^१ D * त्रिंशं । ^२ B * वर्णिनि । ^३ D * लीश्वरो च । ^४ B * ण* । ^५ B * रूपरूपेति ।
^६ D N * न्मा* । ^७ C * क्लितो* । ^८ C धा* । ^९ B * दा । ^{१०} B मद्म* ।

आकर्षणाख्या बुद्धिस्तु दत्ता कालस्य पार्वति ।
 भक्तप्रीता महाकाली धीमहादक्षिणानना ॥ ५० ॥
 वरदानेयु चतुरा तेनेयं दक्षिणा स्मृता ।
 आकर्षणं कृतं तेन जातं तत्क्षणमात्रकम् ॥ ५१ ॥
 काल्या ज्ञानं महेशानि मार्गच्युतिपरायणः ।
 कालो जातो महेशानि महामक्तप्रिया वरा ॥ ५२ ॥
 शिवाकर्षणकं कर्म मिथुनत्वप्रदायकम् ।
 इति ज्ञात्वा महेशानि आगत्य तु शिवान्तिकम् ॥ ५३ ॥
 तदा समरसानां तु शक्तिं कृत्वा महेश्वरि ।
 आनीय दत्ता कालस्य मार्गाम्यासार्थमेव तु ॥ ५४ ॥
 मार्गं विना महेशानि गतिरत्र कथं भवेत् ।
 तत्राम्यासपरः कालः कुण्डलीघ्यानतत्परः ॥ ५५ ॥
 मनुष्याणां कुण्डली तु सार्द्धत्रिवलया स्मृता ।
 धीदेव्या^१ कुण्डली देवि^२ स्वेच्छया गुणिता शिवा ॥ ५६ ॥
 त्रिगुणा श्रीः त्रिशक्तिश्च यदा वेदगुणा भवेत् ।
 चतुर्वर्गा^३ चैकजटा चतुर्वेदे^४श्वरी परा ॥ ५७ ॥
 यदा पञ्चगुणा देवि महोप्रा तु तदा भवेत् ।
 यदा षड्गुणिता^५ शक्तिः सिद्धिकाली प्रकीर्तिता ॥ ५८ ॥
 यदा सप्तगुणा शक्तिः सप्तार्गा कालमुन्दरी ।
 यदाष्टगुणिता शक्तिरष्टार्गा मुवनाम्बिका^६ ॥ ५९ ॥
 यदा नवगुणा शक्तिः नवार्गा चण्डिकेश्वरी ।
 यदा दशगुणा शक्तिर्दशविद्यास्वरूपिणी ॥ ६० ॥
 यदा रुद्रगुणा जाता इमशानकालिका भवेत् ।

^१ D N मनिष्यावेकनायकं (१) । ^२ B N "न्तरे । ^३ B भूत्वा । ^४ D च ।
^५ D "व" । ^६ C शक्ति । ^७ C निर्गुं । ^८ N "दा" । ^९ D घातुगुणा ।
^{१०} D वारणात्मिका ।

यदा सूर्यगुणा देवि^१ द्वादशी चण्ड^२मैरवी^३ ॥ ६१ ॥
 यदा कामगुणा देवि कामभेदा च तारिणी ।
 चतुर्दशगुणा जाता वशीकरणकालिका ॥ ६२ ॥
 यदा पक्षगुणा जाता महापञ्चदशी स्मृता ।
 कलागुणा यदा शक्तिः श्रीमहाशोडशी तदा ॥ ६३ ॥
 कलातीतगुणा देवि टिन्नमस्ता तदा भवेत् ।
 अष्टादशगुणा देवि महामधुमती भवेत् ॥ ६४ ॥
 ऊनविंशद्गुणा देवि महापद्मावती तदा ।
 गुणिता विंशतिपदा विंशद्वर्णा रमा भवेत् ॥ ६५ ॥
 एकविंशद्गुणा देवि प्रोक्ता श्रीकामसुन्दरी ।
 द्वाविंशद्गुणिता देवि^४ दक्षिणाकालिका तदा ॥ ६६ ॥
 त्रयोविंशद्गुणा देवि विवेशीति तदा भवेत् ।
 गुणिता तत्त्वसंख्याभिर्गायत्री स्यात्तदा शिवे ॥ ६७ ॥
 पञ्चविंशद्गुणा देवि पञ्चमी सुन्दरी तदा ।
 षड्विंशद्गुणिता शक्तिः षष्ठी विद्या प्रकीर्तिता ॥ ६८ ॥
 सप्तविंशद्गुणा देवि महारत्नेश्वरी परा ।
 अष्टा^५विंशतिधा सा वै गुणिता परमा कला ॥ ६९ ॥
 अष्टविंशाक्षरी विद्या मृतसञ्जीवनी परा ।
 ऊनत्रिंशद्गुणा देवि महानीलसरस्वती ॥ ७० ॥
 त्रिंशद्गुणा यदा विद्या वसोवारा तदा स्मृता ।
 एकत्रिंशद्गुणा देवि त्रैलोक्यमोहिनी भवेत् ॥ ७१ ॥
 द्वात्रिंशद्गुणिता चेत्स्यात्^६ त्रैलोक्यविजया स्मृता ।
 त्रयस्त्रिंशद्गुणा चेत्स्यात् श्रीमत्कामाक्ष्यतारिणी^७ ॥ ७२ ॥

^१ D शक्ति । ^२ B चान्द्र । ^३ D वीरविद्यास्वरूपिणी । ^४ C D N विद्या ।
^५ D * ४* । ^६ B चैया । ^७ C श्रीकामदायिनी स्मृता, D श्रीमती काममापिणी । ■

चतुर्विंशद्गुणा शक्ति^१रबोराख्या तदा भवेत्^२ ।
 पञ्चत्रिंशद्गुणा देवि सङ्गीतमोहिनी भवेत्^३ ॥ ७३ ॥
 षट्त्रिंशद्गुणिता विद्या बगलाख्या^४ तदा भवेत् ।
 सप्तत्रिंशद्गुणा शक्तिः प्रोक्ता विद्या त्वरुन्धती^५ ॥ ७४ ॥
 अष्टत्रिंशद्गुणा चेत् स्यादन्नपूर्णे^६श्वरी मता ।
 गुणितोनचत्वारिंशत् ना^७कुली परिकीर्तिता ॥ ७५ ॥
 नचत्वारिंशद्गुणा शक्तिः प्रोक्ता विद्या त्रिकण्ठकी ।
 गुणिता चैकचत्वारिंशत्तदा राजेश्वरी कला ॥ ७६ ॥
 द्विचत्वारिंशद्गुणिता^८ त्रैलोक्याकर्षिणी^९ तदा ।
 त्रिचत्वारिंशद्गुणिता राजराजेश्वरी स्मृता ॥ ७७ ॥
 चतुश्चत्वारिंशद्गुणिता कुङ्कुटी परिकीर्तिता ।
 चत्वारिंशद्गुणा सिद्ध^{१०}विद्या प्रकीर्तिता ॥ ७८ ॥
 चत्वारिंशद्गुणा प्रोक्ता श्रीमृत्यु^{११}हारिणी ।
 चत्वारिंशद्गुणा महाभोगवती^{१२} मता ॥ ७९ ॥
 चत्वारिंशद्गुणा वासवी परिकीर्तिता ।
 चत्वारिंशद्गुणा फेत्कारी^{१३} परिकीर्तिता ॥ ८० ॥
 पञ्चाशद्गुणिता देवी महाश्रीमातृमुन्दरी ।
 पञ्चाशद्गुणिता मातृकोत्पत्तिमुन्दरी ॥ ८१ ॥
 एकैक^{१४} मातृकावर्णं प्रतिविद्याप्र^{१५}काशत ।
 उत्पन्ना परमेष्ठानि स्वोत्पत्तिपरायणा ॥ ८२ ॥
 यो भावो यस्य वै प्रोक्तस्तद्भावे सस्थिता^{१६} परा ।
 स्वेच्छया बलयं कृत्वा^{१७} यथा कुण्डलिनी^{१८} स्थिता ॥ ८३ ॥

^१ D देवि । ^२ B तपानवत् । ^३ B प्रोक्ता शक्ति विद्या त्वरुन्धती ।
^४ B ना । ^५ B सङ्गीतमोहिनी भवेत् । ^६ B न । ^७ B adds शक्ति । ^८ B 'र्षिणी' ।
^९ B 'दि' । ^{१०} C 'मत्य' । ^{११} B C N 'मती' । ^{१२} D फट्कारी ।
^{१३} N 'क' । ^{१४} B D स' । ^{१५} D सहिता । ^{१६} B भूत्वा । ^{१७} D कुन्दहृदी ।

तथा विद्या मुसंजाता अक्षोम्यमुनिरूपिणी ।
 सार्धत्रिवलयया देवि मनुष्यस्य प्रकीर्तिता ॥ ८४ ॥
 एवं विद्या समुत्पन्ना कुण्डलीतो महेश्वरि ।
 बालाम्बा^१ तु ततो जाता पूर्वाम्यासार्थमेव तु^२ ॥ ८५ ॥
 पूर्वाम्यासप्रभावेन मुन्दरी पतिता भवेत् ।
 स कालत्वं च संप्राप्तः^३ मुन्दरीसामरस्यतः ॥ ८६ ॥
 विद्यया पंचमीरूपं धृत्वा कालसमागमः ।
 भक्तप्राणप्रिया देवि तस्य सङ्गपरायणा ॥ ८७ ॥
 पंचमीरूपमासाद्य संस्थिता परमा कथ्य ।
 तस्याः सङ्गाम्यासयोगात् महाकालवतां गतः ॥ ८८ ॥
 येन दृष्टा तु या पूर्वं स तस्या ऋषिरी^४रितः ।
 उपासकास्तदान्ये स्युरिति संक्षेपतो मतम् ॥ ८९ ॥
 अथातो ब्रह्म देवेशि व्याख्यास्यामि यथाक्रमम् ।
 धीजाङ्कुरस्फुटिकजं तद् ब्रह्म परिकीर्तितम् ॥ ९० ॥
 तदेव^५ ब्रह्म चा^६स्यात् कालकाली^७मयं परम् ।
 यावद्विबर्णितुं शक्यं तावत् सगुणता^८ गतम्^९ ॥ ९१ ॥
 तदेव सगुणं ब्रह्म वर्णना^{१०}शक्तिगोचरम् ।
 वर्णना^{११}यामशक्तिर्हि^{१२} यदा^{१३} जाता महेश्वरि ॥ ९२ ॥
 तदेव निर्गुणं प्रोक्तं सगुणं बाध्यगोचरम् ।
 बाग्भवं मुखमित्युक्तं मुग्धाद्बुधार्पते च तत् ॥ ९३ ॥
 अबाध्यं यद् भवेत् ब्रह्म तत्त्वं मुखगोचरम् ।
 बाक्त्राक्या^{१४} यन्नितं तच्च^{१५} तस्माच्छक्तेः प्रधानता ॥ ९४ ॥

^१ D * काला । * D तद् । * MSS generally read न कालम् च संज्ञाय ।
^२ D * र्बरी (?) । * N * दिदं ; C * दिन्द्र । * B ध्या । * B N * तं ।
^३ C * युक्तिं । * N * गम् ; D * प्रम् । * D * निर्वानं । * B * नी । * B * महाशक्तिः ।
^४ B * तदा । * D * धन्दा । * B D * य ।

काली माया तु सा शक्तिर्विम्वाद्यप्रतिविम्बका^१ ।
 कालीव्यापकसच्छाया महाकाठः प्रकीर्तितः ॥ ९५ ॥
 महाफालात् भवेन्माया सा प्रोक्ता^२ मुवनेश्वरी ।
 ब्रह्मविष्ण्वा^३दयो देवि तत्रोत्पन्ना महेश्वरि ॥ ९६ ॥
 लोकपालास्ततो जाता वाग्भवा मातृकाः स्मृताः ।
 अथैकगुणिता देवि प्रथमाक्षरसम्भवा ॥ ९७ ॥
 अविनाशत्वलोपेन तेन चाक्षररूपता ।
 शक्त्या विना शिवे सूक्ष्मे नाम धाम न विद्यते ॥ ९८ ॥
 सर्वाद्या तु भवेच्छक्तिरानन्दघनगोचरा ।
 ब्रह्मरूपचिदानन्दा परब्रह्मैव केवलम् ॥ ९९ ॥
 प्रकृतौ विद्यमानायां विकृतिर्न बलीयसी^४ ।
 प्रकृतिः परमा शक्तिर्विकृतिः प्रतिविम्बता^५ ॥ १०० ॥
 आद्या कृष्णा महाकाली द्वितीया सुन्दरी स्मृता ।
 रक्तवर्णा महेशानि तृतीया बालभैरवी ॥ १०१ ॥
 चतुर्थी पंचमी विद्या यस्याम्यासात्तु कालताम् ।
 प्रपञ्चमूला सा शक्तिः^६ प्रपञ्चेशी प्रकीर्तिता ॥ १०२ ॥
 तन्मायारूपधारित्वं प्रपञ्चात्मा^७ शिवो^८ भवेत् ।
 त्रिनेत्रा त्रिगुणा जाता त्रिगुणात्मा तथेश्वरः ॥ १०३ ॥
 ततः सदाशिवो जातस्तत्कपालेशतः शिवे ।
 तत्रस्था परमेशानि सौन्दर्यगुणसंयुता ॥ १०४ ॥
 सुन्दर्यास्तु प्रपञ्चोऽस्ति निर्गुणेन प्रपञ्चता ।
 आद्या श्रीनिर्गुणा काली बाध्यातीता परात्परा ॥ १०५ ॥

^१ B प्रोक्ता । ^२ B व्यक्ति^० । ^३ B D N^० तः । ^४ B शक्तिः^० ; D जाता ।

^५ B विद्या^० ; D विम्बा^० । ^६ D न only । ^७ D स्वरु^० । ^८ D तावच्छ^० । ^९ C निलीयते ।

^{१०} C^० जा । ^{११} D सिद्धिः । ^{१२} D^० द्वा । ^{१३} D^० वे ।

प्रकर्षेण तु पंचाना संयोगो युगपद्भवेत् ।
 प्रपञ्चेऽपि तेन विद्या सुन्दरी परिकीर्त्तिता ॥ १०६ ॥
 यदारम्य धृतं रूपं सुन्दरं सुमनोहरम् ।
 तदारम्य प्रपञ्चोऽयं संजातः परमेश्वरि ॥ १०७ ॥
 शक्तिकोणे महेशानि ब्रह्माण्डानामनन्तकम् ।
 सर्वं तिष्ठति देवेशि जगदेतच्चराचरम् ॥ १०८ ॥
 तस्याः^१ कुण्डलिनी शक्तिरक्षोम्यनागरूपिणी ।
 स्वेच्छ्या गुणिता देवि स्वेच्छ्यावर्णस्वरूपिणी ॥ १०९ ॥
 ब्रह्माण्डगोले देवेशि काल्या तस्यै प्रदर्शितः ।
 ब्रह्मगोले विष्णुगोले रुद्रगोलस्तृतीयकः ॥ ११० ॥
 लोकेशगोले देवेशि देवगोलस्ततः^२ शिवे ।
 ततो हि ऋषिगोले हि क्रमाद्गोला^३श्च कोटिशः ॥ १११ ॥
 परब्रह्माच्च प्रकृतिः प्रतिबिम्बस्वरूपिणी ।
 महत्त्वं ततो जातं अहङ्कारस्ततः परम् ॥ ११२ ॥
 आकाशस्तु ततो जातस्ततो वायुः प्रकीर्त्तितः ।
 ततोऽग्निश्च प्रजातोऽत्र अग्नेरापः प्रकीर्त्तिताः ॥ ११३ ॥
 पानीयात् पृथिवी जाता ततश्चौषधयः शुभाः ।
 ओषधीभ्यो भवेदन्नं अन्नात् प्राणः प्रकीर्त्तितः ॥ ११४ ॥
 प्राणाज्जीवो हि सञ्जातो जीवात्मपरमात्मकौ ।
 ब्रह्मबिम्बात्सर्वमेतज्जगदेतच्चराचरम् ॥ ११५ ॥
 अत एव भवेद्ब्रह्म जगदेतच्चराचरम् ।
 भावनावशातां यातो ब्रह्मरूपः सनातनः ॥ ११६ ॥
 जीवः कीटस्ततो मृद्गी मृद्गी कीटो न वै शिवे ।
 जीवो ब्रह्म पुनर्ब्रह्म ततो^४ ब्रह्म पुनश्च सः^५ ॥ ११७ ॥

^१ D * स्व ।

^२ B * थ ।

^३ D * ल* ।

^४ B * एततो, N क्तो ।

^५ B D पुनः पुन ।

पुण्यद्रवात् पात्रयोगात् बहौ चोष्णामकं यथा ।
 केवलं तु जलं देवि यदि बहौ प्रदीयते^१ ॥ ११८ ॥ ✓
 वाहिनारो भवेदेवि नात्र कार्या विचारणा ।
 देहपात्रस्य संयोगात् पराम्ना च देवता^२ ॥ ११९ ॥ ✓
 सौख्यं दुःखं जयो लामोऽहङ्कारो दम्भ एव च ।
 मोहः कामः क्षुधा जृम्भा पिपासा स्पर्शनं गतिः ॥ १२० ॥
 सर्वमेतन्महेशानि तद्द्र^३जातं महेश्वर ।
 तत्र^४ ज्ञाने समुत्पन्ने न सौख्यं न च दुःखता ॥ १२१ ॥
 देहाभिमाने गणिते विदिते परमात्मनि ।
 न सौख्यं न च वै दुःखं परब्रह्मैव केवलम् ॥ १२२ ॥
 यथा दा^५हो वह्निशक्तिर्वह्नी तिष्ठति पार्वति ।
 तद्ब्रह्म जीवमात्रे सदा तिष्ठति पार्वति ॥ १२३ ॥ ✓
 विस्फुलिगा यथा वह्नेर्नानास्थलगता भवेत् ।
 जले नाश्वता यान्ति^६ तृणे वह्निष्णुता भवेत्^७ ॥ १२४ ॥ ✓
 काष्ठे स्फुलिगतां यान्ति जीवे ब्रह्म तथा शिवे ।
 पात्रयोगात् सर्वमेतत् जयलामादिकं शिवे ॥ १२५ ॥ ✓
 न सौख्यं न च वै दुःखं परब्रह्मैव केवलम् ।
 तज्ज्ञानं मन्त्रयोगेन स्फुटं भवति पार्वति ॥ १२६ ॥
 कामक्रोधादिभिर्युक्ते जीवरूपे परामनि ।
 अन्ययोगात्^८ महेशानि दुःखं भवति नान्यथा ॥ १२७ ॥
 मनोऽन्यत्र शिवो^९ऽन्यत्र कथं योगो भवेत् शिवे ।
 अन्ययोगे समारब्धे स्त्रीसङ्घेऽपि भवेत् ॥ १२८ ॥

^१ B प्रदाययेत् ।

^२ B *मात्मानं जीवता ।

^३ B त्वा^१ ।

^४ B तत्त्व^१ ।

^५ CN दे^१ ।

^६ CN *ति ।

^७ N वह्नि हुताग्निने; B शिवे ।

^८ B N *ने ।

^९ N *वा^१ ।

विनाशाद्वायुरोषस्य देहनाशादिकं भवेत् ।

मन्त्रयोगे भावनायां न तथा परमेश्वरि ॥ १२९ ॥

६ यावद्भि भावना जाता तावद्देवो महेश्वरः ।

भावना गलिता चेत् स्यात्तदा जीवेश्वरो नरः ॥ १३० ॥

अत्रैव नियमो नास्ति तत्रावधिः प्रयुक्तिः ।

परब्रह्माय^१ वा जीवो ह्योरेकतरः शिवे ॥ १३१ ॥

^२इति संक्षेपतः प्रोक्तं अकाराक्षरतत्त्वकम् ॥

इति श्रीशक्तिप्रज्ञमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमपटले श्रीमद्शुभ्यमहोपतारार्षिणादे
ग्रन्थप्रवर्तनं नाम प्रथमः पटलः ।

^१ B *क्षेपि । ^२ C ततः ।

द्वितीयः पटलः ।

उग्रतारोवाच ।

अक्षीम्य श्रोतुमिच्छामि यत् पूर्वं सूचितं त्वया ।
तन्मे कथय देवेश यद्यहं तव बल्लभा ॥ १ ॥

अक्षोभ्य उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च महोभ्रे शृणु साम्प्रतम् ।
ब्रह्मभूम्यन्तक प्रोक्तं भूमिब्रह्माण्डकं^१ शिवे ॥ २ ॥
संहारे जायते देवि तत्र लीनं जगद्भवेत् ।
चतुर्वक्त्रविधिं देवि प्रमुखीकृत्य शाश्वतम् ॥ ३ ॥
कोटिवक्त्रा^२न्तर्पर्यन्तं^३ ब्रह्माणः सन्ति गोलके^४ ।
चतुर्वक्त्रं तु भूगोलं ब्रह्माण्डाख्यं च कोटिजे ॥ ४ ॥
ब्रह्माण्डानामथानन्त्यमेवं तिष्ठति पार्वति ।
अनन्तकोटिब्रह्माण्डनायिका नीलशारदा^५ ॥ ५ ॥
ब्रह्मगोलं च तद्धः सुन्दरीगोचरं भवेत् ।
भूगोलं परमेशानि सुवनागोचरं भवेत् ॥ ६ ॥
अधिकारो हि मन्दतः^६ सुन्दर्या एव पार्वति ।
महाविद्या कोटिसंख्या तन्मध्ये गोलगोचरा ॥ ७ ॥
अथ वै राजराजेशी महापरमसुन्दरी ।
एकस्मिन् समये देवि गोलोत्पत्तिपरायणा ॥ ८ ॥
तस्यां^७ द्वीरं महेशानि संवे^८तीतष्टीत पार्वीत ।
न्यासनाडादिकं देवि पंचाङ्गानामनेकदाः ॥ ९ ॥

^१ N *के । ^२ C चक्र * । ^३ B *ना । ^४ C *के ।

^५ B बालदक्षिणा ।

^६ B संदृष्टं । ^७ N तस्मात् । ^८ N *वं । ^९ N *र्णां* ।

तथैव निर्मितं देवि कालिकाज्ञानुसारतः ।
 प्रत्यहं क्रियते यद्यत्तत् सर्वं कालिकाप्रतः ॥ १० ॥
 गत्वा च कथ्यते देवि सुन्दर्या निलमेव तु ।
 कालीतारामयं ब्रह्म तदग्रे कथ्यते शिवे ॥ ११ ॥
 भूगोलो हि महेशानि त्रिःस्कन्धे सूचितो मया ।
 ममैव लेशसजाता मुनयः शङ्करादयः ॥ १२ ॥
 चित्तं स्कन्धे महेशानि ब्रह्माण्डाख्यः प्रकीर्तितः ।
 भूगोलानां च पंचाशत् कोटिसंख्या महेश्वरि ॥ १३ ॥
 न्यूनां^१ पंचसहस्रैस्तु ब्रह्माण्डगोलके भवेत् ।
 पंचाशच्छताविस्तीर्णो भूगोलः परिकीर्तितः ॥ १४ ॥
 भूगोलस्तु महेशानि कदम्बकुसुमप्रमः^२ ।
 सदा भ्रमति देवेशि क्रियापंचक^३संयुतः ॥ १५ ॥
 घटाकारो महेशानि ध्रुवद्वयसमन्वितः ।
 दक्षध्रुवे मुखं देवि वामे बुध^४मुखाकृतिः^५ ॥ १६ ॥
 कम्बुग्रीवो घटः प्रोक्तः श्रीचक्रकण्ठशः स्मृतः ।
 विंशत्संख्यादयः शब्दाः सदैकत्वे व्यवस्थिता ॥ १७ ॥
 शतान्तान्ता निगदिता संख्या साहस्रलक्षके^६ ।
 दशसंख्या प्रयोक्तव्या कोट्यादौ शतमानकम् ॥ १८ ॥
 अर्बुदे तु सहस्रं स्यात् खर्वे लक्षामिध भवेत् ।
 एवं क्रमेण देवेशि परार्थान्तं महेश्वरि ॥ १९ ॥
 अक्षरादि^७समायुक्तो दक्षे न्यूना भवेच्छिष्टे ।
 उत्तरे त्वाधिका देवि ययायोगेन योजयेत् ॥ २० ॥

^१ B *की* । ^२ D N चतु* । ^३ N पुन । ^४ C D कदम्बप्रस पर ।
^५ D *वन्यक* । ^६ C *तद्वर्ष*, D बुध* । ^७ Except C all the MSS. add
 a line वामे बुध (च in N B) महेशानि दक्षे बुध (च in B N) मुखाकृति । ^८ D *क* ।
^९ B N अक्षोभ्यादि* , D अम्यादश* ।

कदम्बकुमुमं देवि श्रीचक्रवाटिकागतम् ।
 तद्वाटिकासेचनार्थं कम्बुमीवासुतो घटः ॥ २१ ॥
 छत्राकारेण देवेशि परितो नक्षत्रगोलकम् ।
 तत्तद्विम्बे* महेशानि महाश्रीचक्रनायिका ॥ २२ ॥
 सदा तिष्ठति देवेशि नात्र कार्या विचारणा ।
 परमाणुरणुश्चैव द्वयशुक्रन्यशुक्र* एव च ॥ २३ ॥
 एवस्तुष्टिः कला काष्ठा निमेषः श्वास एव च ।
 ततः क्षणं महेशानि तन्त्रैव पङ्कं भवेत् ॥ २४ ॥
 तन्त्रयष्टिमंरया नाडी स्यादिति सक्षेपतो मतम् ।
 घटिका च मुहूर्त्तञ्च प्रहरो दिवमस्तथा ॥ २५ ॥
 अहोरात्रस्ततः* पञ्चो मामश्चैव तत ऋतुः ।
 अयनं वस्तरयुगे प्रत्यक्षतुष्टामकः ॥ २६ ॥
 चतुर्युगानानेकं हि महद्युग*मितीरितम् ।
 एकसर्ततिमिथैव मनुरेकः प्रकीर्तितः ॥ २७ ॥
 चतुर्दशैव सप्तम्या मननस्तु चतुर्दश ।
 इन्द्राश्चतुर्दश शिवे तथैव परिकीर्तिताः ॥ २८ ॥
 चतुर्युगसहस्राणि ब्रह्माहः परिकीर्तितम् ।
 तावद्युगानि वै राज्ञो दिवा इन्द्राश्चतुर्दश ॥ २९ ॥
 वृश्च*कीटे प्रस्तराश्च* कृणानि कृमयन्तथा ।
 ब्रह्माण्डगोळे* यकिञ्चित् जात संजायमानकम् ॥ ३० ॥
 एकैकवारमिन्द्रश्च तेनां च परिकीर्तितम् ।
 पीडात्* ब्रह्माण्डपर्यन्तं प्रनयार्थं भविष्यति ॥ ३१ ॥

* B *एन* । * B N ट्टिन्द्रां च । * D N *च । * B तथा ।

* महद्युग may be suggested. * D ब्रह्म* । * B *एन* । * D ब्रह्माण्डे च ।

* D *२* ।

मनवस्तु तथैवोक्ता^१ पक्षश्चैव तथा^२ भवेत् ।
 मासर्चुश्च महेशानि त्वयनं हायनं ततः ॥ ३२ ॥
 एवं हि शतवर्षाणि ब्रह्मायुः परिकीर्तितम् ।
 विधीनां दशसाहस्रं विष्णोर्दिवस ईरितः ॥ ३३ ॥
 पक्ष^३मासादि वर्षादि ज्ञातव्यं परमेश्वरि ।
 दशसाहस्रवर्षाणि विष्णोरायुः प्रकीर्तितम् ॥ ३४ ॥
 तद्दक्षायुः शिवस्याथ तद्द्वैगुण्यमथैश्वरम् ।
 सदाशिवस्य तद्दक्षं^४ गणना तु^५ परात्परे^६ ॥ ३५ ॥
 तद्दुत्तरं^७ महेशानि स्वराट्^८ चक्रं भविष्यति ।
 विराट्चक्रं तद्द्विगुणात्^९ सर्वराट् द्विगुणात्ततः^{१०} ॥ ३६ ॥
 सर्वराडुत्तरं देवि ततः शून्यं भविष्यति ।
 ततः शून्या परा रूपा श्रीमहामुन्दरी कला ॥ ३७ ॥
 मुन्दरी राजराजेशी महाब्रह्माण्डनायिका ।
 महाशून्या ततस्तारा तद्द्वैगुण्यक्रमेण च ॥ ३८ ॥
 मुक्तौ^{११} संयोज्य सर्वं तु महामुन्दर्यमन्ततः ।
 एवं हि शतवर्षाणि महा^{१२}प्रलयकारिणी ॥ ३९ ॥
 महाप्रलयनामा तु सकृदेव प्रवर्तते ।
 महाप्रलयके जाते ततः शून्यं भविष्यति ॥ ४० ॥
 ब्रह्मरूपा परानन्दा केवला तारिणी परा ।
 सर्वं तस्या तु संलीनं तद्रूप^{१३} सर्वमेव तु ॥ ४१ ॥
 एवं देवि महाशून्यं महादक्षिणकालिका ।
 व्याप्य तिष्ठति देवेशि शून्यं कृष्णस्वरूपकम् ॥ ४२ ॥

^१ B D तथा प्रोक्ता । ^२ C * तो । ^३ B यथा । ^४ B N * वे तत्पक्षं ।

^५ B न, DN तत् । ^६ DN * परा परे । ^७ C एतदुत्तरं । ^८ N स्वा * । ^९ BC * षं ।

^{१०} B षं तत, C * शान्तकम् । ^{११} B * क्षया । ^{१२} C D ब्रह्म * । ^{१३} D * रूपं ।

इति संक्षेपतः प्रोक्तं रचनां^१ गोलके शृणु ।
 आणव्यं^२ कार्मणं चैव मायाप्रकृतिमेव च ॥ ४३ ॥
 अहङ्कारः पंचमः स्यात् सुष्टिस्थितिलयस्तथा ।
 प्रधानानुग्रहो देवि व्यवस्थां शृणु यत्नतः ॥ ४४ ॥
 आणव्यं जीवमात्रं स्याद्ब्रह्मविष्णोश्च कार्मणम् ।
 मायाम्^३लस्तु रुद्रस्य^४ प्राकृतस्तु तथेश्वरे^५ ॥ ४५ ॥
 सदाशिवस्याहङ्कारः परशम्भोर्न किञ्चन ।
 सुष्टिस्थितिलयश्चैव तिरोधानं त्वनु^६ग्रहः ॥ ४६ ॥
 क्रमेण पंचकं जातं परशम्भोस्तु मायया ।
 वर्णाद्या चैव मात्राद्या तत्त्वाद्या तदनन्तरम् ॥ ४७ ॥
 मन्त्राद्या भुवनाद्या च कलाद्या ऋतुसंज्ञकः ।
 अपमद्या त्रिधा प्रोक्तस्त्वचिरे^७हक्रमेण च ॥ ४८ ॥
 आधि^८भूतं चाधिदैवं देहचक्रं तथाण्डके ।
 त्रिधा तु काथितं देवि रचनां शृणु यत्नतः ॥ ४९ ॥
 पुरीपट्टकमध्यगता लङ्काचीनरुमेण च ।
 लङ्कापुर्य्यभिधो देवि मध्यभागे प्रतिष्ठितः ॥ ५० ॥
 परितः समभागत्वान्मेरुकार्थ्ये नियोजिता ।
 लङ्कातो दक्षभागे तु सप्त वै सागराः स्मृताः^९ ॥ ५१ ॥
 तत्र द्वीपा महेशानि संख्या त्वष्टादशैव तु ।
 समुद्राः सप्त देवेशि सागरास्ते प्रकीर्त्तिताः ॥ ५२ ॥
 स्वाद्दकास्ते देवेशि तत्र वै वडवानलः ।
 तदन्ते नरकाः^{१०} प्रोक्ता मध्ये भोगवती पुरी ॥ ५३ ॥

^१ D वचनं । ^२ C * नन्यं, B * णवः । ^३ C * म* । ^४ C * द्वेष्यः ।

^५ D महेश्वरि । ^६ D * नमनो * । ^७ D त्वां च दे* । ^८ B * दि* । ^९ B सागरास्ते
प्रकीर्त्तिताः । ^{१०} C नरकाः ।

लङ्का तु भूमिमध्यस्था सर्वतो हि समा शिवे ।
 गन्धमादनपार्श्वे तु^१ हिममेरुः प्रकीर्तितः ॥ ५४ ॥
 तदुत्तरे स्वर्गभूमिस्तत्र लोकाः प्रतिष्ठिताः ।
 उपर्यधस्ताद्भ्रुवोकाश्च शतकक्ष्या^२ समन्विताः ॥ ५५ ॥
 दक्षोत्तरे ध्रुवद्वन्द्वं ब्रह्माण्डं तत्र वै स्थितम् ।
 अधस्तात् सप्तपातालं सप्तलोकास्तदूर्ध्वके ॥ ५६ ॥
 एवं लोकत्रयं जातं तदण्डं परिवर्त्तते ।
 महनक्षत्रसूप्यस्य^३ सोमस्येन्द्रस्य दिग्गहाः ॥ ५७ ॥
 एतद्दामाः^४ समाख्याता मध्ये तु किलरादयः ।
 ब्रह्मविष्णुशिवादीनां ततो लोकाः प्रकीर्त्तिताः ॥ ५८ ॥
 ईश्वराख्यस्ततो देवि ततश्चैव सदाशिवः ।
 ततो हि दण्डिनीनाथलोकश्च^५ परिकीर्त्तितः ॥ ५९ ॥
 मंत्रिण्यंबा^६ गृहं तत्र सप्तप्राकारभूषितम् ।
 परापरं ततः प्रोक्तं ततश्चैव परात्परम् ॥ ६० ॥
 परातीता ततः प्रोक्ता चित्परा तदनन्तरम् ।
 सप्तमं श्रीपुरं^७ देवि तदूर्ध्वं कोटियोजनम् ॥ ६१ ॥
 चतुरस्रं कोटिलक्षं योजनं तारिणीपुरम् ।
 नवप्राकारसंयुक्तं अनन्तायामविस्तृतम् ॥ ६२ ॥
 कालचक्रं तत्र देवि कालनित्या^८ त्रमेण च ।
 कालनित्यापुरे देवि श्रीचक्रं परिनिष्ठितम् ॥ ६३ ॥
 तत्र बिन्दौ महेशानि निर्वाणाख्यं पुरं भवेत् ।
 तद्विन्दौ परमेशानि शाम्भवाख्यं पुरं भवेत् ॥ ६४ ॥
 तद्विन्दौ राजसं देवि शान्त्यतीतं कलायुतम् ।
 चतुष्करा^९ वसंयुक्तपर्यङ्केन सदाशिवम् ॥ ६५ ॥

^१ N *न। ^२ D स्वस्वरज्ञा* । ^३ C *नामा, D *द्रमा। ^४ D *स्य। ^५ MSS
 मुद्रिण्यं वा। ^६ D *री। ^७ D *विद्या* । ^८ BC N *सि* । ^९ BC N *व* ।

तत्र कामकलातीर्तं महाकामेश्वरं परम् ।
 तत्पर्यङ्गे महेशानि शान्त्यतीतां कलां पराम् ॥ ६६ ॥
 नवात्मकेश्वरीमभ्यां कोटिब्रह्माण्डनायिकाम् ।
 सर्वाङ्ग^१मेतद्ब्रह्माण्डं कीर्तितं परमेश्वरि ॥ ६७ ॥
 कलाप्राकारसंयुक्तं श्मशानं तत्र पार्वति ।
 प्रत्यालीढपदारूपं च तत्र श्रीतारिणीपुरम् ॥ ६८ ॥
 चतुष्पष्टिशूलं^२ शुक्लं^३मनन्ता^४यामविस्तृतम् ।
 श्रीदक्षिणादशानं च श्मशानाष्टकमेव तत्^५ ॥ ६९ ॥
 परितो देवदेवेशि शतद्वारसमन्वितम् ।
 कोटिब्रह्माण्डप्रेतैस्तु भूषितं भैरवीयुतम् ॥ ७० ॥
 त्रिंशत्त्रिंशत्पट्पद्माः^६ शरभैः संयुतं शिवे ।
 महाज्वालानलैर्दातं मुण्डं^७किन्दुविभूषितम् ॥ ७१ ॥
 सप्त^८प्रेतगता काली दक्षिणा तत्र तिष्ठति ।
 तदाज्ञया धनुर्वेदाः सुन्दरीद्वारि संस्थिताः ॥ ७२ ॥
 सुन्दरीद्वारि देवेशि चतुर्वेदाः पद्मकाः^९ ।
 ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ॥ ७३ ॥
 शिक्षा कल्पो न्याकरणं छन्दो ज्योतिर्निरुक्तम् ।
 पद्ममिति संप्रोक्तं तथा पट्दर्शनानि च ॥ ७४ ॥
 पडान्नाया महेशानि तथा पट्शाम्भवं^{१०}शिवे ।
 कादिहादिक्रमेणैव द्विविधं परिकीर्तितम् ॥ ७५ ॥
 कादावष्टादशविधं हादावष्टादश प्रिये ।
 उपवेदचतुष्कं च तदारूपं शृणु पार्वति ॥ ७६ ॥
 ऋग्वेदस्य धनुर्वेदः शाखाभिः परिभूषितः ।

^१ C *य*, D *न्य* । ^२ D *शय्य* । ^३ C *कं* । ^४ D मण्डला* ।
^५ B D N तत्र पुनः । ^६ B *श्र* । ^७ D शत* । ^८ D *र्व* ।
^९ B D N स्वहृन्दकाः, C सचन्द्रकाः । ^{१०} B *वी ।

आयुर्वेदो यजुर्वेदाच्छाखाशतकसङ्कुलः ॥ ७७ ॥
 सामवेदस्य गान्धर्ववेदः प्रोक्तो महेश्वरि ।
 शाखाभिर्भूयितो देवि काठप्रियकरः परः ॥ ७८ ॥
 अथर्वणस्य निगमस्तच्छाखाभिर्विभूयितः ।
 पंचाशद्वै महामागे निगमः परिकीर्तितः ॥ ७९ ॥
 समप्रकाठिकाद्वारं त्रिलोके त्रिक्रमेण च ।
 चतुष्पदं ब्राह्मणानां त्रिपदं क्षत्रजन्मिनाम् ॥ ८० ॥
 अथर्वणे नाधिकारः क्षत्रियाणां कदाचन ।
 तत्क्रमाचरणं देवि ब्राह्मणद्वारतश्चरेत् ॥ ८१ ॥
 संस्कार एव तुर्यस्य^९ क्षत्रियाणां द्विजेश्वरः^{१०} ।
 चतुष्पदा^{१०} ब्राह्मणाः स्युस्त्रिपदाः^{११} क्षत्रियाः स्मृताः ॥ ८२ ॥
 चतुर्दशमहाभारः^{१२} स्वर्गे श्रीमुन्दरीगृहे ।
 दिक्महाभार^{१३}संख्या च पाताले पद्मिनीगृहे ॥ ८३ ॥
 तत्त्रसंख्यमहाभारो^{१४} मर्त्यलोके^{१५} प्रतिष्ठितः ।
 सिद्धानां नवनाथानां देवा^{१६}नामोघसन्निधौ ॥ ८४ ॥
 सरस्वतीगृहे देवि क्रमात्ति^{१७}ष्ठति पार्वति ।
 शार्ङ्गं शैवं गाणपतं सीरं वैष्णवमेव च ॥ ८५ ॥
 बौद्धं तु देवदेवेशि तारापद्दर्शनानि च ।
 वैदिकं चैव सौरं च गाणपत्यन्तमेव^{१८} च ॥ ८६ ॥
 बौद्धं तु देवदेवेशि त्रिपुरादर्शनानि च ।

^१ D ग^० । ^२ B^० ली । ^३ D N गुच्छाभिः । ^४ D N शाखाभिश्च ।

^५ C^० य^० । ^६ D सामग^० । ^७ D^० ति^०, C^० वि^० । ^८ D कर्त्तव्यं । ^९ D^० राः ।

^{१०} B^० वैश^० । ^{११} B^० वेदा^० । ^{१२} B D^० वः । ^{१३} B D^० व^० । ^{१४} B D^० बो ।

^{१५} B मर्त्य^०, C N B मृत्यु^० । ^{१६} B D वेदा^० । ^{१७} D^० मस्ति^० ।

^{१८} B च एव ।

चान्द्रं स्वायंमुवं जैन चीनं नीलं महेश्वरि ॥ ८७ ॥
 छिन्नापट्दर्शनान्यवे कीर्त्तितानि त्रिधा शिवे ।
 दर्शनत्रितयं देवि कालीविद्याप्रगोचरम् ॥ ८८ ॥
 अष्टादशपुराणानि तथैवोपपुराणकम्^१ ।
 *वेदस्य गदितं देवि उपवेदस्य पार्वति ॥ ८९ ॥
 अष्टादशपुराणानि तथैवोपशानानि च ।
 एकवीरा च त्वरिता^२ कालिका सुन्दरी तथा ॥ ९० ॥
 छिन्ना मातङ्गिनी चैव गणेशार्काः प्रकीर्त्तिताः^३ ।
 बगला मालिनी तारा त्रिजटाऽक्षोन्मकालके ॥ ९१ ॥
 बटुकः सुन्दरः शम्भुः शाम्भवस्तु नवामकः ।
 अष्टादशपुराणानि उपसंख्यानानि पार्वति ॥ ९२ ॥
 श्रुतिर्वेदश्च देवेशि उपवेदश्च वै स्मृतिः ।
 चतुःषष्टिकला देवि चतुःषष्टिर्हि सिद्धयः ॥ ९३ ॥
 तयोपनिषदोऽन्यत्र द्विपंचाशन्महेश्वरि ।
 उपदि^४ष्टानि देवेशि चतुःषष्टि भवन्ति च ॥ ९४ ॥
 सूक्तानि त्रि^५सहस्राणि ताण्डवानां शतं शिवे ।
 त्रिशतं कौशलाः प्रोक्ताः कौमुदी तु कलाभिधा ॥ ९५ ॥
 दीपिकानां चतुःषष्टिः प्रकाशानां च सप्ततिः ।
 सांख्यायनानां पंचाशत् सुरा^६णां पंचकं शिवे ॥ ९६ ॥
 वार्त्तिकानां द्वयं देवि तन्त्रराजद्वयं शिवे ।
 नित्यापोदशतन्त्राख्यं खण्डाष्टकसमन्वितम् ॥ ९७ ॥
 हादिकादिमतत्वेन हादिकादिक्रमेण च ।

^१ B स् । * C ° समानि च । ° C omits two lines. ° D एकाग्रं
 च चरिता । ° D ° कालिके तत । ° B परिशि । ° D यु । ° D द्वि ।
 ° N पूर्वा ।

पूर्वार्धं चोत्तरार्धं च मिलित्वा तु विराड्मतम् ॥ ९८ ॥

शक्तिसंगमनामानं^१ तन्त्रराजं कहात्मकम् ।

चतुःखण्डसमायुक्तं तन्त्रराजोत्तमोत्तमम् ॥ ९९ ॥

पंचाशदध्यायै^२र्युक्तं पटकपंचकसंयुतम् ।

एवं क्रमेण देवेशि तन्त्राण्यान्नायके शिवे ॥ १०० ॥

आधारभूतं देवेशि सूक्ष्म^३ब्रह्माण्डमत्र^४ तु ।

अनेकानि च देवेशि ब्रह्माण्डानि च मध्यतः^५ ॥ १०१ ॥

तस्योपरि महेशानि ब्रह्माण्डक^६लिकाकृतिम् ।

जन्म्युद्दीपे यदाभासस्तदा द्वीपेश्वरो भवेत् ॥ १०२ ॥

विश्वरूपक्रमेणैव देहमात्रप्रगोचरम् ।

दिवारात्रिमहेशानि नराणां पट्टिनाडिमिः ॥ १०३ ॥

पितृणां तु महेशानि मासद्वितयमेव च ।

ऋतुमात्रे दिवारात्रिः सिद्धानां परिकीर्तिता ॥ १०४ ॥

देवानां तु महेशानि हायन^७द्वितयं भवेत् ।

दक्षिणांशस्यो भवेद्रात्रिस्तदन्यो^८ दिवसो भवेत् ॥ १०५ ॥

कालिकाया महेशानि पट्टिशून्ये तु नाडिका ।

नाडिपट्टिभिरेवात्र दिवसः परिकीर्तितः ॥ १०६ ॥

एवं क्रमेण देवेशि सर्वदा शून्यमव्यगा ।

अविनाशी सदा स्थाता षोडशब्रह्माण्डचर्चणा ॥ १०७ ॥

राजदन्तद्वये देवि ब्रह्माण्डानामनन्तकम् ।

स्यूलसूक्ष्मप्रभेदेन द्विविधं परिकीर्तितम् ॥ १०८ ॥

कालनित्या महेशानि सर्वदा व्याप्य तिष्ठति ।

^१ DN ह्यं । ^२ BCN * हृदय * । ^३ C लक्षा * ; D शिला * । ^४ D * मेव ।

^५ B * मः । ^६ B * का * । ^७ C * नं । ^८ C * दान्या ।

विंशत्सा^१हस्रकं सप्तशती पट्त्रिंशदीरिता^२ ॥ १०९ ॥
 कालनित्या महेशानि परमाण्वादिखूपिणी ।
 पठ^३मध्ये घटीमध्ये कालनित्या प्रकीर्त्तिता ॥ ११० ॥
 सपादघटिकाख्या रात वै वासराः स्मृताः ।
 मुहूर्त्तरूपो देवेशि पक्षधात्र प्रकीर्त्तितः ॥ १११ ॥
 तद्द्वयेन भवेन्मासस्तद्द्वयं ऋतुरेव च ।
 तत्रयं त्वयनं देधि तद्द्वयं हायनं भवेत् ॥ ११२ ॥
 प्रत्येकं व्याप्य देवेशि कालनित्या प्रकीर्त्तिता ।
 परमाणुं समा^४रभ्य हायनान्तं महेश्वरि ॥ ११३ ॥
 कालनित्या च संव्याप्य तिष्ठति परमेश्वरि ।
 मुहूर्त्ताख्यपदे देवि नाडीद्वयमुदीरितम् ॥ ११४ ॥
 मुख्यमानेन देवेशि सार्द्धनाडीद्वयं भवेत् ।
 दिनसप्तकमध्ये तु देवेशि वासराः स्मृताः ॥ ११५ ॥
 दिनपंचदशान्तं च तथा मासान्त^५कं शिवे ।
 ऋतवन्तमयनान्तं च हायनान्तं महेश्वरि ॥ ११६ ॥
 स्थूलमानमिदं प्रोक्तं शृणु परायणक्रमम् ।
 दिनतो वारतः पश्चात् मासात् पट्त्रिंशता दिनैः ॥ ११७ ॥
 स्थूलसूक्ष्मप्रभेदेन राशिलग्न्यादिकं भवेत् ।
 तथा प्रहादिकं देवि सर्वमेतत् प्रवर्त्तते ॥ ११८ ॥
 यः संक्रमो विद्यमानः^६ स राशिः प्रातरेव^७तु ।
 सूक्ष्मा राशिरियं प्रोक्ता प्रेतानां त्व^८नुराशिका ॥ ११९ ॥
 पलमात्रं भवेत्प्रं स्थूले तु षष्टिनाडिभिः ।

^१ D स^१ । ^२ D देवताः । ^३ C जल^३ । ^४ N मानन्दमा^४ ।

^५ C ल^५ । ^६ C पंच^६ । ^७ C शमानं । ^८ D प्रभवेव । ^९ B प्रोतस्यात्,

D प्रेतादीन्तं, C प्रेताह्वन्ते ।

पल्लवप्रं घटील्लग्नं मुहूर्तं प्रहरे शिवे ॥ १२० ॥
 त्रिशनाडीक्रमेणैव दिवारात्रिकमेण च ।
 लग्नमेतन्निवा प्रोक्तं राशिसंक्रम^१मूलतः ॥ १२१ ॥
 लग्नं तात्कालिकं प्रोक्तं चतुर्धाऽऽत्र ग्रहाः शिवे ।
 मुनिनन्दरवीन्द्रैश्च स्थूलसूक्ष्मप्रभेदतः ॥ १२२ ॥
 सूर्योदये तु यो वारस्तद्वारश्च ग्रहात्ततः ।
 पलनाडीक्रमेणैव ग्रहाणां परिवर्तनम्^२ ॥ १२३ ॥
 सूर्योदये तु यो वारस्तद्वारो वासरः सृतः
 अहोरात्रं घटी देवि पलयाममुहूर्तकैः ॥ १२४ ॥
 ब्रह्मादिदेवजातीनां यो भोगो वर्षमात्रतः ।
 मनुष्याणां स भोगो हि वारस्तत्र भवेत् शिवे ॥ १२५ ॥
 सूक्ष्ममानेन देवेशि स भोगः परिवर्त्तते ।
 सूक्ष्मज्ञानं समासाद्य स्थूलज्ञानं ततश्चरेत् ॥ १२६ ॥
 तत्कालोदयवर्णस्य कालनित्याविधौ शिवे ।
 संयोगश्च प्रकर्त्तव्यः सा प्रोक्ता तूदयाक्षरी ॥ १२७ ॥
 उदयाक्षरसंयोगः कालनित्याविधौ शिवे ।
 गुणनेन चरेद्देवि सा तु कालेश्वरी भवेत् ॥ १२८ ॥
 दिग्क्षरस्य संयोगः कालनित्याविधौ यदा^३ ।
 तदा दिगीश्वरी प्रोक्ता त्वरितं फलदायिनी ॥ १२९ ॥
 पृच्छ^४ काद्वर्ण^५ संयोगात् कालनित्याविधौ यदा ।
 तदा जीवेश्वरी प्रोक्ता सर्वजीवप्रसाक्षिणी ॥ १३० ॥
 तथा मासरुमेणैव मासः पंचविधो भवेत् ।
 चान्द्रसाधननाक्षत्रसौरबार्हस्पतरुमात् ॥ १३१ ॥
 पौर्णिमात् पौर्णिमान्तो हि चान्द्रमासः प्रकीर्त्तितः ।

^१ D * लग्नं, C * मन्त्रं । ^२ D * कीर्त्तनम् । * B शिवे । * C * चतुः ।

* N सर्वं * ।

चन्द्रदर्शात् चंद्रदर्शं द्विधा ^१चान्द्रः प्रकीर्तितः ॥ १३२ ॥
 अमामारम्य देवेशि पुनः सा वै यदा भवेत् ।
 सावनाख्यो महेशानि मासोऽयं च प्रकीर्तितः ॥ १३३ ॥
 ऋक्षाट^२र्क्षं सगारम्य नाक्षत्रः कीर्तितः शिवे ।
 संक्रमान्तं^३ च देवेशि सौर इत्यभिधीयते ॥ १३४ ॥
 बार्हस्पत्यभिधो मासः षट्त्रिंशद्विवसात्मकः ।
 नित्या षोडशभिर्देवि मासः षोडशकं भवेत् ॥ १३५ ॥
 अष्टादशदिनैर्देवि पक्षश्चात्र प्रकीर्तितः ।
 तद्ब्रह्मैर्मास इत्युक्तस्तत्क्रमं शृणु पार्श्वति ॥ १३६ ॥
 पूजाक्रमे महेशानि नित्याषोडशमण्डलम् ।
 नित्याषोडशकं देवि शान्तिः सप्तदशी शिवे । १३७ ॥
 शान्त्यतीता तदन्ते स्यादेवमष्टादश प्रिये ।
 न न्हासो न च वृद्धिश्च नित्यादिवसमण्डले ॥ १३८ ॥
 उदयार्णक्रमेणैव सम्पूर्णो दिवसो भवेत् ।
 तुष्यमासो महेशानि पंचाशद्विवसात्मकः ॥ १३९ ॥
 वर्णमासाभिधः प्रोक्तः प्रत्यहं वर्णमात्रकः ।
 चत्वारिंशत्पथाद्यै च ऊनपंचाशदेव वा ॥ १४० ॥
 पंचाशन्मातृकावर्णान्मण्डलं त्रिविधं स्मृतम् ।
 पूर्वं बटुकसंमत्या द्वितीये कालसम्मतिः ॥ १४१ ॥
 द्वितीये त्रिविधं च कीर्तितं परमेश्वरि ।
 इति सक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ १४२ ॥

इति श्रीशक्तिस्त्रयमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यनारायणवादे
 कालनित्याविधिर्नाम द्वितीयः पटलः ॥ २ ॥

^१ B N च^१ ।

^२ All MSS *द* ।

^३ C * मणं ।

तृतीयः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि भूतादियुगनिर्णयम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च संक्षेपात् कथ्यते शृणु ॥ १ ॥

ब्रह्मणोत्पत्तिमारम्य वर्तमानदिनावधिः ।

अहर्गणस्य विज्ञानं सिद्धान्तः परिकीर्तितः ॥ २ ॥

कलेरारम्भदिवसात्^१ वर्तमानदिनावधिः ।

अहर्गणस्य विज्ञानं तन्त्रमित्यभिधीयते ॥ ३ ॥

युगादिदिनमारम्य शकाहान्तं महेश्वरि ।

अहर्गणस्य विज्ञानं करणं^२ कीर्तितं मया ॥ ४ ॥

कृतादीनां युगानां तु^३ दिनेष्वेकैकशः क्रमात् ।

दिननित्या भवे^४ चतुर^५ स दिनं प्रतिवासरम् ॥ ५ ॥

आदौ कलावतीते तु वर्षेष्वेकादशस्वथ ।

वर्षे द्वादशमे मासे चैत्रारुह्ये नवमीतियौ ॥ ६ ॥

वारो रवेर^६ तीते च नाथे विश्वेश^७ सम्भवे ।

तदारम्योदयक्षान्ता^८ वर्णाः^९ पट्विंशदात्मकाः^{१०} ॥ ७ ॥

युगवासरभेदेन वर्तन्ते परमेश्वरि ।

स्वराः षोडशमिस्तान्तु गणयेदक्षरं प्रति ॥ ८ ॥

^१ D * बांदिवसादेवि । ^२ D देवेशि । ^३ B * हीना । ^४ D दिनायमावे । ^५ C D N चतुरा ।

^६ D तियाव * । ^७ D मित्रे च । ^८ D * न्तो । ^९ D * र्ण । ^{१०} D * क ।

एकैकस्वरयुक्तेन वर्णेनावान्त^१रो युगः ।
 भवान्तर^२युगा ज्ञेया दिवसा वर्णसंख्यया ॥ ९ ॥
 क्रमात् पट्त्रिंशद्दर्णाः स्युः प्रत्येकं प्रतिवासरम् ।
 युगैः षोडशमित्वेयमेको वर्णो युगो मतः ॥ १० ॥
 पट्सप्तत्युत्तरेः पंचशतसंख्यैश्च वासरैः ।
 एतैर्वर्णयुगैः प्रोक्तः पट्त्रिंशद्भिर्महायुगः ॥ ११ ॥
 सहस्राणां च विशत्या^३ पट्त्रिंशदधिकैः शतैः ।
 सप्तमिश्च दिनानां तु संख्या प्रोक्ता महायुगे ॥ १२ ॥
 'आई' पल्लवितेत्यत्र सिद्धा वर्णात्र सूचिताः ।
 वन्तराः सप्तपंचाशत् भासाः सप्त दिनानि पट्^४ ॥ १३ ॥
 फालेनैव वन्तराणां एकपर्याय ईष्यते ।
 पर्यायश्च कलौ सप्त सहस्राणि ततः परम् ॥ १४ ॥
 एकादशोत्तरत्वं च^५ पट्शतानि भवन्ति हि ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ १५ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि पीठानां तु विनिर्णयम् ।
 यस्य विज्ञानमात्रेण साधकः सिद्धिमाप्नुयात् ॥ १६ ॥

श्रीशिव उवाच ।

पीठं तु पंचधा प्रोक्तं पंचायतनमार्गतः ।
 सप्तसोपानसंयुक्तं मेरुकैलासमार्गतः ॥ १७ ॥
 सिंहाक्रान्तं च देव्यां वै शैवे वृषमरूपकम् ।
 वैश्यावे गरुडाक्रान्तं गजाक्रान्तं च गाणपे ॥ १८ ॥

^१ N * स * । ^२ D अन्तराल, C अन्तरेऽय । ^३ N त्रि * । ^४ D द्वियद्
 द्वियद् । ^५ C N * रं ता ।

हंसा^१क्रान्तं सौरमन्त्रे^२ काल्यां^३ प्रेतसमन्वितम् ।
 नवसोपानसंयुक्तं सुन्दर्याः पीठमीरितम् ॥ १९ ॥
 सोपानेन समायुक्तमङ्गुलोन्सेधमेव च ।
 इति पीठं मया प्रोक्तं ऋतुशाम्भवंकं शृणु ॥ २० ॥
 चैत्रादिमासमारम्य फाल्गुनान्तं महेश्वरि ।
 वसन्तादि समारम्य हेमन्तान्तं महेश्वरि ॥ २१ ॥
 ऋतुपट्कं मया प्रोक्तं अत्रैवं शाम्भवक्रमः ।
 कृष्णशुक्लपक्षयोगात् द्विमासे पष्टिवासराः ॥ २२ ॥
 पष्टिपट्कप्रयोगेन त्रिशतं पष्टिरद्मयः ।
 मधुकृष्णा वसन्ताख्या प्रतिपत् परिकीर्तिता ॥ २३ ॥
 मधुकृष्णा वसन्ताख्या द्वितीया परिकीर्तिता ।
 एवं क्रमेण देवेशि शुक्लपक्षेऽपि योजयेत् ॥ २४ ॥
 माधवकृष्णप्रतिपद् द्वितीया च ततः शिवे ।
 एवं शुक्लक्रमेणैव सर्वत्र विनियोजनम् ॥ २५ ॥
 अथगान्ध्याक्रमेणैव शाम्भवं शृणु साम्प्रतम् ।
 पट्पंचाशन्महापुर्व्यः पार्थिवे परिकीर्तिताः ॥ २६ ॥
 जलप्रामा^४ महेशानि द्विपंचाशत् प्रकीर्तिताः ।
 आग्नेय^५रद्मयो देवि द्विपष्टिरिति कीर्तिताः ॥ २७ ॥
 वायव्यप्रामा^६ देवेशि चतुःपंचाशदीरिताः ।
 अथ नामसप्रामाणां संख्या द्विसप्ततिर्मवेत् ॥ २८ ॥
 अथ मानसप्रामाणां संख्यां शृणु महेश्वरि ।
 चतुःपष्टिरिति प्रोक्ता क्रमात् पट्शाम्भवे मवेत्^७ ॥ २९ ॥
 श्रीपुरादिमहापुर्व्यः पार्थिवाह्ये प्रकीर्तिताः ।
 पट्शाम्भवादिप्रामाणां संख्यामग्रे प्रकथ्यते ॥ ३० ॥

प्रत्येकं चैव नामानि कथ्यन्ते सिद्धिकेर'ले ।
 पूर्वं संसूचितं ते यत्तदद्य कथ्यते शृणु ॥ ३१ ॥
 गोपनीयं महेशानि स्वयोनिरपरा यथा ।
 श्रीफाल्गुणपासका ये च तत् कुलं परिकीर्तितम् ॥ ३२ ॥
 तेषां समूहो देवेशि कुलं^१ संकीर्तितं मया ।
 फाल्गुणविद्योपासकैस्तु^२ कुलभूजाविधौ शिवे ॥ ३३ ॥
 गन्तव्यं यत्नतो देवि नान्यत्र प्रव्रजे^३त्कचित् ।
 अन्यत्र यदि वै गच्छेत्तदुच्छिष्टं भवेच्छिवे^४ ॥ ३४ ॥
 यस्य या देवता प्रोक्ता सा तस्येष्टा प्रकीर्तिता ।
 माध्वीकं पात्रमव्यस्यं तर्पणोच्छिष्टमेव तु^५ ॥ ३५ ॥
 उच्छिष्टतर्पणादेव देवताशापमामुयात् ।
 अत एव महेशानि बन्धनानि प्रजायते ॥ ३६ ॥
 एवं सर्वं तु विज्ञाय सङ्गं त्यक्त्वा सुखी भवेत् ।
 एतच्चक्रे महेशानि गच्छेच्चै^६व कुलाकुलम्^७ ॥ ३७ ॥
 रहस्यं तु महेशानि पूजान्ते शृणु सादरम् ।
 घटस्यशुद्धितहितं तृतीयादि सपंचमम् ॥ ३८ ॥
 देव्यै निवेद्यते देवि तदन्ते वीरभोजनम् ।
 तद्वीरभोजने देवि स्पृशेत्तर्पणं भवेत् ॥ ३९ ॥
 उच्छिष्टेन महेशानि कथं तु^८ तर्पणं भवेत् ।
 एतदज्ञानतो देवि देवताशापमामुयात् ॥ ४० ॥
 जाते तु देवताशापे बन्धनं जायते ध्रुवम् ।
 कुलाकुलमिदं प्रोक्तमकुलं शृणु पार्वति ॥ ४१ ॥

^१ N 'व' । ^२ C 'ले' । ^३ B 'स्त' । ^४ N 'भवे' । ^५ C N 'शिवे' ।

^६ D 'कं भवेत्' । ^७ N 'दे' । ^८ C D 'त्वा' । ^९ B D 'तत्' ।

मुन्दरी भैरवी धूम्रा त्वकुलवने^१ कीर्तिता ।
चकुलास्तु महेशानि तन्भूजायां व्रजेत् सदा ॥ ४२ ॥
तैर्नान्यत्र प्रगन्तव्यं इति संक्षेपतो मतम् ।
प्रमादात् यदि गच्छेद्द्वै तेषां शापो भवेद् ध्रुवम् ॥ ४३ ॥
पूर्णाभिषेकराहित्यं वीरपक्षे^२ मतं शिवे ।
पूर्णचक्रे महेशानि पूर्णचक्री भवे^३द् ध्रुवम् ॥ ४४ ॥
ऊर्ध्वान्नाये महेशानि ऊर्ध्वान्नायी व्रजेत् सदा ।
निर्वाणदीक्षितो देवि निर्वाणपूजने व्रजेत् ॥ ४५ ॥
पटशाम्भवक्रमे देवि शाम्भवा^४र्चाविधौ व्रजेत् ।
मेधादीक्षाविधौ देवि नेदं^५ मानं मयेरितम् ॥ ४६ ॥
सिद्धरूपे महेशानि स्वे^६च्छया कर्म वा चरेत्^७ ।
गौडदक्षिणकाश्मीरसम्प्रदायक्रमाद्भवेत् ॥ ४७ ॥
गौडे सर्वत्र गमनं^८ कीर्तितं तु मया तव ।
पडान्नाये महेशानि काश्मीरे गमनं भवेत् ॥ ४८ ॥
कुलाकुलविभेदेन केरले गमनं भवेत् ।
पूर्णाभिषेकयुक्तानां सर्वत्र गमनं शुभम्^९ ॥ ४९ ॥
पूर्णाभिषेकी देवेशि यस्मिन् देशे विराजते ।
स देशो घन्यतां याति सन्ताडुक्षयोजनम् ॥ ५० ॥
पूर्णाभिषेकयुक्तानां शक्तिपातः प्रजायते ।
अपोग्यस्यापि कालेन कालीनियारतस्य च ॥ ५१ ॥
चतुःपथिवित्री देवि शक्तिपातो भवेन् ध्रुवम् ।
नील^{१०}सारस्वते तन्त्रे पंचवा परिकीर्तितः ॥ ५२ ॥
श्रीमुन्दर्या महेशानि शक्तिपातोऽप्या भवेन् ।

^१ D कुलकुले । ^२ CN * ४ * । ^३ N मये ० । ^४ CN * ६ * । ^५ * C २ * ।
^६ C * माभेत् । ^७ B D गन्तव्यं । ^८ C भवेत् । ^९ B शयी ।

छिन्ना^१विद्याविधौ देवि शक्तिपातश्चतुर्विधः ॥ ५३ ॥
 बगलाया^२सु विद्यासु शक्तिपातो द्विधा भवेत् ।
 वैष्णवाद्यागमे देवि शक्तिपातस्तु पञ्चधा ॥ ५४ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं रहस्यं सादरं शृणु ।
 शक्तिं विना महेशानि पूजनं यः समाचरेत् ॥ ५५ ॥
 स दरिद्रो^३ मम^४ द्रोही तस्य नाशो भविष्यति ।
 शक्तिशिवाम्यमासाद्य पूजनं समुपाचरेत् ॥ ५६ ॥
 एवं यः कुरुते मर्त्यः स शिवो नात्र संशयः ।
 शक्तेस्तु पूजनं कार्यं दिव्यभावकलासमे ॥ ५७ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं पात्रभेदं शृणु म्रिये ।
 रसभेद^५मितैः पात्रैः संख्या सर्वोत्तमा भवेत् ॥ ५८ ॥
 कलासंख्यामितैः पात्रैः संख्या प्रोक्ता तु मध्यमा ।
 नाथसंख्यामितैः पात्रैः संख्या प्रोक्ता कनिष्ठिका ॥ ५९ ॥
 क्षाणसंख्यामितैः पात्रैः संख्या सामान्यकर्मणि ।
 केरलश्चैव काश्मीरो गौडश्चैव तृतीयकः ॥ ६० ॥
 केरलाख्यमते देवि वारि^६पात्रं तु दक्षिणे ।
 काश्मीरे तर्पणे भेदो गौडे वामकरे भवेत् ॥ ६१ ॥
 देवीप्रणवनामा च निर्गुणप्रणवस्तथा ।
 बगला कमला वाणी पराद्याश्च द्यतोत्तराः^७ ॥ ६२ ॥
 अथातः संप्रवक्ष्यामि निर्गुणं प्रणवस्य च ।
 कलापञ्चकसंयुक्तस्तन्क्रमं शृणु पार्वति ॥ ६३ ॥
 धकारश्च उकारश्च मकारश्च तृतीयकः ।
 नादश्चतुर्थो गदितः पञ्चमो बिन्दुरीरितः ॥ ६४ ॥

^१ D "प्र" ।

^२ D कालविद्या ।

^३ N "श्री" ।

^४ D मने ।

^५ N "भेद" ।

^६ BD कलि ।

^७ D प्रणवोत्तराः ।

ब्रह्मा विश्व्युथ रद्रथ ईश्वरथ सदाशिवः ।
 एते पञ्च महाप्रेताः प्रणवं च समाश्रिताः ॥ ६५ ॥
 शृणु यत्नेन देवेशि कलासप्तकल्पिणम् ।
 कलासप्तस्वरूपं च पञ्चधा भेद ईरितः^१ ॥ ६६ ॥
 अकारथ उकारथ मकारथ तृतीयकः ।
 नादविन्दुस्ततो देवि नादातीतस्ततो भवेत् ॥ ६७ ॥
 विन्द्वतीता सप्तमी स्याच्छ्राम्भवी परिकीर्तिता ।
 शक्तीः^२ शृणु महेशानि किमितोऽपि रहस्यकम् ॥ ६८ ॥
 अकारथ उकारथ मकारथ तृतीयकः ।
 नादथ तदतीतथ^३ विन्दुश्चैव ततः परम् ॥ ६९ ॥
 विन्द्वतीता सप्तमी स्यादेवं शक्तिकला^४ शिवे ।
 शक्तशक्ति^५ क्रमेणैव कलासप्तकमीरितम् ॥ ७० ॥
 आदां परा विनिर्दिष्टा ततश्चैव परात्परा ।
 तदतीता तृतीया स्वात् चित्परा च चतुर्थिका ॥ ७१ ॥
 तत्परा पञ्चमी ज्ञेया तदतीता रसाभिधा ।
 सर्वातीता सप्तमी स्यादेवं सप्तत्रिधाः कलाः ॥ ७२ ॥
 पञ्च क्रमेण देवेशि शृणु सप्तकलासतीम् ।
 ब्रह्मा विश्व्युथ रद्रथ ईश्वरथ सदाशिवः ॥ ७३ ॥
 शान्तिथ तदतीता च कलासप्तकमीरितम् ।
 चतुष्टयं तु कशिपुः मृतकथं सदाशिवः ॥ ७४ ॥
^६ ब्रह्मादयश्चतुष्पादाः कशिपुस्तु^७ सदाशिवः ।
 आच्छादनं तु कामेशस्तत्रस्था मुन्दरी कला ॥ ७५ ॥

^१ B * मन्वि * । ^२ D N सप्त * । ^३ D * मीरितम् । ^४ C * कि ।

^५ C D N * ता च । ^६ D N * जी. कला. । ^७ B D N शंभुशक्ति * ।

^८ This line is omitted in C N । ^९ MSS * कल्पं तु ।

प्रणवः सुन्दरीरूपः कलासप्तक^१संयुतः ।
 पञ्चप्रणवयोगे तु कलासप्तकपञ्चके^२ ॥ ७६ ॥
 सप्ततारोति विख्याता कथिता पूर्वमेव तत् ।
 हंसरूपा कामकला तत्स्वरूपं निगद्यते ॥ ७७ ॥
 हकारेण बहिर्याति सकारेण विशेत् पुनः ।
 हकारस्य सकारस्य लोपे कामकला भवेत् ॥ ७८ ॥
 पक्षद्वयेन रक्षितो हंसः कामकला भवेत् ।
 सोऽहमेतस्य देवेशि रूपं कामकलाभिधम् ॥ ७९ ॥
 सोऽहमित्यत्र देवेशि प्रणवः परिनिष्ठि^३तः ।
 जीवः^४ पक्षद्वयत्यागात् प्रणवः परिकीर्तितः ॥ ८० ॥
 पराप्रासादविद्यायां एवमेव प्रकीर्तितम् ।
 पक्षद्वयं सकारे च गगनेऽपि द्वयं भवेत् ॥ ८१ ॥
 र^५कारद्वययोगे तु सकारोत्पत्तिरीरिता ।
 ई^६कारैकारयोगे तु हकारः कीर्तितो मया ॥ ८२ ॥
 अत एव महेशानि चतुःपक्षस्वरूपिणी ।
 चतुर्धरणरूपा च परा^७प्रासाददेवता ॥ ८३ ॥
 आद्ये आद्यं परित्यज्य चरमे तु तदन्तकम् ।
 पक्षद्वयेन संन्यक्तः^८ प्रणवः परिकीर्तितः ॥ ८४ ॥
 र^९कारः प्रथमः पक्षस्वेकारस्तु द्वितीयकः ।
 मायाबीजादिके देवि रतिबीजादिकेऽपि च ॥ ८५ ॥
 प्रणवस्य समुत्पत्तिर्वर्तते प्रियवादिनि ।
 अर्द्धनारीश्वरो देवि हकारः परिकीर्तितः ॥ ८६ ॥
 शक्तिबीजं तथा प्रोक्तं शृणु कामकलां शिवे ।

^१ N * क्षं * । ^२ B * स्वरूपकः । ^३ D * थि * । ^४ B D N * वे ।
^५ D * थ * । ^६ D * ओ * , B * इ * । ^७ N * र * । ^८ B * वक्तं, D * युक्तः ।
^९ D * व * ।

ईकारार्द्धमतं बिन्दु^१मुखं मानुरवोगतम्^२ ॥ ८७ ॥
 स्तनौ^३ दहनशीतांशुर्पोनिर्हार्द्धं^४ कला भवेत् ।
 हकारार्द्धपदे देवि ईकारैकारमीरितम् ॥ ८८ ॥
 मुखं बिन्दुर्महेशानि तदधस्तु कुचद्वयम् ।
 हकारार्द्धकलारूपं योनिचक्रं विदुः प्रिये ॥ ८९ ॥
 अधोबिन्दुर्महेशानि परारूपः प्रकीर्तितः ।
 योनिबिन्दुर्महेशानि तत्परारूपवान् भवेत् ॥ ९० ॥
 कुच^५बिन्दुर्महेशानि तदतीता प्रकीर्तिता ।
 पित्परा तु द्वितीयस्तु तदतीता मुखे भवेत् ॥ ९१ ॥
 सर्वानीता चण्ड^६रूपा बीजादूर्ध्वं व्यवस्थिता ।
 वाय्वातीतां कलां बिद्धि ई^७कारोर्ध्वरूपां सिधे ॥ ९२ ॥
 इति कामकलारूपं कीर्तितं तु मया तव ।
 अन्यत्रैव^८ शकारान्तु शक्तिद्वयपुटं भवेत् ॥ ९३ ॥
 र^९कारस्तु महेशानि काली कामकला मनुः ।
 काली कामकला देवि मुह्यता हंसगता भवेत् ॥ ९४ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

श्रीशिव उवाच ।

गृह्णास्तुं प्रवक्ष्यामि येन देव^{१०}मयो भवेत् ॥ ९५ ॥
 ईशानादिनिर्ऋत्यन्तं वास्तुसर्पं प्रकीर्तितः ।
 वाय्वादित्रिपर्यन्तं सर्पहस्तद्वयं भवेत् ॥ ९६ ॥
 पैत्र्यां पादयुगं^{११} देवि ऐशान्यां शिर एव च ।
 सर्पगात्रमिदं प्रोक्तं ज्ञात्वा कर्माणि कारयेत् ॥ ९७ ॥
 शिरोघाताद्भवेन्मृत्युः पुच्छे^{१२} सर्वार्थनाशनम् ।

^१ D 'नु', N 'नुं। ^२ CB 'तां। ^३ C वतो। ^४ C 'द्वन्द्वं D 'दं।
^५ 'कदं'। ^६ CD 'द'। ^७ D 'ह'। ^८ D 'बह'। ^९ D 'ह'।
^{१०} B 'वा। ^{११} B D N 'पुटं। ^{१२} C पूवं।

पिण्डिकायां भवेदुःखं क्रोडे सर्वार्थसाधनम् ॥ ९८ ॥
 चलस्थिरप्रभेदेन द्विधा वास्तु प्रकीर्तितम् ।
 नैर्ऋत्यां पूजयेदेवि वास्तुसर्पगृहाधिपम् ॥ ९९ ॥
 वास्तुपूजां विधायाय कूर्मं ज्ञात्वा प्रयत्नतः ।
 स्थानसंशोधनं कृत्वा स्वयं तु व्रतवान् भवेत् ॥ १०० ॥
 परान्नं च परद्रव्यं तथैव तु प्रतिग्रहम् ।
 परस्त्रीं परनिन्दां च मनसाऽपि विवर्जयेत् ॥ १०१ ॥ ✓
 जिह्वा दग्धा परान्नेन करौ दग्धौ प्रतिग्रहात् ।
 मनो दग्धं परस्त्रीभिः* कथं सिद्धिर्वरानने ॥ १०२ ॥ ✓
 प्रतिग्रहं महेशानि सर्वथा परिवर्जयेत् ।
 प्रतिग्रहोत्पपापं तु शृणु यत्नेन शाम्भवि ॥ १०३ ॥
 मृते तु नरकं यायात् स्वस्वकर्मानुसारतः ।
 भोगोत्तरं महेशानि पितृलोकं व्रजन्ति ते ॥ १०४ ॥
 ततो व्रजन्ति ते देवि सूर्यलोकं प्रतिग्रही ।
 ततश्चन्द्रपुरं गच्छेत् ततश्चन्द्रत्वतां व्रजेत् ॥ १०५ ॥
 भारत्वं प्राप्य देवेशि भूमौ वर्पति योगतः ।
 पूर्वदत्तं तदन्नं हि इह प्रत्यक्षगोचरम् ॥ १०६ ॥
 दत्तं विना महेशानि न पूर्तिः क्वापि दृश्यते ।
 तदन्नं भाण्डगोपे[†]न चाग्नौ दाहत्वतां व्रजेत् ॥ १०७ ॥
 पाके[‡] तूदरपूर्त्यर्थं मुष्यते सर्वजन्तुभिः ।
 यावत्तु पूर्वज[§]नुपि दत्तं दापितमेव तु ॥ १०८ ॥
 तदेव प्राप्यते देवि नादत्तमुपतिष्ठते ।
 नाधिकं न च वै न्यूनं प्राप्यते जन्तुभिः क्वचित् ॥ १०९ ॥

* पीडि । * D तत्त्व । * C पु । * C य । * B D * कोये ।
 † N * ष ।

तदन्नं^१ देवदेवेशि तस्य विप्रान्वतां व्रजेत् ।
 तत्र देवि कृमिर्भूत्वा तदन्ते चान्ययोनिमाक् ॥ ११० ॥
 प्रतिग्रहं परित्यज्य मन्त्रसिद्धिं समाचरेत् ।
 जातसूतकमादौ स्यात्तदन्ते मृतसूतकम् ॥ १११ ॥
 सूतकद्वयसंयुक्तः स^२ मन्त्रो नैव सिध्यति ।
 जन्मसूतकजं देवि संस्कारदशकं शिवे ॥ ११२ ॥
 जननादिषु गुह्यान्तं संस्कारदशकं शिवे ।
 दिवसा दश वै देवि सूतके परिकीर्त्तिताः ॥ ११३ ॥
 दशसंस्कारयोगेन जातसूतकवारणम् ।
 जपादिभोजनान्तं हि दशाङ्का^३ तु पुरस्कृत्या ॥ ११४ ॥
 मृतसूतकमेतद्धि दशाहं सूतकं मतम् ।
 जीवहीनो यथा देही सर्वकर्मसु न क्षमः ॥ ११५ ॥
 पुरश्चरणहीनो हि तथा मन्त्रः प्रकीर्त्तितः ।
 द्वितीयं तु मया प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ११६ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

विश्वेश श्रोतुमिच्छामि चक्रमष्टाष्टकामिधम् ।
 रहस्यातिरहस्यं च वद मे करुणानिधे ॥ ११७ ॥

ईश्वर उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं हि कथ्यते गोपनं कुरु ।
 उत्तमं मध्यमं चैव तृतीयमधमं भवेत् ॥ ११८ ॥
 उत्तमं शिवचक्रं स्यान्मध्यमं वैष्णवं भवेत् ।
 अधमं कामचक्रं स्याज्जीवचक्रमिति स्मृतम् ॥ ११९ ॥

^१ C तं दत्तं । ^२ B C D द्वाभ्यां तु संहितः । ^३ C तं । ^४ D * मृ * ।

* B * ज्ञा । ^५ C नष्ट * ।

जीवचक्रं तथा प्रोक्त जीवमेरुस्तथा त्वयम् ।
 पक्त्याकारेण देवेशि चक्राकारेण वा जपेत् ॥ १२० ॥
 त्रिदुस्थाने स्वय स्थित्वा निर्विकल्पो जितेन्द्रिय ।
 अविहार समासाद्य पूजा कुर्यात्प्रयत्नत ॥ १२१ ॥
 बिबारी जायमानस्तु सारको नश्यति धुवम् ।
 त्रिशत पष्टि देवेशि देव्यावरणशक्तय ॥ १२२ ॥
 पञ्चविंशति देवनि पञ्चिंशत्शक्तय क्रमात् ।
 षट् षड्दर्शने प्रोक्ता षडाम्नाये तु षड् भवेत् ॥ १२३ ॥
 द्विसप्ततिर्महेशानि निर्वाणशक्तय स्मृता ।
 त्रिशतपष्टि देवेशि शाम्भवक्रमरत्नय * ॥ १२४ ॥
 योगिनीना चतु पष्टिकोटिरुक्ता महेश्वरि ।
 योदान्यासोदिताशेषशक्तयो या प्रकीर्तिता ॥ १२५ ॥
 प्रतिशक्तौ महेशानि कोटिसख्या प्रकीर्तिता ।
 तदष्टगुणित कुर्यादष्टक कीर्तित मया ॥ १२६ ॥
 सर्वत्राष्टगुण कुर्याद्भवेदष्टक क्रमात् ।
 शैवाष्टकमिदं प्रोक्त शम्भुसाध्य न चान्यथा ॥ १२७ ॥
 प्रत्येकमष्टकोटिर्वा कलाकोटिश्च वा प्रिये ।
 श्रीविद्याया कनिष्ठ स्यान्निर्वाणे मय्यम भवेत् ॥ १२८ ॥
 षट्शाम्भवादिमेधा तदीक्षाया परमेश्वरि ।
 उत्तम कथितो देवि क्रमस्त्वष्टाष्टकाभिध ॥ १२९ ॥
 अष्टाष्टक वैष्णवाख्य कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ।
 आष्टत्तिशक्तयो देवि त्रिशत पष्टि कीर्तिता ॥ १३० ॥
 प्रत्तिशक्तौ त्वष्टशक्ति पूजयेद्यन्त शिवे ।

* C * क प * । * D * श * । * D * शक्त * । * N * च्छे ।
 * D * वपट्क * । * D * टीश्वर * । * C * ष, C D * षो । * D * द्वितीयम् ।

द्विसहस्रं चाष्टशती त्वशीतिः शक्तयो मताः ॥ १३१ ॥

प्रत्येकाष्टगुणं चक्रं प्रोक्तमष्टाष्टकं त्विदम् ।

अष्टाष्टकमिदं प्रोक्तं पूर्वमष्टगुणं यदा^१ ॥ १३२ ॥

तदानन्दभैरवाख्यं प्रोक्तमष्टाष्टकं शिवे ।

लक्षद्वयं महेशानि चत्वारिंशत्सहस्रकम् ॥ १३३ ॥

एतन्दिग्णितं देवि चतुर्लक्षं महेश्वरि ।

षष्टिसाहस्रकं देवि अशीतिः^२ शक्तयो मताः ॥ १३४ ॥

द्विशतं विशतिरिति त्वानन्दाष्टकमीरितम् ।

चतुर्विंशतिसाहस्रं चत्वारिंशतिशक्तयः ॥ १३५ ॥

आवृतौ तु महेशानि त्रिशतं षष्टिरदमयः ।

एवमेक पूजनं तु त्वष्टावरणसंयुतम् ॥ १३६ ॥

एकाष्टकमिदं प्रोक्तमेवमष्ट^३ष्टकं भवेत् ।

द्विसहस्रं चाष्टशतमशीतिः शक्तयो भवेत् ॥ १३७ ॥

अष्टाष्टकमिदं प्रोक्तं पञ्चपञ्चक्रमेण तु ।

पूर्णामियेकसंयुक्तस्तूर्वाभ्यायप्रदीक्षितः^४ ॥ १३८ ॥

पट्शान्भवक्रमे देवि कुर्यादष्टाष्टकं क्रमात् ।

अष्टाष्टकस्य विज्ञानी शिव एव न संशयः ॥ १३९ ॥

शिरो देयं धनं देयं देया स्त्रीर्यत्नतः शिवे ।

वसुपूर्णं गृहं देयं त्विदं साधनमुत्तमम् ॥ १४० ॥

रहस्यातिरहस्यं हि गोप्याद्गोप्यं महेश्वरि ।

प्रोक्तमेतन्मया देवि किमन्यद्भ्रान्तुमिच्छसि ॥ १४१ ॥

एतस्य फलबाहुल्य मया वक्तुं न शक्यते ।

स्त्रियो देवाः स्त्रियः सृष्टिः स्त्रियः कल्याणकारिणी ॥ १४२ ॥

स्त्रीरूपं तु महेशानि यत्किञ्चिज्जगतीतले^५ ।

एका चेत् युधती पुज्या समस्तं जयतीतलम् ॥ १४३ ॥
 स्त्रीणां दर्शनमात्रेण जगतीतलपूजनम् ।
 कृतं भवति देवेशि नात्र कार्या विचारणा ॥ १४४ ॥
 रूपं दृष्ट्वा तु प्रणमेद्रूपमानन्दकारकम् ।
 रूपानन्दे समायाते किमन्यत्र प्रयोजनम् ॥ १४५ ॥
 रूपं रूपं परं धाम रूपं रूपं परं तपः ।
 रूपं रूपं परं^१ वस्तु न भूतं न भविष्यति ॥ १४६ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदधोभ्यमहोप्रतारासंवादे उत्तरकेरले
 अष्टाष्टकनिरूपण नाम तृतीय पटल ।

^१ B समं ।

चतुर्थः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

अष्टाष्टकं त्वया प्रोक्तं सर्वसिद्धिकरं मुवि ।
किं सम्प्रदायमार्गेण पात्रज्ञानं च^१ कीर्तितम् ॥ १ ॥
तन्मे वद महादेव यद्यहं तव बह्वभम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यं च प्रवक्ष्यामि ज्ञानं संकथ्यते शृणु ॥ २ ॥
केरलश्चैव काश्मीरो गौडमार्गस्तृतीयकः ।
षट्पञ्चाशदेशमेदात् सर्वत्र व्याप्य तिष्ठति ॥ ३ ॥
अष्टादशसु देशेषु गौडमार्गः प्रकीर्तितः ।
नेपालदेशमारम्य कलिङ्गान्तं महेश्वरि ॥ ४ ॥
आर्यावर्त्तं समारम्य समुद्रान्तं महेश्वरि ।
केरलाख्यः क्रमः प्रोक्तस्तून^२विंशतिदेशके ॥ ५ ॥
तदन्यदेशे देवेशि काश्मीराख्यः क्रमः शुभः ।
शंकरस्तु भवेद्वाह्यो वेदवाह्यो द्विजो यथा ॥ ६ ॥
केरलादिक्रमेणैव शृणु पात्रविनिर्णयम् ।
विश्वामित्रकपालं तु केरले परिकीर्तितम् ॥ ७ ॥
पात्रं तुम्बीकपालं तु काश्मीराख्यक्रमे भवेत् ।
महाकपालपात्रं च गौडमार्गे प्रकीर्तितम् ॥ ८ ॥
कपालं त्रिविधं प्रोक्तं सम्प्रदायक्रमेण च ।
महाकपालं त्रिविधं शंखशुक्तिकपर्दिकाः ॥ ९ ॥
कपर्दिकाभिधं पात्रं सर्वपात्रोत्तमोत्तमम् ।

^१ B N न, D प्र० ।

^२ D. स्थान० ।

विज्ञानकेरले देवि शृणु पात्रस्य निर्णयम् ।
 शुक्तिपात्रं तु सामान्ये विशेषे नारिकेलजम् ॥ २३ ॥
 स्फाटिकं गुरुपात्रं च काचजन्यो घटो भवेत् ।
 पात्रं^१ तुम्बी भैरवस्य^२ वीरपात्रं तु शार्करम्^३ ॥ २४ ॥
 शक्तिपात्रं तु कापालं योगिन्यां ताम्रजं भवेत् ।
 शङ्खजं वीरपात्रं च पाद्यपात्रं च ताम्रजम् ॥ २५ ॥
 रौप्यमाचमने प्रोक्तं स्वर्णमर्घ्यादिकर्मसु ।
 अथार्ये मधुपर्के च तथैवाचमने शिवे ॥ २६ ॥
 स्नानपात्रं रत्नजं स्याद्विज्ञानकेरले शिवे ।
 केरले^४ नारिकेलेन सर्वकार्याणि साधयेत् ॥ २७ ॥
 केवलं^५ वीरपात्रेण सर्वपात्राणि^६ कारयेत् ।
 केवलं^७ स्वर्णपात्रेण सर्वपात्राणि कारयेत् ॥ २८ ॥
 केवलं^८ रौप्यपात्रेण सर्वपात्राणि कारयेत् ।
 अथोक्तपात्रमध्ये तु एकेन सर्वकल्पनम् ॥ २९ ॥
 एकजातीयपात्रेण सर्वपात्राणि वा शिवे ।
 कुर्व्याद्यत्नेन देवेशि सम्प्रदायक्रमेण च ॥ ३० ॥
 कास्यं लोहं तथा रौप्यं सौवर्णं परमेश्वरि ।
 स्फाटिकं पारदोत्थं च तथा मारकतं शिवे ॥ ३१ ॥
 रत्नवैडूर्यजं वापि नवरत्नमवं च वा ।
 नारिकेलं महाशङ्खसम्भवं च यथोत्तरम् ॥ ३२ ॥
 उत्तरोत्तरतः श्रेष्ठं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ।
 वृक्षेषु देवदेवेशि सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ ३३ ॥
 वृक्षेषु देवदेवेशि यद्यदा^९रुमवं शिवे ।

^१ C N यत्र । ^२ N वाय । ^३ D शार्करं । ^४ D केवलं । ^५ B N केरले ।
^६ D N कार्याणि । ^७ B केरले । ^८ B केरले । ^९ B इदा ।

श्रीफलौथं^१ खङ्गजं च यथायोगेन कारयेत् ॥ ३४ ॥
 अश्वत्थपात्राकारं वा कुतपाकारमेव च ।
 त्रिकोणरूपं यत् पात्रं कुतपः परिकीर्तितः ॥ ३५ ॥
 योनिरूपं कलास्यसन्निभं मुमनोहरम् ।
 मुन्दर्या रत्नजं पात्रं ताराच्छिन्नाविधौ स्मृतम् ॥ ३६ ॥
 दलरूपं महेशानि मन्त्रमात्रे प्रकीर्तितम् ।
 अश्वत्थपात्राकारं तु विद्यापञ्चकगोचरम् ॥ ३७ ॥
 त्रियानियुक्तं देवेशि त्रिभ्रशक्तौ^२ प्रकीर्तितम् ।
 त्रिशक्तित्रिविधा देवि त्रितयं त्रितयं त्रियु ॥ ३८ ॥
 त्रिकोणपात्रं देवेशि मन्त्रमात्रे प्रकीर्तितम् ।
 वर्तुल वैश्यावे प्रोक्तं सालम्बा^३ शिवगोचरा ॥ ३९ ॥
 यमालपात्राभावे तु विश्वामित्रकपालजम् ।
 तदभावे महेशानि तद्रूपं धातुगोचरम् ॥ ४० ॥
 कर्त्तव्यं यत्नतो देवि बगलायां च काचजम् ।
 वामदक्षक्रमेण विपरीतं तथा भवेत् ॥ ४१ ॥
 अथवा देवदेवेशि कपालं सर्वगोचरम्^४ ।
 यत्र तुम्बीकपालं तु प्रोक्तं कापालिके मते ॥ ४२ ॥
 कपालपात्रं देवेशि नीलचीन^५क्रमे मते ।
 अथवा देवदेवेशि महापात्रं कपर्दिकम् ॥ ४३ ॥
 पात्रमध्ये कपर्दीनास्तत्र तिष्ठति पार्वति ।
 त्वरितं^६ सिद्धिदानच्चात्^७ पञ्चविद्याविधौ स्मृतम्^८ ॥ ४४ ॥
 विश्वामित्रकपालं च ब्राह्मणस्य प्रकीर्तितम् ।

^१ D * सं च । ^२ B त्रिभ्रशक्तौ * । ^३ C सालम्बा, D N शाल वा, B शालम्बा ।

^४ N महापात्रं कपर्दिकम् । ^५ D * चर्च * । ^६ D त्वरितम् * । ^७ N * नेत्र ।

^८ N सिद्धे, C श्रमम् ।

तद्भावे महेशानि कुलपात्रसमं परम् ॥ ४५ ॥
 अर्च्यपात्रं शुभं विद्धि सर्वसिद्धिप्रदं शिवे ।
 वर्षाणां तु चतुःपष्टिस्ताम्रा^१र्व्ये देवता स्थिता ॥ ४६ ॥
 शतं वर्षाणि राप्ये च सहस्रं स्वर्ण^२पात्रके ।
 दशसाहस्रकं देवि स्फाटिके^३ देवता स्थिता ॥ ४७ ॥
 तथा मारकते देवि रत्नजे रत्नयुग्मकम् ।
 विश्वामित्रकपाले तु लक्षवर्षाणि पार्वति ॥ ४८ ॥
 कपालपात्रे देवेशि दशलक्षानि पार्वति ।
 खड्गजं दशसाहस्रं मौक्तिके विंशतिः प्रिये ॥ ४९ ॥
 विश्वामित्रकपाले वा कपाले वा महेश्वरि ।
 देवता वरदाः सर्वाः स एव परमेश्वरः^४ ॥ ५० ॥
 स धन्यः स च विज्ञानी स एव दर्शनी मतः ।
 स सर्वपञ्जपात्री^५ च सर्वविद्या^६रहस्पथित् ॥ ५१ ॥
 स ब्रह्मवित् सर्वमंत्ररहस्वरूप एव हि ।
 आनन्दान्मा परात्मा सः^७ सकलादिप्रभेदतः ॥ ५२ ॥
 विश्वामित्रकपाले वा सर्वपात्राणि कारयेत् ।
 कपर्दी वा महेशानि सर्वपात्राणि कारयेत् ॥ ५३ ॥
 एकं कपाले देवेशि सर्वपात्राणि भाषयेत् ।
 विश्वामित्रकपालस्य कपालस्यापि पार्वति ॥ ५४ ॥
 शिवशक्त्योर्यथा ज्ञानं नहि कोऽपि विजानते ।
 तथा कपालविज्ञानं नहि कोऽपि विजानते ॥ ५५ ॥
 कपर्दी च भवेद्यद्यत्तदेव नारिकेलतः ।
 पात्रमालां यथा^८ यन्त्रं^९ कारयेत् परमेश्वरि ॥ ५६ ॥

^१ D तम* । * B राप्ये* । * D स्फटिका । * B D * रि । * B * जापी,
 C राजीव । * D स च सर्व* । * B परमात्मा, D परत्मानः । * B D N तथा ।
 * N परं ।

तृतीयः स्फाटिको देवि सकलो निष्कलो मतः ।
 सूर्याद्वह्निकरो देवि सकलः परिकीर्तितः ॥ ५७ ॥
 पूर्वोत्तरप्रभेदेन चापरं सकलं शृणु ।
 चन्द्रदर्शनमात्रेण पौर्णमायामथाश्विने ॥ ५८ ॥
 सकलः कीर्तितो देवि जलरानी^१ महोत्तमः ।
 कालीं तारां तर्पयेद्वि तेनामृतजलेन च ॥ ५९ ॥
 केरलाख्ये सम्प्रदाये नारिकेलार्घ्यपूजनम् ।
 काश्मीराख्ये सम्प्रदाये स्फाटिकार्घ्यप्रपूजनम् ॥ ६० ॥
 गौडमार्गे महेशानि कपालार्घ्यं प्रपूजनम् ।
 काश्मीरगौडयोर्देवि द्रव्यभेदोऽस्ति वै क्वचित् ॥ ६१ ॥
 नारिकेलं समादाय सुपकं सुन्दरं दृढम् ।
 मध्ये स्फोटं समाचर्य नेत्रनासासुलक्षणम् ॥ ६२ ॥
 नेत्रद्वयं^२ तु संस्थाप्य चारुरूपं गुणोत्तरम् ।
 नववर्ण^३मयं कृत्वा पञ्चवर्णमयं च वा ॥ ६३ ॥
 रौप्यनेत्रे स्वर्णनेत्रे नीलरत्नादिनेत्रके^४ ।
 समासाद्य महेशानि तत्र नासां समाचरेत् ॥ ६४ ॥
 नेत्रयुग्मस्य मध्ये^५ तु मुखं कार्प्यं महेश्वरि ।
 ईदृशं सूक्ष्मरूपं च मालार्थं परिकीर्तितम् ॥ ६५ ॥
 तद्रूपं स्फाटिकोत्थं च काश्मीराख्यमते मतम्^६ ।
 त्रिकोणयोनिरूपो वा स्फाटिकः शुभदायकः ॥ ६६ ॥
 गौडे कपालं संप्रोक्तं नासायां मुखमाचरेत् ।
 ऊर्ध्वान्नावः केरलः स्यात् काश्मीरः पश्चिमो भवेत् ॥ ६७ ॥
 विलासाख्यो वैष्णवाख्यो दक्षिणाम्नाय एव च ।
 पूर्वे चैतन्य आख्यातस्तूचरे गौड एव च ॥ ६८ ॥

१। * C *द्वन्द्वः । * D N रत्न * । * B *नीलके । * D *ध्वं ।
 २। मितं ।

विद्यासङ्केतभेदाभ्यां कपाल^१ तारिणी^२त्रयम् ।
 महाशङ्खेऽप्यसक्तश्चेत् स्फाटिक्या मालया जपेत् ॥ ६९ ॥
 कपालालाभतो देवि स्फाटिक कारयेद्दुबम् ।
 पात्राणां निर्णयं वक्ष्ये संख्याभेदक्रमेण च ॥ ७० ॥
 सम्प्रदायक्रमेणैव पात्राणा स्थापनं शिवे ।
 महाकलाकजारन्ध्रवर्णेति वेद्य भावयेत् ॥ ७१ ॥
 सामान्यार्यो भवेदादौ सामान्यार्घ्यो द्विधा^३ स्मृतः ।
 सकलो निष्कलश्चैव सक्तलो द्वा^४रपूजनात् ॥ ७२ ॥
 निष्कलः केवलो यश्च निष्कल सर्वगोचरः ।
 सामान्यार्यद्वय देवि घटश्चैव तृतीयकः ॥ ७३ ॥
 विशेषार्थश्चतुर्थः स्पाहुहपात्रं तु पद्ममम् ।
 दिव्यौघाख्यं च संप्रोक्तं सिद्धौघाख्यं रसाभिधम् ॥ ७४ ॥
 मानवौघाभिधं देवि सप्तमं परिकीर्तितम् ।
 गुरुपात्रं ततः प्रोक्तं भैरवाख्यं च रन्त्र^५कम् ॥ ७५ ॥
 शक्तिपात्रं च दशमं वीरपात्रं शिवा^६भिधम् ।
 ततः श्रीयोगिनीपात्रं सूर्यसंख्याभिधं भवेत् ॥ ७६ ॥
 नव वै छलिपात्राणि सकलादिप्रभेदतः ।
 बन्धुपर्णाभिधं पात्रं सकलं परिकीर्तितम् ॥ ७७ ॥
 निष्कलानि महेशानि बटुपाद्रीनि सिद्धयः ।
 बटुकौ योगिनीक्षेत्रं गणपाः परमेश्वरि ॥ ७८ ॥
 सर्वभूतानि देवेशि ताराक्षोम्यस्तथैव च ।
 पात्रत्रयं तथा देवि प्रोक्तमाचमनीयकम् ॥ ७९ ॥
 अर्घ्यपात्रत्रयं देवि मधुपर्कं त्रयं भवेत् ।

^१ B कपाला ।

^२ D भक्तिः ।

^३ B * मान्यो द्विविधः, D * मन्व्यर्द्विविधौ ।

* C D ए* ।

* D ए* ।

* D * ए* ।

पञ्चामृते पञ्चक च स्नानार्थं गुणसह्यकम् ॥ ८० ॥
 ततस्तु प्रोक्षणीपात्र करक्षालनज तत ।
 गन्धपात्र पुष्पपात्र ततो नैवेद्यपात्रकम् ॥ ८१ ॥
 शुद्धोदकामिध पात्र भोगात्मपात्रक तत ।
 तत पाचकपात्र तु ततो नीराजनादिकम् ॥ ८२ ॥
 स्थानीयपीठपात्र च दीपपात्रचतुष्टयम् ।
 घृततैले दक्षबामे सौगन्ध्यमन्दने तथा ॥ ८३ ॥
 पात्राणा च चतु षष्टि सख्या प्रोक्ता तु केरले ।
 काश्मीरे पीठमेव स्यात् कलासख्यानि वै शृणु ॥ ८४ ॥
 दिव्योत्तमोत्तमौ प्रोक्तौ सद्य सिद्धिकरौ परौ ।
 अथ षोडशपात्राणि शृणुष्व परमेश्वरि ॥ ८५ ॥
 सामान्यार्थं विशेषार्थं श्रीपीठं गुरुरपात्रकम् ।
 भैरवाख्य पञ्चम तु वीरपात्र रसाभिधम् ॥ ८६ ॥
 शक्तिपात्र योगिनीं च बलिपात्रे तथैव च ।
 आचमनीयाख्यपात्र चार्थपात्र तथैव च ॥ ८७ ॥
 मधुपर्काभिध पात्र पञ्चामृतमनन्तरम् ।
 स्नानपात्र हस्तशुद्धिपात्र च प्रोक्षणीं तथा ॥ ८८ ॥
 पात्र षोडशक प्रोक्त केरले पश्चिमेऽपि च ।
 मधुपर्कोत्तरं देवि शङ्केति कौलिकेऽपि च ॥ ८९ ॥
 चिदानन्दसम्प्रदाये शृणु पात्राणि पार्वति ।
 सामान्य च विशेष च कलश गुरुरपात्रकम् ॥ ९० ॥
 भोगपात्र शक्तिपात्र योगिनीवीरपात्रके ।
 बलिपाद्याचमनीय च अर्घ्यस्नानाभिध प्रिये ॥ ९१ ॥

१ D मा । २ D पीठ, [याच] । ३ D न्यामो । ४ D मान ।
 ५ D ल । ६ C खण्डे, N पद्ये, D पात्र । ७ N व । ८ This line
 appears only in N ९ D स्तार ।

देवीशङ्खेति देवेशि पात्राण्येवं तु षोडश ।
 अथवा कलशं शङ्खं शक्तिपात्रत्रयं भवेत् ॥ ९२ ॥
 श्रीगुरुमोगपात्राणि त्रिषु पात्रेष्वयं विधिः ।
 आनन्दारूपे^१ मते देवि पात्राणि कीर्तितानि च ॥ ९३ ॥
 सामान्यार्थो विशेषार्थो घटः श्रीगुरुमोजनात् ।
 शक्तिपात्रं योगिनी च वीरपात्रं बलिस्तथा ॥ ९४ ॥
 पादाचमनीयं च भोगचाराभिधे भवेत् ।
 देवीपात्रं श्रीगुरुश्च भोगश्च योगिनी तथा ॥ ९५ ॥
 बलिपात्रं शक्तिपात्रं वीरपात्रं^२ तथैव च ।
 तथाचमतपात्रं च चिदानन्देष्वयं विधिः ॥ ९६ ॥
 देवीगुरुमोगपात्रं योगिनीत्रयं^३ शक्तिजम् ।
 सिद्धचैतन्यमार्गस्य पात्राणि परमेश्वरि ॥ ९७ ॥
 योगिनीवीरपाद्यादि पंचचक्रमते भवेत् ।
 आनन्दवीरदेवस्य क्रमः प्रोक्तो महेश्वरि ॥ ९८ ॥
 सामान्यार्थो विशेषार्थः कलशो गुरुभैरवः ।
 एते^४ सर्वादि संप्रोक्ताः सामान्यपरिमाया ॥ ९९ ॥
 बलिः पादाचमनीये च अर्थ्येति नव पार्वति ।
 पंचमानन्दनाथस्य मार्गः प्रोक्तो मया तव ॥ १०० ॥
 पंचकं भोगशक्ती च विधेरूपाभिधे^५ भवेत् ।
 देवीगुरुभोगशक्तियोगिनीवीरपात्रकम् ॥ १०१ ॥
 बलिः पादाचमनीये च अर्थ्येति योगरूपजे ।
 सृष्टिसंहारमार्गेण परिवर्त^६ क्रमेण च ॥ १०२ ॥
 औढ्यान्^७ चतुरस्रं च कामरूपं च घटुलम् ।

^१ B C N न । ^२ B C N add तु । ^३ B * ये । ^४ B * बलि ,
 C D * वर्षे , ^५ B इति , ^६ B * पवित्री , ^७ B * सं . * D उद्धानं, द्वायं ।

जादन्परं तर्धन्नद्र इयस्य पूर्णगिरिर्भवेत् ॥ १०३ ॥
 शङ्खमत्र^१भोगपूजात्रलिपात्राणि पच च ।
 स्वदक्षिणादिबामान्त सस्याप्य वृजयेच्छिवाम् ॥ १०४ ॥
 कुलनाथमत प्रोक्त भैरवस्य मत शृणु ।
 स्वधामभागे देवेशि धर्यादिस्थापनक्रियाम्^२ ॥ १०५ ॥
 पाथार्याचमनीयानि सामान्या र्यविशेषकम् ।
 सामान्यार्थघटो देवि श्रीपात्र देवताप्रक^३ ॥ १०६ ॥
 स्ववामे कलशस्याङ्के मधुपर्को महेश्वरि ।
 तदक्षिण आचमनीय पाथ यत्नेन सचरेत् ॥ १०७ ॥
 निवापा^४ख्यमत प्रोक्त सक्षेपेण महेश्वरि ।
 अथ वक्ष्यामि देवेशि शम्भुनाथमत शृणु ॥ १०८ ॥
 आदौ कुम्भ तथा शङ्ख श्रीपात्र शक्तिपात्रकम् ।
 गुरुपात्र भोगपात्र बलिपाद्यादिपात्रकम् ॥ १०९ ॥
 योगिनीवीर^५पात्र च बामात्रर्त्तक्रमेण च ।
 सामान्यार्थघट चैव श्रीपात्र तदनन्तरम् ॥ ११० ॥
 श्रीपात्रघटयोर्मध्ये सर्वपात्राणि पातयेत् ।
 गुरुपात्र घटस्यान्ते तदन्ते भोगपात्रकम् ॥ १११ ॥
 तदन्ते शक्तिपात्र च योगिनीना तु पात्रकम् ।
 तदन्ते वीरपात्र च तदन्ते बलिपात्रकम् ॥ ११२ ॥
 पाथ चाचमनीयञ्च तदन्ते चार्थपात्रकम् ।
 पुनराचमनीय च मधुपर्कस्तथैव च ॥ ११३ ॥
 स्तानीय प्रोक्षणी चैति काश्मीराख्ये मलाभिधा ।
 परक्षालनज चैव तथा पञ्चामृतेति च ॥ ११४ ॥
 तदाष्टादश पात्राणि काश्मीराख्यगते शिवे ।

^१ D * मार्गो ; * C * त्रयी । * D * लके । * B C N * का * ।
^२ C N रस * ।

सामान्यार्थविशेषार्थौ श्रीघटः परमेश्वरि ॥ ११५ ॥
घटान्ते गुरुपात्रं च तदन्ते भैरवाभिधम् ।
शक्तिपात्रं ततः प्रोक्तं वीरपात्रं ततः शिवे ॥ ११६ ॥
बलिपात्रं योगिनीं च पानपात्रं तथैव च ।
भोगपात्रं च देवेशि नव पात्राणि पार्वति ॥ ११७ ॥
पाद्यादीनि महेशानि सामान्यत्वेन पश्चिमे ।
तदक्षिणे पाद्यपात्रमर्घमाचमनीयकम् ॥ ११८ ॥
प्रोक्षणीति महेशानि स्थापयेदाद्यवत् शिवे ।
गुरुपात्रं तत्पद्राम्या भैरवं बटुकेन च ॥ ११९ ॥
शक्तिपात्रं भुवनेश्या वीरपात्रं शिवेन च ।
बलिपात्रं गणेशायैयोगिन्या तन्मनुर्भवेत् ॥ १२० ॥
अन्यानि प्रणवेनैव सर्वपात्रेभ्यः विधिः ।
विशेषार्थेण दिव्यैवान् गुरुपात्रे गुरुन् यजेत् ॥ १२१ ॥
पुरुषं भैरवैव श्रीपात्रेणाऽमृतेश्वरि^१ ।
मूलदेवीपदे देवी प्रोक्ता तु मूलशारदा ॥ १२२ ॥
आनन्दभैरव देवं भैरवेन प्रतर्पयेत् ।
बलिना तु गणेशादीन् योगिन्या योगिनीं शिवे ॥ १२३ ॥
हृदि देवीं विशेषेण श्रीपात्रेण तु सावृत्तिम् ।
विशेषेण हृदि प्रोक्तं प्रोत्सर्गः^२ श्रीजलेन च ॥ १२४ ॥
अन्येषां चैव सामान्यपात्रेण परमेश्वरि ।
वीरपात्रेण लोकेशाः शक्या ब्राह्म्यादिमातरः ॥ १२५ ॥
विशेषपात्राद्या^३ पूजा सा पूजा^४ सर्वनोत्तमा ।
प्रत्यावृत्तौ महेशानि देवताभ्यां निरेदनम् ॥ १२६ ॥

^१ B C N * चात् । ^२ D नो* । ^३ B D तत्, N जपेत् । ^४ B D * ण
महेश्वरि । ^५ B D सर्वेषां, C मय । ^६ D * वयो । ^७ D सर्वत्र ।

प्राणायामप्रमाणं च^१ षडङ्गध्यानके तत ।
 पुनरावरणं पूज्य षड् षोडश वै दश ॥ १२७ ॥
 जप कृत्वा सन्निवेश्य प्राणायामादिपूर्वकम् ।
 पुनरावरणं पूज्य प्रोक्तमावरणक्रम ॥ १२८ ॥
 एव क्रमेण देवेशि सर्वावृत्तिं प्रपूजयेत् ।
 प्र यावृत्तो प्रोक्तमुद्रा दर्शयेद्विधिपूर्वकम् ॥ १२९ ॥
 अनुक्तमुद्रावरणे तदायुधमयी भवेत् ।
 सघट्ना योनिमुद्रा खेचरी च तदायुधा ॥ १३० ॥
 यद्रावरणसक्षेपस्तदावरणमयी च सा ।
 विस्तारश्चेत् महेशानि सघट्यास्तदन्तका १३१ ॥
 पुन पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा सायुधेति सबाहना ।
 सशक्ती च^२ समुद्रा च ससिद्धी च समुच्चरेत् ॥ १३२ ॥
 सम्प्रदायत्रयेऽपि स्यात्काण्डानुममयो ह्ययम् ।
 सामान्यार्घ्यघटे देवि विशेषार्घ्यस्तृतीयक ॥ १३३ ॥
 पात्रत्रयक्रमेणैव पूजनं वा भवेत् शिवे ।
 सामान्यं च विशेषं च श्रीघटश्च तृतीयक ॥ १३४ ॥
 केवलं तु विशेषेण पूजनं तु^३ महेश्वरि ।
 गौडमार्गे महेशानि पात्राणां निर्णयं शृणु ॥ १३५ ॥
 सामान्यं द्वितयं देवि द्वारदेशान्तमार्गत ।
 देवाग्रे तु विशेषार्घ्यो घटान्ते गुरुपात्रकम् ॥ १३६ ॥
 श्रीपात्रसङ्गा देवेशि विशेषार्घ्ये प्रकीर्त्तिता ।
 भोगपात्रं ततो देवि शक्तिपात्रं तत शिवे ॥ १३७ ॥
 योगिनीवीरपात्रे तु^४ बलिपात्रं तत शिवे ।

^१ B C D न समाचर्यम् । ^२ B D N * किक । ^३ C या । ^४ B विहार* ।
^५ C * पु । * D N * वे ।

आचमनीयं महेशानि प्रोक्तमन्यद्विशेषतः ॥ १३८ ॥
 अर्घ्यत्रयं गुरोः पात्रं भैरवीपात्रकं ततः ।
 शक्तिपात्रं योगिनी च बलिपात्रं ततः शिवे ॥ १३९ ॥
 अर्घ्यस्य त्रीणि पात्राणि पाचस्यापि त्रयं भवेत् ।
 आचमने^१ त्रयं देवि मधुपर्क^२स्ततः शिवे ॥ १४० ॥
 स्नानीयं करशुद्धिश्च यजु^३गौडि विधिः स्मृतः ।
 स्वदक्षे प्रोक्षणीपात्रं आदायाद्भिः प्रपूरयेत् ॥ १४१ ॥
 किञ्चिदर्घ्याम्बु^४ संगृह्य प्रोक्षण्य^५म्मसि योजयेत् ।
 ततः साधारकं पात्रं पुरतः स्थापयेद्बुधः ॥ १४२ ॥
 तत्पार्श्वे पाददानं च तत्पार्श्वे चार्घ्यदानकम् ।
 आचमनीयं च तत्पार्श्वे वामे तु मधुपर्ककम् ॥ १४३ ॥
 पुनराचमनीयं च स्नानीयं तत् क्रमान्न्यसे^६त् ॥
 गन्धपुष्पं तथा दक्षे पृष्ठे तु^७ करक्षालनम् ॥ १४४ ॥
 स्ववामे स्थापयेत् कुम्भं वामहस्तेन धारयेत् ।
 “ॐ ओं” इति च मंत्रेण पार्श्वे धृत्वा च तज्जलम् ॥ १४५ ॥
 “नु^८क्षौर” इति मंत्रेण देवतीर्थेन संस्पृशेत् ।
 आ^९त्मानं यागवस्तूनि गन्धपुष्पादिकानि च ॥ १४६ ॥
 प्रोक्षयेत्^{१०} प्रोक्षणीतोयैर्गीयज्या मूलमन्त्रतः ।
 साध्यसाधकयोर्मध्ये षट्त्रिंशदङ्गुलं भवेत् ॥ १४७ ॥
 द्वादशाङ्गुलमूर्द्धं च अधोभागे तथाङ्गुलम् ।
 द्वादशाङ्गुलमध्यस्य तत्र संस्थापयेद्बुधः ॥ १४८ ॥
 आत्मनः पुरतो वामे त्रिकोणं विलिखेद्बुवि ।
 सार्धद्वादश वै देवि चार्घ्या^{११}र्धं द्वादश प्रिये ॥ १४९ ॥

^१ C D N * नीये ।

^२ B * कें तथा ।

^३ D यद् यद्, B N पं व * ।

^४ D र्घ्ये, N र्घ्यां तु * ।

^५ D * कान्य * ।

^६ C त्यजे * ।

^७ D वा ।

^८ B D न ।

^९ D स्ता * ।

^{१०} N * जे ।

^{११} B E * र्घ्यं ।

आराधनं स्थापनं च पूजनं पूर्णं तथा ।
 गन्धपुष्पे मण्डलस्य विन्यासः पुष्पसंश्रयः ॥ १५० ॥
 अमृतीकरणं पात्रं प्रतिपत्तिरियत्नव ।
 सामगौडे विधिरयं संक्षेपेण प्रकाशितः^१ ॥ १५१ ॥
 पात्राणां विंशतिः शिवे सामगौडे विधिः शिवे ।
 आद्यत्रयं गुरुर्मोगः शक्तिश्च योगिनी शिवे ॥ १५२ ॥
 वीरपात्रं बलिपात्रं पाद्यार्न्याचमनीयकम् ।
 करक्षालनपात्रं च मूळानां च प्रवर्तकम् ॥ १५३ ॥
 सामान्यार्घ्यादाचमान्तमर्थं च करशुद्धिजम् ।
 उच्छिष्टबलिपात्रं च बलिपात्राणि सप्त च^२ ॥ १५४ ॥
 अथ पाचक^३पात्रं च क्रूरगौडे विधिः शिवे^४ ।
 एकविंशतिपात्राणि गौडे चैवात्र सन्ति च ॥ १५५ ॥
 शाक्ते प्रोक्तमिदं देवि वीरशाक्ते तु शङ्करि^५ ।
 शङ्खं न मुख्यं^६ देवेति शैवे शाक्ते न कारयेत् ॥ १५६ ॥
 लोक^७सन्दर्शनार्थं^८ तु शङ्खस्य स्थापनं चरेत् ।
 शैवे पङ्क्तिऋमेणैव पात्राणां स्थापनं चरेत् ॥ १५७ ॥
 सामान्यार्थो विशेषश्च घटश्च पाद्यपात्रकः ।
 आचमनीयं तथार्थं च पुनराचमनीयकम् ॥ १५८ ॥
 मधुपर्कानृते देवि स्नानीयं प्रोक्षणी तथा ।
 शक्तियुक्तो यदा शम्भुस्तदा कलशपूजनम् ॥ १५९ ॥
 नो चेत्तु जलवत्^९ स्थाप्य पूज्यो वैदिककर्मणा ।
 पूर्णदीक्षाप्रयुक्तश्चेच्छक्तिपात्रादिकं चरेत् ॥ १६० ॥

^१ D "चाह" । ^२ D "प" । ^३ D शिवा, C "शते" । ^४ B "त्रं च
 सप्तम । ^५ B याच", N पाव" । ^६ C स्पृष्ट" । ^७ B सङ्करि, D N "रम" ।
^८ D शन्यो । ^९ D "के" । ^{१०} B "सन्देशार्थ" । ^{११} B "मव" ।

विस्वपात्रेण देवेशि विश्वामित्रेण वाचरेत् ।
 वैष्णवे तु महेशानि पुरः सामान्यपात्रकम् ॥ १६१ ॥
 शङ्खपात्रं वामभागे स्वस्य देवस्य पार्वति ।
 पूजाद्रव्यं दक्षभागे तन्मध्ये परमेश्वरम् ॥ १६२ ॥
 वैष्णवे देवदक्षे तु शङ्खं तदक्षु पार्वति ।
 पाद्यार्घ्याचमनीयं च मधुपर्कं क्रमाद्भवेत् ॥ १६३ ॥
 तद्दुदकापट्पारं च जलसंस्यापनाय च ।
 सिद्धकल्पितदिङ्मार्गाद्दामदक्षे घटो भवेत् ॥ १६४ ॥
 शक्तियुक्तवैष्णवस्य प्रोक्तमेतन्मया तव ।
 अयुक्तस्य महेशानि न सामान्यघटो भवेत् ॥ १६५ ॥
 विशेषदीक्षितश्चेत्साच्छक्तिवीर्यादि कारयेत्* ।
 शैवेपि स्वस्य दक्षात् सामान्याद्प्रोक्षणीति च ॥ १६६ ॥
 तदन्ते स्थापयेद्देवि सौरे* शृणु महेश्वरि ।
 सौरे गौडे च सामान्याद्द्वावर्ध्यां* सूर्यगोचरौ ॥ १६७ ॥
 विशेषात् प्रोक्षण्यन्तं च स्थापयेत्परमेश्वरि ।
 जने बौद्धे तु तारावद्भैरवे कालिकाविधिः ॥ १६८ ॥
 दर्शनायतने देवि विशेषार्घ्यवटादिकम् ।
 प्रोक्षण्यन्तं समासाद्य केरलादिऋमेण च ॥ १६९ ॥
 गणेशे चोभयं देवि शङ्खस्त्वाचमने भवेत् ।
 सामान्यार्थे भवेद्भारि सामान्यं च विशेषकम् ॥ १७० ॥
 श्रीपात्रमिति देवेशि चार्थे स्वायंमुवेऽपि च ।
 गणेशवत्प्रकर्त्तव्यं नान्यथा शार्ङ्करं वचः ॥ १७१ ॥
 सर्वत्र शक्तियोगंश्च शाक्तवत्* परमेश्वरि ।

* D धर्म* । * D * क्षि* । * C * रो हि कारयेत्, B D * नीरौ यजेच्छिने ।
 * D शैरे* । * B शैवे । * B * द्वीवर्धं, C N द्वारार्थो । * C च* ।
 * B D शक्ति* । * D * युक्त ।

वामावर्त्तक्रमेणैव गौडे कौले तु पात्रकम्^१ ॥ १७२ ॥

काश्मीरे दक्षवदने केरले मण्डल^२क्रमात् ।

केवलं शङ्खमात्रेण केरले चरितार्थता ॥ १७३ ॥

पूजोपकरणं दक्षे पृष्ठे नैवेद्यमेव च ।

करक्षालनपात्रं तु स्वपृष्ठे परिकीर्तितम् ॥ १७४ ॥

घृतदीपो भवेदक्षे तैलदीपो हि वामतः ।

त्रिकोणाकारतो वापि बद्धिचक्रक्रमेण च ॥ १७५ ॥

मेधादीक्षाविधौ देवि स्थापनं परिकीर्तितम् ।

सर्वपात्राणि संस्थाप्य स्ववामे तु घटोत्तरे ॥ १७६ ॥

घटस्य तु मुखं देवि परितः परिकीर्तितम् ।

शङ्खस्य देवी शङ्खस्य मुखे तु देवताप्रतः ॥ १७७ ॥

“पूजयामि तर्पयामि नमो”ऽन्तं केरले मतम्^३ ।

“तर्पयामि पूजयामि नमः” काश्मीरगोचरः ॥ १७८ ॥

हृदयस्यास्य योगे तु साम्राट्केरल ईरितः ।

“पूजयामि नमो देवि तर्पयामि नमः”स्तथा ॥ १७९ ॥

आदिकेरलसाम्राज्ये^४ महत्पूर्वादि कीर्तितम् ।

नमः पूजा तर्पणे तु केरले परमेश्वरि ॥ १८० ॥

पूर्णानन्दश्चिदानन्दो बोधानन्दः प्रकीर्तितः ।

अष्टौ मेदा महेशानि हृदायन्तप्रयोगतः ॥ १८१ ॥

मध्य^५योगादपि शिवे समेदा^६ परिकीर्तिताः ।

आदौ मध्ये तथा चान्ते बलिदानं तु गौडके ॥ १८२ ॥

आदौ च बलिदानं च काश्मीरे परिकीर्तितम् ।

अन्ते बलिः केरले तु केवलं तर्पणं यदि ॥ १८३ ॥

^१ B *काः । ^२ D *लमुत्तर* । ^३ B N च मे । ^४ C N *ज्यं ।

^५ CD मयं । ^६ B बुं, D स्तं ।

विडा^१सारण्यस्तदा देवि पूजनं तर्पणं च वा ।
 विश्वरूप^२विधौ देवि केरले पूजने सति ॥ १८४ ॥
 श्रीपूर्वा^३ पादुका वापि केवलापादुकापि वा ।
 तद्देवतातर्पणं वा ह्रस्वं दीर्घं च वा प्रिये ॥ १८५ ॥
 सविन्दुं वा महेशानि संपूर्णं वा समाचरेत् ।
 चीनमार्ग^४ेऽपि तारिण्यां मंजुघोषेऽपि पार्वति ॥ १८६ ॥
 “वसुपुष्यं प्रतीच्छे”ति स्वाहान्तेन प्रपूजनम् ।
 वामावर्त्तक्रमेणैव दक्षवामक्रमेण च ॥ १८७ ॥
 केवलं दक्षावर्त्तेन केवलं ग्रामहस्ततः ।
 भेदाष्टत्रिंशतिः शिबे कीर्त्तितः परमेश्वरि ॥ १८८ ॥
 केवलानन्दयोगेन केवलानन्दयोगतः ।
 आनन्दनाथयोगेन नाथानन्दक्रमेण च ॥ १८९ ॥
 सिद्धमानव^५दिव्यादिप्रज्ञाचैतन्यबोधतः ।
 विडास^६क्रमयोगेन तथा सरस्वतीक्रमात् ॥ १९० ॥
 यक्षमाणक्रमेणैव भेदबाहुस्पमीरितम् ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं विशेषः फण्यते प्रिये ॥ १९१ ॥

इति श्रीराजकिशोरमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमपाण्डे श्रीमद्गोभ्यतापसंवादे
 पात्रनिर्णयकथनं नाम चतुर्थः पटलः ॥ ४ ॥

^१ D * ना * । ^२ C N * पूजा * । ^३ D N * वं * । ^४ B D N * वतु * ।
^५ N * व्योम च । ^६ D * नाथ * ।

छन्दो ज्योतिर्वेद्यकादि^१ विद्या एताश्चतुर्दश ।
 प्रपञ्चार्थं मया प्रोक्तमेकत्वं परिणामजे ॥ २१ ॥
 प्रकृतं कथ्यते देवि शृणु सानहिता भव ।
 चतुर्वेदेश्वरी^२ प्रोक्ता श्रीमहाभवतारिणी ॥ २२ ॥
 अथर्ववेदाधिष्ठात्री श्रीमहाकालिका परा ।
 विना कालीं विना तारां नाथर्वणविवि कश्चित् ॥ २३ ॥
 केरले कालिका प्रोक्ता काश्मीरे त्रिपुरा मता ।
 गौडे तारेति संप्रोक्ता सैव लोकोत्तरा^३ भवेत् ॥ २४ ॥
 हादौ त्रितयमेतद्वि संक्षेपेण प्रकीर्तितम् ।
 अथ कादौ केरले तु त्रिपुरा सा प्रकीर्तिता ॥ २५ ॥
 काश्मीरे तारिणी बाला गौडे काली प्रकीर्तिता ।
 शिष्यदेवी परा जाता दक्षिणामूर्त्तिभेदतः ॥ २६ ॥
 अधानन्दभैरवाख्यमतभेदेन पार्वति ।
 देवीसक्ताद्या प्राप्ता स्वर्गुर्वन्तं तु शक्ति ॥ २७ ॥
 शक्तैः परम्परा या तु न विच्छिन्ना महेश्वरि ।
 तन्नामाज्ञाक्रमेणैव ज्ञेया देवी परंपरा ॥ २८ ॥
 शम्भोः सक्ताद्या प्राप्ता स्वर्गुर्वन्त महेश्वरि ।
 तन्नामाज्ञाक्रमेणैव सा शिवस्य^४ परंपरा ॥ २९ ॥
 दक्षिणामूर्त्तितो देवि स्वर्गुर्वन्तक्रमेण च ।
 तन्नामाज्ञाक्रमेणैव सा वै तस्य परंपरा ॥ ३० ॥
 अविच्छिन्ना यदा सा वै चतु शङ्कर^५योगत ।
 तदान्य सम्प्रदायो हि भविष्यति महेश्वरौ ॥ ३१ ॥
 केरलशैव काश्मीरे गौडशैव तृतीयक ।

^१ D वेदसाहा ।

^२ D त्रयी ।

^३ C तदा ।

^४ B तु तस्य, D * शक्तस्य ।

* B संस्कार * ।

चतुर्णामपि देवेशि त्रितय तिष्ठति^१ प्रिये ॥ ३२ ॥
 “गृह्णामि च प्रगृह्णीयात्”^२ त्रिंशसे पानकर्म च ।
 “जुहोमि च जुपस्वे”^३ति^४ केरले पानकर्म च ॥ ३३ ॥
 “होश्यामि प्रजुपस्वे”^५ति काश्मीरे पानमीरितम् ।
 सदा मत्तो भवेत्ताथो विद्यासिद्धादिपानत ॥ ३४ ॥
 अनुक्रमेण त्रितये पूजानन्दी यदा नर ।
 नन्दनार्थी च समोक्तस्तद्रूपो यन्तु मानव ॥ ३५ ॥
 महान-दामिध प्रोक्तो गौडे पानक्रम शृणु ।
 वामहस्तात् पानपूजा क्रमाद्वामा प्रकीर्तित ॥ ३६ ॥
 दक्षहस्तात् पानयोगाद्रामहस्तप्रतर्पणात् ।
 दक्षहस्तान्पूजनादि कौल इत्यभिधीयते ॥ ३७ ॥
 केवल दक्षहस्तेन पूजनादक्षिणाभिध ।
 स एव केरल प्रोक्त शुद्धमार्ग प्रकीर्तित ॥ ३८ ॥
 दक्षिणामूर्त्तिभेदे तु^६ दिव्यौघादित्रय भवेत् ।
 तद्वेदेन त्रिभेदत्व प्रत्येक नवभेदता^७ ॥ ३९ ॥
 आनन्दभैरवमते पञ्चाशीतिगुरुक्रम^८ ।
 दिव्यभिन्नमाननादि पञ्चाशति प्रकीर्तित ॥ ४० ॥
 प्रत्येक त्रितयत्वेन सप्तसप्तत्रयेण^९ तु ।
 पचरष्टी तु समोक्ता नामाज्ञा तत्क्रमेण च ॥ ४१ ॥
 नवनाथक्रमेणैव नव भेदा भवन्ति च ।
 चतुरशीतिसिद्धानां क्रमदीक्षाप्रभेदत ॥ ४२ ॥
 चतुरशीतिभेदाश्च तत्रामाज्ञाक्रमेण च ।
 ऋण धन च त्रिंशत् नामाज्ञा दापयेद्गुरु ॥ ४३ ॥

^१ D त्रितयः । ^२ B C N * गृह्णामि । ^३ D यजुता चेति । ^४ B N * न ।

^५ D भवेत्सदा । ^६ N * मे । ^७ C * धमेव ।

दिव्यसिद्धमानवे तु फलं च उत्तरोत्तरम् ।

श्रीदेव्युवाच ।

नामदानं कथं कार्यं दर्शनेष्वपि पट्स्वपि ॥ ६७ ॥

पडास्रायेषु देवेश तथा शाम्भक्कुम्भके ।

पञ्चाम्नाये तथा वेदाम्नाये च परमेश्वर ॥ ६८ ॥

मेधासाम्नाज्यदिव्यान्तःसाम्नाज्येन महेश्वर ।

नामदानं कथं कार्यं तन्मे कथय शङ्कर ॥ ६९ ॥

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं तु त्वया संपृच्छ्यते शिवे ।

अहं जानामि सा काली तारा जानाति नेतरा ॥ ७० ॥

ओषाः^३ किञ्चिच्च जानन्ति तत्रापि दिव्यरूपिणः ।

सर्वेषां गोप्यतां देवि न बाध्यं यस्य कस्यचित् ॥ ७१ ॥

पट्चक्रं तत्र संप्रोक्तं चतुःसंज्ञाविधायकम् ।

प्रथमे वर्णवेधोऽस्ति स्वरवेधो द्वितीयके ॥ ७२ ॥

तृतीये शून्यवेधोऽस्ति चतुर्थे कूटवेधता ।

पञ्चमे गणवेधोऽस्ति पष्ठे चतुरेण किञ्चन ॥ ७३ ॥

पट्चक्राणि महेशानि चक्राप्यन्यान्यपि प्रिये ।

अन्यानि पञ्चचक्राणि एवं रुद्रविधानि च ॥ ७४ ॥

तत्र पट्चक्रमध्ये तु साध्यं^४सिद्धं सुसिद्धकम् ।

दैवतं च पराख्यं^५ च देवतादर्शनाभिधम् ॥ ७५ ॥

देवतादर्शनाह्वयेन नाम दद्यान्महेश्वरि ।

ओषत्रयस्थं^६ यन्नाम साधकस्य तथैव च ॥ ७६ ॥

प्रसिद्धं नाम गृहीयात् प्रमुतो^१ येन जागृयात् ।
 नामाद्यक्षरमारम्य यावन्मंत्रादिमाक्षरम् ॥ ७७ ॥
 त्रिगुणीकृत्य देवेशि स्वरव्यञ्जनभेदतः ।
 मातृकागणनान्वेन यावद^२ङ्को भवेच्छिवे ॥ ७८ ॥
 एकीकृत्य साधकार्णे मिश्रितं सप्तधा^३ हरेत्^४ ।
 नामराशिरियं प्रोक्ता मंत्रराशिरतोऽन्यथा ॥ ७९ ॥
 ऋणिनांमप्रदेयं च सुन्दरं मुमनोहरम् ।
 दिव्यौघनाम भाग्येन गुरुणा दीयते यदि ॥ ८० ॥
 सिद्धौघनाम देवेशि भाग्येन सिद्धिकारकम् ।
 मानबौधामिधं नाम ऋणी भाग्येन लभ्यते ॥ ८१ ॥
 गुरुणालोकितः शिष्यः शिष्येणालोकितो गुरुः ।
 ऋणिनामप्रदानेन मंत्रदोषनिवृत्तता ॥ ८२ ॥
 पूर्णोभिषेकदीक्षायां नाम चैव प्रदापयेत् ।
 मेधादीक्षादिसाम्राज्यदिव्यसाम्राज्यगोचरम् ॥ ८३ ॥
 नाम देयं महेशानि सुन्दरं कल्पितं च वा ।
 आदौ प्रसिद्धनाम स्यादलाभे कल्पितं च वा ॥ ८४ ॥
 मंत्रारूढं च वा नाम विद्याढ्यं वा महेश्वरि ।
 अन्यत्तद्दिनऋक्षात्तमुदयार्णक्रमेण च ॥ ८५ ॥
 अथोदयार्णनित्याक्तं कालनित्याक्रमेण च ।
 प्रोक्तं तद्युगनित्याक्तं वर्षनित्याक्रमेण च ॥ ८६ ॥
 तदावरणनित्याक्तं संप्रदायक्रमेण च ।
 काश्मीराख्ये सम्प्रदाये तद्विद्यामंत्रकल्पितम् ॥ ८७ ॥
 गौडे कालान्तकं^५ नाम केरले सर्वगोचरम् ।
 परस्पर विशोप्याथ नाम दद्यान्महेश्वरि ॥ ८८ ॥

^१ C मुतो च । ^२ C 'दे' । ^३ B 'व्या' । ^४ N मवेत् । ^५ D कल्पितं ।

नाथा^१क्त चाथ सिद्धा^२क्त पूर्णपञ्चकयोगतः ।
 यद्वैव तु ऋणी भूयात्तदेव धरनामकम् ॥ ८९ ॥
 ओघत्रयं महेशानि चोत्तरोत्तरसिद्धिदम् ।
 दिव्यौघे चेत्समायाति दिव्यरूप स जायते ॥ ९० ॥
 सिद्धौघे चेत्समायाति सिद्ध^३रूपमुत्सिद्धिदः ।
 मानवीघे किन्नरेश^४ शाक्त^५शास्त्रे चिदं भवेत् ॥ ९१ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

शाक्तारणे तु महादेव कथ नाम प्रदीयते ।

श्रीशिव उवाच ।

देव्ये गणपत्ये च शैवे स्वाययुवे तथा ॥ ९२ ॥
 चान्द्रे पाशुपते चीने जने कालमुखेऽपि च ।
 वैदिकेऽपि महेशानि तदावरणं च वा^६ ॥ ९३ ॥
 तत्पर्यायनाम देयं द्वारादुत्तरतस्तथा ।
 मूलान्तं^७ च तदन्तं च दद्यान्नाम महेश्वरि ॥ ९४ ॥
 बाढाया स्पर्शकाल्या च स्पर्शताराविधौ शिवे ।
 स्पर्शच्छिन्नाविधौ देवि चन्द्रपट्टोडशक्रमात् ॥ ९५ ॥
 कला^८क्रमान्महेशानि रक्तचण्ड्या^९ तु तत्क्रमात् ।
 दुर्वासा मन्वगस्यादि तथा स्वमा^{१०}वतीविधौ ॥ ९६ ॥
 मधुमत्या च दिव्या^{१०}भिन्नरूपा प्रकीर्तिता ।
 षोडश्यां च परायां च पराप्रासादकेऽपि च ॥ ९७ ॥
 षड्विद्याया शाश्वते च गुरवो भिन्नरूपिण ।
 मालास्थं चाथ न्यासस्थ मूढरश्मिस्थमेव च ॥ ९८ ॥

^१ C * शो * । ^२ C * द्धो * । ^३ C D * दि * । ^४ D शक्ति * । ^५ B * गोचरं ।
^६ D * ल्ग । ^७ B N स्वरा । ^८ C * न्ना । ^९ C सप्त * । ^{१०} C * पा ।

नामदाने विधिरयं मया प्रोक्तो महेश्वरि ।
 सम्प्रदायक्रमेणैव शाम्भवे पूर्वमीरितम् ॥ ९९ ॥
 यत्तत्र नोक्तं देवेशि यत् सिद्धमतकेऽपि च ।
 यज्जेयमत्र देवेशि चतुःखण्डक्रमेण च ॥ १०० ॥
 पुनरुक्तिर्न मन्तव्या विद्याभेदादिशेषता ।
 श्रीचूळिको^१र्मिलाचक्रं राजादिपशुगोचरम् ॥ १०१ ॥
 नवचक्राणि देवेशि कथ्यन्ते शृणु यत्नतः ।
 केरलाख्यं च दशमं प्रत्येकं त्रिविधं भवेत् ॥ १०२ ॥
 एतद्विधेचनं देवि संक्षेपात् कथ्यते शृणु ।
 त्रैविध्यं चैव श्रीचक्रे क्रमं शृणु महेश्वरि ॥ १०३ ॥
 अष्टोत्तरशतं संख्या श्रीचक्रे शक्तयः स्मृताः ।
 चतुःपञ्चाशदेवात्र मध्यचक्रे क्रमो भवेत् ॥ १०४ ॥
 शक्तिभि^२र्नन्द^३संख्याभिः कनिष्ठं परिकीर्तितम् ।
 चूळिकाख्यं महेशानि त्रिविधं परिकीर्तितम् ॥ १०५ ॥
 पञ्चाशत्पीठनाम्ना वा पञ्चिंशत्जातिमध्यतः ।
 दशविद्यारूपजातिगन्धभेदक्रमेण च ॥ १०६ ॥
 कुलाकुलक्रमेणैव काश्मीरगौडभेदतः ।
 अष्टकन्यासमायोगात् कनिष्ठं परिकीर्तितम् ॥ १०७ ॥
 एत^४त्क्रमं महेशानि यथावदवधारय ।
 शक्तिमाह्वय देवेशि कञ्चुकी गृह्य पार्थति ॥ १०८ ॥
 एकैकां कञ्चुकीं देवि शिवहस्ते प्रदापयेत् ।
 यत्नग्रन्थि तु निर्बन्ध सामरस्ये निषेजयेत् ॥ १०९ ॥
 ऊर्मिलाख्यमिदं देवि चूलाचक्रं शृणु प्रिये ।
 शक्तिमाह्वय यत्नेन^५ चू^६ळिकां गृह्य यत्नतः ॥ ११० ॥

^१ N चतस्र * । ^२ B C N चूलाचक्रो * । ^३ D गन्धि * । ^४ B * व * ।

^५ B एवं । ^६ N देवेशि । ^७ C चो , N वा * ।

कुम्भे संस्थाप्य सम्पूज्य शिवमाहूय सादरम् ।
 यस्य यथा च संप्राप्ता सा तस्य चक्रमप्यगा^१ ॥ १११ ॥
 चूलिकाख्यक्रमो देवि कथितः श्रीक्रमं शृणु ।
 परस्परस्नेहयोगात् श्रीचक्रे विनिवेशनम् ॥ ११२ ॥
 *केरलाख्यक्रमे देवि भिन्नं भिन्नं निवेशनम् ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्त किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ ११३ ॥

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदशोभ्यतारासंवादे
 ऋषिपतिचक्रविनिर्णयं नाम पञ्चम पटल ॥ ५ ॥

^१ C * म ।

* This line is absent in C.

पष्टः पटलः

श्रीदेव्युवाच ।

एतेषा च फलं देव कथयस्व ममाधुना ।

श्रीशिव उवाच ।

एतञ्जानी महेशानि शिव एव न संशयः ॥ १ ॥

वयस्तम्भारूपिणं च त्रैलोक्यप्रस्यता तथा ।

अञ्जनं तिलकं गुप्तिः पादुका गुट्टिका तथा ॥ २ ॥

वेतालपक्षिणीसिद्धिखिधावादस्तदुत्तरम् ।

खेचर्यादिमहासिद्धिः परकायप्रवेशनम् ॥ ३ ॥

शापानुग्रहणं वाक् च कामरूपत्वमेव च ।

रत्नायनं च त्रैलोक्यं महेन्द्रादीन्द्रजातिकम् ॥ ४ ॥

अणिमाद्यष्टक देवि खड्गादृष्ये तथैव च ।

मूकान्धस्तन्वीकरणं संहारखड्गके तथा ॥ ५ ॥

पताकाद्वन्द्वसुद्धस्य जयो बन्ध्याबन्धनाशनम् ।

पौरुषं च मनःसंघर्षं रज्जुकः स्वर्णभैरवः ॥ ६ ॥

धनदा च तथा शान्ता पद्मा मधुमती तथा ।

रहस्यातिरहस्यं च रहस्यातिरहस्यकम् ॥ ७ ॥

गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं पुनः पुनः ।

इति संश्लेषतः प्रोक्तं किमन्यद्योतुमिच्छसि ॥ ८ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश धीनुमिच्छामि रहस्यं परमं वरम् ।

श्रीशिव उवाच ।

समं विशेषतः प्रोक्तमथ कादिक्रमं शृणु ॥ ९ ॥
 दिव्यसिद्धमानवेरामहाकालक्रमेण च ।
 अतिकालकरालास्य^१वीरनाथक्रमेण च ॥ १० ॥
 पञ्चातिकाले नत्र च कराले दरा^२ पार्वति ।
 काल^३त्रयं महाकाले नवमेदा गुह्यक्रमात् ॥ ११ ॥
 वीरनाथे शतं देवि गुर^४भेद. प्रकीर्तितः ।
 नवनाथयुग्मभेदात् सिद्धे.^५ साम्यं कहे भवेत् ॥ १२ ॥
 एतन्नमेण देवेशि दीक्षण कादिसम्भते ।
 अस्यामेव महेशानि शम्भोः प्राधान्ययोगत. ॥ १३ ॥
 शाम्भवन्वं भवेदेनि शिवोऽहं निर्गुणेति च ।
 शक्तेः प्राधान्याच्छाक्तत्वं देरीरूपाहमेव सा ॥ १४ ॥
 कालिकाहं महातारारूपाहं सर्वदेव च^६ ।
 तद्द्रव्याच्छैवशक्ति स्यादिति सक्षेपतो मतम् ॥ १५ ॥
 स्थित्वा दिव्यौघपानं च कीर्तितं परमेश्वरि ।
 सिद्धीदे स्यापयित्वा तु पान कुर्यान्महेश्वरि ॥ १६ ॥
 मानवोघे समुत्थाय क्रमात् त्रितयमीरितम् ।
 संगीभूत्वा तु चैतन्यं सहयोनि कुलेश्वरि^७ ॥ १७ ॥
 विसर्जनोत्तरं देवि भद्रनाथस्य कीर्तितम् ।
 वीरवृत्त्यु^८त्तर देवि चाति^९कालमतक्रमः^{१०} ॥ १८ ॥
 शक्तिपात्रं स्थाप्य भिन्नं दक्षिणामूर्त्तिसम्भते ।
 शक्तिपात्रं च गृहीयात् वीरनाथमत शिवे ॥ १९ ॥

^१ B * ह्य * , * C * शं : * B C * ले : * C ग्रह * । * B D सिद्धि * ,
 C ध्रुवे : * D तम् : * B * र , C * र , D * र । * B D त्रिप * ,
 C वृष्ण * । * C वाभि * , B चान्ति * । ^{१०} D क्रमेण तु, N क्रमात् ।

कुलचक्रं भवेच्छाल्या^१मकुलं^२ कालिकामनौ ।
 कुलाकुलं च तारायां सम्प्रदायत्रयान्तरे ॥ २० ॥
 दिव्यमार्गवीरमार्गपशुमार्गक्रमेण च ।
 पूर्णाभिषेकयोगेन चाज्ञानाम प्रदापयेत् ॥ २१ ॥
 पूर्णाभिषेको देवेशि हादिकादिक्रमेण च ।
 कथ्यते देवदेवेशि शृणु सावहिता भव ॥ २२ ॥
 शुभमासे शुभर्क्षे च शुभलग्ने शुभोदये ।
 कालरात्रिदिने प्राते वीररात्रिदिने तथा ॥ २३ ॥
 मोहरात्रिदिने चैव महारात्रिदिने तथा ।
 शोधरात्रिदिने देवि घोररात्रिदिने तथा ॥ २४ ॥
 तारात्रिदिने चापि अबलारात्रियोगजे ।
 दारुणासङ्गमे वापि मकरे कुम्भसङ्गमे ॥ २५ ॥
 विविक्तस्थानमासाय स्थानशुद्धपादिपूर्वकम् ।
 पर्वते विपिने घोरे शून्यगेहे श्मशानके ॥ २६ ॥
 एकलिङ्गे शिवावासे श्मशानाष्टककेऽपि च ।
 चक्रपाणिगृहे नद्यां पुष्यां पीठाष्टके शिवे ॥ २७ ॥
 पद्माशत्पीठमध्ये वा पुण्यिष्युत्सवकेऽपि च ।
 गङ्गागर्भे तडागे च वेद्यावासे च सङ्गमे ॥ २८ ॥
 कुलवृक्षवने वापि कदलीवनमप्यतः ।
 अथ पूग^३वने देवि नारिकेलवने तथा ॥ २९ ॥
 कदलीमण्डपे दिव्ये बाटिकायां विचित्रिते ।
 पालाशवनमध्ये च पुण्यक्षेत्रे विशेषतः ॥ ३० ॥
 स्वरिणीगृहमध्ये च कुट्टनीनत्तमण्डले ।
 विशिष्टस्थानमासाय मण्डपं तत्र कारयेत् ॥ ३१ ॥

^१ D * रेवि । ^२ C कुल्य, D मन्त्रं । ^३ C अष्टजग (!) ।

फलाहस्त सूर्यहस्त नवहस्त महेश्वरि ।
 पञ्चहस्त महेशानि नरगुण्डीक्रमेण च ॥ ३२ ॥
 अथवा एककुण्डाख्यक्रमेण परमेश्वरि ।
 मण्डप कारयेद्देवि मेरुसाधनमार्गत ॥ ३३ ॥
 श्रीमेरुमण्डप देवि यथादीक्षानुसारत ।
 नितान^१घ्नजभूपाढ्य प्राकारपरिर्द्वैर्युतम् ॥ ३४ ॥
 गोपुरै सयुत देवि नानातोरणमण्डितम् ।
 तदग्रे परमेशानि पूजामण्डपमाचरेत् ॥ ३५ ॥
 अष्टाष्टकत्रिक्रमेण^२ पञ्चपञ्चकमार्गत ।
 एतासा सन्निवेशो हि यथा भवति पार्वति ॥ ३६ ॥
 तथा मण्डपमासाद्य अञ्जानि^३ रचयेत्तत ।
 सहस्रस्रोत^४ज देवि सर्वतोभद्रमाचरेत् ॥ ३७ ॥
 तत्र चक्र ताम्रपात्रे स्वर्णे रौप्ये च भूमिजे ।
 बद्धे वा रचयेद्देवि तथा चत्रस्य तच्छृणु ॥ ३८ ॥
 सर्वतोभद्रपीठ च देवपीठे प्रकीर्तितम् ।
 एकाञ्ज योगिनीपात्रे पञ्चाञ्ज क्षेत्रपाल^५के ॥ ३९ ॥
 नराञ्ज गणपे प्रोक्त बटुके लिङ्गभद्रकम् ।
 विरच्य परमेशानि मेरुमण्डपमाचरेत् ॥ ४० ॥
 मेरुससाधन कर्म श्रीविद्योपासकस्य च ।
 सकल निष्कल देवि द्विविध मेरुसाधनम् ॥ ४१ ॥
 दीक्षाङ्गत्वेन रात्रल निष्कल कामनाङ्गत ।
 श्रीविद्या कालिका तारा त्रिविद्योपासके शिवे ॥ ४२ ॥
 मेरुससाधन देवि दीक्षाया परिकीर्तितम् ।

^१ D विशिष्ट । ^२ D * कक्रमेणैव । ^३ D N वञ्जानि, C ऋञ्जानि ।
^४ C * २ । ^५ C * ने, N * क ।

एतद्विद्या^१ महेशानि नहि दीक्षा भवेत् क्वचित् ॥ ४३ ॥
 श्रीविद्योपासकानां च पारम्पर्यक्रमं शृणु ।
 आदौ बाला विनिर्दिष्टा^२ ततः पञ्चदशी मता ॥ ४४ ॥
 तथा श्रीषोडशीत्रियाः पराविद्या तदुत्तरम् ।
 ततश्चरणदीक्षा स्यान्निर्माणदीक्षणं ततः ॥ ४५ ॥
 ततः पट्टशाम्भवारया च मेधादीक्षा तदुत्तरम् ।
 अनुक्रमेण सयुक्ता मेधादीक्षामिमा भवेत् ॥ ४६ ॥
 अथ चैकतमा याति^३ ततः साम्नायदीक्षणम् ।
 दिव्यसाम्नायमेग^४ च तदनन्तरा भवेत् ॥ ४७ ॥
 विद्याराज्यामिमा देवि त्रिणाविद्याविधा भवेत् ।
 साम्राज्यं पारमेष्ठ्यं च ब्रह्मलामनुगोचरम् ॥ ४८ ॥
 श्रीविद्याह्ना तु ब्रह्म ताराह्ना छिन्नमस्तका ।
 एतद्विशोत्तरं देवि नान्या दीक्षास्ति कुत्रचित् ॥ ४९ ॥
 बालया देहशुद्धिश्च ततो विद्याधिकारता ।
 त्रिणाधिकारता याते श्रीषोडोपासनं चरेत् ॥ ५० ॥
 षोडाधिकारी देवेशि पञ्चषोडा न्यसेतनी^५ ।
 विन्यासी पञ्चषोडायाः परात्रियां जपेत् मदा ॥ ५१ ॥
 परापट्टं ततो न्यस्य तन्चरणचिन्तनम् ।
 ततो निर्वाणं विन्यस्य ततः शांभयमाचरेत् ॥ ५२ ॥
 तत् षोडात्रितयं न्यस्य रश्मिचिन्तनमाचरेत् ।
 श्रीरश्मिं च परारश्मिं द्वितयं त्रिन्यसेत्ततः ॥ ५३ ॥
 मेधादीक्षा समप्रा तु ततो ममति पार्वति ।
 मेधोत्तरं महेशानि साम्नायमेधियां न्यमेत् ॥ ५४ ॥
 ततो दिव्याभिधां न्यस्य सदाशिवममो नर ।

^१ B C N * द्विधा । ^२ D गगुरिय । ^३ B वैश्वानरादि, N वैश्वानरां वादि,
 D वै पुत्राय गति । ^४ D * नेता । ^५ B * मदा ।

मेरुमेदादिविज्ञानं श्रीमहासिद्धशैवके ॥ ५५ ॥
 कालिकास्त्रायतंत्रे तु ऊर्वांश्राये प्रकीर्तितम् ।
 अत्रापि देवदेवेशि कथ्यते चान्ति^१मे विधौ ॥ ५६ ॥
 कुण्डादि^२रचना देवि तत्रत्यै^३वं महेश्वरि ।
 क्रमागतात्सूचितं^४ च प्रकृतं शृणु पार्वति ॥ ५७ ॥
 पूर्वोक्तं मण्डपं कृत्वा नानाचित्रविचित्रितम् ।
 घण्टानादविभूपाढ्यं दर्पणोदरसन्निभम् ॥ ५८ ॥
 भूमिं कृत्वा महेशानि वक्ष्यमाणं समाचरेत् ।
 विधाय चक्रं तन्मध्ये चक्रे कुम्भं निधाय तम् ॥ ५९ ॥
 कायोदकैः समापूर्णाभिपिञ्चामि वदेन्मनुम् ।
 क्रमागतसमाचारनिरते भक्तिशालिनि ॥ ६० ॥
 विरच्य विपुलं चक्रं प्रतियोगिं तु षोडश ।
 त्रिकोणानि विधायान् मध्ये कुम्भं तु विन्यसेत् ॥ ६१ ॥
 सौवर्णं राजतं ताम्रं काचं मार्त्तिकमेव वा ।
 पूरितं क्षारितं येन कथितेनाक्षरौषधे^५ ॥ ६२ ॥
 निक्षिप्य नवरत्नानि धान्यानि विविधानि च ।
 हिरण्यानि सताम्राणि वासोन्यामपि वेष्टयेत् ॥ ६३ ॥
 रक्तान्यां चन्दनयुतं पनसाश्रयपल्लवैः ।
 शतत्रतुल्यतावद्दूर्मातुलुङ्गकृत्वात्विनैः ॥ ६४ ॥
 पि^६धानकलशानन्यानन्येष्वेकै^७कशो न्यसेत् ।
 साधुं सहस्रं त्रिंशच्च पण्डितसंख्या क्रमोदिता ॥ ६५ ॥
 मध्यचक्रेषु तोयादि कृत्वा बाह्याधिपूज्य च ।
 कालात्म^८नित्यामंत्राश्च जपित्वा पूर्ववासरे ॥ ६६ ॥

^१ C N * न्त * । * B * ना । * B * त्ये, D ने * । * B स्थिरं ।
^२ B वि * । * C * श्रेष्ठकै * । * D * ऽन्या । * D N * से ।

काळाम^१नित्यामंत्राश्च कादात्रपि महेश्वरि ।
 काद्रीं श्रीचक्रस्थाने च^२ काळीचक्रं महेश्वरि ॥ ६७ ॥
 त्रि^३कोणाद्येषु भेदेषु समता परिकीर्त्तिता ।
 तारायां कालिकास्थाने ताराचक्रं महेश्वरि ॥ ६८ ॥
 काळामनित्यास्थाने च वाग्देव्यङ्गार्णदेवता ।
 सर्वत्र समता प्रोक्ता मत्रं तु कादिवद्भवेत् ॥ ६९ ॥
 जन्मर्क्षे प्रातरुत्थाय स्वनित्यां तत्र पूजयेत् ।
 कास्यां ताराविधौ देवि नित्यास्थाने मनुं जपेत् ॥ ७० ॥
 सहस्रं प्रजपेत्पश्चात्^४ होमं कृत्वा समन्ततः ।
 तत्पूर्वं षोडशाहानि प्रायश्चित्तं ममाचरेत् ॥ ७१ ॥
 पठिजपः कालनित्यानामपारायणं तथा ।
 मंत्रपारायणं देवि चरुपारायणं तथा ॥ ७२ ॥
 यंत्रपारायणं देवि स्वयं वा स्वगुरुश्च वा^५ ।
 दिनतो वारतः पश्चान्मामान्यट्त्रिंशत्ता दिनैः ॥ ७३ ॥
 सन्ध्याचतुष्टयं हादौ काद्रीं युग्मे^६ त्रयी भवेत् ।
 प्रायश्चित्तं समाचर्य्य सामग्रीमष्टवार्चने ॥ ७४ ॥
 कृत्वा संस्थाप्य यत्रेण विद्योक्तं तिष्ठकं चरेत् ।
 शृङ्गवाहलशद्गादिवाद्यमङ्गातनूर्त्तनैः ॥ ७५ ॥
 मुदितैर्षोभिर्नाहृन्दैरेकैकं देवनामभिः ।
 वृत्तैः सङ्गृजितैः सार्द्धमभिभिन्नेद्रुः स्वयम् ॥ ७६ ॥
 षोडशभिरेकमंत्रैश्च कह^७हादित्रयोदितैः ।
 मूढभेदैश्च वा देवि महस्रमभिपेचयेत् ॥ ७७ ॥
 काळचक्रं सौम्यजं च तत्र चक्रं मुवर्गजम् ।

^१ D N * छे ।

* B शम्पने ।

* C * द्वे * ।

* B * नित्या ।

* B * ने ।

* C युग्मे श्वं * ।

* D एतद् * ।

महापात्रे तु संस्याप्य विद्या तत्राभिषेचयेत् ॥ ७८ ॥
 विद्या^१जलैर्महेशानि गुरोश्च रूपया युत^२ ।
 अभिषिच्य प्रयत्नेन चक्षुष्मल्यादि सा^३न्तकम् ॥ ७९ ॥
 सम्प्रदायत्रयेणैव शिष्य स्वस्तिकमण्डले ।
 सस्याप्य सिच्य यत्रेण तदङ्गे जपपूर्वकम् ॥ ८० ॥
 देवीरूप शिष्यतनु फलशस्याक्षरै सह ।
 परकायक्रमेणैव जीवकीटक्रमेण च ॥ ८१ ॥
 मृङ्गित्व याति देवेशि तज्जीव पुत्तलीतनौ ।
 स्थाप्य शिष्य बोधयेच्च ब्रह्मानन्दपरायण ॥ ८२ ॥
 जीव कीट पुरा^४ भूत्वा मृङ्गित्वमभिगच्छति ।
 तत पट्चक्रमेद च कृत्वा तद्रसभुग्भवेत् ॥ ८३ ॥
 तत्प^५राग महेशानि स्थापित यत्रपीठके ।
 तेन^६ मत्रान् लिखेत्तत्र तस्योच्चारणमाचरेत् ॥ ८४ ॥
 भृङ्गावली तेन याति चक्र^७मत्रार्ण^८योगत ।
 मत्रवर्णान् चत्रवर्णान् कियत्सख्यानि कानि वै ॥ ८५ ॥
 एतद्विभाव्य गणयेत्तावदशप्रपूर्णता ।
 जीवकीटस्ततो भृङ्गी ततस्त्वेव^९ चराचरम् ॥ ८६ ॥
 तेन भृङ्गानली नाम योगिनामपि दुर्लभा ।
 क्रमदीक्षायुताना च भृङ्गित्व सुलभ^{१०} क्रमात् ॥ ८७ ॥
 मत्ररूपो भवेत्तेन सम्राण्मेधा प्रवीर्त्तिता ।
 स्वय शक्तिन्तद्द्वय च शक्तिस्वक्रमयोगत ॥ ८८ ॥
 शैवशाक्ते शाक्तशैवे तद्द्वयक्रमयोगत ।
 चक्राणि चैव विज्ञाय उक्तमार्गेण पार्वति ॥ ८९ ॥

^१ B * जा * । ^२ B पुन । ^३ D * गा०, C N * शा * । ^४ N पर * ।
^५ B मद्रप * ; D तत्पा * । ^६ B तिन * । ^७ N * के । ^८ B * न्त * ।
^९ B D * स्तेन । ^{१०} C भक्त्या ।

चक्राणि चैव निर्मिद्य स्वरूपं तन्स्वरूपकम् ।
 न कीटत्वं न भृङ्गित्वं स्वरूपेणैव देवता ॥ ९० ॥
 देवतारूपभावे^१न क्षणात्तद्रूपता भवेत् ।
 आदौ तु पुत्तलीं कृत्वा तत्र जीवं प्रविन्यसेत् ॥ ९१ ॥
 ज्ञात्वा तु^२ प्रत्ययं देवि ततश्च संयतेत् शिवे ।
 फलौ पापसमाकीर्णे न समाधिर्न योगता ॥ ९२ ॥
 यदि योगो भवेद्देवि नहि तत्र फलं भवेत् ।
 तस्मात्कारणतो देवि मंत्रयोगं समन्यसेत् ॥ ९३ ॥
 स्वक्रमं सोऽपि कथयेत्तदा प्रभृति सोऽपि तम् ।
 अनुतिष्ठेदविच्छिन्नं पर्यायं तस्य विच्युती ॥ ९४ ॥
 सहस्रं प्रजपेद्विद्यां अभिपेकसमन्वितः ।
 दिनपौडशकं वापि नवरात्रं च वा प्रिये ॥ ९५ ॥
 पञ्चरात्रं त्रिरात्रं च यथावत्साधयेद्भुवम् ।
 चक्षुष्मत्यादि मेधान्तं पूर्वं संसाधयेद् भुवम् ॥ ९६ ॥
 सर्वे मंत्राः प्रयोक्तव्याः पढान्नायादिभेदजाः ।
 अष्टादशान्ना^३यमंत्राः कादिहादिक्रमेण च ॥ ९७ ॥
 पट्टदर्शनामिधा मंत्रा दशविद्या^४प्रभेदजाः ।
 ते सर्वे चात्र द्रष्टव्याः श्रोतव्याः केचन प्रिये ॥ ९८ ॥
 जप्तव्याः केऽपि^५ देवेशि दीक्षायोगोऽत्र कारणम् ।
 एवं संप्राप्तयोगो हि शिवरूपो भवेन्नरः ॥ ९९ ॥
 चक्षुष्मती वाङ्मती च स्पर्शनित्या^६ महेश्वरि ।
 वर्णदीक्षा क्रिया^७दीक्षा तथैव च कलावती ॥ १०० ॥
 पञ्चायतनिका चैव तथा वेधमयी^८ शिवे ।

^१ N * भेदे * । ^२ C तत् । ^३ B पडान्ना * । ^४ C * दक्षिणैव * ।

^५ D * चित् । ^६ B * निर्धा, C * नष्टी । ^७ C कर्मा * । ^८ B * दो, C * ती ।

वेधः पद्मविभो देवि पूर्वमेव प्रकाशितः ॥ १०१ ॥
 पूर्णदीक्षा महेशानि ऊर्ध्वान्नायमयी तथा ।
 निर्वाणदीक्षा देवेशि तथा शाम्भवभेदजा ॥ १०२ ॥
 वेदवाणपशुपतिऋमयोगेन वै कहे ।
 मेधा साम्राज्यमेधा च दिव्यसाम्राज्यरूपिणी ॥ १०३ ॥
 एतद्युक्तः केरलस्तु सक्षेपेण प्रकाशितः ।
 चक्षुष्मन्यादि—ऊर्ध्वान्ता काश्मीरे^१ परिकीर्त्तिता ॥ १०४ ॥
 चक्षुष्मन्यादिपूर्णांता गौडी दीक्षा प्रकीर्त्तिता ।
 पठितत्त्वाष्टसिद्धिश्च क्रमेण परिकीर्त्तिता ॥ १०५ ॥
 महाकालकलारन्ध्रवाणतत्त्वादिपात्रयुक् ।
 दशाङ्गाश्चाष्टपञ्चागान् पूर्वमेव मयेरितान् ॥ १०६ ॥
 तृतीयखण्डे देवेशि सर्वमेतत्प्रकीर्त्तितम् ।
 मनोरथमयी सिद्धिः साम्राज्यमेधाविधौ भवेत् ॥ १०७ ॥
 अथवा पण्णवस्यष्टकलशास्तत्र विन्यसेत् ।
 तेषु शक्तीः सनावाह्य सम्पू-न्यैनाभिपेचयेत् ॥ १०८ ॥
 एकान्तसफलं जन्मदिने कृत्वाभिपेचयेत् ।
 नाथैस्तत्त्वैश्च नित्याग्नि काळनित्यान्तविधया ॥ १०९ ॥
 आधारे हृदये शीर्षे बह्वौ सूर्ये निशाकरे ।
 ध्यायन् त्रिसन्ध्यं प्रजपेत् सर्वगं व्यञ्जन स्वरम् ॥ ११० ॥
 न्यसेच मातृकास्थाने तथा तद्देहसिद्धये ।
 ग्रहाणां^२ वैपरीत्येषु जन्मर्क्षे ग्रहणे द्वयो ॥ १११ ॥
 कुड्डप्राप्तौ^३ रिपु^४केशे कुर्यादेवाभिपेचनम् ।
 तेन दोषाः सृशान्धेन न कदाचिन्न तद्दृष्टात् ॥ ११२ ॥
 क्षुद्राणि क्रूरकर्माणि कृत्वाथ रिपु^५कलिता ।

^१ B *से, N *री । ^२ C ग्रहण, B ग्रहाणा । ^३ C *मागौ । ^४ B पुत्र । ^५ D विप्र* ।

श्रीदेव्युवाच ।

बलं कथं भवेदस्य सेकस्य परमेश्वर ॥ ११३ ॥
ब्रूहि मे तद्बलं येन श्मैशा नश्यन्त्यशेषतः ।

श्रीशिव उवाच ।

सोमसूर्याग्निरूपेण जलेन स्पर्शयोगतः ॥ ११४ ॥
नश्यन्त्यशेषदोषास्तु तस्मात् सेकसमो नहि ।
सोमसूर्याग्निरूपत्वं जलस्य परिकीर्तितम् ॥ ११५ ॥
तस्मादशेषदुःखार्तिशान्त्यै स्यादभिषेचनम् ।
सप्तसूक्तेषु^१ कालेषु पुण्येष्वन्येषु चादरात् ॥ ११६ ॥
कुर्व्यान्सदक्षिणां पूजां गुरोः प्रत्यक्षमेव वा ।
उक्तेषूत्थान^२जातेषु पूजयेत्स्वर्णपुष्पकैः ॥ ११७ ॥
अभिषिक्तस्तु विधिना प्रदद्यादक्षिणां गुरोः ।
गुरुं तदप्रतः प्रातर्विद्यं तदनुजं तथा ॥ ११८ ॥
गुरोर्गुरुं तद्गुरुं च स्वप्र^३तो लब्धनिश्चकान् ।
प्रणामपूजास्तवनसेवा^४दिग्निष्पासनैः ॥ ११९ ॥
तोषयेदन्यथा शक्तिः स्वीया तद्गामिनी भवेत् ।
बहुचन्दनकाश्मीररत्नकस्तूरिकायुतैः ॥ १२० ॥
पङ्कैर्विदध्यात् सर्वत्र गुरुपादद्वय शिवे ।
प्रतिबयं महेशानि कुर्व्यादेवाभिषेचनम् ॥ १२१ ॥
पूर्णाभिषेकयुक्तो हि ऊर्ध्वासनायादि चाष्टकम् ।
गुरुं प्राप्य महेशानि तदीक्षायै पटेत्स^५दा ॥ १२२ ॥
इति संक्षेपतः प्रोक्ता मेधादीक्षा महेश्वरि ।

^१ C * कं तु, D सप्तसूक्तेषु । ^२ D अन्ये * । ^३ D स्वत्याज * (१), N * पात * ;
B * तात * । ^४ D * र्म * । ^५ B * का * । ^६ B * द्वा * । ^७ D * को * ।
^८ C * व तल * ।

कादिक्रमे महेशानि कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥ १२३ ॥

सर्वव्यापकरूपं च^१ शक्ति^२ज्ञानं महेश्वरि ।

परम्परात्परं^३ देवि तच्च देवि द्विधा मतम् ॥ १२४ ॥

काद्यं ह्याद्यं महेशानि काद्यं कालीमतं भवेत् ।

हाद्यं श्रीत्रिपुराख्यं च कहाख्य तारिणीमतम् ॥ १२५ ॥

यः कश्चिन्मन्त्रजापी तु तत्र काली बरप्रदा ।

भाषाभेदाः शाबराणा^४ मंत्रमात्रे महेश्वरि ॥ १२६ ॥

वदनाधिकारो हि कालिकायाः प्रकीर्तितः ।

एतत्कथाविस्तरस्तु कादिहादिविनिर्णये ॥ १२७ ॥

पूर्वं विस्तरतो देवि मया तत्परिकीर्तितम् ।

उभयत्र भवेन्भेदाभेदः पारायणे कथित् ॥ १२८ ॥

कादौ स्पर्शमणिर्देवि तथा चिन्तामणिः प्रिये ।

सिद्धकाली महाविद्याराज्ञी कामकला ततः ॥ १२९ ॥

हसकाली गुह्यकाली वेदपञ्चरसक्रमाल् ।

शाम्भवं परमेशानि क्रमान्भेदा प्रकीर्तिता ॥ १३० ॥

^५उभयक्रमतो देवि समान्भेदा प्रकीर्तिता ।

नाडीपारायणं नाम मन्त्रपारायणं तथा ॥ १३१ ॥

चक्रपारायणं देवि पूर्णोर्वाङ्मय एव च ।

चरणस्तुर्व्यचरणस्तथा पट्शाम्भवं^६ शिवे ॥ १३२ ॥

भेदा सामान्यभेदा च क्रमेण परमेश्वरि ।

तत्रश्रविद्याजन्मादिवर्षदे^७शाख्य^८जातके ॥ १३३ ॥

कालनिया कालचक्रं उभयत्र सम भवेत् ।

तद्द्वयोक्तशिवः प्रोक्तः साक्षात्परशिवो भवेत् ॥ १३४ ॥

^१ B *पत्वं ।

^२ C शाक्त* ।

^३ N *श ।

^४ D सर्वतणी ।

* This line is dropped on both B and N.

^५ D N *व, C *वे ।

^६ N *द* ।

^७ D *श्व* ।

शिवदेवीत्रयेशाख्य^१स्तथा चानन्दभैरवः ।
 केरलश्चैव काश्मीरो गौडचैतन्यगः शिवे ॥ १३५ ॥
 प्रत्येकं तु निगदितं सम्प्रदायचतुष्ककम्^२ ।
 आज्ञानाम योगपट्टः क्रमेण दापयेद्गुरुः ॥ १३६ ॥
 अवधूतः सर्वगः स्यात् पूर्वोक्तनिर्णयो ह्ययम् ।
 कापालिके पञ्चभेदाक्षण्डे भेदद्वयं भवेत् ॥ १३७ ॥
 स्वायम्भुवे त्रयं देवि कौले चाष्टौ प्रकीर्तिताः ।
 धीरे पञ्च महेशानि वैष्णवे दश पार्वति ॥ १३८ ॥
 गाणपेऽष्टौ महेशानि जैने^३ शतद्वयं^४ भवेत् ।
 सौरं पञ्च महेशानि बौद्धानां शतमात्रकम् ॥ १३९ ॥
 दश पाशुपते प्रोक्ता मुण्डी त्रिंशन्महेश्वरि ।
 केरलश्चैव काश्मीरगौडभेदेन पार्वति ॥ १४० ॥
 केरले भावना प्रोक्ता काश्मीरे चानुकल्पनम् ।
 गौडे प्रत्यक्षदानं च चक्र^५त्रितयमीरितम् ॥ १४१ ॥
 केरले त्रितयं देवि वटवासि^६मते शिवे ।
 गुप्तोप्रकेरले देवि शुद्धकेरलके तथा ॥ १४२ ॥
 तद्द्रव्यभावना देवि सर्वान्ते परिकीर्तिता ।
 त्रिधा केरलमेतद्धि वटवासिमते शिवे ॥ १४३ ॥
 एतद्वेदा महेशानि तारामूक्ते प्रकाशिताः ।
 दिव्यौषधैर्महेशानि प्रसौ पञ्च प्रकीर्तिता ॥ १४४ ॥
 आराध्य कलहस्तौ^७ च पुण्यचर्त्री तथैव च ।
 जीवचर्त्री महेशानि सम्प्रदायान्तरं शृणु ॥ १४५ ॥
 दशावतारपूर्वत्वं चैतन्यस्तदनन्तरम् ।
 ब्रह्मादिपदपूर्वत्वं पञ्चाशदीश्वरान्तकम् ॥ १४६ ॥

^१ B वटेशानि ।

^२ B * ला ।

^३ D N कीरे ।

^४ D * त्रयं ।

* B श्रम * ।

* B * स्वामि * ।

* B * हादी ।

पञ्चाशदीश्वराय च चैतन्यान्त महेश्वरि ।
 पञ्चाशत् केशवाय च गणपाय तथैव च ॥ १४७ ॥
 त्रिपुराय महेशानि कामाय परमेश्वरि ।
 रत्या^१च वा महेशानि छिन्नाया तु विशेषत ॥ १४८ ॥
 डाकिन्याय तथा देवि भैरवाय च वा भवेत् ।
 त्रिसिंहाय च चैतन्य किं वा^२ देशपरपरा ॥ १४९ ॥
 कलह^३स्त्वाततापी गोमुखी वठभस्तथा ।
 विज्ञानी वामविज्ञानी तथैव सिद्धदीक्षित ॥ १५० ॥
 विद्याराट् च विराट् स्वामी^४ सम्राज्मण्डलमेव च ।
 एते देशपर याता महासिद्धिप्रयोगजा ॥ १५१ ॥
 सम्प्रदायविहीनाना कुलशास्त्रप्रयोजनात् ।
 सर्वगर्हित इत्युक्तो भैरवाख्य^५ प्रकीर्तित ॥ १५२ ॥
 बेदबाह्यो यथा प्रोक्तस्तथैवाय प्रकीर्तित ।
 एतदेशपर यातास्त्वन्यान् शृणु हि पार्वति ॥ १५३ ॥
 तारावती भोगवती तथैव विमलावती ।
 प्रज्ञा^६वती मधुमती तथा प्रज्ञावती मता ॥ १५४ ॥
 उद्गटाम्बावती देवि एते चार्हत^७भेदजा ।
 अनुग्रहाख्यचैतन्यस्तथैव निग्रहाभिध ॥ १५५ ॥
 निग्रहानुग्रहाख्यश्च^८ राजचैतन्य एव च ।
 कला^९चैतन्यनामा च श्रीचैतन्यस्तथा शिवे ॥ १५६ ॥
 दिव्यचैतन्यको देवि तथा प्रज्ञानवाचक ।
 शाम्भनाख्यस्तु चैतन्यो विज्ञानाख्यस्तथैव च ॥ १५७ ॥
 परा^{१०}चैतन्यनामाख्यस्त्वा^{११}त्मचैतन्य एव च ।

^१ B * सा * । * B निद्रा । * C * स्त * । * C * ह्यभीमा ।
^२ D C वैरवाय । * D मन्ना * । * C N * ईन्त * । * C * ह्यथैव ।
^३ C * ली * । ^{१०} C पाय * । ^{११} C * व्यस्ता * ।

वैराजाख्यश्च चैतन्यः श्रीचैतन्यस्तथैव च ॥ १५८ ॥

प्रज्ञाचैतन्यनामा च प्रासादाख्यस्तथैव च ।

निर्वाणाख्यस्तु चैतन्यो मेधाचैतन्य एव च ॥ १५९ ॥

अथ शाम्भुचैतन्यः श्रीचैतन्यस्तथैव च ।

विद्याचैतन्यनामाख्यः सिद्धचैतन्य एव च ॥ १६० ॥

एते कादमीरमार्गस्थास्त्रिपुरा कादिभेदतः ।

रङ्गवारो देववारो मायादेवस्तथा शिवे ॥ १६१ ॥

कालाख्यश्चैव काञ्चीसो ब्रह्मवारस्तथापरः ।

राजवारः सिद्धवारो विश्वरूपस्तथापरः ॥ १६२ ॥

उन्मत्तभैरवाख्यस्तु वाक्शक्तिः काव्यसिद्धियुक् ।

भूतभैरवनामाख्यो मूर्त्तिस्फोटश्च विग्रहः ॥ १६३ ॥

विराट्भैरवनामाख्यो मूर्त्तिचालनवाक्परः ।

स्वराट्भैरवनामाख्यो वाञ्छात्राक्सिद्धिगोचरः ॥ १६४ ॥

सम्राट्भैरवनामाख्यः सर्वरूपत्वसिद्धियुक् ।

श्रीमद्वटुकनामाख्यः शापानुग्रहकृत् कलौ ॥ १६५ ॥

सर्वत्र सर्वरूपत्वमानन्दभैरवे भवेत् ।

असि^१ताङ्गो वाक्पर^२श्च तथैवाञ्जनयुक् शिवे ॥ १६६ ॥

रूपभेदकल्पनाख्य^३सिद्धिर्गुप्तिस्तथैव च ।

परकायप्रवेशश्च खेचरी चण्डभैरवे ॥ १६७ ॥

अन्यथासृष्टिकरणं क्रोधाख्ये सम्प्रदायके ।

इन्द्रजालमहेन्द्रादि कपालभैरवे भवेत् ॥ १६८ ॥

नदीसमुद्रस्रो^४पादिभीषणाख्यप्रदायके ।

एते भेदा वीरचक्रे केरले शृणु पार्थति ॥ १६९ ॥

^१ B D N * मा * । ^२ C * सि * । ^३ C D * व * । ^४ C छभेदे केरलाख्य * ।
^५ B * जो * ।

दिव्यबोधा^१नन्दनथाः कलनाथान्तवाचकः ।
 केवलं नन्दनाथाख्यः केवलं नामवाचकः ॥ १७० ॥
 एकस्मिन् त्रितयं देवि क्रमेण योज्यते शिवे ।
 मानवाख्यखयान्तो हि सिद्धचैतन्यवर्हि^२युक् ॥ १७१ ॥
 दिव्यचैतन्यगुणयुक् दिव्यप्रज्ञानमेव च ।
 गुणयुक् परमेशानि नाथानन्दक्रमेण च ॥ १७२ ॥
 नन्दनाथो महेशानि मिलित्वा बाणसंख्याकः ।
 चैतन्यान्तो विलासाख्यो बाणसंख्याप्रवाचकः ॥ १७३ ॥
^३सिद्धचैतन्यनामा च पञ्चधा पूर्ववत् प्रिये ।
 सिद्धाद्य^४त्र विलासान्तो बाणसंख्याप्रवाचकः ॥ १७४ ॥
 सन्यायो हि विलासान्तो बाणसंख्याप्रवाचकः ।
^५सिद्धप्रज्ञो महेशानि बाणसंख्याप्रवाचकः ॥ १७५ ॥
 ऋ^६द्विचैतन्यनामाख्यो बाणसंख्याप्रवाचकः ।
 अणिमाद्य^७पूर्वत्वमेतदन्तं महेशरि ॥ १७६ ॥
 चत्वारिंशत्प्रभेदाश्च मातृकाक्रमतोऽपि च ।
 चत्वारिंशत्प्रभेदाश्च क्रमेण परमेशरि ॥ १७७ ॥
 ओषत्रयं द्वैतमध्यं तदन्ते तु सरस्वती ।
 शाम्भवार्यं मध्यपूर्वं सरस्वत्यन्तकं शिवे ॥ १७८ ॥
 बाणमेधा मध्यपूर्वं तदन्ते च सरस्वती ।
 एवं क्रमेण देवेशि दशभेदाः प्रकीर्तिताः ॥ १७९ ॥
 चिन्मेधा चैव चित्पज्ञा श्रीनायश्च तदन्तरम् ।
 सम्प्रदायत्रयं देवि बाणसंख्याप्रवाचकम् ॥ १८० ॥
 सारस्वतपदं पूर्वं तदन्ते सुन्दरी शिवे ।

^१ C * भेदा * * D ° सिद्धि ° । * Three lines from here are
 omitted in B D. * C सप्तय * । * C omits this line. * B इ * ।

निग्रहाख्यं पदं पूर्वं तदन्ते तु सरस्वती ॥ १८१ ॥
 सुन्दर्यन्तं च सिद्धायं शापानुग्रहकारकम् ।
 सुन्दर्यन्तं महेशानि काळा^१द्यं च सरस्वती ॥ १८२ ॥
 साम्राज्याद्यं महेशानि तदन्ते तु सरस्वती ।
 सौभाग्याद्यं महेशानि तदन्ते तु सरस्वती ॥ १८३ ॥
 देवीपरम्परायां तु सक्षेपेण प्रकाशितम् ।
 दिव्याद्यं श्रीविद्यासान्तं बाणसंख्याप्रवाचकम् ॥ १८४ ॥
 दिव्याद्यं च महाप्रज्ञा बाणसंख्याप्रवाचकम् ।
 सम्राट् वैराट् च स्वाराज्यमधिराज्यं च राज्यकम् ॥ १८५ ॥
 महा^२राज्यं पारमेष्ठ्यमाधिपत्यं तथैव च ।
 सार्वभौमश्चक्रवर्ती शकानन्दस्तथैव च ॥ १८६ ॥
 ब्रह्मानन्दधिदानन्दः पूर्णानन्दस्तथैव च ।
 महासमरसानन्दो महानन्दस्तथैव च ॥ १८७ ॥
 बाणक्रमेण देवेशि मेदानां नवतिर्भवेत् ।
 बटुकस्य मतं प्रोक्तं नामानि मूचितानि च ॥ १८८ ॥
 निरुक्तिश्च महेशानि दीक्षाभेदोत्तरं^३ शिषे ।
 कथ्यते परमेशानि किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ १८९ ॥

इति श्रीशक्तिनन्दमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमद्सौम्यमहोपतारासंबादे
 नामविषयर्षेण नाम पष्ठ- पटल ॥ ६ ॥

सप्तमः पटलः ।

श्रीदिव्युवाच ।

हादिकादिऋमेणैव सम्प्रदायत्रयं शिव ।
कथयस्व महादेव यद्यह तव वट्टमा ॥ १ ॥

श्रीशिव उवाच ।

सूचिता परिभाषा च विस्तरं कथ्यते शृणु ।
मेगादीक्षायुतो देवि केरल. परिकीर्तितः ॥ २ ॥
पद्शाम्भ्रः प्रश्रयुतस्तथा चाष्टाष्टकान्वितः ।
ऋक्केरली महेशानि श्रीयजु केरली तथा ॥ ३ ॥
श्रीसामकेरली देवि तथा चाथर्वकेरली ।
अथर्वे बहवो भेदा दिव्यसिद्धादिमानवः ॥ ४ ॥
आनन्दभैरवशिवा दक्षिणामूर्त्तिरेव च ।
देवी च नवनाथश्च सिद्धभेदक्रमेण च ॥ ५ ॥
ओघत्रये महेशानि शिवशक्तिऋमेण च ।
एतस्य छेपनाट्टोपा परापौढाक्रमेण च ॥ ६ ॥
तत्पराचरणीर्देवी शाम्भवाष्टादशक्रमात् ।
तदोघऋमयोमेन अनुलोमक्रमेण च ॥ ७ ॥
अगस्तिदुर्गाचण्डीशस्वप्नावर्तीऋमेण च ।
महाविद्यादिऋमेण तदोघऋमभेद'त. ॥ ८ ॥
अथर्वकेरले भेदाः शाक्ता वै ते' प्रकीर्त्तिता ।
शैवत्रैव्यानसौराणा गा'णवौद्धे तु' भिन्नत. ॥ ९ ॥

दक्षहस्तेन पूजा स्याद्दामेन तर्पणं भवेत् ।
 तर्पणं च तथा पानं दक्षेण परिकीर्तितम् ॥ १० ॥
 वामेन पूजनं देवि क्रमेण परिकीर्तितम् ।
 जलं दुग्धं नष्टदुग्धं संविद्रसद्यदी^१ तथा ॥ ११ ॥
 घृताकः सूरणो देवि दुग्धसारस्तथैव च ।
 कुमारीपूजनं देवि परिभाषा तु केरले ॥ १२ ॥
 परमेश^२ सपर्यादि तद्रूपत्रयं सदा भवेत् ।
 अन्यकर्मणि देवेशि प्रवृत्तिस्तस्य वै न च ॥ १३ ॥
 तद्भस्तनिःसृतं तांयं^३ मुक्त्वारूपं क्षणाद्भवेत् ।
 परकायप्रवेशं च चरा^४ चरपुरीगतिः ॥ १४ ॥
 वयःस्थैर्यमथाकार्पः सर्वस्यावरजङ्गमे ।
 ब्रह्माण्डगोलके या च या काचिज्जगतीसले ॥ १५ ॥
 करामलकवद्देवि साधकस्य भवेद्धुमम् ।
 कादिहादिमते देवि फल^५ मत्तत् कहेपि च ॥ १६ ॥
 काश्मीरं संप्रवक्ष्यामि शृणु पार्वति सादरम् ।
 ऊर्ध्वान्नायादिभिर्युक्तं काश्मीरी शक्तिपातयुक् ॥ १७ ॥
 शृष्टाष्टकसमायुक्तः काश्मीरस्तत्त्वसिद्धियुक् ।
 ऋक्काश्मीरो यजुश्चैव सामकाश्मीर एव च ॥ १८ ॥
 अथाथर्वणकाश्मीरो दिव्यसिद्धादिमानवैः ।
 दक्षिणामूर्त्तिभेदेन तथा भैरवभेदतः ॥ १९ ॥
 देवः सदाशिवश्चैव नथनाथक्रमेण च ।
 चतुरशीतिसिद्धाश्च दिव्यौघशिवादितः ॥ २० ॥
 शैवशाक्ते तस्य लोपान् षोडशी तत्परा क्रमात् ।
 चरणत्रययोगेन मन्व^६ गस्तिक्रमेण च ॥ २१ ॥

^१ B C ° ती ।

^२ D ° मध ।

^३ B C ° तजलं ।

^४ B षयं ° ।

^५ D सत्य ° ।

^६ N यथा ° ।

लोपा दुर्गा च चण्डेशी तथा स्वमानती ऋमात् ।
 दशविद्यौघयोगेन कार्मरिं भेदमाननम् ॥ २२ ॥
 शैववैष्णवगाणपे बौद्धसौरे तु भिजता ।
 वामहस्तेन पूजा च दक्षेण तर्पण मतम् ॥ २३ ॥
 दक्षेण पान देवेशि ह्यनुक्त्वा^१ प्रकीर्त्तिता ।
 अथ गौड प्रवक्ष्यामि यथानद्वधारय ॥ २४ ॥
 पूर्णोभिपेक्त्सयुक्तस्त्वष्टकमन्वित ।
 ऋगौडश्च यजुर्गौड सामगौडस्तृतीयक ॥ २५ ॥
 अथर्वगौडो देवेशि तद्भेद शृणु पार्वति ।
 दिव्यसिद्धमानवौघदक्षिणामूर्त्तिभेदत ॥ २६ ॥
 आनन्दभैरवश्चैव सदाशिवपरपरा ।
 देवी च नवनाथाश्च सिद्धा अपि महेश्वरि ॥ २७ ॥
 त्रितये शिवशक्तिन्या तहोप^२ऋम^३योगत ।
 षोडशीमनुलोपा च तथागस्तिऋमेण च ॥ २८ ॥
 दुर्गा चण्डेश्वरी देवी तथा स्वभावती ऋमात् ।
 दशविद्यौघभेदेन तद्गणरणभेदत ॥ २९ ॥
 अथर्वगौडे भेदश्च शाक्तमार्गे प्रकीर्त्तित ।
 शैववैष्णवसौराणा बौद्धगाणपके शिवे ॥ ३० ॥
 भिन्नऋमो महेशानि पूजन वामहस्तत ।
 तर्पण दक्षहस्तेन प्रत्यक्ष पानदानके ॥ ३१ ॥
 महाविद्या सिद्धविद्या विद्याभेदेन पार्वति ।
 विद्यारूपतदाचार^४तद्विद्यारमयोगत ॥ ३२ ॥
 चक्रभेदा^५न्नायभेदात्तदाचरणभेदत ।

^१ D * म्पा । ^२ B * पा * C * पा । ^३ D * रूप * । ^४ N चान्स्व * ।

^५ C भावा * ।

विद्योपास्या गौडमार्गे द्वितयेऽपि क्रमो लयन् ॥ ३३ ॥
 शक्तिदेहे महेशानि ब्रह्माण्डसरसाः^१ प्रिये ।
 त्रितयेऽपि भवेत् साम्यं नामपारायणं तथा ॥ ३४ ॥
 मंत्रपारायणं देवि नाडीपारायणं शिवे ।
 चक्रपारायणं देवि प्रोक्तं हादिमतं शिवे ॥ ३५ ॥
 अथ कादौ महेशानि सम्प्रदायक्रमं शृणु ।
 मेधादीक्षादिसंयुक्तः श्रीकादिकेरली^२ भवेत् ॥ ३६ ॥
 ऋक्केरली यजुश्चैव तथैव सामकेरली ।
 पञ्चपञ्चकसंयुक्तः शक्तिपातमपन्थितः ॥ ३७ ॥
 पट्शाम्भवप्रभ्रयुक्तैकाल्प^३ज्ञानगोचरः ।
 अथर्वकेरलं देवि शृणु यत्रेन साम्प्रतन् ॥ ३८ ॥
 दिव्यसिद्धमानवौचमहाकालक्रमेण च ।
 अथानन्दमैरवेन सदाशिवक्रमेण च ॥ ३९ ॥
 देवीक्रमेण देवेशि नननायप्रभेदतः ।
 चतुरशीति^४सिद्धैस्तु त्रितये शिवशक्तितः ॥ ४० ॥
 तद्द्रोपनात्तन्परत्वात् तत्पादक्रमतोऽपि च ।
 चतुश्चरणयोगे च शाम्भवाष्टादशक्रमात् ॥ ४१ ॥
 तदोद्यक्रमयोगेन शम्भुपादक्रमेण च ।
 दत्ताविद्यागुरुत्वेन^५ तदावरणयोगतः ॥ ४२ ॥
 शैवादिपञ्चभेदैश्च पर्यायक्रमभेदतः ।
 आगमश्च तथा कालो^६ दे^७शान्नायक्रमेण च ॥ ४३ ॥
 दर्शनायतनत्वेन भेदबाहुल्यमीरितम् ।
 दक्षेण पूजा वामेन तर्पणं परिकीर्तितम् ॥ ४४ ॥

^१ D° सफलं । ^२ B D° हे । ^३ B D° लोप्य° । ^४ B° सिद्धि° ।
^५ C च । ^६ B° हे । ^७ C द° ।

दक्षेण तर्पणं देवि पान तेनैव पार्वति ।
 वामेन देवता तर्प्या दक्षेण गुरुतर्पणम् ॥ ४५ ॥
 केवलं वामहस्तेन द्वयोस्तर्पणमाचरेत् ।
 केवलं दक्षहस्तेन तर्पणं केरली चरेत् ॥ ४६ ॥
 गुरु सन्तर्प्य दक्षेण वामहस्तेन देवताम् ।
 ब्रह्मकौलमते देवि तर्पणं परिकीर्तितम् ॥ ४७ ॥
 जलं दुग्धं नष्टदुग्धं सविभिन्नं तथैव च ।
 सविद्रसवती चैव वृन्ताकसूरणे तथा ॥ ४८ ॥
 दुग्धसारो दुग्धसनिद्रासव^१श्च बुभारिका ।
 पूजनं परमेशानि कादिकैरलगोचरम् ॥ ४९ ॥
 ऊर्ध्वाङ्गायादिसयुक्तं कादमीर^२ शक्तिपातयुक् ।
 ऋक्कादमीरो यजुश्चैव सामकादमीर एव च ॥ ५० ॥
 अथाथर्वणकादमीरो^३ भेदान् सशृणु पार्वति ।
 दिव्यसिद्धिमानवौघमहाकालक्रमेण च ॥ ५१ ॥
 अतिकालकरालारयकालवीरक्रमेण च ।
 काली च नवनाथाश्च चतुरशीतिसिद्धय^४ ॥ ५२ ॥
 त्रितये शिवशक्तिभ्या तलोपा कालिकाप्रमात् ।
 अथ कामकला काली हसकाली क्रमेण च ॥ ५३ ॥
 शैवादिपञ्चभेदेन सप्तपर्यायभेदतः ।
 भेदबाहुल्यमात्रं स्याद्दामेन तर्पणं स्मृतम् ॥ ५४ ॥
 दक्षेण पूजा सम्प्रोक्ता ह्यनुकम्पा^५ प्रकाशिता ।
 अथ गौडं प्रपश्यामि यथायोगक्रमेण च ॥ ५५ ॥
 पूर्णामिषेकसयुक्तो गौडश्च पञ्चपञ्चयुक् ।

^१ B * र * । ^२ B * पर * । ^३ D बुद्धम * । ^४ B D * ती, C * रे ।
^५ B * द्विदा, C * दित । ^६ D * म्या ।

ऋगौडो हि यजुर्गौटः सामगौडस्तथैव च ॥ ५६ ॥

अथर्वगौडो देवेशि यथावत् कथ्यते शृणु ।

दिव्यसिद्धमानवौचमहाफालकरालकाः ॥ ५७ ॥

वीरनाथस्तथा देवि नवनाथक्रमेण च ।

चतुरशीतिसिद्धायै^१ च्छ्रितये शिवशक्तिः ॥ ५८ ॥

तद्दोषनाद्भवेदोषा^२ कला^३ कामकला^४ परा ।

तद्दावरणे भेदाः कीर्तिताः परमेश्वरि ॥ ५९ ॥

शैवादिपद्मकचनेन साम्यं पर्यायसनके^५ ।

वाङ्मयं कीर्तितं देवि पूर्वमेव^६ प्रकाशितम् ॥ ६० ॥

वामेन तर्पणं देवि दक्षेण पूजनं स्मृतम् ।

दानं फानं च^७ प्रत्यक्षं महाविद्याक्रमेण च ॥ ६१ ॥

सिद्धविद्याक्रमेणैव तथा विद्याक्रमेण च ।

युगानुरूपतो देवि सिद्धविद्यादिभेदतः ॥ ६२ ॥

तद्रूपशक्तिरमतस्तदाचारक्रमेण च ।

चक्रमात्रान्नायभेदैस्तदा^८ चरणभेदतः ॥ ६३ ॥

शक्तियोगजत्रघ्राण्डे सर्वे तत्र रसाः स्फुटम् ।

नामपारायणं देवि मंत्रपारायणं तथा ॥ ६४ ॥

नाडीपारायणं देवि कादिहादिकहेपि च ।

कादिहादी^९ शम्भवान्त^{१०} सम्राण्णेश्वरामिथा भवेत् ॥ ६५ ॥

दिव्यसाम्राज्यमेधा च कहान्ता परिकीर्तिता ।

दिनतो वारतः पञ्चान्मासात् पट्त्रिंशता दिनैः ॥ ६६ ॥

प्रापथितं समाचर्य कालनित्याक्रमेण च ।

पञ्चनित्याक्रमेणैव स्वगुर्वा स्वयं च वा ॥ ६७ ॥

^१ B * शीर्ष * । ^२ B * पो । ^३ N कालि । ^४ B कालिका कमला ।

^५ D * मस्तके, * पामके । ^६ C * म * । ^७ C * तन । ^८ D पर्यव ।

^९ D * व * । ^{१०} B * दि * । ^{११} D शान्तरान्त * ।

पूर्वोक्तक्रममासाद्य कलारङ्गक्रमेण च ।
 कामवाणगुणत्वेन दीक्षामण्डप^१गो भवेत् ॥ ६८ ॥
 होमं कृत्वा पूर्ववच्च सर्वं कार्यं महेश्वरि ।
 आज्ञानाम प्रदद्याद्वै योगपटं समम्यसे^२त् ॥ ६९ ॥
 अङ्गावरणमंत्राश्च पञ्चाशत् पद्ममन्त्र^३काः ।
 श्रोतव्याश्चैव मन्तव्या द्रष्टव्याः परमेश्वरि ॥ ७० ॥
 अन्यत् सर्वं पूर्ववत्स्यात् संक्षेपादिदमीरितम् ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ ७१ ॥

इति श्रीशक्तिसप्तममहातंत्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यमहोपतारासंवादे
 कादिर्दीक्षाविवरणं नाम सप्तम पटलः ॥ ७ ॥

^१ B D * ल । ^२ C * माचरे * । ^३ B * वर्ण * , C * पन * ।

अष्टमः पटलः

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यातिरहस्यकम् ।

श्रीशिव उवाच ।

निरुक्तं^१ द्रव्यभेदश्च कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥ १ ॥
वीरादिकौलभेदाश्च पूर्वमेव प्रकाशिताः ।
विष्णुपाशुपतादीनां कथ्यन्ते परमेश्वरि ॥ २ ॥
पञ्चरात्रिव्रतं प्राप्ताः पाञ्चरात्राः प्रकीर्तिताः ।
दिनपञ्चकपर्यन्तं शैवानां न विलोकनम् ॥ ३ ॥
मुद्रासन्धारिणीं रण्डा कृत्वा सम्पूजयन्ति ये ।
प्रसादः कस्य वस्युक्ते^२ श्रीकृष्णस्येति यो वदेत् ॥ ४ ॥
स्वमुक्तं चैव नैवेद्यं देवतार्थप्रयोजकः ।
वर्तन्ते वैष्णवा ये च शिवनिन्दापरायणाः ॥ ५ ॥
वैष्णवानपि निन्दन्ति पाञ्चरात्राश्च ते मताः ।
पापण्डास्यव्रतं प्राप्ताः पापण्डास्ते प्रकीर्तिताः ॥ ६ ॥
इमंज्ञानमस्मधारिं च भस्मधारणसञ्चयः ।
ज्ञानसन्ध्यादिकं देवि लौकिकार्थं तु यश्चरेत् ॥ ७ ॥
विष्णुद्वेषपरो भूत्वा सर्वं प्रकुरुते नरः ।
स पापण्डेति कथितः शृणु क्वापालिक शिवे ॥ ८ ॥
क्वापालपात्रसम्भोजी मद्यमसिषु तत्परः ।
द्वियोनिदर्शको निर्व्यं मुण्डमालाधरः सदा ॥ ९ ॥

श्मशानाग्निप्रभोजी य स च कापालिक स्मृत ।
 स च द्वादशधा प्रोक्तो महाकापालिक पर ॥ १० ॥
 ज्ञानदानादिरहित शौचाशौचविरजित ।
 न जपो न तपस्या च न तस्य नियम क्वचित् ॥ ११ ॥
 ईदृग्विधो भवेच्चैन सकलो निःफलो द्विधा ।
 जैन शृणु महादेवि^१ कमण्डलुधर सदा ॥ १२ ॥
 जीव एव पर भोगी कर्त्ता हर्त्ता स एव हि ।
 यदेव तमुख देवि तमुख स्वात्म^२रूपकम् ॥ १३ ॥
 स जैन कथितो देवि एव बौद्धादयो मता ।
 केशसल्लञ्चका देवि तथा श्वेतपटा प्रिये ॥ १४ ॥
 तथा रक्तपटा देवि तथा नीला^३म्बरादय ।
 वृद्धदुररिति ख्यातास्तथान्ये परमेश्वरि ॥ १५ ॥
 अहिंसकास्तथान्ये च भेदा सक्षेपतो मता ।
 मुद्राधिकारिणो देवि वक्ष्यन्ते शृणु साम्प्रतम् ॥ १६ ॥
 ब्राह्मणैर्न^४ तथा कार्यं ब्राह्मण्य च विनश्यति ।
 मुद्रा तु ब्राह्मणो धृत्वा रौरव नरक व्रजेत् ॥ १७ ॥
 धेदैस्तु रहितो यो हि स मुद्राधारको भवेत् ।
 मुद्रया सहितो यो हि स कथं ब्राह्मणो भवेत् ॥ १८ ॥
 मुद्रा चतुर्विधा देवि चातुर्विध्य शृणु प्रिये ।
 ब्राह्मणो भावयेद्देहे विशुभावप्रमुद्धये ॥ १९ ॥
 क्षत्रियो रेखयेद्देहे वैश्यो मुद्रा प्रमिन्यसेत् ।
 शूद्राधमादिकानां च तत्तमुद्रा प्रसीर्त्तिता ॥ २० ॥
 अन्यन्तभक्तियुक्तोऽपि भावयेन्न तु रेखयेत् ।
 ब्राह्मणो रेखयेत् क्वापि बिम्बयेन कदा^५चन ॥ २१ ॥

^१ N महेशानि । ^२ D वा स्व । ^३ D नाला । ^४ C य । ^५ D * य * ।

देवो मूच्या यजेदेव नादेवो देवमर्चयत् ।
 तस्माद्विष्णुस्वरूपत्व स्वस्मिन् भाव्य महेश्वरि ॥ २२ ॥
 ततो जप प्रकुर्वीत तस्य सिद्धिर्मवेन्मनो ।
 एवमेव महेशानि शैवादीना ऋषो भवेत् ॥ २३ ॥
 शङ्खचक्राङ्कितं दृष्ट्वा सचैल न्वानमाचरेत् ।
 त्रिशूल दमरु देवि ग्राहणो माधयेत्सदा ॥ २४ ॥
 धारण शिवलिङ्गस्य त्रिभुवनादिधारणम् ।
 द्विजस्तु चर्चयेत्सि सश्लेषादिह कीर्तितम् ॥ २५ ॥
 शक्तेरुपासको यस्तु स च शाक्त प्रकीर्तितः ।
 वैखानसादिदीक्षाचर्युक्तो वैष्णव एव च ॥ २६ ॥
 पञ्चवैष्णवमन्त्रैस्तु युक्त शैव प्रकीर्तितः ।
 केवल शिवसपन्नस्त्वन्यदेवस्य निन्दकः ॥ २७ ॥
 वीरसौवेति गदितो वीराल्प वैष्णव शृणु ।
 केवल विष्णुनिरत सर्वदेवप्रनिदकः ॥ २८ ॥
 वीरवैष्णव इत्युक्त पापमाजो नराणामाँ ।
 चन्द्रजापरतो यस्तु स च चान्द्रो महेश्वरि ॥ २९ ॥
 सूर्यासक्तमना यस्तु स सौर परिकीर्तितः ।
 ब्रह्मणोपासको यस्तु स च स्वायम्भुवो मतः ॥ ३० ॥
 दुर्गाचण्ड्यादिसप्तयुक्तः स च दौर्ग प्रकीर्तितः ।
 वेदमूला त्रिया सर्वा वेदमूला परा सृष्टिः ॥ ३१ ॥
 वेदेन रहित यस्तु तत्र कुर्वीदद्भिज क्वचित् ।
 वेदमार्गगतो नित्य ग्राहणो भवति धुनम् ॥ ३२ ॥
 वेदेन रहितो यस्तु स चाण्डाल प्रकीर्तितः ।
 स्वधर्मं पुरस्कृत्य सर्वं कार्यं महेश्वरि ॥ ३३ ॥

स्वधर्मनिरतो नित्यं सुखमाप्नोति निश्चितम् ।
 स्वधर्मरहितो विप्रः सुत^१हारी द्विजाधमः ॥ ३४ ॥
 तं दृष्ट्वा तु महेशानि प्राजापत्यं समाचरेत् ।
 तदभावे महेशानि सचैलं जलमाविरोत् ॥ ३५ ॥
 तस्मान्मुद्रादिकद्वेषं ब्राह्मणो वर्जयेत् सदा ।
 अधमानुग्रहार्थं तु मुद्रा प्रोक्ता मया तव ॥ ३६ ॥
 सत्यं सत्यं महेशानि किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि विष्णुभेदान् शिवस्य च ॥ ३७ ॥

श्रीशिव उवाच ।

बैखानसो भवेदादौ श्रीराधावल्डमस्तथा ।
 गोकुलेशो महेशानि तथा वृन्दावनी भवेत् ॥ ३८ ॥ ✓
 पाञ्चरात्रः पञ्चमः स्यात् पष्टः श्रीवीरवैष्णवः ।
 रामानन्दी हरिव्यासी निम्बार्कश्च महेश्वरि ॥ ३९ ॥ -
 ततो भागवतो देवि दशमेदाः प्रकीर्त्तिताः ।
 शिखी^२ मुण्डी जटी चैव द्वित्रिदण्डी क्रमेण च ॥ ४० ॥
 एकदण्डी महेशानि वीरगैवस्तथैव च ।
 सप्त पाण्डुपताः प्रोक्ता दशधा वैष्णवा मताः ॥ ४१ ॥
 एतेषां वासनां देवि शृणु यत्नेन शाम्भवि ।
 वेबेष्टि सर्वं संज्याय्य यस्तिष्ठति स वैष्णवः ॥ ४२ ॥
 बैखानसादिदीक्षाचैर्भूषितः स्मार्त्तवैष्णवः ।
 श्रीराधावल्डभं देवि शृणु यत्नेन शाम्भवि^३ ॥ ४३ ॥

वैष्णवाचारनिरतो विष्णुतंत्रिकपारागः ।
 अनन्यचेताः शान्तात्मा^१ विष्णुचिह्नपरायणः ॥ ४४ ॥
 श्रीराधावल्लभो^२ देवि गोकुलेशं शृणु प्रिये ।
 नानामूपणसंपन्नो नानासौगन्धभूपितः ॥ ४५ ॥
 गवां कुलं प्रीणयिता कालि^३कृष्णस्वरूपभृक् ।
 शरीरमर्थं प्राणांश्च तन्निवेदनकारकः ॥ ४६ ॥
 अन्तःशक्तिपरो देवि बहिर्वैष्णवरूपभृक् ।
 गन्धर्वाचारनिरतो लतावेष्टनतत्परः ॥ ४७ ॥
 सम्प्रदायो गोकुलेशः सर्वसिद्धिकरो मुनि ।
 वृन्दावनाख्यं देवेशि शृणु यत्नेन साम्प्रतम् ॥ ४८ ॥
 विगताशः^४ प्रसन्नात्मा विष्णुभक्तिपरायणः ।
 कामिनीसङ्गचपलो वननीडाविनोदभृक् ॥ ४९ ॥
 सौगन्धभूपिततनुः स्त्रीध्यानैकपरायणः ।
 विष्णुसारूप्यतत्त्वज्ञः प्रोक्तो वृन्दावनी शिवे ॥ ५० ॥
 पाद्भरात्रो महेशानि तथैव धीरवैष्णवः ।
 पूर्वमेव महेशानि कीर्तितः परमेश्वरि ॥ ५१ ॥
 “रा” शक्तिरिति विख्याता “न” शिवः प्रकीर्तितः ।
 तदानन्दी शान्तचित्तः प्रसन्नात्मा विचारभृक् ॥ ५२ ॥
 सर्वत्र समरूपश्च रामानन्दी^५ प्रकीर्तितः ।
 हरिभ्यासं महेशानि यथावद्वधारय ॥ ५३ ॥
 पापसंहारणे शक्तो^६ विष्णुभक्तो जितेन्द्रियः ।
 यमादिनियमैर्युक्तस्त्यक्ताचारपरायणः ॥ ५४ ॥
 सोपयोगफलप्राही परकार्यपरायणः ।

^१ C ° मं । ^२ D शान्तो यो । ^३ B ° मां । ^४ B काले । ^५ D ° शा ।
^६ B ° न्दो । ^७ C प्रोक्तो । ^८ C ° मु ° ।

हरिव्यासी^१ मंहशानि शिवशक्तिस्वरूपवृक्^२ ॥ ५५ ॥
 निवाकोल्य सम्प्रदाय शृणु यत्नेन साम्प्रतम् ।
 नित्यार्चनक्रमासक्त स्वतंत्रैकपरायण^३ ॥ ५६ ॥
 बाह्यपूजादिनिरतोऽनन्यमक्त प्रसन्नधी ।
 आर्यपक्षान्वितः स्वच्छ^४ स्वच्छन्दाचारतत्पर ॥ ५७ ॥
 स्वतन्त्र स्मार्त्तविद्वेषी निम्बार्को भगवान् हरि ।
 अय भागवत देवि कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥ ५८ ॥
 विष्णुभक्तौ च निपुणो विजितात्मा प्रसन्नधीः ।
 स्मार्त्तकर्मान्वितो देवि तदन्याचारतत्पर ॥ ५९ ॥
 आर्यपक्षान्वितो देवि तथा चारण^५वैपश्रुक^६ ।
 शैवद्वेषी तस्य सङ्घात् पुन स्नानपरायण ॥ ६० ॥
 केवल विष्णुचित्त^७ज्ञ प्रोक्तो भागवत शिवे ।
 तेषा व्रता^८दिकाना तु निर्णय कथ्यते क्रमात् ॥ ६१ ॥
 एकादशी सदोपोष्या भक्तियुक्तेन चेतसा ।
 एकादश्यामहोरात्र न भोक्तव्य कदाचन ॥ ६२ ॥
 मुहूर्त्तविद्धा दशमी ततो^९ रौद्रीसमागम ।
 तस्या तिथौ न भोक्तव्य दशम्या भोजन चरेत् ॥ ६३ ॥
 सूर्योदयमग्नि^{१०}व्याप्य या तिथिर्याति पार्वति ।
 सा तिथि सकला ज्ञेया तत्तिथ्युक्त समाचरेत् ॥ ६४ ॥
 आद्या शैवेति विख्याता द्वितीया मोहि^{११}नी भवेत् ।
 द्वाम्या विन्ध्य^{१२}मुपोष्यैव सर्वपापं प्रमुच्यते ॥ ६५ ॥
 द्विधा ततो^{१३}येदेदा देवि तेदेव पीरकीर्त्तितम् ।
 यद्यप्येकादशी पूर्णा द्वितीयेऽह्नि न विद्यते ॥ ६६ ॥

^१ B ° वसो । ^२ B ° मक्षिपरायण ^३ B पक्ष । ^४ C ° क्लृप्त^{१३} ,
 D स्वरूप ° । ^५ B ° तत्त्व ° । ^६ D तत्त्वा ° । ^७ C ° नो । ^८ C ° धि ° ।
^९ B ° द ° । ^{१०} B D तु स ° ।

द्वितीये वृद्धिदा देवि द्वादशी यदि दृश्यते ।
 द्वितीये समुपोऽथ सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ६७ ॥
 स्मार्त्तानां मतमाख्यातं वैखानसमतं शृणु ।
 एकादश्यां तु यः कश्चित् प्रमादात् भोजनं चरेत् ॥ ६८ ॥
 चत्वारि तस्य नश्यन्ति आयुर्विद्या यशो वलम् ।
 कोऽर्च्युदं सन्नियसेत् रौरवे नरके प्रिये ॥ ६९ ॥
 गोकुलेशमतं देवि कथ्यते शृणु सांप्रतम् ।
 स्मार्त्तवैष्णवयोर्मध्ये विवादो हि महानयम् ॥ ७० ॥
 परस्परं प्रशंसन्ति निन्दन्ति च परस्परम् ।
 ते मूढा नैव जानन्ति पापण्ड्यास्त्रमोहिताः ॥ ७१ ॥
 विष्णुरूपधरः शम्भुः शम्भुरूपधरो हरिः ।
 अत्रार्थे प्रसयो देवि रुद्रा एकादश स्मृताः ॥ ७२ ॥
 विष्णु^१ मिलिन्वा देवेशि द्वादशी परिकीर्त्तिता ।
 एकादशी तु रुद्रस्य द्वादशी श्रीपतेः स्मृता ॥ ७३ ॥
 कलामात्रान्विता^२ वृद्धा मुहूर्तसंयुतापि चेत् ।
 गोकुलेशमतं प्रोक्तं गोपालमुन्दरी परैः ॥ ७४ ॥
 पूर्णामेकादशीं प्राप्य द्वादश्या समुपोषणम् ।
 स्मार्त्तद्वेषपरो भूत्वा प्रमादाद्यः समाचरेत् ॥ ७५ ॥
 एकादशी हानिदा स्यात् पुत्रायुर्वननाग्निनी ।
 स्मार्त्तद्वेषपरो भूत्वा एकादश्यां तु भोजनम् ॥ ७६ ॥
 पापण्डमतमाश्रित्य घूर्णारूपकलार्धतः ।
 पक्षमाश्रित्य देवेशि यः करोति नराधमः ॥ ७७ ॥
 कोऽर्च्युदयुगं देवि नरके नियसेद्भुवम् ।
 विष्णुद्वेषपरो भूत्वा रोहिण्या भोजनं चरेत् ॥ ७८ ॥

स दरिद्री महापापी तस्य पातो भविष्यति ।
 अरुणोदयवेधस्तु श्रीनिम्बार्कमतं मतम् ॥ ७९ ॥
 सूर्योदयाख्यवेधो हि श्रीवैखानस^१सम्मतम् ।
 कलबेधो महेशानि वैश्यावानां प्रकीर्तितः ॥ ८० ॥
 मुहूर्त्तवेधो देवेशि स्मार्त्तानां परिकीर्तितः ।
 अथात्र पाञ्चरात्राणां आय^२पक्षः^३ प्रकीर्तितः ॥ ८१ ॥
 कल्पितं वैधमाश्रित्य द्वादशी कल्पयन्ति च ।
 न लज्जन्ति च ते मूढाः प्रोक्तस्ते यमकिङ्कराः ॥ ८२ ॥
 सुरेन्द्रसंहिता देवि तथा पद्शाम्भवः शिवे ।
 गोपालपाञ्चरात्रं च पढन्वयमतं तथा ॥ ८३ ॥
 श्रीगोपीपरिशिष्टं च मोहशक्तीश्वरस्तथा ।
 पद्शाम्भवरहस्यं च क्रमादेते प्रकीर्त्तिताः ॥ ८४ ॥
 एतद्ग्रन्थ^४क्रमादेवि विवेचनमुदीरितम् ।
 अथ पाशुपतानां च वासनां शृणु पार्वति ॥ ८५ ॥
 शिखिपाशुपतो देवि शिखासूत्रवरः शुभः^५ ।
 समाधितन्परो देवि समार्थां शिव^६पीठभृक् ॥ ८६ ॥
 रुद्राक्षं च तथा मस्म लिंगं शैवा^७भिधं शिवे ।
 प्रसन्नान्मा भान्तचित्तो ब्रह्मचारी प्रकीर्त्तितः ॥ ८७ ॥
 मतं श्रीविन्दुमालिन्याः समाश्रित्य प्रतिश्रुति^८ ।
 मुण्डी त्रिशद्विधो देवि तारामृक्ते प्रकाशितः ॥ ८८ ॥
 तत्र पाशुपताचारसम्पन्नो मुण्डितो भवेत् ।
 जटी पाशुपतो देवि सोऽपि दशविधः सुखम् ॥ ८९ ॥
 त्रिजटेकजटाधारी तथा बहु^९जटाधरः ।

नमस्तपस्वी शान्तात्मा देहकेशपरायणः ॥ ९० ॥

क्रमत्रितयसम्पन्नो जटी पाशुपतः स्मृतः ।

द्विदण्डी तु महेशानि बाह्वनोदण्डसंयुतः ॥ ९१ ॥

कायवाह्वनसो^१ दण्डछिद्रण्डी परिकीर्तितः ।

वीरभैवः प्रसिद्धोऽत्र पूर्वमेव प्रकाशितः ॥ ९२ ॥

सर्वोत्तमो भवेच्छैवः नाम्भवः परिकीर्तितः^२ ।

चतुर्दशीव्रणासक्तः प्रदोषव्रततत्परः ॥ ९३ ॥

शनिप्रदोषे^३ देवेभि महाव्रतपरायणः ।

दारिद्र्यदहनं नाम व्रतमेतत्प्रकीर्तितम् ॥ ९४ ॥

कृप्यापक्षे विशेषेण शुक्रपक्षेऽपि पार्वति ।

बृहमीसप्तमीसन्धौ^४ प्रदोषव्रतमीरितम्^५ ॥ ९५ ॥

एतद्भूतसमायुक्तः शिवभूजापरायणः ।

शनिप्रदोषे सम्प्राप्ति शकुलं संश्रुणु प्रिये ॥ ९६ ॥

शनिवारे सोमवारे पुस्तकं चाभिमंत्रयेत् ।

आदित्ययासरे देवि राशिं^६ काममि^७तां चरेत् ॥ ९७ ॥

यत्रादी दीय^८ते देवि स चाध्यायः प्रकीर्तितः ।

द्वितीये दशको देवि तृतीये श्लोकसंख्यता ॥ ९८ ॥

दशकालाभतो देवि सर्वेभ्यो त्रिनियोजनम् ।

कुमारीं प्रार्थ्य यत्नेन सपुण्यफलसंयुताम् ॥ ९९ ॥

स्थापयेद्रागिमध्ये तु दर्पणोदरसन्निभे ।

योग्यैरुपस्थिते तु मूर्ते, स्वस्तिकमण्डले ॥ १०० ॥

^१ C * सा । ^२ B C * वादी प्रकथ्यते । ^३ B * यो । ^४ D * विदे ।

^५ After this B D add द्वादशीनामसन्धौ (D * सिद्धौ) तु प्रदोषव्रतमीरितम् । which seems to be unnecessary for the context. ^६ B C D * सि * ।

^७ C * म * । ^८ D * य * ।

कुमारीं पूजयित्वा च नवकन्याप्रभेदत ।
 तत्र वाच्य^१ प्रयत्नेन भूत भव्य भविष्यकम् ॥ १०१ ॥
 शुभाशुभादिक कर्म तथा पट्टर्मसाधनम् ।
 पट्टर्म त्रिविध प्रोक्त यथावदवधारय ॥ १०२ ॥
 वक्ष्याकर्षस्तम्भन च विद्वेषोच्चाटन तथा ।
 मारण चैव देवेशि विरूपाक्षस्य सम्मतम् ॥ १०३ ॥
 वक्ष्यस्तम्भनसम्मोहा मारणोच्चाटन तथा ।
 विद्वेषण च देवेशि पट्टर्माणि विराण्मते ॥ १०४ ॥
 शान्तिस्नम्भौ वशीकारो मारणोच्चाटने तथा ।
 द्वेषण चेति देवेशि पट्टर्माणि यथाक्रमात् ॥ १०५ ॥
 यस्मिन् विद्याविधौ देवि यत्कर्म परिकीर्तितम् ।
 तत्कर्माणि^२ समारम्य पट्टर्माणि जगु प्रिये ॥ १०६ ॥
 बगलेशी तथा वक्ष्ये बगला स्तम्भने तथा ।
 वक्ष्ये पञ्चदशी प्रोक्ता वशीकारस्त्रिधा भवेत् ॥ १०७ ॥
 आदौ प्रीतिर्महेशानि मोहन तु द्वितीयकम् ।
 वशीकारस्तृतीय स्यात् त्रितय त्रितय त्रिषु ॥ १०८ ॥
 एके जाते महेशानि त्रितय जायते शिवे ।
 शनिप्रदोपगाश्रित्य स्थाने शैबविभूषिते ॥ १०९ ॥
 पश्चिमाभिमुख लिङ्ग नन्दिहीन पुरातनम् ।
 चतुर पञ्चक्रोशान्ते न लिङ्ग दृश्यते शिवे ॥ ११० ॥
 तदेकलिङ्गमाख्यात तत्र सिद्धिरनुत्तमा ।
 ऊर्ध्वपुण्ड्र त्रिपुण्ड्र वा पट्टवन्ध^३ नमेव च ॥ १११ ॥
 अगस्तिपत्राकार वा स्त्रीणा शून्य^४ करेण^५ च ।

^१ D वाच्य । ^२ B ° मंभि, D ° मांदि । ^३ B D ° वर्ध ° । ^४ 'D हस्त',
 B N हस्त ° । ^५ B C D ° क्रमेण ।

द्वादशाष्टचतुर्योगात् ऊर्ध्वपुण्ड्रं प्रकीर्तितम् ॥ ११२ ॥

शिवविश्वशिवायुक्तं त्रिपुण्ड्रं परमेश्वरि ।

गनिप्रदोषे घृन्वा तु शिवं पूज्य प्रपन्नतः ॥ ११३ ॥

मोजयेद्ब्राह्मणान् देवि अकाण्डादिदर्शितम् ।

गोपनीयं रहस्यं च किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ११४ ॥

इति श्रीशक्तिप्रथमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदशौभ्यमदोषतारासंवादे
प्रदोषविधिर्नामाष्टमः पटलः ॥ ८ ॥

नवमः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यातिरहस्यकम् ।

पूजाद्रव्य महादेव सम्प्रदायत्रये वद^१ ॥ १ ॥

श्रीशिव उवाच ।

पद्दर्शने पञ्चाम्नाये महानिद्यात्रिधौ शिषे ।

पञ्चायतनके देनि शिवशक्तियुतेऽपि च ॥ २ ॥

अत्र गोपालनृ^२हरी गणेश^३शङ्करौ तथा ।

हयग्रीवो रामचन्द्र काल काली महेश्वरि ॥ ३ ॥

तारामणपतिश्चैत्र तारावटुफ एव च ।

आद्यन्त^४ऋमयोगेन द्विधा भेद प्रकीर्तित ॥ ४ ॥

एतेषा मुन्दरीयोगात् यत्र शृणु महेश्वरि ।

मूढ्यत्र समुद्धृत्य तत्र विन्दौ महेश्वरि ॥ ५ ॥

देवयत्र^५ साङ्गर^६ तु भावयेद्यतमानस ।

विद्यायत्रौ यथा पूर्यौ देवयत्रेऽथ वा पुन ॥ ६ ॥

पूजनीया महेशानि गोपालमुन्दरी परा ।

पूरोक्ताना समस्ताना पूजायत्र प्रकीर्तितम् ॥ ७ ॥

एवमेव तु सर्वेना कथित तु तृतीयकम्^७ ।

आदौ यदुच्चरेद्देवि तद्यत्र पूजयेद्धरम्^८ ॥ ८ ॥

शक्तिर्वा शिवमत्रो वा यम्य चोच्चारण भवेत् ।

तस्य यत्र पूजयेत्तु सक्षेपात् गदित मया ॥ ९ ॥

वपद । * C * ल * । * D * ण * । * D * शन्ते । * C * पत्र ।
हेत । * B * के । * C * रि ।

विरूपाक्षमते तारे^१ पत्रे यंत्रं तु संलिखेत् ।
 मुन्दरी मरुवी देवी तथैव कालमुन्दरी ॥ १० ॥
 मुन्दरी काल इत्युक्तः मुन्दरी गोप इत्यपि ।
 इति सक्षेपतः प्रोक्तं द्रव्यभेदं शृणु प्रिये ॥ ११ ॥
 केरलश्चैव काश्मीरो गौडश्चैव तृतीयकः ।
 गिबगक्तितादद्रव्यञ्च सप्तपर्यायभेदतः ॥ १२ ॥
 चतुरङ्गीतियुग्मेन नाथत्रितयमार्गतः ।
 ओषधत्रयक्रमेणैव वटवासिप्रमेण च ॥ १३ ॥
 दशविद्यागुरुत्वेन भेदबाह्वृक्ष्यमीरितम् ।
 दुग्धं वृन्ताकरं देवि सूरण्मत्सु तृतीयकः ॥ १४ ॥
 दुग्धसारं कुमारी च पद्मतत्त्वानि वै जगुः^२ ।
 आत्मविद्या शिवाख्या च सर्वं पूर्ण^३क्रमेण च ॥ १५ ॥
 काश्मीरे लघुकल्पैश्च ताम्रे गव्यं प्रदापयेत् ।
 पिण्याकं तु द्वितीयं च गृह्येन तु तृतीयकम् ॥ १६ ॥
 चतुर्थं पायसं दुग्धं पञ्चमं मि^४थुनं भवेत् ।
 पद्यानुकल्पा देविनि काश्मीराल्पक्रमे मताः ॥ १७ ॥
 मद्यं मांसं तथा मन्थ्यं मुद्गा मधुनमेव च ।
 मकाराः पत्रं वै^५ ह्याता गौडमार्गे महेश्वरि ॥ १८ ॥
 सामान्यत्वेन कथितं विशेषं शृणु सादरम् ।
 दुग्धानुकल्पमवैश्च पूजयेच्च यथाक्रमान् ॥ १९ ॥
 दुग्धेन केरले पूजा काश्मीरे भावना मता ।
 गौडे प्रत्यक्षदानं स्यात् त्रितयं कीर्तितं मया ॥ २० ॥
 जलाद्भागुणं देवि शीतलं जलमीरितम् ।

^१ D ताक् ।

^२ B द्विज, D तत्त्वानि तानि वै यतः ।

^३ D पूर्णं ।

^४ D मि^४ ।

^५ B C D वि^५ ।

तत शतगुण प्रोक्त सौगन्धि जलमत्र तु ॥ २१ ॥
 जलात् शतगुण प्रोक्त दधि चात्र महेश्वरि ।
 तत शतगुण दुग्ध तत शतगुण घृतम् ॥ २२ ॥
 घृताच्छतगुण तैल तैलाच्छतगुण मधु ।
 तत शतगुणा सवित् तत शत^१गुण मधु ॥ २३ ॥
 उत्तरोत्तरतौ गौडे केरले सङ्घतिक्रमात् ।
 शुद्धकेरलमार्गे तु जलेन पूजन चरेत् ॥ २४ ॥
 चैतन्यकेरले देनि शीतलेन जलेन च ।
 ऋक्केरले महेशानि सौगन्धिजलतोऽर्चनम् ॥ २५ ॥
 गुप्तकेरलमार्गे तु दुग्धेन पूजन चरेत् ।
 उग्रकेरलमार्गे तु नष्टदुग्धेन पूजनम् ॥ २६ ॥
 पञ्चक गदित देनि शम्भुतो भैरवान्त^२कम् ।
 पञ्चके त्रितय देनि त्रितय त्रितय त्रिदु ॥ २७ ॥
 शुद्धकाश्मीरमार्गे तु द्रव्यस्य भावना मता ।
 ऋक्काश्मीरे नखजलमुग्राह्ये^३ ह्यनुकल्पनम् ॥ २८ ॥
 क्रूरकाश्मीरमार्गे तु नष्टद्रव्यानुकल्पनम् ।
 गुप्तकाश्मीरमार्गे तु गुडार्द्रकरस स्मृत ॥ २९ ॥
 अथर्वाह्ये तु काश्मीरे ताम्रपात्रे मधु स्मृतम् ।
 काश्मीर कथितो देनि गौडमार्गं शृणु प्रिये ॥ ३० ॥
 शुद्धगौडे महेशानि विजया दुग्ध^४मीरितम् ।
 ऋग्गौडे तु महेशानि विजया मधुसयुता ॥ ३१ ॥
 यजुर्गौडे महेशानि तत्पाको^५ विनिवयताम् ।
 गुप्तगौडे महेशानि तन्कल्प परिकीर्तित ॥ ३२ ॥

^१ B * तो दश * । ^२ N * दि * । ^३ D मयार्थे ।

^४ D महिरावान * ।

^५ D * लम्प ।

उग्रगौडे महेशानि मदिरादानमरितम् ।
 देवतार्थं तु सप्रोक्त नान्यकर्मणि^१ योजयेत् ॥ ३३ ॥
 सर्गातिरिक्तो देवेभि निळासार्य प्रकीर्तित ।
 निळानार्ये सम्प्रदाये स्वयमस्ति सदाशिव ॥ ३४ ॥
 हार्दवाह्यप्रमेदेन द्विनिम्ब च पार्ष्णि ।
 चातुर्गर्ण्यानुयोगेन योजनीय प्रयत्नत ॥ ३५ ॥
 ब्राह्मणेन तथा कार्यं ब्राह्मण्य न भिन्द्यति ।
 ब्राह्मणो मन्त्रिण दृष्ट्वा ब्राह्मण्यदेन हीयते ॥ ३६ ॥
 ब्राह्मणम्बनुकल्प्य च दत्त्वा चाण्डालतामियात् ।
 मासमक्षी द्विजा यस्तु वेदवाहो तथा स्मृत ॥ ३७ ॥
 तत्रैव वेदवाहो हि स द्विज परिकीर्तित ।

श्रीदेव्युवाच ।

अनुकल्पादिक प्रोक्त^२ सन्देहोऽस्ति मम प्रमा ॥ ३८ ॥
 पञ्चामृतादौ देवेभ्य कथं दुग्धादिकल्पना ।

श्रीशिव उवाच ।

ताम्रं गन्धं मधुसमं देवे पिब्ये न दुष्यति ॥ ३९ ॥
 अत एव महेशानि होमे ताम्रं प्रगृह्यते ।
 पूनाद्रव्यं तु सामायाद्रौडकास्मीरयो शृणु ॥ ४० ॥
 घृतं दुग्धं च देवेभि नवनीतं च तत्रकम् ।
 दधिखण्डं नष्टदुग्धं मधु चैव मधूत्कम् ॥ ४१ ॥
 तैलं गुटार्द्रकं तेषु मधु सन्धितत्रयं च ।
 दुग्धं सलणं चैव दधि दुग्धं तथैव च ॥ ४२ ॥

सविद्रुग्ध तस्य पाक केवला विजया च वा ।
 जातीपत्र तस्फुल च म्लेच्छ दिव्यमथापि वा ॥ ४३ ॥
 नारिकेलोदक कास्ये ताम्रे गव्य महेश्वरि ।
 अहिफेन घूर्त्त^१पुष्प वनज नखज जलम् ॥ ४४ ॥
 घूर्त्त^२बीज वन्सनाम तथैव शीतल जलम् ।
 मृत्युमीया वन्सनाम घूर्त्तबीज निवर्जयेत् ॥ ४५ ॥
 त्रयोदशभिधा देवि मदिरा गौडसम्भता ।
 अरिष्टासत्रसीष्वादिभेदेन परमेश्वरि ॥ ४६ ॥
 सविद्रुग्धो^३ऽहिफेन च जातीकोपलपङ्ककम् ।
 चन्द्रसीतलनीरै^४श्च योगिनीपानमुत्तमम् ॥ ४७ ॥
 लवणार्द्रकपिण्याक गोधूम मासपत्रकम् ।
 उशुन गृञ्जन देवि कलिङ्ग बिल्वक तथा ॥ ४८ ॥
 कपिथ^५ द^६ग्धकूर च तथैव द^७ग्धपायसम् ।
 पलाण्डुगोस्तानीकादि दशक वारणीभवम् ॥ ४९ ॥
 अत्युग्रविद्या^८निपये द्रव्याण्येतानि साधक * ।
 वीरसाधनकार्ये तु देवि द्रव्याणि चार्पयेत् ॥ ५० ॥
 वैदमूला क्रिया सर्वा ब्राह्मणो वेद एव च ।
 प्राणा वर प्रगच्छतु ब्राह्मणो नार्पयेत्पुराम् ॥ ५१ ॥
 ताम्रे मधु सुरातुल्य घृतेन वर्जित यदि ।
 नारिकेलोदक कास्ये काञ्जिका कूरसम्भरा ॥ ५२ ॥
 हार्दवाह्यप्रभेदेन पूर्वसिद्धिसमस्तकम् ।
 द्वितीये भावनामात्र पूर्वं वै कथित शिवे ॥ ५३ ॥
 लतात्रये तथा पूजाद्रव्य^९दाने महेश्वरि ।
 केरले भावना कृत्वा दृष्ट्वा चैव जपेत्सदा ॥ ५४ ॥

^१ D धुलु * । ^२ D धुलु * । ^३ D दधिशुले * । ^४ C N *ले * । ^५ C *धित ।
^६ B N दु * । ^७ B ट * । ^८ D *प्र * । ^९ C मामक, N मासक । ^{१०} D N *व्या * ।

कादमीरे वा लता^१सङ्गः जपपूजादिकं चरेत् ।
 गौडे यथोक्तमिधिना जपं कुर्व्यान्महेश्वरि ॥ ५५ ॥
 त्रितयं कथितं देवि रहस्यातिरहस्यकम् ।
 इति सक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ ५६ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि पूर्वं समुचितं च यत् ।
 तन्मे वद महादेव यद्यहं तत्र बद्धुमा ॥ ५७ ॥

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च कथ्यते शृणु साम्प्रतम्^१ ।
 मेरुस्तु त्रिभिः प्रोक्तं सामान्यत्वेन पार्वति ॥ ५८ ॥
 न्यासमेरुयंत्रं मेरुस्त्रिमेरुस्तयैत्रं च ।
 प्रत्येकं त्रितयत्वेन^२ त्रयाणां त्रिभिः पार्वति^३ ॥ ५९ ॥
 न्यासमेरुयंत्रं^४ त्रिमेरुं प्रत्येकं द्विविधो मतः ।
 बाह्याभ्यन्तरभेदेन द्वित्रितयत्वं प्रकीर्तितम् ॥ ६० ॥
 न्यासमेरुद्विधा देवि^५ शृणु त्वं यत्नतः शिवे ।
 मेरुप्रस्तारत्रिन्यासस्तथा कैलाससङ्गकं^६ ॥ ६१ ॥
 भूप्रस्तारस्तृतीयं स्वाच्चान्तरत्वाच्चतुर्विधं ।
 यत्रमेरुस्तथा देवि पङ्क्तिं परिकीर्तितः ॥ ६२ ॥
 न्यासे तु बाह्यन्यसनं मन्त्रं^७ स्तु भावना मता ।
 यत्र तु लेखनं बाह्ये मानसी^८ भावना मता ॥ ६३ ॥

^१ D का तथा, C चार्त्तया, B चार्त्तना । ^२ D N स्थितम् । ^३ N मया ।

^४ B पार्वति । ^५ D मन्त्र । ^६ C D ख च । ^७ B साम्प्रतम् । ^८ D मं ।

^९ B भेद । ^{१०} D शङ्कर । ^{११} D यन्त्र, B यन्त । ^{१२} C D ते ।

लयमेरुर्योगमेरुर्नादमेरुस्तृतीयक ।
 योगवीणाख्यमेरुस्तु तुरीय^१ परिकीर्तित ॥ ६४ ॥
 कन्यामेरु^२ पञ्चम स्पात् पञ्चैते मेरव स्मृता ।
 वह्निमे^३रु पद्मधा स्याद्वाह्यान्यन्तरतो दश ॥ ६५ ॥
 मन्त्रमेरु^४र्णमेरुर्द्वात्रिंशत् तारिणीमते^५ ।
 वर्णमेरौ तु कोष्ठानि शतभेदेन सतति ॥ ६६ ॥
 चतुःशृङ्गाह्वये मेरौ वर्णा सर्गे प्रतिष्ठिता ।
 अये ससूचिता देनि तत्राग्निमेरव शृणु ॥ ६७ ॥
 वह्निमेरोर्लक्षणानि शृणु यत्नेन साम्प्रतम् ।
 चत्वारिंशत्तथाष्टौ च कुण्डानि फारयेत् प्रिये ॥ ६८ ॥
 श्रीविद्याभेदयुक्ताना मेरु प्रोक्तस्त्रय शिवे ।
 षोडशयुपासकानां तु शत कुण्डानि चन्द्रयुक् ॥ ६९ ॥
 चतुश्चरणयुक्तानामष्टोत्तरशत शिवे ।
 षट्शाम्भवाप्रयुक्ताना कुण्डानि रश्मिसम्बन्धया ॥ ७० ॥
 मेधादीक्षादियुक्ताना मेरुस्वम्बन्तरो मत ।
 श्रीविद्योपास्तियुक्ताना मेरु सकथितो^६ मया ॥ ७१ ॥
 श्रीविद्यारहितो यस्तु न मेरुसाधन चरेत् ।
 श्रीविद्यारहितो यस्तु नाचार्यत्व प्रगच्छति ॥ ७२ ॥
 पूर्णाभिषेकसयुक्तस्वाचार्य्य कीर्तितो मया ।
 ऊर्ध्वाम्नायादिसयुक्तो द्वितीय परिकीर्तित ॥ ७३ ॥
 पूर्णाभिषेकरहितस्वाचार्य्यन्व करोति य ।
 तस्य नाश करिष्यामि योगिनीगणभूषित ॥ ७४ ॥
 पूर्णाभिषेकरहिते मेरुससाधन नहि ।

^१ MSS तृतीय । ^२ C N कल्पद्रुम । ^३ C वह्निमे^३ । ^४ C मने, N मता ।
^५ D नि^५ । ^६ B सकथ्यने ।

प्रमादान्मोहतो दम्मात्तस्य पा^१तो भविष्यति ॥ ७५ ॥
 दुर्भिक्षं राष्ट्रमङ्गं च पृथ्वीकम्पादिकं शिवे ।
 जलाग्निवातसम्भूता वाधा तद्रूपामगा भवेत् ॥ ७६ ॥
 त्रि^२र्वैः पञ्च^३र्वैस्तु भूमकेतुर्भविष्यति ।
 पृथिनाडीमभिव्याप्य पलानि पञ्चविंशतिः ॥ ७७ ॥
 अहि^४केतुस्ततो भूयादरिवेलुस्तदुत्तरम् ।
 घट^५केतुस्ततो देवि ततश्चैव ध्वजाभिधः ॥ ७८ ॥
 वर्धमात्रेण देवेशि तत्कुटुम्बं विनश्यति ।
 वेदबाहो यथा देवि द्विजबाह्यस्तथा नरः ॥ ७९ ॥
 जुष्टुम्बहा भवेत्सोऽपि प्रायश्चित्तेन शुद्ध्यति ।
 तस्य संसर्गमात्रेण राज्यं नश्यति निश्चितम् ॥ ८० ॥
 दीक्षितो यस्तु कुरुते तस्य शोभां शृणु प्रिये ।
 अग्निमाद्यष्टकं देवि वाक्निस्तद्धिः कामरूपता ॥ ८१ ॥
 पृथिसिद्धीश्वरो भूत्वा शिवतुल्यो नरो भवेत् ।
 स देशो धन्यतां याति प्रसन्नाः सर्वदेवताः ॥ ८२ ॥
 पञ्चासौ द्वादशासौ तु विशेषं शृणु शाम्भवि ।
 आदौ दृग्दीक्षणं कार्यं ततो वाग्दीक्षणं भवेत् ॥ ८३ ॥
 स्पर्शदीक्षा ततः प्रोक्ता ततो^६ वर्णमयी भवेत् ।
 ततः क्रियावती ज्ञेया ततः कर्त्वा^७वर्ता भवेत् ॥ ८४ ॥
 आगनी^८ तु ततो ज्ञेया ततः पङ्क^९र्गनी भवेत् ।
 पञ्चापतनदीक्षा स्यात् ततः श्रीपञ्चपञ्चिका ॥ ८५ ॥
 ततः पूर्णामिषेक्तः स्यात् पडाक्षायक्रमेण च ।
 एवं मेधान्तसंयुक्तः शिव एव न संगम्यः ॥ ८६ ॥

^१ D पा, B वा । ^२ D द्वि । ^३ B मार्ग । ^४ C भि । ^५ N पात ।
^६ C न । ^७ B कर्त्वा । ^८ D अमरी ।

पञ्चायतनपर्यन्त द्वादशाग्न्याधिकारिता ।
 गायत्र्युपासका ये च पञ्चायतनदीक्षिता ॥ ८७ ॥
 तै कार्यं^१ साधन देवि पञ्चामिसूर्यसङ्गमे ।
 एका^२गिरपि नन्दाग्नि^३धूम्रपान महेश्वरि ॥ ८८ ॥
 जलाकाशाधिवासो हि तै कार्यं परमेश्वरि ।
 गायत्र्यामपि सकार्यं तुष्यखिलाया महेश्वरि ॥ ८९ ॥
 नान्यत्र कार्यं देवेशि महससाधन शिने ।
 रहस्यातिरहस्य च कथ्यते चान्यदेव हि ॥ ९० ॥
 -यासे^४ यत्रे कामकलारूपसन्वसन शिने ।
 तथाग्निमेरौ देवेशि चाङ्कुरारोपण शिने ॥ ९१ ॥
 यथा कामकलाव्यानमद्गुरारोपण तथा ।
 यथासनादिसञ्चि तद्द्रास्तु^५प्रपूतनम् ॥ ९२ ॥
 तत्तद्व्या महेशानि चाधिकारी भवेद्भुजम् ।
 वास्तु विना य कुरुते तस्य नाशो मनिष्यति ॥ ९३ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

अथ वै सर्वमेक^६णा फल किं^७ वद गङ्गुर ।

श्रीशिव उवाच ।

न्यासमेरो फल देवि देहसिद्ध्यादिक शिने ॥ ९४ ॥
 यत्रमेरो फल देवि त्रैलोक्यविजयादिकम् ।
 अग्निमेरो फल देवि कथ्यते श्रुणु साम्प्रतम् ॥ ९५ ॥
 त्रैलोक्यवशाकारित्व लोकसम्मोहन शिने ।
 अद्दमत्व निस्तृहत्व सौख्यन्व परमेश्वरि ॥ ९६ ॥

^१ C निष्कार्यं । ^२ D भेना । ^३ C पञ्चामि । ^४ C तस । ^५ C *द्वयम्* ।

^६ N तन् । ^७ N मे ।

इन्द्रियाणां सयमनमग्निसेवनाद्भवेत् ।
 अग्निससेवनादेवि दारिद्र्यदहनं भवेत् ॥ ९७ ॥
 पैराग्यञ्च वाक्पटुत्वं चिरजीविञ्चमानुष्यात् ।
 य यं कामयते कामं तत्तदाप्नोति निश्चितम् ॥ ९८ ॥
 नानाचमन्कारकरं सर्वलोकैषु पूजितं ।
 अग्नौ हुतं च दत्तं च तात्कालिकफलप्रदम् ॥ ९९ ॥
 सदा चाग्निं सेवनीयं पुण्यं पुण्यैर्नरेभ्यः^१ ।
 पुण्यैर्नरेभ्यः पुण्यं पुण्यैर्नरेभ्यः^२ ।
 न्यसने सात्त्विको मेरुर्न^३ तु राजसो मयेत् ।
 तामसस्तु महामेघनादग्निससेवनाद्भवेत् ॥ १०१ ॥
 सात्त्विकेन विद्युन्वेन फलं भवति पार्थिवे ।
 राजसे तु फलं माये किञ्चित् कालेन जायते ॥ १०२ ॥
 तात्कालिकफलं देवि तामसे^४ सर्वदा^५ भवेत् ।
 अत्रिकारादिकं दीक्षा तथा सज्ञादिकं धिये ॥ १०३ ॥
 फलादिकं तथा प्रोक्तं किमन्यच्छ्रेतुमिच्छसि ।

इति श्रीशक्तिसाहस्रनामहातमराणे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदशोभ्यन्महोपाध्यायस्य
 मेरुससाधनं नाम नवमः पटलः ॥ ९ ॥

^१ C 'मे' ; ^२ D 'तेन व' ; ^३ C 'बाहो' ; ^४ D 'के' ; ^५ C N 'श' ।

दशमः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि पूर्वोक्तं च रहस्यकम् ।

श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मेरुप्रस्तारनिर्णयम् ॥ १ ॥

कथ्यते परमेशानि मूलमारम्य पार्वति ।

एकाग्निं तु समारम्य श्रीमेधान्तं महेश्वरि ॥ २ ॥

प्रस्तारः कथ्यते देवि पारम्पर्यक्रमेण च ।

एकाग्निस्तापनं चादौ सूर्यसंज्ञामिपः स तु ॥ ३ ॥

पञ्चाग्निश्च ततो देवि चतुःकुण्डानि कारयेत् ।

पञ्चमः सूर्यसंज्ञः स्यान्नन्दा^१ग्निं शृणु यत्नतः ॥ ४ ॥

अष्टौ कुण्डान्यष्टदिक्षु नवमः सूर्यसंज्ञकः ।

द्वादशाग्निस्ततो देवि कुण्डान्येकादश क्रमात् ॥ ५ ॥

द्वादशाग्निः सूर्यसंज्ञस्तक्रम शृणु पार्वति ।

दक्षिणे वेदकुण्डानि प्रत्यक्प्राग्बहिःसुगमतः^२ ॥ ६ ॥

उत्तरस्थामेककुण्डं प्राक्प्रत्यग्व्यत्यये तथा ।

मेरुकुण्डानि देवेशि भेदद्वयक्रमेण च ॥ ७ ॥

चत्वारिंशत्तथाष्टौ च तेषां न्यसनमुच्यते ।

षट्कोणमादौ कृत्वा तु चाष्टकोणं ततश्चरेत् ॥ ८ ॥

दशारं द्वा^३दशारं च सुवनारक्रमेण तु ।

वस्वारयुग्मं षट्कोणं दशारं वसुयुग्मकम् ॥ ९ ॥

^१ C तत्रा * ।

^२ N * कम् ।

^३ C च * ।

वसु^१मेरुर्निगदितो मध्यमं शृणु प्राचीति ।
 आदौ बिन्दु^२र्मदेशानि चत्वारद्वितयं ततः ॥ १० ॥
 तृतीयचत्वरे देवि चतुःकुण्डानि कारयेत् ।
 चतुर्थचत्वरे देवि वसु^३कुण्डानि कारयेत् ॥ ११ ॥
 बाणा^४खचत्वरे देवि कलाकुण्डानि^५ कारयेत् ।
 अथ षष्ठचत्वरे तु कुण्डानां विंशतिश्चरेत्^६ ॥ १२ ॥
 सप्तमचत्वरे देवि चतुर्विंशति कारयेत् ।
 अष्टमे चत्वरे देवि चाष्टविंशति कारयेत् ॥ १३ ॥
 सप्तकुण्डानि देवेशि सूर्यस्त्वैकोत्तरो मतः ।
 एकोत्तरक्रमे^७ देवि महाकालमत शृणु ॥ १४ ॥
 आदौ बिन्दुं प्रविन्द्यस्य द्वितीये कुण्डशुभ्रकम् ।
 तृतीये वेदसंख्यानि चतुर्थे ऋतुसंख्यकम् ॥ १५ ॥
 पञ्चमे वसुसंख्यानि षष्ठे तु द्वादशैव तु ।
 प्राक् प्रथक् च प्रकुर्वीत^८ दक्षवामे तु वेदकम् ॥ १६ ॥
 दक्षवामेऽथवा देवि वसु^९कुण्डानि कारयेत् ।
 प्राग्पा^{१०}मलं तथा प्रथक् कारयेत् परमेश्वरि ॥ १७ ॥
 गिरिसंख्याचत्वरे तु कुण्डविंशतिकं चरेत् ।
 अष्टमे चत्वरे देवि कुण्डद्वाविंशतिं चरेत् ॥ १८ ॥
 प्राच्यां तु गिरिसंख्यानि तत्साम्मुख्ये तु सप्त वै ।
 वक्षे तु वेदसंख्यानि तत्साम्मुख्ये तु दक्षवत् ॥ १९ ॥
 दक्षवामे च देवेशि गिरिसंख्यानि कारयेत् ।
 तदा प्राग्पा^{११} प्रतीच्यां च वेदसंख्यानि कारयेत् ॥ २० ॥
 एवं निखिन्वा देवेशि कुण्डानि दिग्गुणादियुक् ।

^१ C N लु । ^२ C परा । ^३ C चाष्टविंशति । ^४ B N न्यसेत् ।

^५ N मतः । ^६ C बन्धि । ^७ D प्रथा ।

नवमे चत्वरे देवि षड्विंशति प्रकल्पयेत् ॥ २१ ॥
 प्राच्या तु वसुसख्यानि प्रतीच्या वसुसख्यकम् ।
 दक्षिणे बाणसख्यानि तूत्तरे दक्षगङ्गवेत् ॥ २२ ॥
 दक्षोत्तरेऽथवा देवि वसुसख्यानि कारयेत् ।
 दक्षे तु वसुसख्यानि वसुसख्यानि वामके ॥ २३ ॥
 प्राच्या तु बाणसख्यानि तत्साम्मुख्ये तु पूर्ववत् ।
 एव मिलित्वा जानीहि शतकुण्डानि पार्ष्णि ॥ २४ ॥
 एवोत्तराख्य^१ सूर्यो हि किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।
 कैलासाख्यक्रमेणाय मेरु सक्थितो मया ॥ २५ ॥
 शृङ्खलाख्यक्रमेणात्र कुण्डानि परिकल्पयेत् ।
 शुद्धकुण्ड शक्तिकुण्ड शिवशक्त्यात्मक तथा ॥ २६ ॥
 नवकुण्डीविधानेन कुण्डानि परिकल्पयेत् ।
 निर्वाणदीक्षिते देवि त्वष्टोत्तरशतैर्भवेत् ॥ २७ ॥
 प्रथमचत्वरे देवि श्रीविन्दु पातयेत् प्रिये ।
 द्वितीयचत्वरे देवि कुण्डत्रितयमाचरेत् ॥ २८ ॥
 तृतीयचत्वरे देवि वेदकुण्डानि कारयेत् ।
 चतुर्थचत्वरे देवि वसुकुण्डानि कारयेत् ॥ २९ ॥
 बाणाख्यचत्वरे देवि कलासख्यानि^२ कारयेत् ।
 ऋत्वाख्यचत्वरे देवि कुण्डत्रिंशतिक चरेत् ॥ ३० ॥
 ऋष्या^३ख्यचत्वरे देवि तत्त्वसख्यानि कारयेत् ।
 वस्वाख्यचत्वरे देवि द्वात्रिंशत्कुण्डसहस्रि ॥ ३१ ॥
 शत सप्त च कुण्डानि त्वष्टम सूर्य ईरित ।
 अक्षीम्यस्य मत देवि शृणु यत्नेन साप्रतम् ॥ ३२ ॥
 विन्दुस्थान भवद्रादौ द्वितीये चत्वरे चरेत् ।

१ B * ह्ये ।

२ C चत्वारि ।

३ C N गिर्वा * ।

- तृतीयचन्द्रे देवि वेदकुण्डानि कारयेत् ॥ ३३ ॥
 चतुर्थचन्द्रे देवि वसुसङ्ख्यानि कारयेत् ।
 रत्नाख्यचन्द्रे देवि कलाकुण्डानि कारयेत् ॥ ३४ ॥
 अथ पष्ठचन्द्रे तु कुण्डत्रिंशतिकं चरेत् ।
 सप्तमचन्द्रे देवि मर्ममङ्ख्यानि कारयेत् ॥ ३५ ॥
 अथाष्टमे चन्द्रे च द्वात्रिंशत्कुण्डसहस्रं ।
 अथ नीलामते देवि नवचन्द्रभेदतः ॥ ३६ ॥
 तत्रादिचन्द्रे देवि विदुस्थान प्रकीर्त्तनम् ।
 द्वितीयचन्द्रे देवि चन्द्रसङ्ख्यानि कारयेत् ॥ ३७ ॥
 तृतीयचन्द्रे देवि वह्निसङ्ख्यानि कारयेत् ।
 चतुर्थचन्द्रे देवि वेदसङ्ख्यानि कारयेत् ॥ ३८ ॥
 भूताख्यचन्द्रे देवि वसुसरयानि कारयेत् ।
 रसाद्यचन्द्रे देवि ऋत्वासाङ्ख्यानि कारयेत् ॥ ३९ ॥
 ऋष्याङ्ग्यचन्द्रे देवि कुण्डानां त्रिंशत्त्रिंशद्वरेत् ।
 अष्टमचन्द्रे देवि तत्त्वसरयानि कारयेत् ॥ ४० ॥
 नवमचन्द्रे देवि द्वात्रिंशत्कुण्डसहस्रं ।
 तृतीयमेतद् वक्ष्यामि नयोत्तरक्रमे शिष्ये ॥ ४१ ॥
 प्रथमचन्द्रे देवि विदुस्थान प्रकीर्त्तनम् ।
 द्वितीयचन्द्रे देवि पूर्वमन्त्रमर्याकम् ॥ ४२ ॥
 तृतीयचन्द्रे देवि वेदमङ्ख्यानि कारयेत् ।
 चतुर्थचन्द्रे देवि रससङ्ख्यानि कारयेत् ॥ ४३ ॥
 पञ्चमचन्द्रे देवि वसुसङ्ख्यानि कारयेत् ।
 षष्ठे देवि कलाङ्ख्यानि दिग्युग मन्त्रमे भवेत् ॥ ४४ ॥
 अष्टमे तत्त्वमङ्ख्यानि मर्ममङ्ख्या तु रक्षके ।

नवोत्तररुमेणैव मेरूणा त्रितयं शिवे ॥ ४५ ॥
 त्रयाणामधिकारोऽस्ति कलौ तु यस्य कस्यचित् ।
 अधिकारविहीनस्य नेदं^१ साधनमीरितम् ॥ ४६ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं कराळाख्यमतं शृणु ।
 अष्टोत्तरशताख्यं तु मेरु संशृणु पार्वति ॥ ४७ ॥
 आदौ बिन्दु विधायाथ ततः कुण्डत्रय चरेत् ।
 तृतीयचत्वरे देवि कलासख्यानि कारयेत् ॥ ४८ ॥
 चतुर्थचत्वरे देवि ऋतुसंख्यानि कारयेत् ।
 वाणाख्यचत्वरे देवि वसुसंख्यानि कारयेत् ॥ ४९ ॥
 ऋत्वाख्यचत्वरे देवि कलासख्यानि कारयेत् ।
 गिरिसख्याचत्वरे तु विंशत्संख्यां तु कारयेत् ॥ ५० ॥
 रघ्राख्यचत्वरे देवि षड्विंशानि प्रकल्पयेत् ।
 चतुर्विंशतिकुण्डानि पूर्ववत् कारयेत् प्रिये ॥ ५१ ॥
 कुण्डयुग्मं प्रकुर्वीत दक्षिणोत्तरतः शिवे ।
 प्राक् प्रत्यक् वा प्रकर्त्तव्यं कुण्डयुग्मं महेश्वरि ॥ ५२ ॥
 अष्टमं सूर्यसङ्गं स्यादेवमष्टोत्तरं शतम् ।
 रत्नगर्भरुमेणैव मेरु शृणु^२ महेश्वरि ॥ ५३ ॥
 आदौ बिन्दु प्रविन्यस्य द्वितीये कुण्डयुग्मकम् ।
 पृष्ठाग्रतः पार्श्वतो वा कुण्डयुग्मं प्रविन्यसेत् ॥ ५४ ॥
 कुण्डत्रयं तृतीये तु योनिवत्^३ विन्यसेच्छिवे ।
 चतुर्थचत्वरे देवि ऋतुसंख्यानि कारयेत् ॥ ५५ ॥
 वाणाख्यचत्वरे देवि वसुकुण्डानि कारयेत् ।
 रसाख्यचत्वरे देवि कलाकुण्डानि कारयेत् ॥ ५६ ॥
 मुनिसख्याचत्वरे तु कुण्डविंशतिकं चरेत् ।

१ D नैव ।

२ C ' शङ्कं ।

३ B ' लि वा ।

महाऽमशान सखिन्य तत्र देवीं विचिन्तयेत् ।
 एव य वुरुते देत्रि होमद्रव्य च देववत्^१ ॥ ६९ ॥
 यत्प्राप्त ऋतुमेदेन कालभेदेन पार्वति ।
 पुष्प फलानि धान्यानि यत्किञ्चिज्जगतीगतम्^२ ॥ ७० ॥
 तत्तत्र^३ होमयेद्देत्रि सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ।
 आचार्यं तोषयेद्यन्नाद्गुरु यनेन पूजयेत् ॥ ७१ ॥
 ब्राह्मणान् पूजयेत् पश्चात्^४ स्वर्णरत्नाम्बरादिभि ।
 अष्टाष्टक चरेत्तत्र सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ ७२ ॥
 दुन्दुभीना द्वादश तु द्वारि कोणे प्रकादयेत् ।
 नानायादित्रयोप्रायैश्चतुर्विंशतिवाद्यत ॥ ७३ ॥
 गन्धर्धनीलवेष वा कृत्वा सिद्धीश्वरो भवेत् ।
 प^५ट्पारायणमासाद्य सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ ७४ ॥
 ब्रह्माण्डगोलके याश्च या काश्चिज्जगतीतले ।
 समस्ता सिद्धयो देवि तस्य पादगता भवेत् ॥ ७५ ॥
 रहस्यातिरहस्य च गोपनीय स्वयोनिवत् ।
 सपताका^६ दुन्दुभिर्ना गले^७ धारणयोगत^८ ॥ ७६ ॥
 शक्तकर्त्ता भवेत् सोऽपि धनद किङ्करो गृहे ।
 इति सक्षेपत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ७७ ॥

इति श्रीशक्तिप्रममहात्मनरात्रे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदलोभ्यमहोपतारासखादे
 मेरुकथन नाम द्वादश पत्र ॥ १० ॥

^१ D देवत्वम् । ^२ B तले । ^३ D च C तदत्र । ^४ D N सौमयेत् यत्ना ।
^५ C स । ^६ D सपेतका, C सा पताका । ^७ C रणे । ^८ C वत् ।
^९ D सवकता, सवतोऽपि ।

एकादशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यातिरहस्यकम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्य कथ्यते देवि शृणु सागहिता भव ॥ १ ॥
दलाकाराणि सर्पाणि बुण्डानि कारयेत् प्रिये ।
किंवा श्रीचक्रवकार्यं तत्रैव शृणु पार्वति ॥ २ ॥
चत्वार नव वै कार्या प्रथमे त्रिदुसङ्गम् ।
तत्र त्रिकोण वर्त्तव्यमष्टार तदनन्तरम् ॥ ३ ॥
ततो दशार देवेभि द्वितीय च दशारकम् ।
मन्वस्त्र च^१ तत कार्यं ततो नागदल शिवे ॥ ४ ॥
षोडशाख्यदल देवि ततो वृत्तत्रय^२ लिखेत् ।
चतुर्द्वारोपशोभाख्य^३ श्रीचक्र मेहरूपकम् ॥ ५ ॥
क्रमात् नमादुन्नत तु कृत्वा विरचयेत् सुधी ।
तत्रोपरि महेशानि मण्डप रचयेत्तत ॥ ६ ॥
नव बुण्डानि जायन्ते तत्रैव क्रमशः^४ शिवे ।
तत्राग्निं चैव प्रयात्य सुन्दरीध्यानपूर्वकम् ॥ ७ ॥
महामेरुख्य^५ देवि दलाकार तु कारयेत् ॥ ८ ॥
नि सप्तसु^६ दलाकार कीर्त्तित परमेश्वरि ।
एव करोति यो देवि सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ ९ ॥

^१ C ° त्रैव । ^२ B ° द्वात्रिंशत् । ^३ B भवेत् ° । ^४ C ° भोज्य ।
^५ D N ° ह । ^६ C ° निरुपाय । ^७ B D ° पर । ^८ D N नि सप्तसु ।

सप्तत्रिंशच्चत्वरान् हि क्रमात् त्रमगत चरेत् ।
 सृष्टिसंहारमार्गेण कालचक्र द्विधा भवेत् ॥ १० ॥
 सृष्टिसंहारमार्गेण मुख्यशाम्भय योगत ।
 चतुर्विधो निगदित कालचक्र समाचरेत् ॥ ११ ॥
 तत्रोपरि महेशानि श्रीविद्याचक्रमुत्तमम् ।
 पराचक्र ततो देवि तत पट्टशाम्भवाभिधम् ॥ १२ ॥
 चतुर्विध यद्गदित सर्वर्तेशक्रमे शृणु ।
 चत्वर पुराकार कलाबाहुमित शिरो^१ ॥ १३ ॥
 उत्तरोत्तरतोच्चत्वं^२ किं वा पुरूपसहति ।
 पट्टपञ्चाशद्भेदादौ नवकुण्डक्रमेण च ॥ १४ ॥
 द्वितीये तु द्विपञ्चाशत् द्विपष्टिस्तु तृतीयके ।
 पञ्चाशद्वेदप्रमिता चतुर्थे परमेश्वरि ॥ १५ ॥
 द्विसप्तति पञ्चमे तु चतु पष्टिस्तु पट्टक्रमे ।
 शिरोविदुर्महेशानि सवर्त्तेश प्रवृजयेत् ॥ १६ ॥
 जयानान्यप्रकारेण क्रममय शृणु प्रिये ।
 सूर्यसख्याचत्वरणि वृत्त्या यत्नेन पार्वति ॥ १७ ॥
 तत्र कुण्डानि देवेशि रचयेत् क्रमत शिवे ।
 आदौ त्रिदुर्महेशानि द्वितीये वह्निकुण्डकम् ॥ १८ ॥
 तृतीयचचरे देवि रससख्यानि कारयेत् ।
 चतुर्थे वसुसख्यानि कलासरयानि पञ्चमे ॥ १९ ॥
 षष्ठे द्वात्रिंशति शिवे त्रिंशत् कुण्डानि सप्तमे ।
 चतुस्त्रिंशति देवेशि वसुसख्याभिधे भवेत् ॥ २० ॥
 अष्टत्रिंशद्भ्रसख्ये द्विचत्वारिंशच्च दिक्त्रमे ।
 चत्वारिंशत्तथाष्टौ च रुद्रसख्याभिधे भवेत् ॥ २१ ॥

१ N "साधन" ।

२ D मतम् ।

३ C चैत्य ।

द्वादशे पञ्चपञ्चाशत् कामसख्याभिः शृणु ।
 पञ्चाशद्वसु^१सख्यानि यथायोगेन कारयेत् ॥ २२ ॥
 शाम्भुत्राल्यो महामेरुर्महासाम्राज्यदायक ।
 तस्य विज्ञानमात्रेण त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ २३ ॥
 इति सक्षेपत प्रोक्त रहस्यातिरहस्यकम् ।
 गोपनीय गोपनीय गोपनीय स्वयोनिकत् ॥ २४ ॥
 स ज्ञानी स च विज्ञानी सर्वदेव^२रहस्यमिह ।
 तारिण्यास्तु चतु षोढा कात्यास्तु पञ्चषोढिका ॥ २५ ॥
 सुन्दर्या पञ्चषोढा च विन्यस्तव्या प्रयत्नत ।
 शक्तिन्यासे भवेदेकश्चक्रन्यासेषु भिन्नता ॥ २६ ॥
 सर्वमेक महेशानि शक्तिसगमतत्रके ।
 पूर्णोभिषेकमारम्य दिव्यसाम्राज्यत शिवे ॥ २७ ॥
 योगोऽयं^३ गदितो देवि रहस्यातिरहस्यकृत् ।
 अहो धन्यरता धन्यो दिव्यसाम्राज्यविभ्र^४ ॥ २८ ॥
 पूर्णोभिषेकसयुक्तो न प्रणाम^५ समाचरेत् ।
 सर्वदा ध्यानसम्पन्न सदा पूजनतत्पर ॥ २९ ॥
 तत्त्वचि^६तापरो भूत्वा देवरूपो^७ नरो भवेत् ।
 आस्तिक्य मनस स्थैर्यं दातृत्वं च दयालुता ॥ ३० ॥
 गुरुभक्तिर्देवभक्तिर्मत्तमक्तिपरो भवेत् ।
 परापवाद तद्द्रोह परनिन्दा विवर्जयेत् ॥ ३१ ॥
 स्त्रीषु निन्दा प्रहार च सर्वथा परिवर्जयेत् ।
 परद्रव्य परस्त्री च परात्र सर्वथा त्यजेत् ॥ ३२ ॥
 परशक्ति वर्जयेच्च परहस्त विवर्जयेत् ।

^१ D 'ण' । ^२ B वेद' । ^३ C 'गात्र । ^४ D 'न्दव ।

^५ D 'माण । ^६ B D 'पूज्यो ।

एकान्ते निवसेन्निय परिते च विशेषत ॥ ३३ ॥ ✓
 योपिद्रूपं स्मेत् सर्वं जगदेतच्चराचरम् ।
 सदानन्दपरो भूत्वा देव्यानन्दपरायण ॥ ३४ ॥ ✓
 सिद्दूरतिडकी स्वच्छं^१ स्वेच्छाचारी जितेन्द्रिय ।
 श्रोत्रं लोभं मदं दम्भं मान्स्पर्शं चञ्चलत्वताम् ॥ ३५ ॥
 वार्त्तालापं वर्जयेच्च बहु^२ वार्तां विशेषत ।
 आसनस्य जयं देवि तथा निद्राजयं शिवे^३ ॥ ३६ ॥
 इन्द्रियाणां जयं देवि सर्वथा कारयेद्बुध ।
 आहारस्य जयं देवि खेचरीमुद्रिकां भजेत्^४ ॥ ३७ ॥
 यत्र कुत्र वसेन्निय यत्र कुत्र स्मरेच्छिवाम् ।
 पूजयेद्विपिने घोरे वाग्निमण्डले शिवे ॥ ३८ ॥
 वेद्यामण्डलगो भूत्वा सर्वदा चिन्तयेच्छिवाम् ।
 मितवाक्यो^५ मिताहारो मितप्राप्ती महोत्तम ॥ ३९ ॥ ✓
 तेजोरूपं तु समाव्यं^६ जगदेतच्चराचरम् ।
 विभाव्यं प्रजपेन्निय मायां^७ यत्नेन सन्त्यजेत् ॥ ४० ॥
 कोऽहं कस्य किमात्मत्वं^८ किरूपोऽहं कथं स्थिति ।
 कुत्रोत्पन्नं कथं जातं किरूपं किं ममास्ति च ॥ ४१ ॥ ✓
 किमाज्ञतामिति ध्यान्वा सर्वं तु वृणवत्स्यजेत् ।
 अहं तारा भनाम्येव ताराखण्डोऽहमेव सा^९ ॥ ४२ ॥ ✓
 त^{११} कृतं कारितं यद्यत्सूचितं स्मारितं च यत् ।
 प्रेरितं दर्शितं यद्यक्षपितं दीयते च यत् ॥ ४३ ॥
 तथा तत् क्रियते सर्वं नान्यं कर्त्तास्ति भूतले ।

^१ C * द्रव । ^२ C * क शंख । ^३ D द्वन्द्वं । ^४ B स्मृत । ^५ C D N जयेत् ।
^६ B C D * क च । N * स्थाप्य । ^७ C मयो । ^८ D किं ममत्व । ^९ N स ।
^{११} B य * ।

पूर्णाभिषेकस्युक्तो यस्मिन्देशे विराजते ॥ ४४ ॥
 स देशो धन्यता याति समन्ताल्लक्षयोजनम् ।
 पूर्णाभिषेकहानाना दीक्षा नहि फलप्रदा ॥ ४५ ॥
 मुखदु खे समे कृत्वा जामाजानौ जयानयौ ।
 शीतोष्णसमता कृत्वा सदा तद्रतमानस ॥ ४६ ॥ ✓
 देवताया लय कृत्वा देवरूपो नरो भवेत् ।
 पूर्णाभिषेकहानाना दीक्षा पूजा च निष्फला ॥ ४७ ॥
 आशीर्वाहा महेशानि पूर्णदीक्षाद्युक्तस्य च ।
 तन्त्रतिर्नेत्र सदाह्या ततोप च समाचरेत् ॥ ४८ ॥
 तस्य तोरणमात्रेण सन्तुष्टा सर्वदेवता ।
 सर्वमन्त्राधिकारो हि तस्य हस्ते व्यवस्थित ॥ ४९ ॥
 महाविद्यास्वरूपो हि स एव परिकीर्तित ।
 नीला^१ वक्त्रे^२ वसेत्स्य काली हस्तगता भवेत् ॥ ५० ॥
 सुन्दरी गेहना तस्य कमला नेत्रगोचर ।
 वगला तस्य श्रोत्रे तु बालाम्बा^३ हृदये स्थिता ॥ ५१ ॥
 एवमन्या महानिद्या सिद्धविद्याश्च पार्वति ।
 सर्वास्तद्भस्त्रा^४ गा देवि नात्र कार्या विचारणा ॥ ५२ ॥
 पूर्णाभिषेकयुक्तस्य न कोप कारयेत् शिरो ।
 तस्य कोपेन देवेशि जगदेतद्विनश्यति ॥ ५३ ॥
 तस्य तोरणमात्रेण त्रैलोक्य^५ रक्षित^६ भवेत् ।
 पञ्चवर्षमनो बाल^७ पूर्णदीक्षासमन्वित ॥ ५४ ॥
 सर्वज्येष्ठो महेशानि न ज्येष्ठो वयसाऽधिक ।
 अपि चण्डालजातिस्तु पूर्णदीक्षासमन्विन ॥ ५५ ॥

^१ B तिला, D लला ।

^२ B C D क्त्रे ।

^३ D च ।

^४ C 'द्वय' ।

^५ B D 'क्य' ।

^६ B D 'रक्षण' ।

ब्राह्मणादपि स ज्येष्ठो दीक्षामार्गख्य^१कर्मणि ।
 न वयस्त्वे न जातिन्वे न विद्यान्वे महेश्वरि ॥ ५६ ॥
 पण्डितन्वे न देवेशि राज्यन्वे नापि पार्वति ।
 तस्यापमानो देवेशि न कर्त्तव्य^२ कदाचन ॥ ५७ ॥
 प्रमादाक्षुरते यस्तु तस्य पातो भवि^३यति ।
 अज्ञानात् मोहतो दम्भात् गर्भी^४दपि महेश्वरि ॥ ५८ ॥
 सदा तं पूजयेद्यत्नान्यथा तारिणीवचः ।
 तस्य नाश करिष्यामि ताराह भैरवेण च^५ ॥ ५९ ॥
 पूर्णाभिषेकयुक्तस्य स्थापन^६ देवमचरेत् ।
 यथा देवालये देव सदा वसति^७ पार्वति ॥ ६० ॥
 तथा पूर्णायुते देवि विद्या तिष्ठति सर्वदा ।
 गोपनीय गोपनीय गोपनीय स्वयोनिरत् ॥ ६१ ॥
 इति सक्षेपत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातंत्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यमहोपतारासंवादे षट्शाम्भवमेतविधो
 सिद्धमतरहस्यं नाम एकादशः पटल ॥ ११ ॥

^१ D * गंत्य ।

^२ C धर्मा * ।

^३ B * वी च वा ।

^४ C * स्थाप्यायनं ।

^५ B तिष्ठति ।

द्वादशः पदलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यातिरहस्यकम् ।

पूर्वं संसूचितं यन्मे तन्मे कथय गङ्गार ॥ १ ॥

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च तारायोगरहस्यकम् ।

कथ्यते देवदेवेशि शृणु सावहिता भव ॥ २ ॥

तारायोगो योग एव तथा ताराजपो जपः ।

तारामंत्रो महामत्र सर्गमत्रोत्तमोत्तमः ॥ ३ ॥

स धन्यः स च विज्ञानी स ब्रह्मी स^१ च दक्षितः ।

स चात्मा स महादेवः सर्वदेवाधिकः प्रभुः ॥ ४ ॥

परमात्मा स एवात्र सर्वदेवगमस्तृतः ।

स दर्शनी^२ स^३ विज्ञानी ब्रह्मानन्दपरायणः ॥ ५ ॥

तस्यैव जननी धन्या पिता तस्य सुरोपमः ।

ताराजापी पूर्ण^४दीक्षातपुस्ततारिणी स्वयम् ॥ ६ ॥

सर्वेश्वर^५ सर्वगश्च सर्वमत्रपरायणः ।

सर्वतरार्थवेत्ता च सर्वत^६त्रपरायणः ॥ ७ ॥

पञ्चपरायणात्मकः पञ्चमत्रज्ञापकः ।

यः कश्चिन्मन्मालोक्य जपेदीक्षापुनो यदि ॥ ८ ॥

ततः निर्दिर्विजानीयात् नात्र कार्या विचारणा ।

पुस्तके लिखिता मत्रा जपे जापे न निद्रिताः ॥ ९ ॥

^१ D चन्द्रार्जितः ।

^२ D सर्वदर्शी ।

^३ B नित्यः ।

^४ B तदा ।

^५ C केशव । ^६ C 'म', D 'प' ।

तस्य दर्शनमात्रेण मन्त्रक्षोभनिनाशनम् ।
 मूको जडोऽपि देवेशि पूर्णदीक्षायुतस्य च ॥ १० ॥
 जल वल्ल स्पृशेद्यो हि महाकविरो भवेत् ।
 सिद्धमत्र पुरस्कृत्य ता'राया परमेश्वरि ॥ ११ ॥
 घटे हस्त यदा दद्यात् तदा घटसरस्वती ।
 सर्वं वदति देवेशि प्रहरद्वयमेव च ॥ १२ ॥
 एतद्योगफल प्रोक्त तव प्रीत्या महेश्वरि ।
 इतोऽपि बाध्य किं देवि किमयत् श्रोतुमिच्छसि ॥ १३ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि पूर्वोक्त यदहस्यकम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्य च तव प्रीत्या निगद्यते ॥ १४ ॥
 महापदि महाघोरि प्राप्ते प्राणस्य सङ्घटे ।
 राज्यहानौ द्रव्यनाशे मुत्तनाशे समागते ॥ १५ ॥
 महामारीभये प्राप्ते राष्ट्रभङ्गे महेश्वरि ।
 राज्यरक्षणयोग च पररा यविनाशकम् ॥ १६ ॥
 महाप्रीतिकर योग पट्कर्मसाधन परम् ।
 तत् कथ्यते महेशानि शृणु साविहिता भव ॥ १७ ॥
 आदौ पञ्चाक्षरी तारा कुण्डुकासहिता जपेत् ।
 आधिष्ठात्री चण्डयण्टा कूर्चवीजाह्वया परा ॥ १८ ॥
 काल्या शक्ति सैव शिवे ताराबीज तदेव तु ।
 तारा प्रणवनामाख्या तदेव परिकीर्तितम् ॥ १९ ॥
 त्रिना चैकाक्षरीमत्र स एव परिकीर्तित ।

द्वादश पटल

एकस्मिन् त्रितये देवि महान्नोवामिध तत ॥ २० ॥
 चतुर्विद्यारूपधर कूर्चवाजाह्वय शिव ।
 चण्डवण्टेति विख्याता कूर्चमीजाह्वया भवेत् ॥ २१ ॥
 केनल यस्य जापेन त्रिशक्तिजपमागमवेत् ।
 कूर्चमीज पर शक्तिरत्य कालकमुच्यते ॥ २२ ॥
 यथा प्रीत्या महेशानि त्रिशक्तिर्देवता मता ।
 कालीबीज तथा तारा त्रिना चैवाक्षरी तथा ॥ २३ ॥
 त्र्यक्षरी परमा विद्या त्रैलोक्यविजयाभिधा ।
 तारा काली तथा त्रिना तारा त्रिना च कालिका ॥ २४ ॥
 काली त्रिना तत्र तारा त्रिना काली च तारिणी ।
 त्रिना तारा कालिका च पटभेदा^१ विजया ऋत्वा ॥ २५ ॥
 मन्त्रश्रवणस-तुष्टा त्रैलोक्यराज्यदायिनी ।
 देवता तारिणी पूर्वा प्रतिदेवी तु^२ घण्टिका ॥ २६ ॥
 अधिदेवी^३ तु विजया त्र्यक्षरी परमा^४ कला ।
 यद्वीजमादौ देवेशि तदेवायुधभूषणे^५ ॥ २७ ॥
 मध्यबीज स्वरूप स्यादन्त्यमीज च वाहनम् ।
 नवाक्षरी परा विद्या वेदार्णा वा महेश्वरि ॥ २८ ॥
 त्रि^६शदर्णा महातारा त्रिशक्तेर्मुख^७मीरितम् ।
 त्रैलोक्यविजया विद्या स्मृतमात्ररप्रदा ॥ २९ ॥
 त्रैलोक्यविजयात्राग्य तदेव परिकीर्तितम् ।
 यद्वीजमादौ देवशि तदेव यत्रमीरितम् ॥ ३० ॥
 अथवा यत्र मक्ति स्यात्तपीठ पूजन शिबे ।
 एतद्व्याग देवेशि त्रिनात्राण प्रकीर्तित ॥ ३१ ॥

^१ C तर्धेव । ^२ D वि । ^३ D कारी । ^४ B विजया । ^५ N च्छ ।
^६ C वि । ^७ C वि ।

सहारास्त्र महेशानि बाणाप्र परिकीर्त्तिनम् ।
 सैव चार्द्रिपटी^१ विद्या शुष्क^२वल्गा तु जीवहा ॥ ३२ ॥
 शुभाशुभप्रवक्ता तु श्रीवार्त्ताकथनी भवेत् ।
 त्रैलोक्यवार्त्ताकथनी महापद्मावती कला ॥ ३३ ॥
 जननिशाक्षरी विद्या त्रैलोक्य^३ज्ञानगोचरा ।
 किञ्चिज्जपेन्मूलविद्या तदान्या प्रजपेत् शिवे ॥ ३४ ॥
 सर्वासा तु महेशानि जपव्रूजादिफ^४ बलिम् ।
 अनुलेपनगन्ध च दद्याद्यत्नेन पार्वति ॥ ३५ ॥
 त्रिमासान्यासयोगेन उदयास्तमित जपेत् ।
 चलश्चिरासनन्वेन यज्जान तन्निवेदयेत् ॥ ३६ ॥
 एतत्प्रयोगयोगेन किं तद्यन्न करे स्थितम् ।
 साम्राज्यमुद्रिकायोगात् किञ्च सिध्यति भूतले ॥ ३७ ॥
 काळी तारामयी प्रोक्ता वटुकस्य स्वरूपिणी ।
 प्रणव च तथा माया^५ सम्बद्धदानयुग्मकर ॥ ३८ ॥
 कुरुयुग्म बीजयुग्म स्वाहान्ता चैकविंशति ।
 एतस्य धारिणी देवी पताकास्थान^६गोचरा ॥ ३९ ॥
 पताकाया लिखेद्यत्र वटुक^७ मध्यकोष्ठके^८ ।
 वटुक बालवेप च नागयज्ञोपनीतिनम् ॥ ४० ॥
 कपालशूलभूराख्य स्वरूपं परिवेष्टितम् ।
 बुद्धुरैर्नववर्षे^९थ वेष्टित व्रत्ररूपिणम् ॥ ४१ ॥
 द्वादशारस्थित देव प्रत्यक्षफलद कला ।
 प्रेतासनसमासीन त्रैलोक्यजयद विभुम् ॥ ४२ ॥
 एतत्पताका सन्धार्य^{१०} त्रैलोक्यविजयी भवेत् ।

१ B C D * न * । २ C * टा * । ३ C युद * , D शुष्क * । ४ N * काल्य * ।
 ५ B सहा * । ६ C * ता * । ७ C शूलर नाथ * । ८ N चतुष्क * । ९ N * क ।

१ महाराज्यपदं जित्वा त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ ४३ ॥
 पद्माङ्गाख्यपुरश्चर्याक्रमेण तु विशेषतः ।
 कृष्णसारं च हरिणं जातिमात्रं परित्यजेत् ॥ ४४ ॥
 कुञ्जरं च हयं नारं प्रीत्यर्थं तारिणीमनो ।
 बलिदानं प्रकुर्यात् यदेव पच्यते शिवे ॥ ४५ ॥
 महिषत्वेन कुष्माण्डं छागत्वेन तु कर्कटी ।
 बीजपूरं नरत्वेन रम्भापुष्पं हयं स्मृतं ॥ ४६ ॥
 गूलकं मत्स्यभेदेन यज्ञयोगेन कारयेत् ।
 सात्त्विकं राजसं देवि तामसं तु तृतीयकम् ॥ ४७ ॥
 त्रिविधं बलिदानं तु कीर्तितं परमेश्वरि ।

श्रीदेव्युवाच ।

बटुके को विशेषोऽस्ति का शक्तिः किंस्वरूपशृक् ॥ ४८ ॥
 शिवशक्त्यात्मको वापि ब्रह्मनिष्णामकोऽपि वा ।
 मर्ता पुत्रोऽथवा भ्राता का क्रिया तद्दत्तं प्रभो ॥ ४९ ॥
 अत्र मे सशयो जातः सशयं मेऽनं नाशय ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च रहस्यातिरहस्यकम् ॥ ५० ॥
 कथं तत् पच्यते देवि शपथं कुरु पार्वति ।

श्रीदेव्युवाच ।

शपे त्वद्वरणाम्नां तु हिमाद्रिशिरसां शपे ॥ ५१ ॥
 स एव निमुखो भूयात् किमन्यैर्बहुजल्पितैः ।

श्रीशिव उवाच ।

शपनेन प्रद्व्योऽसि तत्कथा कथ्यते शृणु ॥ ५२ ॥

वेताला प्रेतकुम्भाण्डा यक्षराक्षसकिन्नरा ।

ब्रह्मा विष्णुस्तथा रुद्रो ब्रह्माक्षान्ये महेश्वरि ॥ ५३ ॥

सञ्जाता परमेशानि तैर्ग्रेस्त तु चराचरम् ।

केचिद्विरिञ्चि सेवन्ते शिव विष्णु तथापरे ॥ ५४ ॥

महानिद्या भजन्यन्ते न ते वै सिद्धिभागिन ।

वेतालाद्या महादेवि जपपूजादिहारका ॥ ५५ ॥

तेषां विनाशनार्थाय भक्तानुग्रहणाय च ।

वटुकोऽयं महेशानि ताराकाल्या निभान्ति ॥ ५६ ॥ ✓

पञ्चाशद्वै महापद्म महामन्त्रा महेश्वरि ।

पञ्चाशत्कोटिगणना योगिनीनां तु कोटिश ॥ ५७ ॥

मैरवाणां कोटिकोटिर्महाविद्यास्त्रनेषु ।

त्रिखर्वसख्या तारा स्यात् काली दशार्जुदा शिवे ॥ ५८ ॥

कलाकोटिप्रभेदा तु मुन्दरी तेन^१ सयुता ।

बाला त्रिकोटिसख्याभिदिच्छन्ना षोडशखर्व^२त ॥ ५९ ॥

षट्त्रिंशत्क्षत्रहार्त्विश्वन्द्रपोडशमायुता ।

कोटिद्वादशभिर्देवि भुवनाशेन पार्श्वी ॥ ६० ॥

धूम्ररूला लक्ष्मिर्दे सिद्धविद्याल्यतत्त्वत ।

चतुरशीतिलक्षैश्च मातङ्गीमत्र^३त शिवे ॥ ६१ ॥

एतत् सर्वमथ तेज सर्वत्रह्माण्डरूपभृक् ।

✓ सर्वतेज समुद्भूत बटुरूप सनातनम् ॥ ६२ ॥ ✓

✓ सत्त्वरजस्तमोयुतै ब्रह्मविष्णुमहेश्वरै ।

✓ तच्छक्तिभिर्महेशानि रूपत्रयधर परम् ॥ ६३ ॥ ✓

- ✓ तत्रापि दशधा भिन्नं बटुरूपं सनातनम् । ✓
 ✓ महोप्रतारया दत्तमुपवीतं महेश्वरि ॥ ६४ ॥ ✓
 कपालं छिन्ना दत्तं काल्या कालो निवेदितः ।
 ✓ दत्तं त्रिशूलं कालेन यन्मूले तु त्रिशक्तयः ॥ ६५ ॥ ✓
 काली तारा तथा छिन्ना शूलरूपेण सन्ति च ।
 अन्ये देवाः सिद्धयश्च यक्षगन्धर्वकिन्नराः ॥ ६६ ॥
 रूपं कौङ्कुरमासाद्य संभजन्ति निरन्तरम् ।
 एवं बटुरूपं तु संजातं परमेश्वरि ॥ ६७ ॥
 यदारम्य धृतं रूपं बटुकारूपं शिवेन तु ।
 तदा प्रमृति देवेशि वेतालाया न दुःखदाः ॥ ६८ ॥
 सिद्धिं संलेभिरे स्वां स्वां देवतादर्शनोत्सुकाः ।
 - एवं तु बटुकं पूज्य वास्तुपूजार्थमेव वा ॥ ६९ ॥
 ये पूजयन्ति देवेशि ते नराः शिवरूपिणः ।
 सर्वसिद्धीश्वरा देवि साधकाः सम्भवन्ति च ॥ ७० ॥
 वेतालादेः किंकरत्वं यक्षिणीपादुकागणः ।
 खड्गाञ्जनविलासाद्याः परकायप्रवेशनम् ॥ ७१ ॥
 तदारम्य महेशानि साधकस्य करे स्थितम् ।
 सर्वं तु शाबरान्तु यत्सृज्या करगं भवेत् ॥ ७२ ॥
 एवं तु बटुको जातः सर्वसिद्धिप्रदः^१ शुभः ।
 दशविद्या योगरूपं समासाद्य वसन्ति च ॥ ७३ ॥
 ज्येष्ठी या दशमी शुद्धा दशयोगसमन्विता ।
 बटुकस्य तिथिः प्रोक्ता बटुकोत्पत्तिः कारिणी ॥ ७४ ॥
 ✓ देव्याः पुत्रवतां यातो बटुकः परमेश्वरि । ✓
^२त्वां विहाय च ये मां च सम्भवन्ति युगे युगे ॥ ७५ ॥

तेषा न सिद्धिर्देवेशि कोट्यर्घुदयुगैरपि ।
 खड्गशूलधर काल्या ताराया पूर्वमीरितम् ॥ ७६ ॥
 द्विचतुर्बसुहस्ताब्ज बटुकं परमेश्वरि ।
 रहस्यातिरहस्यं च रहस्यातिरहस्यकम् ॥ ७७ ॥
 सर्वसिद्धिप्रदो देवि सर्वसाम्राज्यदायक ।
 सर्वापत्तारणो योगो स्वसैन्यरक्षक पर ॥ ७८ ॥
 परसैन्यस्य राष्ट्रस्य त्रिद्रात्री नाशक पर ।
 परराज्ये महेशानि नानोपद्रवकारक ॥ ७९ ॥
 अहोरात्रेण देवेशि वीरसाधनयोगत ।
 बटुकस्तु प्रसन्न स्यात्तारा काली तथा शिवे ॥ ८० ॥
 अन्यप्रयोगा देवेशि क्वचित्स्थिच्यन्ति वा न वा^१ ।
 गोपनीय गोपनीयं गोपनीयं स्वयोनित् ।
 इति संक्षेपत प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ८१ ॥

इति श्रीशक्तिमङ्गलमहातन्त्राद्यै उत्तरभागो प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यमहोपतारासन्वादे
 तारासूक्ते विदप्रयोगो नाम द्वादश पटल ॥ १२ ॥

^१ C मानवा , N दानवा ।

त्रयोदशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि वीररात्र्यादिनिर्णयम् ।

श्रीशिव उवाच ।

वीररात्रिर्महारात्रिः कालरात्रिस्तथैव च ॥ १ ॥
मोहरात्रिर्घोररात्रिः क्रोधरात्रिस्तथैव च ।
तथैव चावलारात्रिस्तारात्रिस्तथैव च ॥ २ ॥
शिवरात्रिर्दिव्यरात्रिर्दरुणा च यथानामात् ।
कथ्यते परमेशानि शृणु साग्रहिता भव ॥ ३ ॥
चतुर्दशीसंक्रमथ कुलक्षकुलवासरः ।
धर्धरात्रौ यथा योगो वीररात्रिः प्रकीर्तिता ॥ ४ ॥
शुक्राष्टमी चाश्विनस्य नवरात्रं तु तस्य वै ।
महारात्रिर्महेशानि कालरात्रिं शृणु प्रिये ॥ ५ ॥
दीपोत्सवं चतुर्दश्यां त्वमाया योग एव च ।
कालरात्रिर्महेशानि ताराकाण्डप्रियंवदा ॥ ६ ॥
जन्माष्टमी महेशानि मोहरात्रिः प्रकीर्तिता ।
कृष्णावतारपर्यन्तं तारायाः शाप ईरितः ॥ ७ ॥
जाते कृष्णावतारे तु निर्मुक्ता तारिणी परा ।
उत्पत्तौ विन्ध्यवासिन्या त्रिनुद्रूपे समागते ॥ ८ ॥
श्रीमहातारिणी विद्या महारण्यपरायणा ।
स्मरणादेव संसिद्धा स्मृति^१पुष्टिकरी परा ॥ ९ ॥
चैत्रे मासि नवम्यां च शुक्रपक्षे च भृसुते^२ ।

^१ C मति । ^२ D कृशुते ।

मोधरात्रिर्महेशानि तारारूपा भविष्यति ॥ १० ॥
 मासे मार्गशिर^१ प्राप्ते वृष्णाष्टम्या महेश्वरि ।
 महाकालस्वरूपा च घोररात्रि प्रतीर्त्तिता ॥ ११ ॥
 प्राप्ते फाल्गुनके मासि कृष्णैकादशिका तु या^२ ।
^३भृगुभौमयुता चेत् स्याद्वज्ररात्रिरिति ॥ १२ ॥
 ज्येष्ठी या दशमी शुद्धा^४ भृगुनासर^५सयुता ।
 दशयोगसमायुक्ता राजवे^६कादशी यदि ॥ १३ ॥
 सा तिथिर्दिव्यरात्रिश्च कीर्त्तिता परमेश्वरि ।
 ज्येष्ठी या दशमी शुद्धा दशयोगसमन्विता ॥ १४ ॥
 बटुऋस्य तिथि प्रोक्ता बटुकोत्पत्तिकारिणी ।
 अमाभौमममायुक्ता सक्रमेण समन्विता ॥ १५ ॥
 कुलऋ^७क्षसमायुक्ता ग्रहण यदि चैद्भवेत् ।
 तारात्रिस्तु सप्रोक्ता माम्यादेव तु लम्बने ॥ १६ ॥
 फाल्गुने वृष्णपक्षे तु हार्धरात्रौ भृगौ शिने ।
 शिवरात्रिस्तु सजाता सर्वसिद्धिप्रदायिनी ॥ १७ ॥
 अमाभृगुसमायुक्ता सूर्यग्रहणयुक् यदि ।
 अपराहे यदा योगो मृतसजीवनी तिथि ॥ १८ ॥
 स्नान^८दानादिहोमान्तमन तफलद भवेत् ।
 अष्टमी चैत्रमासी या सक्रमेण समन्विता ॥ १९ ॥
 सिद्धिरात्रिरिति स्यात्ता ताराकालीसमाकुला ।
 तृतीया माघने शुद्धा कुलनारक्षसयुता ॥ २० ॥
 दारुणा कीर्त्तिता देवि सर्वसिद्धीश्वरी परा ।

^१ C * र । ^२ After this C adds या तिथिर्दिव्यरात्रिणि भृगुभौमयुत चरेत् ।

^३ This line is omitted in C. ^४ D * ऋ । ^५ B D * रेण ।

^६ C तारा चै* । ^७ C * वृ* । ^८ D जल* ।

ऋणेण ऋधितं सर्वं पर्वराजाभिधं शृणु ॥ २१ ॥
 तृतीया पौषमासीया भृगुवासरसंयुता ।
 साऽपि चेन्मकराक्रान्ता कुलनक्षत्रसंयुता ॥ २२ ॥
 चतुर्थीसहिता चेन्स्यात् रेवतीसहिता ऋचित् ।
 पर्वराजाभिधं पर्वं सर्वपर्वोत्तमोत्तमम् ॥ २३ ॥
 तृतीया चैत्रमासीया रेवतीसंयुता यदि ।
 ऋद्धियोगो महेशानि ह्येककर्म्मणि शस्यते ॥ २४ ॥
 प्रतिमासे पौर्णमासी मासनक्षत्रसंयुता ।
 कुलवारसमायुक्ता सा तिथिः सुन्दरी भवेत् ॥ २५ ॥
 अष्टमी प्रतिमासस्य कृष्णपक्षस्य पार्वति ।
 भौमयुक्ता तथा ऋक्षयुक्ता वा केवला च वा ॥ २६ ॥
 देवीरात्रिरिति ख्याता सर्वसिद्धिप्रदायिनी ।
 चतुर्थी माघमासस्य मकराक्ता भवेद्यदि ॥ २७ ॥
 गणपस्य तु सा^१ रात्रिरिति ख्यातेति औ^२डवः ।
 नवमी कृष्णपक्षस्य कुलभद्रसमन्विता ॥ २८ ॥
 वारयुक्ताथवा देवि सिद्धिरात्रिः प्रकीर्तिता ।
 चतुर्थी कृष्णपक्षस्य कुलवारर्क्षसंयुता ॥ २९ ॥
 केवलं भौमयुक्ता वा बाल^३रात्रिः ससंक्रमे ।
 अमाभौमसमायुक्ता कुलर्क्षसंयुता यदि ॥ ३० ॥
 कृष्णरात्रिरिति ख्याता अक्षोम्यप्रीतिकारिणी ।
 अमार्कश्रवणे जा^४ते युक्तयेत् पौषमाघयोः ॥ ३१ ॥
 अर्द्धोदयः स विज्ञेयः किञ्चिन्पूरो महोदयः ।
 धर्म्मरात्रिर्मेहेशानि कीर्तितेयं सुरर्षिभिः ॥ ३२ ॥
 अमाभौमेन सोमेन योगेन भृगुणाथवा ।

गुरुणा रविणा देवि कुलशक्तसमन्विता ॥ ३३ ॥
 दिव्यमाण्डलिको योग. सूर्यपर्वसताधिक ।
 माघमासे शुक्लपक्षे सप्तमी या प्रकीर्त्तिता ॥ ३४ ॥
 सौरी तिथिस्तु सा ज्ञेया जपहोमादिक चरेत् ।
 रवियुक्ता कुलर्क्षस्तु वासरेणापि सयुता ॥ ३५ ॥
 महासौरीति विज्ञाता त्रैलोक्योत्पत्तिकारिका ।
 सप्तमी प्रतिमासस्य रवियुक्ता यदा भवेत् ॥ ३६ ॥
 हसी तिथिस्तु विज्ञेया मोक्षधर्मपरायणा ।
 बुधाष्टमी महेशानि^१ प्रतिमासस्य या भवेत् ॥ ३७ ॥
 विश्व्युरात्रिरिति ख्याता भाद्रे मासि निशेषत ।
 माघे मासि शुक्लपक्षे पञ्चम्या भृगुवासरे ॥ ३८ ॥
 वसन्तपञ्चमी प्रोक्ता कामसजीवनी तियि ।
 आरात्रि^२क जपो होम कीर्त्तन कामनर्त्तनम् ॥ ३९ ॥
 श्रावणे पौर्णमास्या तु तदक्षे परमेश्वरि ।
 पवित्रारोपण कार्यं रक्षा दशविधा चरेत् ॥ ४० ॥
 पौर्णिमा चैत्रमासीया तस्या मदन^३पूजनम् ।
 प्रतिविद्याविधौ देवि प्रोक्तयोगे प्रपूजनम् ॥ ४१ ॥
 एतयोगपूजनाद्भि सिद्धिं निदन्ति किं पुन ।
 इति सक्षेपत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ४२ ॥

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातन्त्ररत्ने उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदसौम्यमहोपतारारासकादे सिद्धितन्त्रे
 वीरराज्यादिनिर्णयो नाम त्रयोदश पटल ॥ १३ ॥

^१ N तृतीया च । ^२ B * ति * । ^३ C श्रावण्यामनु^३, B भेदेन ।

चतुर्दशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव सर्वेषां मुखवर्द्धन ।
केन सिद्धिं ददास्याद्यु तारा त्रैलोक्यतारिणी^१ ॥ १ ॥
श्रीमहादक्षिणा काली सिद्धिं किं नः^२ प्रयच्छति ।
तन्मे वद महादेव यदाहं तव बलभा ॥ २ ॥

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च कथं त्वयि निवेद्यते ।
शपथं कुरु देवेशि तर्हि तत्त्वं^३ वदाम्यहम् ॥ ३ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

शपे त्वव्रणाम्यां च सैव मे विमुक्ती भवेत् ।

श्रीशिव उवाच ।

शपथेन प्रहृद्योऽस्मि कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥ ४ ॥
सिद्धिर्मधुमंती नाम्ना प्रादुर्भूता तवा^४श्या ।
काली तारामयं^५ धाम त्वन्मकाशादभूच्छिवा ॥ ५ ॥
श्रीविद्यया मुखं दत्तं काल्या करसुगं सिधे ।
तारया चाहुलिर्दत्ता मुवनेद्या हृदम्बुजम् ॥ ६ ॥
त्रिव्या धरणद्वन्द्वं मातङ्गया नयनद्वयम् ।
लक्ष्म्या ललाटं दत्तं च तथैव सिद्धविद्यया ॥ ७ ॥

^१ B *रिता । ^२ N काली । ^३ N ता तु । ^४ B दा । ^५ D *रकं ।

- केशा दत्ता^१ महेशानि गुल्फां ब्रह्मास्त्रविद्यया ।
 हासस्तु बालया दत्तो बाजी^२ दत्तो महेश्वरि ॥ ८ ॥
 श्रिया च रुचक^३ देवि धूमान्त्या तु निग्रहः ।
 अन्यदेवास्तु केशान्ते त्रिणाण्डं हृदयाम्बुजे ॥ ९ ॥
 एवं सर्वांशतो जाता तेजोराशिसमुद्भवा ।
 ✓ महामधुमती सिद्धिद्वैलोक्याकर्षणी परा ॥ १० ॥
 पार्वत्यरन्धती दुर्गा मृतसञ्जीवनी परा ।
 सर्वमाकर्षयेत्पूर्णं त्रैलोक्याकर्षकारणात् ॥ ११ ॥
 फाली तारामथ धामभाविर्भूतमभूच्छिवा ।
 ✓ महापापससन्तुष्टा पापसानपरायणा ॥ १२ ॥
 ✓ महामधुमती विद्या त्रैलोक्याकर्षणी परा ।
 भैरवार्कपणी विद्या वेतालाकर्षणी तथा ॥ १३ ॥
 किन्नराकर्षणी देवि देवा^४कर्षणकारिणी ।
 तस्या मंत्रं प्रपश्यामि त्रैलोक्याकर्षणं परम् ॥ १४ ॥
 “प”^५पञ्चमं पावकयुक् नादविन्दुविभूक्तिम् ।
 महाकामकला युक्ता प्रोक्ता त्वेकाक्षरी कला ॥ १५ ॥
 मधुमतीं समुद्भूय नान्तं कामसमन्वितम् ।
 स्थानेति समुद्भूय जङ्गमाकर्षणीति च ॥ १६ ॥
 “ठ”^६युग्मान्ता बह्नित्राया चित्कलाणां^७ प्रकीर्तिता^८ ।
 — अष्टादशाक्षरी विद्या त्रैलोक्याकर्षणी परा ॥ १७ ॥
 कामदेवो ऋषिः प्रोक्तो निवृत्तायत्रिका ततः ।
 च्छन्दः प्रोक्त महेशानि देवता सेव कीर्तिता ॥ १८ ॥
 “श्री”^९वीजं च तथा^{१०} स्वाहा शक्तिः प्रोक्ता महेश्वरि ।

१ C मया । २ B राज्य । ३ D शिखर रुचया । ४ C * की * ।
 ५ D मा * । ६ B * ल्याणी । ७ C मन ।

स्थावरजङ्गमाकर्ये विनियोगः प्रकीर्तितः ॥ १९ ॥

पद्ददीर्घमाजा बीजेन कुर्यादङ्गानि पट्टकमात् ।

ततो ध्यानं प्रकुर्वीत वक्ष्यमाणं महेश्वरि ॥ २० ॥

गौरीह्रीं शरदिन्दुमुन्दरमुखीं पीतांशुकां पीवतीं

प्रोत्तुङ्गस्तनमण्डलप्रविलसजाम्बूनदैकावलीम् ।

श्वेतोत्तुङ्गपुरङ्गमां त्रिनयनां पीताङ्गरामस्रजां

व्यावेत्यायसलाउतां मधुपर्तीं दोम्यां दधानां सुणिम् ॥ २१ ॥

दिग्बन्धभूतशुद्धशादीन् कालीवत् समुपाचरेत् ।

यंत्रावरणकं नास्ति केवलं पूजयेच्छिवे ॥ २२ ॥

सर्वं त्रिशक्तिवप्रोक्तं विशेषः कथ्यते शृणु ।

एवं ध्यात्वा जपेद्विधां सर्वाकार्णवकारिणीम् ॥ २३ ॥

पुरश्चरणसिद्धवर्धं सहलापां तु सप्ततिः ।

सिद्धमन्त्रे सिद्धचर्यां प्रोक्त्वा देवि मया तव ॥ २४ ॥

कदलीवनमासाद्य वर्षमात्रं महेश्वरि ।

सर्वकालं जपेन्मंत्रं पापसान्निपरायणः ॥ २५ ॥

वीरसाधनवशे वि लक्ष्ममात्रं जपेत्ततः ।

ततः सप्ततिसाहस्रं प्रत्यक्षार्थं महेश्वरि ॥ २६ ॥

पायसं कदलीपत्रे पायसं घृतशर्करम् ।

मुक्त्वा मोचावने धानजने कुर्यादतश्चित्तः ॥ २७ ॥

गन्धर्ववेशो गतभीर्बिर्भागीः पायसं चरेत् ।

अंशद्वयं पुरा कृत्वा तन्त्रमं शृणु पार्वति ॥ २८ ॥

एकांशे चांशयुग्मञ्च एकांशं पूर्णमेव च ।

परस्यांशस्य पूर्वांशं स्वयं च भक्षयेच्छनैः ॥ २९ ॥

एकस्मिन् कदलीपत्रे “म्री” मित्युत्सर्गमालिखेत् ।
 प्रथमसप्तके याति तूर्णी नैत्र^१ यथा तथा ॥ ३० ॥
 द्वितीयसप्तके देवि प्रतिमां काञ्चनीमिव ।
 तृतीयसप्तके देवि प्रयक्षाश्नाति पायसम् ॥ ३१ ॥
 वरं ददाति हठतः साधकस्य यथेप्सितम् ।
 विष्टव्यहर्निशं सार्वं साधकस्य यथेप्सितम् ॥ ३२ ॥
 आकर्षयन्मनुनिधेः सुमेरोश्च दिगन्ततः ।
 पातालादिन्द्रलोकाच्च ह्यैमश्रीशैलभूरुहात् ॥ ३३ ॥
 अलम्पानि च वस्तूनि दूराद्भूमितलादपि ।
 नदीं^२ धुरीं च रत्नानि समाकर्षति तत्क्षणात् ॥ ३४ ॥
 वृत्तान्तं च पुरस्थानां राज्ञां^३ च कथयन्त्यपि ।
 इहस्यं रिद्धिनां^४ चापि सन्धं सत्वरमाविशेत् ॥ ३५ ॥
 त्रैलोक्याकर्षणी विद्या न देया यस्य कस्यचित् ।
 बहुकेमां गृहाण त्वं सिद्धिदो मेऽस्तु सर्वदा ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं मन्त्रभेदश्च साधनम् ॥ ३६ ॥

इति श्रीशक्तिस्वाममहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदशोभ्यमहोम्पतारासंवादे
 ताराकल्पाह्वतिदिनाम चतुर्दशः पटलः ॥ १४ ॥

^१ D वामेव ।

^२ CD * नदी ।

^३ D * ज्यं ।

^४ B द्वि

^५ B किन्त्यद् भोक्तुमिच्छति ।

पञ्चदशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि मन्त्रानन्यांश्च^१ साधनम् ।

श्रीशिव उवाच ।

एकाक्षरी चाद्यबीजा^२ ठयुग्मा ज्यक्षरी भवेत् ॥ १ ॥
ठहीना स्वाहया युक्ता ज्यक्षरी कामपूजिता ।
बीजसम्बोधनयुता पञ्चार्णा परिकीर्त्तिता ॥ २ ॥
बीजसम्बोधनयुता ठद्वयान्ता मुनिप्रिया ।
बीजसम्बोधनयुता स्वाहान्ता ऋषिपूजिता ॥ ३ ॥
सम्बोधनठयुग्मान्ता^३ पङ्कणा सकलार्थदा ।
सम्बुद्धिः स्वाहया युक्ता सर्वाकर्षणकारिणी ॥ ४ ॥
बीजकर्मा^४न्तगा विद्या दशार्णा विश्वरूपिणी^५ ।
कर्माद्या ठद्वयान्ता च रत्नार्णा परमेश्वरि ॥ ५ ॥
कर्माद्या वह्निजायान्ता विद्या^६द्या परिकीर्त्तिता ।
बीजकर्मठद्वयान्ता महाविद्या प्रकीर्त्तिता ॥ ६ ॥
बीजकर्म ततः स्वाहा सिद्धविद्या प्रकीर्त्तिता ।
बीजसम्बोधनपदं^७ कर्मान्ता च परा कला ॥ ७ ॥
बीजसम्बोधनपदं कर्मठद्वयसंयुतम् ।
बीजसम्बोधनपदं कर्मस्वाहाश्विता परा ॥ ८ ॥

^१ D यन्त्रकाल्याय । ^२ D विद्या । ^३ D बीजसम्बोधनं स्वाहा । ^४ D reads कर्म uniformly instead of कर्म which is the reading in all the other MSS. ^५ N महाविद्या प्रकीर्त्तिता । ^६ B कामा ।

- बीजसम्बोधनपदं ठयुक्स्वाहान्विता परा ।
 बीजं ठयुक् ततः स्वाहा विगान्या परिकीर्तिता ॥ ९ ॥
 सम्बोधनं^३ ठयुक् स्वाहा विद्या सर्वाधिदा परा ।
 बीजकर्म ठयुक् स्वाहा^४ विद्या सर्वाङ्गमुन्दरी ॥ १० ॥
 सम्बोधनं ततः कर्म ठद्वयान्ता परा भवेत् ।
 सम्बोधनं ततः कर्म ठयुक्स्वाहान्विता परा ॥ ११ ॥
 सम्बोधनं ततः कर्म स्वाहान्ता शिवसुन्दरी ।
 चतुर्विंशतिभेदैस्तु गदिता परमा कला ॥ १२ ॥
 बाळा मधुमती भिन्ना तथैव सुन्दरीमनो ।
 निधिसिद्धौ भवेद्भिन्ना त्रिभेदा सा प्रकीर्तिता ॥ १३ ॥
 एवं त्रिदातिषा प्रोक्ता त्रैलोक्याकर्षणी परा ।
 ✓ विजने कदलीपत्रवने गवा निशामुले^५ ॥ १४ ॥
 ✓ शुमल्ये शुभदिने सङ्कल्पं^६ कामनान्वितम् ।
 ✓ लघुदशाक्षरस्यास्य महागधुमतीमनोः ॥ १५ ॥
 मंत्रसिद्ध्यर्थमित्युक्त्या चायप्रभृति चोचरेत् ।
 एकविंशति चोद्भूय दिवसान्तं समुचरेत् ॥ १६ ॥
 जपरूपं ततः प्रोषेः पुरधरणमुचरेत् ।
 पडङ्गयुग्ममाद्येन कृत्या प्याचा प्रङ्गय च ॥ १७ ॥
 ✓ गौदुग्धपायसं कृत्वा कदलीपत्रगोचरम् ।
 ✓ बीजं मधुमतीत्युक्त्या चतुर्थ्यन्तं समुचरेत् ॥ १८ ॥
 ✓ पायसं तत्र दत्त्वा च निवेश च पुनः पुनः ।
 ✓ तस्यां संसृक्तवर्त्या तु पुनराचमनीयकम् ॥ १९ ॥
 ✓ दशात्ताम्बूलं सन्दर्श्य^७ प्रणम्य च पुनः पुनः ।

^३ बीजकर्म । ^४ C का स्वाह । ^५ B 'विज' । ^६ B 'धु' च ।
^७ N चर्त् । ^८ D सुन्दर्यै ।

पञ्चदश. पटलः

- ✓ पायसाह्नं पृथक् स्थाप्य शेषाह्नं भक्षयेत् स्वयम् ॥ २० ॥
- ✓ रक्तमाल्यादिभिर्देवि दिव्याम्बरविभूषितम् ।
- ✓ गन्धर्ववेश कृत्वा च प्रव्यह त्रिसहस्रकम् ॥ २१ ॥
- ✓ त्रिशत च चतुस्त्रिंशत् एकविंशधीरितशन् ।
- ✓ प्रजपेत् परमेशानि देवता वरमस्ताविधौ ॥ २२ ॥
- ✓ बटुकस्य च सयोगात् सिद्धयत्नेव^१ न चान्यथा ।
- श्रीतारोपासको यस्तु कालिकोपासकस्तु य ॥ २३ ॥
- इमा विद्या साधयित्वा सिद्धिमाप्नोति नापथा ।
- ✓ यान् यान् प्रार्थयते कामास्तौस्तान् कामान् क्षणे क्षणे ॥ २४ ॥
- ✓ ददाति सा परा विद्या सर्वाकर्षणकारिणी ।
- ✓ लोहप्राकारसन्नद्धदुर्गादिनालयाच्छिरे ॥ २५ ॥
- ✓ घनद शङ्कर विष्णु पार्वतीं चाप्यरघ्वतीम् ।
- ✓ एव दशमहाविद्या समाकर्षति तक्षणात् ॥ २६ ॥
- लङ्कां समुद्रान् द्वीपाश्च सिद्धयक्षमहोरगान् ।
- अधुतापि वस्तूनि समाकर्षति तक्षणात् ॥ २७ ॥
- किन्नरान् यातुधानादीन् निधीन् सिद्धी क्षणेन च ।
- सुमेरु चैव कैलास क्षणादाकर्षयेच्छिवे ॥ २८ ॥
- तत्तदेशस्थित देवि त्रैकाल्यज्ञानमेव च ।
- सर्वं वदति देवेशि साधधान करोति य ॥ २९ ॥
- त्रैलोक्याकर्षणी विद्या न देवा यस्य कस्यचित् ।
- आदौ विद्या च ससाध्य तत सिद्धिं प्रसाधयेत् ॥ ३० ॥
- गोपनीय गोपनीय गोपनीय स्वयोनिवत् ।
- इति सश्रेपत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ३१ ॥

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातन्त्रराने उत्तरभागे प्रथमखण्ड धीमदशोऽयमहायत्तारासवादे
मधुमतासिद्धिविधिनाम पञ्चदश पटल ॥ १५ ॥

पोडशः पटलः ।

विशा सुवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि ऋयान्ता ऐनिर्णयम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च कथं तत् कथयामि ते ॥ १ ॥

तथापि तव सङ्गत्या कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ।

चन्द्राग्निपक्षयोदाख्या परा निर्वाणतत्परा ॥ २ ॥

पट्शाम्भवं ततो देवि चक्रसंभेदनेन च^१ ।

स्वचक्रदेहविज्ञानं परकायप्रवेशनम् ॥ ३ ॥

एतच्छान्नाङ्गवेन्मेघा दीक्षा प्रोक्ता मया तव ।

हादाविदं^२ निगदितं शृणु कादौ महेश्वरि ॥ ४^३ ॥

चन्द्राग्निसराज्ञी च महाराज्ञी ततः शिवे ।

महाकामकला काली गुह्यकाली ततः शिवे ॥ ५ ॥

गुह्यकाली द्विधा प्रोक्ता सकला निष्कला क्रमात् ।

दशवक्त्रा तु सकला प्रोक्ता वाशिष्ठिका कला ॥ ६ ॥

उप्रा सौम्या महाकूरा त्रिविधा सा^४ प्रकीर्तिता ।

निष्कला गुह्यशान्ता^५ कालीभेदेन कीर्तिता ॥ ७ ॥

केवलेयं भवेन्मेघा प्रीत्या^६ साम्राज्यदायिनी^७ ।

चन्द्राग्निवेदपञ्चार्णा तथा नीलाक्रमेण च ॥ ८ ॥

हंसतारा महानीला तदन्ते चीनशाम्भरी ।

केवला तु भवेन्मेघा सिद्धिप्रदिक्रिया द्विधा^८ ॥ ९ ॥

^१ D नव ।

^२ D N मुदा त्विदं ।

^३ B C N त्रिधा सापि ।

^४ C संकान्ता ।

^५ D दीक्षा ।

^६ N रूषिणी ।

^७ D प्रकीर्तिता ।

तृतीया दिव्यसाम्राज्यमेधा दीक्षा प्रकीर्तिता ।
 देवरूपा दिव्यरूपा मन्त्ररूपा महत्परा ॥ १० ॥
 सर्वरूपा सर्वपूर्वा महत्साम्राज्यमेधया^१ ।
 सिद्धिऋद्धि^२ क्रमेणैव भेदवाङ्मयमीरितम् ॥ ११ ॥
 विचाराज्याभिधा दीक्षा छिन्नमस्ताविधौ स्मृता ।
 चन्द्रवह्निसो रक्तं श्यामा च पोडशी तथा ॥ १२ ॥
 परापोडा सप्तदशी^३ तद^४तीता परा भवेत् ।
 दीपिनी^५ मालिनी कुल्ला^६ क्रमाद्विचाराज्यता ॥ १३ ॥
 बगलाद्या महेशानि साम्राज्यपारमेष्ठिता ।
 चन्द्रवेदसूक्तमहेरं मंत्रहीनं शिवात्मकम्^७ ॥ १४ ॥
 हृदयं च शतार्णां च पञ्चाह्नं कुल्लुका तथा ।
 गायत्रीक्रमयोगेन साम्राज्यपारमेष्ठयधृक् ॥ १५ ॥
 एतत्पञ्चकसंयुक्तः सर्वसाम्राज्यवुद्धि^८धृक् ।
 श्रीदिव्यसर्वसाम्राज्यदीक्षा सर्वोत्तरा भवेत् ॥ १६ ॥
 ततोऽपि दीक्षा देवेशि नास्ति ब्रह्माण्डगोलके ।
 दशविद्याप्रभेदाश्च महाविद्याप्रभेदजाः ॥ १७ ॥
 सिद्धिविद्याप्रभेदाश्च महामंत्रास्तथैव च ।
 तदङ्गमंत्रा देवेशि शावरं दशशावरम् ॥ १८ ॥
 काशशावरकं देवि तथैव सिद्धशावरम् ।
 त्रिधा दर्शनमंत्राश्च तथाज्ञायक्रमोद्भवाः ॥ १९ ॥
 कादिहादिकहत्वेन ऊर्ध्वा^९भ्नायाः क^{१०}ली शिथे ।
 तथायतनमन्त्राश्च यत्किञ्चिन्मंत्रजालकम् ॥ २० ॥
 सर्वाधिकारो देवेशि एतदीक्षाविधौ भवेत् ।

^१ C * सा । * B क्रिया द्विधा * । * C सत्यदशी । * C भेदा * । * N * अ ।

* B कन्या, D कुब्जा । * B * न्तरं । * D * सिद्धि * । * D * हृदय * ।

^{१०} C * योक्त * ।

एतदीक्षासमायुक्त साक्षात् श्रीकालिका स्वयम् ॥ २१ ॥
 प्रहराष्टक्रमेणैव दशविद्यास्वरूपधृक् ।
 कामकलाभिधा विद्या समेदा वृत्तिदेवता ॥ २२ ॥
 अङ्गमन्त्रास्तापान्येऽपि तस्य वक्त्रगता सदा ।
 क्रमदीक्षा महेशानि पञ्चविद्यामु भेदत ॥ २३ ॥
 तदङ्गमन्त्रा गायत्री कुङ्कुमापञ्चक शिबे ।
 अन्यविद्याविधौ प्रोक्त रहस्यातिरहस्यकम् ॥ २४ ॥
 क्रमदीक्षा विना देवि यो जपेत् साधकाधम ।
 स दरिद्रे महापापी सुतहारी प्रजायते ॥ २५ ॥
 श्रीविद्याया कालिकायां ताराया परमेश्वरि ।
 क्रमदीक्षा विना देवि यो जपेत् साधकाधम ॥ २६ ॥
 स दरिद्रे महाबोरो लक्ष्मीहीनस्तु निन्दित ।
 अन्व काण वृभ कुञ्ज^३ पङ्हु^४ पण्डस्तु कुष्टयुक् ॥ २७ ॥
 सर्वरोगयुतो भूपादाधि^५चिन्तासमाकुल ।
 सुतहारी च स्त्रीहारी कन्याराज्यविनाशक ॥ २८ ॥
 अथवा वानुल्ये भूयान्मन्त्र^६क्षोभमवाप्नुयात् ।
 देवताशापमाप्नोति दारिद्र्य तद्गृहे सदा ॥ २९ ॥
 विशेषाद्देवदेशि स्त्रीहारी विकल सदा ।
 क्रमदीक्षासमायुक्तो राजा भवति निन्दितम् ॥ ३० ॥
 महाविभवसयुक्त सर्वसिद्धिसमन्वित^७ ।
 विजयी विनयी साधु सिद्धश्च सिद्धिद शुभ ॥ ३१ ॥
 प्रहृष्टात्मा सन्यवेत्ता त्रिनालङ्ग कवि सुखी ।
 कोटिसिद्धेश्वर शूर. सुन्दर काममोहन ॥ ३२ ॥
 आनन्दात्मा परात्मा च परातीतगुणोत्तर ।

^३ C वृष्ण । ^४ C उग्र । ^५ D^३ दरि^३ । ^६ D^४ दल्ल^४ । ^७ N^५ मवाप्नुयात् ।

राजराजेश्वरः साक्षात् महाकालसमः कळौ ॥ ३३ ॥
 एतद्विद्योपासकस्य दारिद्र्यं दीनता कश्चित् ।
 गुरुहीनात् क्रमव्यागात् सम्प्रदायवियोगतः ॥ ३४ ॥
 दारिद्र्यं प्रथमं भूपानात्र कार्या विचारणा ।
 चिन्तामणिगृहं यत्र यत्र रत्नस्य मन्दिरम्^१ ॥ ३५ ॥
 नवरत्नात्म्यसोपानं सर्वैश्वर्यमयं गृहम् ।
 कल्पवृक्षवनं यत्र पारिजातवनं तथा ॥ ३६ ॥
 स्पर्शमणेस्तु प्राकारो दारिद्र्यं तत्र कुत्र वै ।
 तस्मात् क्रमविहीनस्य दारिद्र्यं तु पदे पदे ॥ ३७ ॥
 क्रमयुक्तं गुरुं प्राप्य क्रमं सम्प्रार्थयेत्सुधीः^२ ।
 अन्यथा गुरुमौदयेन^३ दारिद्र्यत्वमवाप्नुयात् ॥ ३८ ॥
 अल्पायुर्वा भवेद्देवि नात्र कार्या विचारणा ।
 विधेर्धिर्षिं तु सम्मार्ज्यं तस्यायुः^४ क्षीणता व्रजेत् ॥ ३९ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं क्रमहीनस्य वै फलम् ।
 गोपनीयं गोपनीयं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ४० ॥

इति श्रीशक्तिसङ्गममहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे धर्मदक्षोन्मयहोप्रतारासंवादे
 क्रमदोक्षाविधायनो नाम पोडराः पटलः ॥ १६ ॥

^१ D मन्दिरं रत्नशोभितम् । ^२ B N^० खी । ^३ B^० भावेन, C^० णमेपेर्न ।

^४ C स्याः प्र^० ।

सप्तदशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि पूर्वोक्त यद्रहस्यकम् ।
गोपनीय गोपनीय तदेव कर्म^१ ध्रुवम् ॥ १ ॥

श्रीशिशु उवाच ।

रहस्यातिरहस्य च यन्न कस्यापि कीर्तितम् ।
तदेव कथ्यते देवि शृणु सावहिता भव ॥ २ ॥
उत्सर्ज^२नमुपाकर्म पवित्रारोपण तथा ।
विधिवत्तु प्रकर्त्तव्य रक्षाबन्धस्तदुत्तरम् ॥ ३ ॥
ऋमेण परमेशानि साधक कारयेत्सदा ।
चैत्रे मासि पौर्णमास्या मद्रना^३रोपण चरेत् ॥ ४ ॥
श्रावणे मासि सम्प्राप्ते पवित्रारोपणक्रियाम् ।
न कुर्व्यात्साधको यस्तु निष्कला सकला क्रिया ॥ ५ ॥
वर्षमात्र वृत्त जाप होमपूजादिसक्रियाम् ।
सर्वे हन्ति महेशानि तस्मादेतत् समाचरेत् ॥ ६ ॥
आदौ नित्य महेशानि ततो नैमित्तिक चरेत् ।
उपाकर्माभिध कर्म नित्यवत् परिकीर्तितम् ॥ ७ ॥
नैमित्तिक पवित्रारोप^४ काम्यो रक्षाविधिर्भवेत् ।
नैमित्तिकद्वय यत्र तदन्य काम्यमुच्यते ॥ ८ ॥
काम्यद्वय यत्र भवेत्तदाद्य च निमित्तजम् ।
नित्यद्वय यत्र भवेत्तदन्य काम्यनित्ययुक् ॥ ९ ॥

^१ C N कथ्यतां । ^२ D N * दत्त * । * Frequently replaced in all MSS as दमना * । ^४ C पठिषेता ।

आश्वलायनं^१ श्रवणे पूर्णां^२ कात्यायने भवेत् ।
 पौर्णमास्या सामगानां पञ्चम्यां हस्तजे^३ऽपि च ॥ १० ॥
 उपाकर्म प्रकर्त्तव्यं तदन्ते नित्यपूजनम् ।
 ततः पवित्रपूजा स्मात्ततो रक्षाविधिर्भवेत् ॥ ११ ॥
 सूक्तद्वितये देवि ग्रहणे संक्रमे परे^४ ।
 उपाकर्माणि देवेशि कुर्यात् भाद्रपदे नरः ॥ १२ ॥
 पवित्र^५रक्षणं शान्तिं कुर्यात् भाद्रपदे सदा ।
 पञ्चम्या च दशम्यां च चतुर्दश्यां तथैव च ॥ १३ ॥
 पौर्णमास्या विशेषेण कुलयोगे विशेषतः ।
 ग्रहणं तत्र चेद्भूयात् रक्षायोगं समाचरेत् ॥ १४ ॥
 तत्र नियं प्रकर्त्तव्यं उपाकर्म ततो भवेत् ।
 इति चन्द्रग्रहे देवि सूर्यवेधं समुत्सृजे^६त् ॥ १५ ॥
 अधिवास्य चतुर्दश्यां पौर्णमास्यां प्रपूजयेत् ।
 दशैकविंशतिग्रन्थि सप्तविंशतिरेव च ॥ १६ ॥
 चतुःपञ्चाशदेवेशि शतमष्टोत्तरं तथा ।
 पञ्चविंशति वा ग्रन्थि त्रिंशत् वा संहस्रकम् ॥ १७ ॥
 अष्टादशरश्मि^७संख्यं व्युत्क्रमात् परिकीर्त्तितम् ।
 उत्तमादिऋतेणैव पवित्रं त्रिविधं भवेत् ॥ १८ ॥
 सूत्रं पट्टस्वर्णमयं कुशज लोमजं च वा ।
 रत्नजं रौप्यजं देवि ताम्रजं शान्तिकर्मणि ॥ १९ ॥
 सार्धग्रन्थिद्वयं वापि सार्धग्रन्थित्रयं च वा ।
 एकग्रन्थि च वा देवि ऋतेण कारयेत् प्रिये ॥ २० ॥
 सार्धग्रन्थिद्वयं देवि नागपाशः प्रकीर्त्तितः ।
 सार्धग्रन्थित्रय देवि ब्रह्मग्रन्थिः प्रकीर्त्तितः ॥ २१ ॥

^१ N D * व्यायानां । ^२ N पुण्या * । ^३ C * ये ।
^४ D N * ग्रं । ^५ C * चरे * । ^६ B * राशि * , D * वहि * ।

चन्द्रग्रन्थिर्महेशानि सूत्राणि ग्रन्थिसंहयया ।
 पट्टेन सूत्रनियमः स्वर्णे रौप्येऽपि नास्ति च ॥ २२ ॥
 स्वर्णसूत्रमये पट्टे स्वर्णजे ग्रन्थिरीरित ।
 ग्रन्थि वृत्वा महेशानि पूजयेद्ग्रन्थिदेवताम् ॥ २३ ॥
 सूत्रज वैष्णवे प्रोक्त शैवे पट्टसमुद्भवम् ।
 स्वर्णज शक्तिमंत्रे स्यात्तद्वयोक्त तु सर्वत ॥ २४ ॥
 पञ्चसिद्धिविधौ देवि रत्नज परिकीर्तितम् ।
 वृत्त^१ त्रिकोण भूविम्ब पट्टकोणं च पट्टस्रकम् ॥ २५ ॥
 दलाष्टरु च बस्वार दशारं मुवनारकम्^२ ।
 द्वादशार षोडशार पञ्च चार चतुर्दशम् ॥ २६ ॥
 दन्ताब्ज^३ च कलाब्जं वा यन्त्राप्येतानि कारयेत् ।
 मध्ये यन्त्रं च परितो रत्नानि विविधानि च ॥ २७ ॥
 धारयेत् परमेशानि पवित्ररक्षणरुगात्^४ ।
 स्वर्णादौ शृङ्खलारूपा ग्रन्थय परिकीर्तिता ॥ २८ ॥
 उत्तमादिक्रमेणैव कारयेत् परमेश्वरि ।
 माणिक्य च तथा रत्नं कुरुविन्दमणिस्तथा ॥ २९ ॥
 हीरके चैव वैदूर्ये गोमेदे पुष्परागके^५ ।
 पद्मरागे नीलमणौ हरिते च^६ गरुत्मके^७ ॥ ३० ॥
 करिके^८ परिशे कीटे शिवरत्ने च विष्णुजे ।
 विन्दुरत्ने^९ च मायूरे पाचे (१) कुङ्कुटस्रकके ॥ ३१ ॥
 रासे^{१०} कृष्णे चन्द्र^{११}मणौ प्रवाले मौक्तिकाम्बरे ।
 रक्षापन्नकल देवि कौष्ठरत्नसम भवेत् ॥ ३२ ॥

^१ D चक्रं । ^२ B * रत्नकम् । ^३ C * म्बु । ^४ N * पाय च । ^५ C * गन्धके ।
^६ C N * श । ^७ D इयामरुपके । ^८ B किरिटे । ^९ B * जाले । ^{१०} B N रासे ।
^{११} C नील* ।

यन्प्राण्येतानि विलिखेत्^१ सर्वकार्यार्थनिहये ।
 श्रीविद्याया क्वाठिकाया ताराठिनाविधौ शिवे ॥ ३३ ॥
 मातङ्ग्या मुचनेश्वर्यां कमलाया च फारयेत् ।
 चतुर्दले महेशानि चतुर्वर्णात्मको मनु ॥ ३४ ॥
 चतुरक्षरमात्राणि^२ कारयेत् परमेश्वरि ।
 यथा दलानि कोष्ठानि तथा विद्याक्षराणि च ॥ ३५ ॥
 विलिखेत् परमेशानि वीजमात्रं च वा लिखेत् ।
 वयः^३ शोभा यथा देवि यथाप्युक्ता^४ ममाचरेत् ॥ ३६ ॥
 यद्दु वप्राति मन्त्रेण त्वा यद्विरेण^५ वा प्रिये ।
 आपदुद्धारकेणापि मूलेन विद्यया^६ श्रमात् ॥ ३७ ॥
 रक्षणं बन्धयेदेति रक्षा सर्पट्टता भवेत् ।
 बलिमुग्र^७ च रक्षार्थं ज्ञानार्थं गौतमादिभिः ॥ ३८ ॥
 मोक्षार्थं कपिलादीश्वर शक्त्यर्थं शङ्करादिभिः ।
 सूत्रे भेदा^८ क्रमेणैव यथायोगेन वै शृणु ॥ ३९ ॥
 श्वेते रक्ते तथा पीते नीले च हरितेऽपि च ।
 कर्बूरे बहुचित्रे च यथायोगेन कारयेत् ॥ ४० ॥
 सूत्राणि कामनाभेदात् यथायोगेन कारयेत् ।
 सर्पनिद्धीश्वरो भूयान्नात्र कार्या विचारणा ॥ ४१ ॥
 प्रतिविद्याविधौ देवि पवित्रारोपणं भवेत् ।
 प्रतिविद्याविधौ देवि रक्षा वर्णक्रमान्ना^९ भवेत् ॥ ४२ ॥
 अष्टगन्धमयं सूत्रं जीवचक्रमव च वा ।
 पुं पराजसारभन^{१०} मन्वरोश्च च वा प्रिये ॥ ४३ ॥
 तथैसागुरु^{१०} सारोऽयं सूत्रं प्रोक्तं महेश्वरि ।

^१ विधिना ।

^२ B * मात्रं च ।

^३ B रज * ।

^४ B स्वपुण्या च ।

^५ N D * खुपरिदले ।

^६ C विविधा ।

^७ B * सुन्द्ये, D * सुदी ।

^८ C * मो भ * ।

^९ D मरुत्तं ।

^{१०} C * व प्रद * ।

रहस्यातिरहस्यं च रहस्यातिरहस्यकम् ॥ ४४ ॥
 गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं स्वयोनित् ।
 ब्रह्माण्डगोलके याश्च याः काश्चिजगतीतले ॥ ४५ ॥
 समस्ताः सिद्धयो देवि रक्षाधारकमाद्यके^१ ।
 सम्भवन्ति महेशानि नात्र कार्या विचारणा ॥ ४६ ॥
 बाञ्छामिद्धिर्भवेदेवि नात्र कार्या विचारणा ।
 इति सशेषतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ४७ ॥

इति धीराचिन्ममहान्त्रराजे खण्डखण्डे प्रथमभागे धीमदशोभ्यमहोप्रताराखण्डे
 सूत्रनिर्णयो नाम रामदश पटल ॥ १७ ॥

^१ D रक्षं वरच्छापरं ।

^२ D संसु^० ।

अष्टादशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि गोप्याद्गोप्यतरं महत्^१ ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं च कथ्यते शृणु साधनम्^२ ॥ १ ॥

पूर्णाभिषेकदीक्षादियुक्तानामपि पार्वति ।

पवित्रारोपणं रक्षा समैव परिकीर्तिता ॥ २ ॥

सद्योऽधिवासनं वापि पूर्वोधिवासनं च वा^३ ।

कृत्वा पवित्रं कर्त्तव्यं सर्वकामार्थमेव च ॥ ३ ॥

सर्वरत्ने च परिशे तथा गरुडरत्नेके ।

सर्वरक्षासुसिद्धयर्थं रक्षणं बन्धनं चरेत् ॥ ४ ॥

तारा श्रीकामकाख्याया काली छिन्ना च तारिणी ।

बगला विमला धूम्रा वसोर्वारा पङ्ककम्^४ ॥ ५ ॥

त्रितारं पञ्चतारं च^५ सप्तविंशयोगतः ।

आकर्षिण्यां परां मायां पराप्रासादकेऽपि च ॥ ६ ॥

बीजान्येतानि बाणाश्च प्रेतफेकारकामतः ।

एकद्वित्रिचतुःपञ्चषडर्षकमयोगतः ॥ ७ ॥

विद्यां संयोजयेज्जुञ्जे सर्वसिद्धयर्थमेव च ।

श्रावण्यां पौर्णमास्यां तु रक्षां दशविधां चरेत् ॥ ८ ॥

गोरक्षा ह्यरक्षा च गजरक्षा तृतीयका ।

जनरक्षा देशरक्षा गृहरक्षा रसाभिधा ॥ ९ ॥

^१ B गोप्यं महत्तरं । ^२ B पार्वति । ^३ B वरं । ^४ N "व्या" । ^५ C पङ्ककं ।
^६ D भावेन ।

धनरक्षा बा^१लरक्षा क्षेत्ररक्षा परा मता ।
 सर्वरक्षा च दशमी रक्षा दशविधा मता ॥ १० ॥
 अष्टम्या च नवम्यां च पञ्चम्या दशमीदिने ।
 चतुर्दश्यां पौर्णमास्या पक्षधोरुभयोरपि ॥ ११ ॥
 उपाकर्म भवेदादौ तत^२ पवित्रधारणम् ।
 रक्षाबन्धस्तदन्ते स्यात् ऋमात् त्रितयमाचरेत् ॥ १२ ॥
 चतुर्थ्यामधिवासो हि गणेशे परिकीर्तित ।
 पञ्चम्या धारण कार्यं मातङ्गयामधिवासनम् ॥ १३ ॥
 दशम्या धारण कार्यं सप्तम्यामधिवासनम् ।
 अष्टम्या पूजन कार्यं धार्यं सौरे महेश्वरि ॥ १४ ॥
 अष्टम्यामधिवासो हि नवम्या धारण शिवे ।
 शक्ते प्रोक्तमिदं देवि पाञ्चरात्रक्रम शृणु ॥ १५ ॥
 नवम्यामधिवासो हि दशम्या धारण शिवे ।
 वैष्णवे चैव द्वादश्या त्रयोदश्या विधारणम् ॥ १६ ॥
 अधिवासश्चतुर्दश्या पौर्णमास्या प्रपूजनम् ।
 शैने प्रोक्तमिदं देवि श्रीविद्याया च पौर्णिमा ॥ १७ ॥
 चाद्रेऽपि पौर्णमास्या च पवित्रधारण चरेत् ।
 कुशे काशे सदा कार्यं पवित्र ब्रह्मचारिणाम् ॥ १८ ॥
 वनस्थाना शणभय त्रसरीस^३भय च वा ।
 यतीना गैरिकाक्त च सर्ववर्णं गृही चरेत् ॥ १९ ॥
 राज्ञा सुवर्णसूत्रा^४ क्षत्रियाणा च रौप्यजम् ।
 द्विजाना सूत्रसम्भूत क्रमेण परिकीर्तितम् ॥ २० ॥
 तथैव रक्षणं देवि सर्वथा सममत्र च ।
 अत्रार्थे देवदेवि इतिहासत्रय शृणु ॥ २१ ॥

^१ D ब^१ । ^२ N^२ इवन्त । ^३ D एलीर^३ । ^४ D^४ य च N^४ तस्य ।

पुरा श्रीकार्तिकेयाय पार्वत्या रक्षणं कृतम् ।
 शय्या देवेन्द्रवश्यार्थं जयाय वृत्रनाशने ॥ २२ ॥
 महाविद्यादिभिः पूर्वं रक्षितो वटुक * पुरा ।
 पूर्वं वृतयुगे देवि नट्टय शत्रुपेश्वर ॥ २३ ॥
 उपाकर्म विधायाथ पवित्रारोपणे स्थित * ।
 वृन्वा पवित्र यत्रेन देवेन्द्रसदनाद्रुहम् ॥ २४ ॥
 तन्मार्गमध्ये देवेशि विना रक्षा च योऽधम ।
 बुद्धेर्विपर्ययो जातो रक्षाहीनो नराधिप ॥ २५ ॥
 रक्षाबन्धनमात्रेण मासद्वादशरक्षणम् ।
 अछते देवदेवेशि मतिभ्रष्टो नरो भवेत् ॥ २६ ॥
 वर्षमात्रकृता रक्षा रक्षाबन्धनयोगत ।
 अङ्कयन्त्रैर्महादेवि वीजाङ्करपि पार्वति ॥ २७ ॥
 अङ्कयन्त्रैः पताकाद्यैः सर्वत्र रक्षणं भवेत् ।
 बेदसंस्कार एवात्र चोपाकर्म प्रकीर्तितम् ॥ २८ ॥
 गृहीतनेदमन्त्रस्य रक्षणं तु पवित्रकम् ।
 तदधिष्ठातुरक्षार्थं रक्षाबन्धनमीरितम् ॥ २९ ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन रक्षाबन्धनमाचरेत् ।
 विना रक्षा महेशानि वर्षमात्र कृता क्रिया ॥ ३० ॥
 सकला निष्फला देवि देवता विमुखा भवेत् ।
 सर्वस्वरपि देवेशि रक्षाबन्धनमाचरेत् ॥ ३१ ॥
 सर्वरथाः सदा देवि भयजेव न सशयः ।
 नित्यं नैमित्तिकं काम्यं क्रमात्त्रितयमीरितम् ॥ ३२ ॥
 इति सक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ।

* B भूत, C बदत् । * C * न् । * C * हुक् । * B शिवे, स्थिते ।

* N अन्न, C अर्क * । * C पत्रै * D मन्त्रै * ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यातिरहस्यकम् ॥ ३३ ॥

श्रीशिव उवाच ।

किं तद्रहस्यं देवेशि तद्रहस्यं प्रियंवदे ।

श्रीदेव्युवाच ।

पवित्रारोपणं कर्म मदनारोपणं तथा ॥ ३४ ॥

कथ्यतां देवदेवेभ्य यद्यहं तव बह्वना ।

श्रीशिव उवाच ।

व्याघ्र उक्तमो मासः श्रावणो मध्यमः स्मृतः ॥ ३५ ॥

हीनो माद्रपदो मामः पक्षी सितसितेतरौ ।

प्रशस्तः शुभ्रपक्षस्तु तद्रभावे परः स्मृतः ॥ ३६ ॥

पञ्चमी चाष्टमी चैव नवमी दशमी तिथौ ।

द्वादश्यां च चतुर्दश्यां पूर्णमास्यामघापि वा ॥ ३७ ॥

पट्ट^१सूत्रनिशिष्टं तु कार्पासजनितं तथा ।

त्रिगुणं त्रिगुणी^२हृन्व प्रक्षास्यामलशरिणा ॥ ३८ ॥

पथिमास्योक्तमनुनिर्दक्षिणैः शोधयेत्तन ।

मन्त्रैरथ पत्रिजाणि मनोरम्याणि कारयेत् ॥ ३९ ॥

अष्टोत्तरशतं श्रेष्ठं मध्यमं तु तदर्धकम् ।

तदर्धं च कनिष्ठं स्यात् यथाशक्त्या तु पूर्वम् ॥ ४० ॥

पूर्वोक्ततन्तु^३भेदेन द्रव्यभेदेन वा त्रिणे ।

शून्या पवित्रं पत्तेन प्रन्धि दद्यात् विशानन ॥ ४१ ॥

उत्तरास्योदितैर्दक्षिणैर्दक्षिणैस्तु कारयेत् ।

चित्रं चित्रमयुक्तं बुद्धमादिभिरद्विजे^१ ॥ ४२ ॥
 पवित्रदानदिवसे पूर्वोक्तम^२ विवामनम् ।
 सशोऽभिगमनं वापि कुर्व्यात् परमेश्वरि ॥ ४३ ॥
 रात्रौ समधि^३ मि. साकं निव्यूजामनन्तरम् ।
 ऊर्ध्वसिंहासनैर्मन्त्रैः सूत्रपातस्तु वामनः^४ ॥ ४४ ॥
 प्रार्थयिष्या स्तवेनापि^५ रक्षां कृत्वा^६ षण्ठनैः^७ ।
 दन्तकाष्ठं तथा गन्धं यत्रचन्द्रगमृत्तिकाम् ॥ ४५ ॥
 सिद्धार्थं च तथा धात्रीकल शृङ्गारमूषणम् ।
 नकुलमण्डपं पद्मं^८ (!) विज्ञेया उत्तरोत्तरम् ॥ ४६ ॥
 पूर्वोदितिक्षु श्रमन् परित्रं सूत्रभाजनम् ।
 अधश्चपत्रपात्रेषु प्रक्षिपेत् सिद्धिहेतवे ॥ ४७ ॥
 "ॐ"कारमोमयाहेराप्रदनागसिद्धिपिप्यजाः^९ ।
 "सूर्य. मदाशिवः सर्वा देवता स्युर्नवाः पराः"^{१०} ॥ ४८ ॥
 सूत्रेषु पूजयेद्भक्तविश्वीसाध निमूत्रके ।
 वृषा च वीरशी वाणी^{११} गायत्री चापराजिता ॥ ४९ ॥
 विजया च जया देवि मुक्तिदा च मदाशिवः ।
 मनोन्मनी च नवमी दशमी सर्वलोकुगी ॥ ५० ॥
 प्रथिष्या देवताः पूज्या उपचारैः कठामकैः^{१२} ।
 मूलमन्त्रेण चामन्त्र्य परित्रेषु कला यजेत् ॥ ५१ ॥
 निष्याः बोद्धन देवेति श्रीशिवं च स्मरेत् प्रिये ।
 अथै ताराधाट्यागीः कलाग्याने प्ररूपेत् ॥ ५२ ॥
 वान्यां वान्यादिनिष्याध पूजयेत् परमेश्वरि ।

^१ C * ध प्रिये । * B D N पूर्वोत्तरं । * B C N * मर्तः । * B मण्डपः ।
^२ B * श्रवणं, D * श्रवणं । * N * मण्डपः । * D मण्डपः । * C * यः ।
^३ C * मण्डपः । * C omit this line. * B * मण्डपः, D * मण्डपः ।
^४ B * मण्डपः । * D * मण्डपः ।

अत्रिषामत्रिधिः प्रोक्तः पश्चादाशयर्षं भवेत् ॥ ५३ ॥
 निर्याचनानन्तरं तु नैमित्तिकमिदं भवेत् ।
 समम्यर्च्यं पवित्राणि कल्पयन्मयत्रं भोजनम् ॥ ५४ ॥
 स्वगुरुं पूजयेत् पश्चात् ब्रह्माडङ्कारगोत्रनै ।
 यथाशक्त्या नमस्तस्य देवीन्क्षेपेण चिन्तयेत् ॥ ५५ ॥
 धारोपयेत् पवित्रं च विंशत्याञ्चविर्वर्जित ।
 गुरुं सपूजयेत्तत्र तत्तर्कमकलापहृत् ॥ ५६ ॥
 स चेन्न पूजयेत् यत्र क्रिया सा निष्फला सदा ।
 गुरोरभावं तत्पुत्र पुत्राभावे तदङ्गनाम् ॥ ५७ ॥
 तदभावे च तस्यैव दैहित्यं तदसम्भवे ।
 सर्वाभावेऽर्चयेदन्यं गुरोर्गोत्रमनुद्धरम् ॥ ५८ ॥
 पूजयेतीक्षितं यत्र तत्रैवा सकृद्य क्रिया ।
 न पूजयेत् निष्फलास्ता भवन्ति परमे वरि ॥ ५९ ॥
 हृत्या पूर्णाहृति पश्चाद्गौ दग्धा पवित्रकम् ।
 चक्रमम्यर्च्यं मिहाप्रे पूजयेत्तन्निरेदयेत् ॥ ६० ॥
 न करोत्यर्चनं ह्यगौ तस्य धर्मो विनिर्मुक्त ।
 इति सक्षेपत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ६१ ॥

इति श्रीराजिस्वप्नमहात्म्यप्रसंगे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमद्भोग्यनहोष्कारात्मभागे
 प्रसन्नदीक्षापवित्रारोपण नामाष्टादशः पटलः ॥ १८ ॥

ऊनविंशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि इतिहासं पुरातनम् ।

श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रहस्यातिरहस्यकम् ॥ १ ॥

भक्तिश्रद्धापरायास्ते नाकल्प्य विद्यते मम ।

न चाह्येय त्वयान्यत्र प्राणेषु विगतेश्वरि ॥ २ ॥

रहस्यमेतद्देवानां सर्वसिद्धिममीप्सताम् ।

न च विद्यामयो योगो न विधानं न चा^१र्चनम् ॥ ३ ॥

नान्य प्रयोगो न जपो न होमो न च पूजनम् ।

वक्ष्यमाणरहस्यस्य सहस्रांशं न चार्हति ॥ ४ ॥

सिद्धिमी^२षु पुरतम्या प्रमादात् पार्थिववप ।

पौरवो वृहद्भ^३श्च^४ सोमदत्तो वृहद्रथ ॥ ५ ॥

वज्रमीद्र कार्त्तरीर्यो मद्रसेन^५ पुत्रवत् ।

पृथुप्रीवो^६ रन्तिदेवो मान्वाता नहुषो रघुः ॥ ६ ॥

विदूरथ^७श्च भरतो दिवोदासः प्रतर्दनः ।

कृशाधो ज^८मदमिथ जैगीपव्यश्च देवलः ॥ ७ ॥

पैटीनसिरी^९तिहृष्यः कश्यपो मृगुरङ्गिराः ।

सप्तर्त्तश्च वसिष्ठोऽत्रिर्व्यासः शानातपस्तथा ॥ ८ ॥

उद्दालको भरद्वाजो जाभालो जैमिनिस्तथा ।

^१ N 'त्वा' । ^२ B 'रा', C 'मा', D 'मे' । ^३ C 'र्षव' ।

^४ D मद्रस्य, B धेन्वः । ^५ MSS read 'नक्षो' which seems to be incorrect. ^६ B वृहद्व' । ^७ D 'गुर्ज' ।

समद्वीपेश्वरत्वं च चक्रवर्तिन्त्वमेव च ॥ ९ ॥
 प्रापुः^१ पूर्वमहीपाञ्चाश्विर्जापिन्वमन्यडम् ।
 योगनिद्धिं तथान्येऽपि तपस्या सर्वसाधिकाम् ॥ १० ॥
 द्वापानुप्रहसामभ्यं प्राप्तवन्तो महर्षयः ।
 त्रैलोक्याधिपतिन्वं च यज्जनादात् फरे स्थितम् ॥ ११ ॥
 ताराश्च कमडाश्च विद्युन्मार्त्तं^२ तथैव च ।
 एते द्धानन् कृतयुगे दैतेया भ्रातरस्त्रयः ॥ १२ ॥
 तेऽतन्यन्त तपो घोरं दिव्य कर्मायुत प्रिये ।
 तत प्रजापतिस्तेभ्यो वरं संप्रार्थित ददौ ॥ १३ ॥
 चतुर्वरद्वयं दैन्या सौन्दर्यं^३ मद्गर्हिता ।
 एकस्तेनामदध्यन् सर्वभूतेभ्य उचितम् ॥ १४ ॥
 द्वितीयं योजनानां द्वि त्रिजिह्वान्तरस्थितम् ।
 प्रयागां त्रिपुरं मूर्त्तं न उदयं^४ देवैरपि ॥ १५ ॥
 वरं दत्त्वा च तद्दानं सर्वं श्रुतं पुत्रका ।
 सर्वप्रकारं कस्यापि नावध्यन् जगन्त्रये ॥ १६ ॥
 एकेनापि प्रकारेण घटमानेन सर्वथा ।
 सर्वे स्वकीयं निधनमद्गीशुगतं दानवाः ॥ १७ ॥
 ते विचार्यावदन्सर्वे शरैरेकेन यज्ञगात् ।
 ददेन्नृपाणां त्रिपुरं स नो मृत्युर्भविष्यति ॥ १८ ॥
 तथेतुस्या वर्षां येन मन्त्रोपा मुंरुंतम् ।
 तेऽदि सर्वे तदा चतुर्वधा पूर्वं विचारितम् ॥ १९ ॥
 ताराश्चरुं तु मीरुं पुरं सर्वैरि स्थितम् ।
 योजनयुक्तरिम्नीं तावद्वपनं प्रिये ॥ २० ॥

राजतं कमलाक्षस्य योजनायुतविस्तृतम् ।
 दगसाहस्रविस्तीर्णं विद्युन्माळिन आयसम् ॥ २१ ॥
 त्रिप्रिलक्षोत्तरं तेषां पुरं गगनसीमनि ।
 प्राकारपरिवेपितं तथा^१ द्वालकशोभितम् ॥ २२ ॥
 ध्वजगोपुरनिःश्रेणिपताकायन्त्रशोभितम् ।
 खड्गपाशा^२ङ्कुशारिष्टगदाकार्मुकधारिभिः ॥ २३ ॥
 पाशशूलशुशुण्डबध्ना^३ चरुमुद्गरशोभिभिः ।
 त्रिशनिखर्वपटवृन्दनवत्यर्बुदकोटिभिः ॥ २४ ॥
 एकैकं पुरमाकान्तं दानवैर्युद्धुर्मदैः ।
 दृष्ट्वा तु तादृशीमृद्धिं देवाः सर्वे सवासवाः ॥ २५ ॥
 पलायाञ्चकिरे केचित् केचिच्च शापितं ययुः^४ ।
 केचिच्च युयुधुर्देवास्तत्पुत्रजुष्टिदिवं परे ॥ २६ ॥
 केचित् समुद्रं प्रविशुः केचिच्च गिरिकन्दरम् ।
 जग्हुः केचिद्भिया प्राणान् ययुः^५ केचिच्चतुर्दिशम् ॥ २७ ॥
 दृष्ट्वा सुराणामधिपो देवानामादृशीं दग्धाम् ।
 रुद्रं जगाम शरणं पुरोधाय प्रजापतिम् ॥ २८ ॥
 दण्डवन् प्रणता भूत्वा ते देवाः सपितामहाः ।
 ऊचुः प्राञ्जलयो भूत्वा पिनाकिनमुमापतिम् ॥ २९ ॥
 तपस्पथा वरं धातुः सम्प्राप्य त्रिपुरासुराः ।
 बाधन्तेऽस्मान्महेशान शैलमहुरगानपि ॥ ३० ॥
 त्वत्तः^६ शरण्यो नास्माकं विपते देव कथ्यते ।
 अतो निवेदयामस्ते प्रमथाधिपते प्रभो ॥ ३१ ॥
 देवाङ्गनाः समाह्वय^७ नयन्ति स्वपुरं प्रति ।

^१ B चया, N त्रया । ^२ C पट्करूपा । ^३ D N शी । ^४ B D N च्छापितमभ्यु ।

^५ N जयु, D जम् । ^६ B त्वन्न, D ततः, C त्वं । ^७ C N नृप्य ।

निरखरं^१ जगज्जातं निष्कल्पतरु नन्दनम्^२ ॥ ३२ ॥
 निर्मनुष्या मही सर्वा निर्देवाप्यमरावती ।
 निस्तोया निघ्नगा जाता नीरुना सप्तसागरा^३ ॥ ३३ ॥
 यादपानां कोटरेषु कल्परेषु महीभृताम् ।
 लीना भूत्वा वयं सर्वे तिष्ठामस्तद्भृतादिता^४ ॥ ३४ ॥
 तेषां हि शास्ता^५ धैर्योऽन्ये त्वदन्यो नास्ति कश्चन ।
 तानिहत्यामुरान्स्वर्गे पुनरस्मान्निवेशय ॥ ३५ ॥
 इत्युक्तं प्रणतैः सर्वैर्विहस्य वृषभध्वज ।
 प्रत्युवाच सुरान् सर्वान् रथो मे कल्पतामिति ॥ ३६ ॥
 ततो ब्रह्माऽब्रवीत्तत्र भित्तं कुर्वन् महेश्वरम् ।
 निर्मातव्यो रथो देव कम्बुदारोहणक्षमः ॥ ३७ ॥
 तद्वोढुं रथनिर्माणे सामर्थ्यं नैव विद्यते ।
 स्वयोग्यं स्पन्दनं चाह्व कनक चौट्टिकामपि ॥ ३८ ॥
 स्वमेव कल्पयस्वाय युद्धि^६ कम्पास्ति शङ्कर ।
 इत्युक्तो ब्रह्मणा शम्भुरवदत् हर्षयन् सुरान् ॥ ३९ ॥
 चक्षारो याजिनो वेदास्ते चोपाकर्मणा तप^७ ।
 वेदाः त्रियावनां यान्ति शङ्गामुरविमर्दिताः ॥ ४० ॥
 ताराक्षम्य तपस्तेन चोपाकर्मप्रभावत ।
 क्षीणं भवति भो ब्रह्मन् कामलाक्ष पवित्रत ॥ ४१ ॥
 यस्मिन्मात्रं वृत्ता शान्ति परिष्कृषिभि स्मृतम् ।
 कामलाक्षतप क्षीण पवित्रेण प्रजापते ॥ ४२ ॥
 सर्वस्यस्यदन नाम परिप्रारोपणं मतम् ।
 चक्षारो याजिनो वेदा मूर्गा मेदिनी रथ ॥ ४३ ॥

१ C * अरं ।

२ C * लानन्द ।

३ D * लानन्द ।

४ D * न गुण * ।

५ D * लक्ष्मि । ६ B * रथेय, N * यदन ।

सूर्याचन्द्रमसौ चक्रे कूबरो गन्धमादनः ।
विन्ध्यो गिरिर्नाभिरस्तु कैलासोऽश्रत्वमेव च ॥ ४४ ॥
मेरुर्मे ध्वजदण्डं स्यात् सारथिर्मगवान् विधिः ।
प्रणवस्तु प्रतोदः स्यात् पुराणानि च रश्मयः ॥ ४५ ॥
धनुर्मे मन्दरो भूयाच्छिजिनी वासुकिर्भवेत् ।
विष्णुः शरो मे भवतु बाहोर्वायुर्विशन्त्वपि ॥ ४६ ॥
यमो मृत्युश्च कालश्च फणामध्ये विरान्तु च ।
वासवः शरपृष्ठे स्यात् कुबेरवरुणाबुभौ ॥ ४७ ॥
भवनः पुङ्खसंस्थाने मस्तके सर्वदेवताः ।
नासत्यौ घटिनीसंस्थां यज्ञाः सर्वे पदातयः ॥ ४८ ॥
अष्टाङ्गे दशविद्याश्च^१ शतस्थाने शतास्रकम् ।
पङ्क्तिं^२ दहृत्वे बंशो^३ मनुबन्धनसंयुतः ॥ ४९ ॥
मन्वहुलादित्यरूपाः शरा मनाकगोचराः ।
पिनाकचापदक्षं च वेत्ति काली सदाशिवम् ॥ ५० ॥
स्वेच्छयान्यत्र सरलं कल्पयामास शङ्करः ।
अस्त्रं च कथञ्च पोदां टण्ड्या^४ रक्षां विना शिवः ॥ ५१ ॥
स्वयोग्यं रक्षणं शम्भुरटण्ड्या चिन्तितो भवेत् ।
निमील्य त्रीणि नेत्राणि चिरं तस्यौ जगत्वतिः ॥ ५२ ॥
अथ ध्यानवतो भूत्वा तुष्टाव विश्वतारिणीम् ।
स्तुत्वा सम्प्रार्थयामास रक्षां दशविधां पराम् ॥ ५३ ॥
ततः सापि दिदेशास्मै रक्षां दशविधां पराम् ।
दशविद्यामयी रक्षा त्रैलोक्यविजयामिधा ॥ ५४ ॥
वेदसन्दीपनाद्ब्रह्मन् दीपकास्त्रं प्रकीर्त्तितम् ।
चतुरशीतिभेदानां राज्ञी विद्या परात्परा ॥ ५५ ॥

^१ B व्योम । ^२ C भी विद्या । ^३ B विश्व । ^४ D हंसो । ^५ C न च ।

इत्या'श्रायैर्नरविप्रैर्युता' ब्रह्माण्डभेदिनी ।
 स्तम्भनास्त्राभिधा स्वर्गे त्रैलोक्यविजया मुनि ॥ ५६ ॥
 आकर्षणाम्ना पाताले त्रिपुरामुरघातिनी ।
 कालीमुग्धाभिधा वैरिजने यादिजने तथा ॥ ५७ ॥
 तारामुग्धाभिधा प्रोक्ता ठिवारूपा तु सर्वत ।
 त्रिशक्तिविद्याग्ना तु' त्रैलोक्यविजयाभिधा ॥ ५८ ॥
 त्रपाणां नाशनार्थं च त्रिशक्तिरक्षण परम् ।
 प्राणो जगाम सन्तुष्ट शङ्करस्त्रिपुर प्रति ॥ ५९ ॥
 अस्त्र पाशुपत चापि सन्धाय वृषभध्वज ।
 पुराणि त्रीणि दैव्यानां विभेदैकेन परिणा ॥ ६० ॥
 क्षणेन भस्मसाद्भूत्वा जग्मुर्देव्या यमालयम् ।
 ततः प्रमृति श्रीदेवि रक्षा रक्षेति विधुता ॥ ६१ ॥
 लोकोत्तराभिधा रक्षा मस्मृत्या' प्रमदित्वनि ।
 इति वृत्त पुरावृत्त तेन रक्ष्य प्रकीर्तिता ॥ ६२ ॥
 विशामिमन्त्रिन मूत्र यस्तु धारयते नर ।
 रक्षा भवति सर्वेषां दुष्टानां विप्रकारिणाम् ॥ ६३ ॥
 महाविष' महाभूतभूतनाराभसादय ।
 दैव्याथ दानवा द्यूग नश्यन्ति क्षणमात्रत ॥ ६४ ॥
 इयमेव पुरा रक्षा बटुफाय प्रकाशिता ।
 महाविषादिदशार्कर्वन्ता' बटुफभैरवे ॥ ६५ ॥
 पन्थ पताङ्गां सूत्र च मन्त्ररर्गा'निशर्भितम् ।
 सर्वेषां बन्धयेदेषि रक्षा सर्वदृशा नरेभू ॥ ६६ ॥
 धारणे मासि महत्त शृ'लनेनन् पुरा सिरे ।

गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं स्वयोनिवत् ॥ ६७ ॥
इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

इति श्रीशक्तिसद्गममहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यमहोपतारासंवादे
सपाकर्मपवित्रारोपणरक्षाविधिर्नामोऽनविंशः पटलः ॥ १९ ॥

विंशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि मदनारोपणक्रियाम् ।

श्रीशिव उवाच ।

पवित्रारोपणं यदस्तद्वन्दनवृत्तम् ॥ १ ॥
चंद्रादयस्त्रयो माताः पक्षी मितसितेतरौ ।
एतेषां पूर्वपूर्वस्तु कालः^१ सर्वोत्तमो भवेत् ॥ २ ॥
अष्टम्यां च चतुर्दश्यां पौर्णमास्यामथापि वा ।
पूर्वरात्रौ प्रजुर्वीत सद्यो वासाधिवासनम् ॥ ३ ॥
आमंश्य मदनं वेद्यां चतुःकल्पलतादिभिः ।
कामनेत्रममुद्रृत रतिनेत्रजलाप्लुत ॥ ४ ॥
ऋदिगन्धर्वभिद्धानां^२ विमोहक नमोऽस्तु ते ।
शिबप्रसादसम्भूत अत्र सन्निहितो मय ॥ ५ ॥
शिवाकार्थ्यं सन्नुच्छिद्य नेत्रन्योऽसि शिवाज्ञया ।
इत्यामंश्य रतिकामौ^३ तत्र सम्पूजयेत् सुधीः ॥ ६ ॥
म्वयमुत्पाद्य^४ मदनं ममलं पट्टवैद्युतम् ।
आनीनं दाधरान्येन मौन्यादग्नीतमीधरीम् ॥ ७ ॥
धामेन^५ स्थापयेदपि सर्वतोमद्रकाम्युजे ।
वक्षारं मदनं पात्रे स्थापयेत् पूजयेत् पुनः ॥ ८ ॥

प्रणवं भुवनेशानि रतये नम इत्यपि^१ ।
 रतिमन्त्रो महेशानि काममन्त्रस्तु कथ्यते ॥ ९ ॥
 प्रणवं कामबीजं च कामाय नम इत्यपि ।
 मन्त्राम्नां पूजयेत्तत्र मदनं कर्णिकागतम् ॥ १० ॥
 ततस्तत्पद्मपूर्वादिदलेषु पुटि^२कां न्यसेत् ।
 अष्टस्वष्टाष्टभिर्मन्त्रैरष्टद्वययुतां क्रमात् ॥ ११ ॥
 कामो भस्मशरीरश्च तथानङ्गश्च मन्मथः ।
 वसन्तसख^३नामा च स्मर इन्द्रधनुर्द्धरः ॥ १२ ॥
 पुष्पवाणस्तु तारावास्तु हृदन्ताः^४ प्रकीर्त्तितः ।
 कर्पूरं रोचनायुग्मं फस्तूरी च ततः प्रिये ॥ १३ ॥
 अगुदं कुङ्कुमं धात्रीफलं चन्दनमेव च ।
 पुष्पैःसुगन्धिभिः कुर्व्यादष्टद्वयाणि पार्वति ॥ १४ ॥
 सम्पूज्य मदनं सम्पगन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
 जपेदनङ्गायत्री यथाशक्त्या प्रसन्नधीः ॥ १५ ॥
 कामदेवाय इत्युक्त्वा विनाहेति वदेत्ततः^५ ।
 भवेदनङ्गायत्री तन्नोऽनङ्गः प्रचोदयात् ॥ १६ ॥
 नमोऽस्तु पुष्पवाणाय जगदानन्दकारिणे ।
 मन्मथाय जगन्नेत्ररतिप्रीतिप्रियाय च ॥ १७ ॥
 अनेन मनुना देवि नमस्कुर्यात्ततः परम् ।
 अथ विज्ञापनं कुर्व्यात् दिव्यैर्मदनपाणियुक् ॥ १८ ॥
 आमन्त्रितासि देवेशि सद्यः काळे मया शिवे ।
 कर्त्तव्यं तु यथालाभं पूर्वपूर्वं^६ तवाङ्गया ॥ १९ ॥

^१ C च वदन्नपि । ^२ B D "टि" । ^३ C "र्व" । ^४ C दुर्दान्ताः सं", B D
 औ हृदन्ताः । ^५ B adds after this line पुष्पवाणाय सम्प्रोच्य धीमहीति वदेत्ततः ।
^६ D पूर्णं यातं ।

विज्ञापनायमन्त्रेण त्रिशक्तिं परितोषयेत् ।
 ततः समृद्धं देवेशि' गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ॥ २० ॥
 षोडशार्थजगन्मातर्वाञ्छित'तार्थरूपप्रदे ।
 कृत्यान् पूरय मे देवि कामान् कामेश्वरेश्वरि ॥ २१ ॥
 अनेन प्रार्थयेदेषि पद्मान्मदनमीश्वरि ।
 च'र्मान्गुण्ठनं कुर्यादज्ञेयापि त्वं र'क्षितम् ॥ २२ ॥
 ततो जागरणं कुर्यात् सयश्चेत् जागरो न हि ।
 अथ प्राणं समुत्थाप्य कुर्याच्च निन्वपूजनम् ॥ २३ ॥
 ततो नैमित्तिकं कुर्यात् मदनस्य प्रयोजनम् ।
 तेनैव महती पूजा मध्यमं पुण्यमीरितम् ॥ २४ ॥
 मनोहरं च विधिवत् कृत्वा नैवेद्यमुत्तमम् ।
 सकर्तुर' च ताम्बूलं दद्यात् सप्रार्थयेत्ततः ॥ २५ ॥
 समस्तचक्रचक्रेशि सर्पविद्यागरीरिणि ।
 देवमातर्ममैतत्तु भवन्विष्टं तवाङ्घ्र्या ॥ २६ ॥
 ततः स्वगुरुमन्वर्ष्यं पुनःपूषाम्बरादिभिः ।
 दत्त्वा मदनरु तर्पणे नमस्कृत्य प्रमाणं च ॥ २७ ॥
 जलकेति ततः कुर्यात्प्राणं समपिभिः सुगम् ।
 अनदानं प्रकुर्यात् सुहृत्सद्गुणसम्भितं ॥ २८ ॥
 एवं यः कुर्यात् विद्वान् मदनारोपणक्रमम् ।
 तस्य सारंगरीं दृत्वा त्रिशक्तिं त्रिदिशः भवेत् ॥ २९ ॥
 इति सौम्यतः प्रोक्तं निनिहाम विद्वन्तः ।
 साक्षात् स च प्रकुर्यात् किं चिदपि प्रविन्दति ॥ ३० ॥
 ततोमहाय मदनो मम शैलमयं यदा ।

नग्नीभूतस्तदा देवि रतिप्रीती सुदुःखिते ॥ ३१ ॥
 तज्जेरवारिसम्भूता मदनस्य लता शिवे ।
 तत्सौरभं च सौभाग्यं महटासीत् सुखोचने ॥ ३२ ॥
 तेन सन्तुष्टो हृदयादरो दत्तो मया प्रिये ।
 रत्नैः प्रीत्यै च तस्मात्तु मदनः प्रकटीकृतः ॥ ३३ ॥
 मदनेन च यो मंत्री वर्षमर्धेन पूजयेत् ।
 तस्य सांभसरी पूजा मदनाप भविष्यति ॥ ३४ ॥
 इति तस्मै वरो दत्तो मयैव सुरवन्दिते ।
 अन्यथा तत् फलं सर्वं कृतं कामाय जायते ॥ ३५ ॥
 तस्मान्मदनपूजादि कर्तव्यं वीरवन्दिते ।
 सम्पुत्रं मदनं गृह्य स्यापयेत् पात्रकेऽश्वजुजे ॥ ३६ ॥
 मदनं नवधा कृत्वा पूजयेत्तदनन्तरम् ।
 आनन्दस्वरत्नैरेन नवधा विन्दुना सह ॥ ३७ ॥
 नवप्रकाररत्नैर्मदनं पूजयेत् क्रमात् ।
 अवारविद्यया पश्चात् अमिषिञ्चेत्तमेव हि ॥ ३८ ॥
 पूर्वोक्तं या दक्षिणस्यां दिशि सिंहासनस्थया^१ ।
 अस्त्रेण रक्षणं कुर्यात् कवचेनावगुण्ठनम् ॥ ३९ ॥
 बद्धविशालमुद्रां च^२ भ्रामयेन्मदनोपरि ।
 चैत्रे मासि चतुर्दश्यां मदनारोपणं भवेत् ॥ ४० ॥
 उर्ध्वपक्ष्माञ्ज^३ मत्रेण हृदयेन प्रवृजयेत् ।
 श्रीखड्ग^४ मूलदेशेषु^५ छाधिवास च कारयेत् ॥ ४१ ॥
 प्रथमे दिवसे^६ कुर्यादधिवासमनुत्तमम् ।
 सद्योऽधिवासनं वापि वर्षपूजाफलाप्तये ॥ ४२ ॥

^१ D नेयं ।

^२ C कोक्ता ।

^३ B N * मितिहासं ततोक्तया ।

^४ B योजनं ।

^५ B N * द्रव्यं ।

^६ D * ज्ञा * ।

^७ D कण्ठ * ।

^८ B देवेधि ।

^९ B देवेधि ।

प्रातः काले चतुर्दश्या नित्यार्चनं चरेत्ततः ।
 नवकोण निरन्वयाथ सिन्दूरेण महाप्रभम् ॥ ४३ ॥
 पात्राणि नमः सस्कार्यं हेमरायादिपुरितम् ।
 एकं वा कलशं रम्यं स्थापयेदशिकोत्तमः ॥ ४४ ॥
 दक्षतो मण्डलं दृष्ट्वा कुङ्कुमाद्यैर्विचित्रितम् ।
 अशोकतन्मालिरयं त्रिकोणं मण्डलं लिखेत् ॥ ४५ ॥
 तन्मध्ये पूजयेत् कामं वरुणं वारुणप्रभम् ।
 रक्तवस्त्रं रक्तभूषणं वामदक्षिणयोः प्रिये ॥ ४६ ॥
 रतिप्रीतिविशोभाद्यं पद्मवर्णवनुर्जरम् ।
 वसन्तसहितं कामं पूजयेत् सर्पसिद्धये ॥ ४७ ॥
 बाग्मनं मुचनेराणि श्रियं कामामकेन च ।
 कामाय नमः उद्धृत्य नगार्णं धरवर्णिनी ॥ ४८ ॥
 कामबीजत्रयं प्रोक्तं पूर्वमात्मकमालियेत् ।
 रत्नं नमस्वाष्टवर्गो रतिमन्त्रो वरानने ॥ ४९ ॥
 प्रीतिं वदेत् रतिस्थाने प्रीतिमन्त्रोऽष्टवर्णकः ।
 गौरव्यामरतिप्रीतीं कामये मालभूषणं ॥ ५० ॥
 पद्मताम्बूलवर्गं च रक्तवस्त्रविराजिते ।
 वामदक्षिणयोर्प्यात्रां कामस्य हृदयान्तरम् ॥ ५१ ॥
 वसन्तं पूजयेत् पद्मान् सद्यश्चवनमप्यगम् ।
 गौरवर्णं वामहस्ते मुषार्णवटाश्विनम् ॥ ५२ ॥
 दक्षहस्तेन दधत नानापुरममुषपम् ।
 मृगं कामं प्रोक्ष्याथ चूरीनादि दर्शयेत् ॥ ५३ ॥
 सम्पक्त्वा प्रोक्ष्य देवेशि मर्दिनेन्दरीणि ॥

क्रमं समर्चयेत् सम्पक् कुमारीं भोजयेत्ततः ॥ ५४ ॥
 सुवासिनीं च सम्पूज्य योगिनीगणमर्चयेत् ।
 ब्राह्मणाः परितः पूज्या नानादर्शनमानवाः ॥ ५५ ॥
 तद्ब्रह्महवनं पश्चात् गुरं रत्नादिभूषणैः ।
 स्वर्णभारसहस्रैस्तु^१ दिव्यवस्त्रैर्मनोरमैः ॥ ५६ ॥
 पूजयित्वा ततो देवि मदनारोपणं मतम् ।
 तस्य साविसरी पूजा^२ सकला शैलकन्यके ॥ ५७ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ।

इति श्रीशक्तिस्तोत्रमहात्म्ये उत्तरभागे प्रथमपटले श्रीमद्गोभ्यमद्वैप्रतापसर्वादे
 मदनारोपणं नाम विंशतिः पटल ॥ २० ॥

^१ N * सुच * । ^२ D * क्ष । ^३ C राज्या ।

एकविंशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि रहस्यमपरं वरम् ।

श्रीशिव उवाच ।

रहस्यमपि देवेशि समपक्रमयोगतः ॥ १ ॥
सनयं सम्प्रवक्ष्यामि तं त्रडेखनभेदतः ।
पट् गुरोः^१ स्वामिनः पञ्च भ्रातृवर्ण्यत्रयं भवेत् ॥ २ ॥
एवं क्रमेण सम्प्राक्तमेकैकं पुत्रमार्थयोः ।
सन देवे महेशानि द्वे मित्रे द्विगुणं रिपौ ॥ ३ ॥
फलान्पि महेशानि यथायोगेन वै शृणु ।
गुरो सप्तपञ्चवर्ष्यं शत्रूणां द्वितयं भवेत् ॥ ४ ॥
वेदमन्त्र्यां महच्छत्रौ एकैकं पुत्रमार्थयोः ।
नयनाश्रे महेशानि यथायोगेन कारयेत् ॥ ५ ॥
ताम्बूलसमयं तत्र शृणु देवि यथाक्रमम् ।
शतपर्गानि देवेशि चतुर्त्वित्रराय च ॥ ६ ॥
गुरव्यः सम्प्रशतव्यां क्षत्रितान् पर्गरीटिका ।
अष्टाविंशति भूपेन्वो बान्धवेष्वो दशाष्टकम् ॥ ७ ॥
जानात्रे पञ्चपर्गानि वसु द्वादश वा मित्रे ।
पञ्चविंशति शक्तिव्यः पुत्रेण्यस्तत्तसक्यकान् ॥ ८ ॥
पट् पर्गानि च शत्रुव्यस्तुरीरं दानमुत्तमम् ।

पर्णत्रयं शत्रुपक्षे दशपर्णारि^१बन्धयोः ॥ ९ ॥
 वीरेभ्यः षोडश शिबे दिव्यौघे व^२सुर्पाठयुक् ।
 तदर्धं चैव सिद्धौघे मानवौघे तदर्धकम् ॥ १० ॥
 मृत्युभ्यः सप्त पर्णानि कन्यार्यं पञ्चविंशतिः ।
 चन्द्रयुक्तं महेशानि पौत्रेभ्यो दश पञ्च च^३ ॥ ११ ॥
 स्तुपार्ये विंशति शिबे दास्यै चैव^४ चतुर्दश^५ ।
 अन्येभ्यः परमेशानि विंशत्यर्णानि दापयेत् ॥ १२ ॥
 अग्रदानं च शत्रुभ्यो वरु दानं मुमित्रके ।
 तितथ्येन्द्रानं सवकादे। यथायोगेन योजयेत् ॥ १३ ॥
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं सिद्धियोगं शृणु प्रिये ।
 पत्नी पुत्री तथा दासी दासश्चैव चतुर्थकः ॥ १४ ॥
 परिवेत्ता परिवेत्ता पट् ताम्बूलप्रदायकाः ।
 म्बेच्छहस्ताच्छत्रुहस्ताच्छङ्कितस्य तथैव च ॥ १५ ॥
 अथ वैदग्धहस्तस्य ताम्बूलो हि निविध्यते ।
 आद्यपाकोऽभियोक्तव्यो द्वितीयस्त्वन्यता मता ॥ १६ ॥
 तृतीयो गृह्यता^६ यत्नात्^७ त्रितयं^८ त्रितयं त्रिभु ।
 परं फल खादिरं च चूर्णं चैव चतुर्थकम् ॥ १७ ॥
 पञ्चमं तु सु^९खं प्रोक्तं रागः पष्ट लदाहत ।
 पदङ्गमिति सम्प्रोक्तं पदैश्वर्यप्रदायकम् ॥ १८ ॥
 पदैश्वर्यं यत्र वनेत्तत्र लक्ष्मीर्निरंतरम् ।
 इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ १९ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

नागवह्नी कथं जाता समुत्पन्ना कथं वद ।

^१ DC *णि । ^२ N च । ^३ B *क । ^४ C *व च । ^५ D *र्थकः ।

^६ B एहीता । ^७ D पर्णान्, N ताम्बूलान् । ^८ B D तृतीयं । ^९ N सु* ।

श्रीशिव उवाच ।

जनमेजययजान्ते नागानामष्टकं त्रिभिः ॥ २० ॥
 कृत्वा तु भस्मसादेवि नापं दत्त्वा मुदाश्वगम् ।
 सिसंवृत्तकलं मुक्त्वा नागनिर्मूलनं वृतम् ॥ २१ ॥
 तदुद्धारार्थमुयुक्तः शिवोऽहं भैरव स्वयम् ।
 दूतीयागः वृतस्तेन तद्रता घर्मसम्भवाः ॥ २२ ॥
 विन्दवः पतिता यत्र यद्ग्रे भस्मसञ्चयः ।
 भस्म सगृह्णितं नीरंस्तथैक्यं समजापत ॥ २३ ॥
 नागवृद्धीलता नाम तत्र जातातिमुन्दरी ।
 मागधे हिमवाहे च बद्गाले च कठिङ्गके ॥ २४ ॥
 कर्नाटके च सीराष्ट्रे चोलनालवडेगके ।
 मध्यदेशे केरले च समुद्रस्य तटे तथा ॥ २५ ॥
 नानादेशे समुत्पन्ना नानागुणममुद्भवा ।
 स्यूटमूहमप्रभेदेन ज्ञानव्याः पर्णजातयः ॥ २६ ॥
 ताम्बूलेन महादेवि मत्रमिद्विमवाप्तवान् ।
 ताम्बूलेनपथं नैत्र कर्त्तव्य शुभमिच्छता ॥ २७ ॥
 ताम्बूलेन विना देवि यो मत्र दशधा जपेत् ।
 इह शोभनवाप्नोति परत्र नरकं व्रजेत् ॥ २८ ॥
 ताम्बूलेन विना देवि दीभाया निःकला मना ।
 ताम्बूलोऽपि व्रतस्थानां यतीना मद्रचारिणाम् ॥ २९ ॥
 न मया वक्ष्यते देवि किं पुन श्रोतुमिच्छसि ।
 एकाकी संविद्यमान्दी मुनःकर्ता दिगम्बर ॥ - ० ॥
 नव्याम्पो वा स्नानान्मथः केचउ विनिशुद्धये ।

उतां पश्यन् जपेद्रात्रौ सैव कल्पलता भवेत् ॥ ३१ ॥
 बालामानीय कौमारीं चञ्चलां चारुलोचनाम् ।
 सम्पूज्य प्रजपेद्रात्रौ एकाकी दीपवर्जितः ॥ ३२ ॥
 रात्रौ यदि जपेन्मंत्रं सैव कल्पलता भवेत् ।
 अर्धरात्रौ महेशानि मङ्गले वासरे निशि ॥ ३३ ॥
 सम्पूज्य बालां यत्नेन सैव कल्पलता भवेत् ।
 दीपं प्रज्वाल्य परितो मध्ये यंत्रं प्रज्जयेत् ॥ ३४ ॥
 दीपावल्यां चरन्नेवं सैव कल्पलता भवेत् ।
 शक्तिमाहूय तत्रात्रे^१ विन्यस्य न्यासजाडकरम् ॥ ३५ ॥
 स्पृष्ट्वा तां प्रजपेद्रात्रौ सैव कल्पलता भवेत् ।
 प्रसूनतूळिकामध्ये शक्तिं स्थाप्य विधानतः ॥ ३६ ॥
 शक्तिं संचुम्ब्य प्रजपेत् सैव कल्पलता भवेत् ।
 बालामानीय देवेशि यथोक्तां शुभलक्षणाम् ॥ ३७ ॥
 तामालिङ्ग्य जपेद्रात्रौ^२ सैव कल्पलता भवेत् ।
 पर्वते विपिने गत्वा शक्तिमाहूय पार्वति ॥ ३८ ॥
 तां सन्तोष्य समालिङ्ग्य जपेद्रात्रौ निरन्तरम् ।
 सैव भूयात् कामधेनुः सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥ ३९ ॥
 गाने^३ कर्णं ततो दत्त्वा लक्षं जप्यादिवाकरे^४ ।
 बालामानीय देवेशि दिवा जप्यादिवाकरः ॥ ४० ॥
 तद्योनिरूपं यन्त्रं च सञ्जीवं यन्त्रमीरितम् ।
 तत्र नाडीत्रयं बीक्ष्य विद्यायन्त्रं विमात्र्य च ॥ ४१ ॥
 सम्पूज्य तद्धि^५ हेदेवि साक्षात्कालीसमो भवेत् ।
 विद्यामात्रे कार्प्यमेतत् सर्वसिद्धयर्थमम्बिके ॥ ४२ ॥

^१ B "द्रात्रि । ^२ C द्वात्रे । ^३ B गायने, D पाने । ^४ B जत्वा हि शङ्करि ।

^५ C तद्धिं सं ।

एतन्क्रमतो देवि मम रूपो न संशय ।
 वाला शक्तिं समानीय सुन्दरीं शुमलक्षणां ॥ ४३ ॥
 न्यासान् त्रिधाय तद्देहे तत सावृतिदेवताम् ।
 मूलेदेवीं च सम्पूज्य सौमन्वैतल्ययोगत ॥ ४४ ॥
 तस्या पादौ च प्रक्षाल्य मस्तके^१ तैललेपनम् ।
 तत केशैस्तल्पदानां मार्जन प्रोक्षण चरेत् ॥ ४५ ॥
 मूल जपेत्ततो देवि त्रैलोक्यविजयी भवेत् ।
 जलेन पादौ प्रक्षाल्य यान तज्जलतथ्यरेत् ॥ ४६ ॥
 त्रैलोक्यविजयी भूयान्नात्र कार्या विचारणा ।
 तस्या मुख समालोक्य जप्त्वा त्रैलोक्यनायक ॥ ४७ ॥
 तस्या हस्ते कर दत्त्वा जपान्त्रैलोक्यसिद्धिभाक् ।
 तिथिसिद्धिर्जपसिद्धि पीठसिद्धिश्च पटु दिवि ॥ ४८ ॥
 स्थितिसिद्धिस्तथा द्रव्यप्राप्तिसिद्ध्यादिक भवेत् ।
 आद्य याम पटुघटिकां त्यक्त्वान्य पूर्वसख्यकम् ॥ ४९ ॥
 नाडीचतुष्टये देवि नाडीयुग्मेऽपि मध्यके ।
 कामधेनुसमायोगो मन्दाण्डे सिद्धिदायक ॥ ५० ॥
 गोपनीय गोपनीय गोपनीय स्वयोनिवत् ।
 इति सशेषत प्रोक्त किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥ ५१ ॥

श्रीदेव्युपाच ।

देवेण श्रोतुमिच्छामि योग चित्तानिप्रमम् ।

श्रीशिव उपाच ।

चिन्तानिर्गि स्पर्शननि द्वय शृणु मदेभरि ॥ ५२ ॥

बालामानीय चार्धङ्गी संशोच्य न्यासजाळतः ।
 उच्चपीठे तु संस्थाप्य योनिं मुखगतां चरेत् ॥ ५३ ॥
 मुखेन चोष्य संजप्य प्रविकार्य प्रयत्नतः ।
 तत्रलं^१ बिलिहन् देवि जपश्चिन्तामणिर्भवेत् ॥ ५४ ॥
 बालामानीय चपलां मैथुनानन्दमानसाम् ।
 योनौ चक्रं स्वलिङ्गं तु सङ्कोचद्रव्यलेपतः ॥ ५५ ॥
 लिखित्वा विपरीतां तां जपं कुर्यादधः शिषे ।
 योनिं सर्वान्ते स्वमुखे पूर्ववत्क्रममाचरेत् ॥ ५६ ॥
 तद्योनिं^२ लिहनादेव मुखादुच्चार्यते च यत् ।
 तदेव सस्यं भवति प्रोक्तः स्पर्शः किमिच्छसि ॥ ५७ ॥

इति श्रीशक्तिप्रज्ञमहातन्त्रराजे उत्तरभागे प्रथमखण्डे श्रीमदक्षोभ्यमहोमतारासंवादे
 क्रमधेन्वादिश्रीगो नाम एकविंशतिः पटलः ॥ २१ ॥

॥ इति कालीखण्डः^३ ॥

^१ B तलं । ^२ B तत्तत्त्व * । ^३ B adds the post colophon in the following words:—बरचोपनामककृष्णेन यथाज्ञानता संस्मर्ये कृतः स. श्रीपरदेवतापूजमस्तु । शुभं भवतु । इत्यंगसंबलरफाल्गुनवदि ७ श्री स्थिरवासरे नृतीत्यप्रहरे समाप्तिं जातः । ॥ श्री ॥ १८०० ॥ श्री ॥

Gaekwad's Oriental Series

CATALOGUE OF BOOKS
1932

ORIENTAL INSTITUTE, BARODA

SELECT OPINIONS

Sylvain Levi: The Gaekwad's Series is standing at the head of the many collections now published in India.

Asiatic Review: It is one of the best series issued in the East as regards the get up of the individual volumes as well as the able editorship of the series and separate works.

Presidential Address, Patna Session of the Oriental Conference: Work of the same class is being done in Mysore, Travancore, Kashmir, Benares, and elsewhere, but the organisation at Baroda appears to lead.

Indian Art and Letters, London: The scientific publications known as the *Oriental Series* of the Maharaja Gaekwar are known to and highly valued by scholars in all parts of the world.

Journal of the Royal Asiatic Society, London: Thanks to enlightened patronage and vigorous management the *Gaekwad's Oriental Series* is going from strength to strength.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Critical editions of unprinted and original works of Oriental Literature, edited by competent scholars, and published by the Oriental Institute, Baroda

I BOOKS PUBLISHED

- 1 **Kāvya-mīmāṃsā**: a work on poetics, by Rājasekhara (880-920 A D) edited by C D Dalal and R. Ananta Krishna Sastry, 1916 Reissued, 1924 **Rs 2-4**

This book has been set as a text book by several Universities including Benares, Bombay and Patna

- 2 **Naranārāyaṇānanda**: a poem on the Pauranic story of Arjuna and Kṛṣṇa's rambles on Mount Girnar, by Vasatpala, Minister of King Viradhavala of Dholka, composed between Samvat 1277 and 1287, i.e., A D 1221 and 1231 edited by C D Dalal and R. Anantakrishna Sastry, 1916 *Out of print*

- 3 **Tarkasāgraha**: a work on Philosophy (refutation of Vaiśeṣika theory of atomic creation) by Anandajñāna or Anandagiri, the famous commentators on Saṅkara carya's Bhasyas who flourished in the latter half of the 13th century edited by T M Tripathi, 1917 *Out of print*

- 4 **Pārthaparākrama**: a drama describing Arjuna's recovery of the cows of King Virāta, by Prāhladanadeva, the founder of Palanpur and the younger brother of

C D Dalal 1917 *Out of print*

- 5 **Rāstraudhavaśā**: an historical poem (Mahākavya) describing the history of the Bagulas of Mayūragiri, from Rāstraudha, King of Kansuj and the originator of the dynasty, to Narayana Śūh of Mayūragiri by Rudra Kavi, composed in Śaka 1518 or A D 1596 edited by Pandit Embar Krishnamacharya with Introduction by C D Dalal 1917 1-12

- 6 **Liṅgānusāśana**: on Grammar, by Vamana, who lived between the last quarter of the 8th century and the first quarter of the 9th century edited by C D. Dalal, 1918 0-8

- 7 **Vasantavivāsa**: an historical poem (Mahākavya) describing the life of Vasatpala and the history of

- Guzerat, by Balachandrasūri (from Modheraka or Modhera in Kadi Prant, Baroda State), contemporary of Vastupāla composed after his death for his son in Samvat 1296 (A D 1240) edited by C D Dalal, 1917 1-8
- 8 Rūpakasaṅgama : six dramas by Vatsaraja minister of Paramardīdeva of Kalinjara who lived between the 2nd half of the 12th and the 1st quarter of 13th century edited by C D Dalal, 1918 2-4
- 9 Mohaparājaya : an allegorical drama describing the overcoming of King Moha (Temptation) or the conversion of Kumārāpala, the Chalukya King of Guzerat, to Jainism, by Yasahpala an officer of King Ajaya deva, son of Kumārāpala who reigned from A D 1229 to 1232 edited by Muni Chaturvijayaḥ with Introduction and Appendices by C D Dalal 1918 2-0
- 10 Hammīramadamardana : a drama glorifying the two brothers, Vastupala and Tejahpala, and their King Viradhavala of Dholka, by Jayasimhasūri pupil of Virasūri and an Ācarya of the temple of Mumsuvrata at Broach, composed between Samvat 1276 and 1286 or A D 1220 and 1239 edited by C D Dalal, 1920 2-0
- 11 Udayasundarikathā . a romance (Campū, in prose and poetry) by Sodhdhala a contemporary of and patronised by the three brothers, Chehittarāja, Nāgarjuna, and Mummamūraja, successive rulers of Konkan, composed between A D 1026 and 1050 edited by C D Dalal and Pandit Embar Krishnamacharya, 1920 2-4
- 12 Mahāvīdyāvidambana : a work on Nyaya Philosophy, by Bhatta Vadindra who lived about A D 1210 to 1274 edited by M R Telang, 1920 2-8
- 13 Prācīnagurjarakāvyaśaṅgraha a collection of old Guzerati poems dating from 12th to 15th centuries A D edited by C D Dalal 1920 2-4
- 14 Kumārāpālāpratibodha : a biographical work in Prākṛta, by Somaprabhācharya composed in Samvat 1241 or A D 1195 edited by Muni Jinavijayaḥ 1920 7-8
- 15 Ganakārikā . a work on Philosophy (Pisupata School) by Bhasarvajna who lived in the 2nd half of the 10th century edited by C D Dalal 1921 1-4
- 16 Saṅgītamakaranda : a work on Music by Narada edited by M R Telang, 1920 2-0
- 17 Kavīndrācārya List : list of Sanskrit works in the collection of Kavīndrācārya, a Benares Pandit (1656 A D) edited by R Anantakrishna Shastry, with a foreword by Dr Ganganatha Jha, 1921 0-12
- 18 Vārāhaḥṛīyasūtra . Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda edited by Dr R Shamasastri, 1920 0-10
- 19 Lekhapaddhati : a collection of models of state and private documents, dating from 8th to 15th centuries A D

		Rs. A.
	edited by C D Dalal and G K Shrigondekar, 1925	2-0
20	Bhavisayattakahā or Pañcatīkahā : a romance in Apabhramsa language by Dhanapala (circa 12th century) edited by C D Dalal and Dr P D Gune, 1923	6-0
21	A Descriptive Catalogue of the Palm-leaf and Important Paper MSS in the Bhandars at Jessalmere , compiled by C D Dalal and edited by Pandit L B Gandhi, 1923	3-4
✓ 22	Parasurāmakalpasūtra : a work on Tantra, with commentary by Ramesvara edited by A Mahadeva Sastry, B.A., 1923 <i>Out of print</i>	
✓ 23	Nityotsava a supplement to the <i>Parasuramakalpasūtra</i> by Umānandanatha edited by A Mahadeva Sastry, B.A., 1923 Second revised edition by Swami Tirvikrama Tirtha 1930	5-0
✓ 24	Tantrarahasya a work on the Prabhakara School of Pūrvamīmāṃsā by Rāmānujacārya edited by Dr R Shamasastri, 1923	1-8
25, 32	Samarāṅgana a work on architecture, town planning, and engineering, by King Bhoja of Dhara (11th century) edited by Mahamahopādhyaya T Ganapati Shastri, Ph D Illustrated 2 vols, 1924 1925	10-0
26, 41	Sādhnamālā : a Buddhist Tantric text of rituals, dated 1165 A D, consisting of 312 small works, composed by distinguished writers edited by Benoytosh Bhattacharyya, M.A., Ph D Illustrated 2 vols, 1925-1928	14-0
27	A Descriptive Catalogue of MSS in the Central Library, Baroda : Vol 1 (Veda, Vedāṅgana, and Upanisads), compiled by G K Shrigondekar M A., and K S Ramaswami Shastri, with a Preface by B Bhattacharyya, Ph D, 1925	6-0
28	Mānasollāsa or Abhilaṣitārthacintāmani . an encyclopaedic work treating of one hundred different topics connected with the Royal household and the Royal court by Somesvaradeva, a Chalukya king of the 12th century edited by G K Shrigondekar, M.A., 3 vols, vol I, 1925	2-12
29	Nalavilāsa a drama by Ramachandrasūri, pupil of Hemachandrasūri, describing the Paurāṇika story of Nala and Damayanti edited by G K Shrigondekar, M.A., and L B Gandhi, 1926	2-4
30, 31	Tattvasaṅgraha : a Buddhist philosophical work of the 8th century by Santaraksita, a Professor at Nalanda with Panjikā (commentary) by his disciple Kamalastila also a Professor at Nalanda edited by Pandit Embar Krishnamācharya with a Foreword in English by B Bhattacharyya, M.A., Ph.D., 2 vols, 1926	24-0

	Rs	A	
33 34	Mirat-1-Ahmadi By Ali Mahammad Khan the last Moghul Dewan of Gujarat edited in the original Persian by Syed Nawabali M.A Professor of Persian Baroda College, 2 vols illustrated 1926-1928	19-8	
35	Manavagrhyasutra a work on Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda with the Bhasya of Astavakra edited with an introduction in Sanskrit by Pandit Ramakrishna Harshaji Sastri with a Preface by Prof B C Lele 1926	5-0	
36	Natyasastra of Bharata with the commentary of Abhinavagupta of Kashmir edited by M Ramakrishna Kavi M.A 4 vols vol I illustrated 1926	6-0	
37	Apabhramśakāvyaṭrayi consisting of three works the Carcarī Upadesarasayana and Kalasvarupakulaka by Junadatta Suri (12th century) with commentaries edited with an elaborate introduction in Sanskrit by L B Gandhi 1927	4-0	
38	Nyāyapravesa, Part I (Sanskrit Text) on Buddhist Logic of Dinnaga with commentaries of Haribhadra Suri and Parsvadeva edited by Principal A B Dhruva M.A LL.B Pro Vice Chancellor Hindu University Benares 1930	4-0	
39	Nyāyapravesa, Part II (Tibetan Text) edited with introduction notes appendices etc by Pandit Vidhu sekhara Bhattacharyya Principal Vidyabhavana Visvabharati 1927	1-8	
40	Advayavajrasangraha consisting of twenty short works on Buddhist philosophy by Advayavajra a Buddhist savant belonging to the 11th century A.D. edited by Mahamahopadhyaya Dr Haraprasad Sastri M.A C.I.E Hon D Litt 1927	2-0	
42 60	Kalpadrukosa standard work on Sanskrit Lexicography by Kesava edited with an elaborate introduction by the late Pandit Ramavartara Sharma Sahityacharya M.A of Patna and index by Pandit Shrikant Sharma 2 vols vol I (text) vol II (index) 1928-1932	14-0	
43	Mirat-1 Ahmadi Supplement by Ali Muhammad Khan Translated into English from the original Persian by Mr C N Seddon I.C.S. (retired) and Prof Syed Nawab Ali M.A Illustrated Corrected reissue 1928	6-8	
44	Two Vajrayāna Works comprising Prajñopayavinīcayasiddhi of Anangavajra and Jñānasiddhi of Indrabhūti—two important works belonging to the little known Tantra school of Buddhism (8th century A.D.) edited by B Bhattacharyya Ph.D 1929	3-0	
45	Bhāvaṭprakaśana of Śāradātanaya a comprehensive work on Dramaturgy and Rasa belonging to A.D. 1175-1200 edited by His Holiness Yadugiri Yaturaja Swami Melkot and K. S. Rama-swami Sastri Oriental Institute, Baroda 1929	7-0	

- 46 *Rāmācarita* : of Abhinanda, Court poet of Haravarsa probably the same as Devapala of the Pala Dynasty of Bengal (cir 9th century A D) edited by K S Ramaswami Sastri, 1929 7-8
- 47 *Nañjarājayaśobhāsana* ; by Nrsimhakavi alias Abhinava Kalidasa, a work on Sanskrit Poetics and relates to the glorification of Nanjaraja son of Virabhūpa of Mysore edited by Pandit E Krishnamacharya, 1930 5-0
- 48 *Nāṭyadarpana* : on dramaturgy by Rāmācandra Sūri with his own commentary edited by Pandit L B Gandhi and G K Shrigondekar, M.A 2 vols, vol I, 1929 4-8
- 49 *Pre-Dinnāga Buddhist Texts on Logic from Chinese Sour* of *Satasāstra* (translation of re translation *daya* and *Tarkasastra* edited by Prof Giuseppe Tucci, 1930 9-0
- 50 *Mirat-i-Ahmadī Supplement* : Persian text giving an account of Guzerat by Ali Muhammad Khan edited by Syed Nawab Ali, M.A, Principal, Bahaudin College, Junagadh, 1930 6-0
- 51 *Triṣaṣṭisalākāpurusa-caritra* : of Hemacandra, translated into English with copious notes by Dr Helen M Johnson of Osceola, Missouri, U.S.A 4 vols, vol I (*Adisaracaritra*) illustrated, 1931 15-0
- 52 *Dandaviveka* : a comprehensive Penal Code of the ancient Hindus by Vardhamāna of the 15th century A D edited by Mahamahopadhyaya Kamala Krsna Smrititirtha, 1931 8 8
- 53 *Tathāgataguhyaka* or *Guhyasamāja* : the earliest and the most authoritative work of the Tantra School of the Buddhists (3rd century A D) edited by B Bhattacharya, Ph D, 1931 4-4
- 54 *Jayākhyasamhitā* an authoritative Pāñcaratra work of the 5th century A D highly respected by the South Indian Vaishnavas edited by Pandit E Krishnamacharya of Vadatal with one illustration in nine colours and a Foreword in English by B Bhattacharya, Ph D, 1931 12-0
- 55 *Kāvyaśāstrakārasārasaṅgraha* : of Udbhata with the commentary, probably the same as *Udbhata-viveka* of Rājānaka Tīlaka (11th century A.D) edited by K S Ramaswami Sastri, 1931 2-0
- ✓ 56 *Pūrānanda Sūtra* : an ancient Tāntric work of the Hindus in Sūtra form giving details of many practices and rites of a new School of Tantra edited by Swami Trivikrama Tīrtha with a Foreword by B Bhattacharya, Ph D, 1931 3-8

- 57 **Ahsan ut-Tawarikh** history of the Safawi Period of Persian History 15th and 16th centuries by Hasan Rumlu edited by C N Seddon ICS (retired) Reader in Persian and Marathi University of Oxford 2 vols vol I (text) 1932 11-0
- 58 **Padmananda Mahakavya** giving the life history of Rsabhadeva the first Tirthankara of the Jainas by Amarachandra Kavi of the 13th century edited by H R Kapadia MA 1932 14-0
- 59 **Śabdaratnasamanvaya** an interesting lexicon of the Nānartha class in Sanskrit compiled by the Maratha King Sahaji of Tanjore edited by Pandit Vitthala Sastri Sanskrit Pathasala Baroda with a foreword by B Bhattacharyya Ph D *Shortly*
- 61 **Śaktisāngama Tantra** a voluminous compendium of the Hindu Tantra comprising four books on Kali Tāra Sundari and Chhinnamasta edited by B Bhattacharyya MA Ph D 4 vols vol I Kalikhanda 1932 2 8
- 62 **Prajñāparamitas** commentaries on the Prajñāparamita a Buddhist philosophical work edited by Giuseppe Tucci 2 vols vol I 1932 10-8

II BOOKS IN THE PRESS

- 1 **Natyasastra** edited by M Ramakrishna Kavi 4 vols vol II
- 2 **Manasollasa or Abhūlasītārthacintamani** edited by G K Sbringondekar MA 3 vols vol II
- 3 **A Descriptive Catalogue of MSS in the Oriental Institute Baroda** (Śrauta Dharma and Grhya Sutras) compiled by the Library staff 12 vols vol II
- 4 **A Descriptive Catalogue of MSS in the Jain Bhavadars at Pattan** edited from the notes of the late Mr C D Dalal MA by L B Gandhi 2 vols
- 5 **Siddhantabindu** on Vedānta philosophy by Madhusudana Sarasvati with commentary of Purusottama edited by P C Divanji MA LL M
- 6 **Portuguese Vocabes in Asiatic Languages** translated into English from Portuguese by Prof A X Soares MA LL B Baroda College Baroda
- 7 **Prajñāparamitas** commentaries on the Prajñāparamita a Buddhist philosophical work edited by Prof Giuseppe Tucci 2 vols vol II
- 8 **Śaktisāngama Tantra** comprising four books on Tara Kali Sundari and Chhinnamasta edited by B Bhattacharyya Ph D 4 vols vol II
- 9 **Natyadarpana** introduction in Sanskrit giving an account of the antiquity and usefulness of the Indian drama the different theories of Rasa and an examination of the problems raised by the text by L B Gandhi 2 vols vol II

- 10 *Istasiddhi* · on Vedānta philosophy by Vimuktatma, disciple of Ayyaytmā, with the author's own commentary edited by M Hiriyanna, M.A, Retired Professor of Sanskrit, Maharaja's College, Mysore
- 11 *Alamkāramahodadhī*: a famous work on Sanskrit Poetics composed by Narendraprabha Sūri at the request of Minister Vastupala in 1226 A.D. edited by Lalchandra B Gandhi of the Oriental Institute, Baroda
- 12 *Sanskrit Texts from Bali* comprising a large number of Hindu and Buddhist ritualistic, religious and other texts recovered from the islands of Java and Bali with comparisons edited by Professor Sylvain Levi
- 13 *Sūktimuktāvalī* a well known Sanskrit work on Anthology of Jalhana, a contemporary of King Kṛṣṇa of the Hoysala Yādava Dynasty (A.D. 1247) edited by Pandit E. Krishnamacharya Sanskrit Pāthashālā Vadtal
- 14 *Tārīkh-i-Mubarakshahi* an authentic and contemporary account of the Kings of the Sayyid Dynasty of Delhi translated into English from original Persian by Kamal Krishna Basu, M.A, Professor, T.N.J. College, Bhagalpur with a Foreword by Sir Jadunath Sarkar
- 15 *Kāvya-mīmāṃsā* A Sanskrit work on Poetics of Rajasekhara third revised edition by K. S. Ramaswami Shastrī of the Oriental Institute, Baroda
- 16 *Sabara-Bhāṣya* · on the Mīmāṃsā Sūtras of Jaimini Translated into English by Mahamahopādhyaya Dr Ganganath Jha, M.A, D.Litt, etc, Vice Chancellor, University of Allahabad
- 17 *Gandavyūha* : a Buddhist work describing the history of Sudhana in search of perfect knowledge, and the exploits of Mañjuśrī (3rd century A.D.) edited by B Bhattacharyya Ph.D, 2 vols
- 18 *Ganitātīlakavṛtti* of Sripati with the commentary of Simhātīlaka, a non-Jain work on Arithmetic and Algebra with a Jain commentary edited by H. R. Kapadia, M.A
- 19 *Nārāyaṇa Śataka* a devotional poem of high literary merit by Vidyakara with the commentary of Pītāmbara edited by Pandit Shrikant Sharma
- 20 *Dvadaśāranayacakra* an ancient polemical treatise giving a resume of the different philosophical systems with a refutation of the same from the Jain standpoint by Mallavādi Suri with a commentary by Simhasuri Gani edited by Muni Caturvijayaḥ
- 21 *Gurjararāsāvalī* a collection of several old Gujarati Rasas edited by Messrs B. K. Thakore, M. D. Desai, and M. C. Modi
- 22 *Nayakarātna* · a commentary on the Nyāyaratnamālā of Parthasārathi Mīśra by Rāmānuja of the Prabhākara

School edited by K S Ramaswami Sastri of the
Oriental Institute, Baroda

- 23 **Mādhavānala-Kāmakandalā** : a romance in old Western
Rajasthanī by Ganapati, a Kāyastha from Amod
edited by M R Majumdar, M.A , LLB
- 24 **Rājadharmā-Kaustubha** · an elaborate Smṛti work on
Rājadharmā, Rājanīti and the requirements of kings
by Anantadeva edited by Mahamahopadhvaya Kamala
Krishna Smṛtīrtha
- 25 **Paraśurāma-Kalpasūtra** an important work on Tantra
with the commentary of Rāmesvara second revised
edition by Śwami Trivikrama Tirtha
- 26 **Tarkabhāṣā** a work on Buddhist Logic by Mokṣakara
Gupta of the Jagaddala monastery edited with a
Sanskrit commentary by Pandit Embar Krishnama
charya of Vāḍtal
- 27 **Trisastīśalīlāpurusacaritra** · of Hemacandra tran-
slated into English by Dr Helen M Johnson 4 vols ,
vol II
- 28 **Ahsan-ut-Tawarikh** history of the Safawī period of
Persian History edited by C N Seddon I.C.S (retired),
University of Oxford 2 vols vol II (English transla-
tion)

For further particulars please communicate
with—

THE DIRECTOR,
Oriental Institute Baroda

THE GAEKWAD'S STUDIES IN RELIGION AND
PHILOSOPHY.

- Rs A.
- 1 The Comparative Study of Religions [Contents
and redemption V, religious practices VI, the emo-
tional attitude and religious ideals] by Alban A
Widgery, M.A., 1922 .. 15-0
- 2 The Philosophy and Theology of Averroes [Contents
I, a decisive discourse on the delineation of the relation
between religion and philosophy Ia, on the problem
of eternal knowledge which Averroes has mentioned in
his decisive discourse II, an exposition of the
methods of arguments concerning the doctrines of
the faith] by Mohammad Jamil ur Rahman, M.A.
1921 (Cloth Rs 5/) 3-0
- 3 Religious and Moral Teachings of Al Ghazzali:
[Contents I, the nature of man II, human freedom
and responsibility III, pride and vanity IV, friend-
ship and sincerity V, the nature of love and man's
highest happiness VI, the unity of God VII, the
love of God and its signs VIII, *riza* or joyous sub-
mission to His will] translated by Syed Nawab Ali,
M.A., 1921 .. 2-0
- 4 Goods and Bads • being the substance of a series of
talks and discussions with H.H the Maharaja Gaekwad
of Baroda [Contents introduction I, physical values
II, intellectual values III, aesthetic values IV,
moral value V, religious value VI the good life, its
unity and attainment] by Alban G Widgery, M.A.
1920 (Labrary edition Rs 5/-) 3-0
- 5 Immortality and other Essays. [Contents I, philo-
sophy and life II, immortality III, morality and
religion IV, Jesus and modern culture V, the
psychology of Christian motive VI, free Catholicism
and non Christian Religions VII, Nietzsche and
Tolstoi on Morality and Religion VIII, Sir Oliver
Lodge on science and religion IX, the value of con-
fessions of faith X the idea of resurrection XI,
religion and beauty XII, religion and history
XIII principles of reform in religion] by Alban G
Widgery, M.A., 1919 (Cloth Rs 3/) .. 2-0
- 6 Confutation of Atheism : a translation of the *Hadis* ;
Halala or the tradition of the Myrobalan Fruit trans-
lated by Vah Mohammad Chhanganbhai Momin, 1918 .. 0-14
- Conduct of Royal Servants • being a collection of verses
from the *Viramitrodaya* with their translations in
English, Gujarati, and Marathi by B Bhattacharyya,
M.A Ph D .. 0-6

SELLING AGENTS OF THE GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

England

Messrs. Luzac & Co., 46, Great Russell Street, London, W.C. 1.

Messrs. Arthur Probsthain, 41, Great Russell Street, London, W.C. 1.

Messrs. Deighton Bell & Co., 13 & 30, Trinity Street, Cambridge.

Germany

Messrs. Otto Harrassowitz, Buchhandlung und Antiquariat, Querstrasse 14, Leipzig, C. 1.

Austria

Messrs. Gerold & Co., Stefansplatz 8, Vienna.

Calcutta

Messrs. The Book Co., Ltd., 43, College Square.

Messrs. Thacker Spink & Co., 3, Esplanade East

Benares City

Messrs. Braj Bhusan Das & Co., 405, Thathari Bazar.

Lahore

Messrs. Mehrchand Lachmandass, Sanskrit Book Depot, Sand Mitha Street.

Messrs. Motilal Banarsidass, Punjab Sanskrit Book Depot, Sand Mitha Street.

Bombay

Messrs. Taraporevala & Sons, Kitab Mahal, Hornby Road

Messrs. Gopal Narayan & Co., Kalladevi Road

Messrs. N. M. Tripathi & Co., Kalladevi Road

Puna

Oriental Book Supply Agency, 15 Shikharwar Peth.

